B. MARIAE VIRGINIS IMMACULATAE CONCEPTIONIS HISTORIA CUI ACCESSIT...

Friedrich Ulrich Calixt

B. MARIÆ VIRGINIS IMMACULATÆ CONCEPTIONIS HISTORIA

CVI ACCESSIT

ALEXANDRI PAPÆ VII CONSTITUTIONIS EXAMEN

AD

COLONIÆ & HERBIPOLEOS DOMINOS THEOLOGOS

Directum, manu

FRID. VLRICI CALIXTI

REGIÆ LUTTERÆ ABBATIS
Acad. Juliæ Senioris & Profess. Primarii
Consil. Ecclesiast. Guelphici.

HELMSTADII SAXONUM

Excudit GEORG-WOLFGANGUS HAMMIUS, Acad. Typogr.
Anno M DC XCVI.

AMORIS ET AMICITIÆ
inter Viros
Solidioris & ſecularis & Eccleſiaſticæ eruditionis
Studia promotum ardenter euntes
FRIDERICVM BENEDICTVM
CARPZOVIVM
Lipſenſium Eruditorum Principem
Et
FRIDERICVM VLRICVM
CALIXTVM
Theologum Pacificum
è ſuavi literarum colloquio natæ,
atque ſincerè ſine fuco ſine ſimulatione cultæ
Publicum hoc
MONVMENTV̄M̄
Ægrâ & labante manu
erectum reliquit
Libelli hujus
AUCTOR.

BENEVOLO LECTORI S. P.

NE quæſo moleſte feras, quod in ipſo operis hujus frontiſpicio diſertisſimam à CALIXTINO ore & calamo profectam compellationem requirens, expectatione fruſtratus, arido & incom·o ſermone abs me excipiaris. Nulla id ſit Venerabilis Domini AUTORIS culpa, cui nil magis volupe fuiſſet, quam ſi operi, cujus elucubratione inſomnis moroſas brumalium noctium moleſtias abſterſerat, ipſimet præfari licuiſſet. Vix autem ultima libri plagula a prelo ad muſæum ipſius reverſa fuerat, cum ex improviſo prorumpens, quod in abditis pectoris recesſibus latebat, ἐμπύημα, eundem mox lecto affigeret, ac nobis omnibus eo majores incuteret metus, quo ingraveſcente potisſimum iſthac ætate, graviora pericula vitæ denunciabat: quove enixius & Eccleſia, & Academia optimi doctisſimique Senis operam & conſilium requirere videbatur. Circumſpicientibus enim hodiernam Eccleſiæ Proteſtantium faciem, illi robur & æs triplex circa pectus eſſe oportet, qui non vehementer ingemiſcat, haut ſaltem in arctiores ſubinde anguſtias eorum cogi numerum, qui ingenti ſchismati, quod Eccleſiam occidentalem tanto jam tempore miſere diſtraxit, ſanando operam & conſilia conferre ſatagunt; ſed quoque inter noſtrates

haut

haut pridem exortos fuisse, qui subspecioso pietatis schemate Weigelianos, aliosque pridem explosos errores in sanctissimum Ecclesiæ theatrum remis velisque revocare nituntur, novo sine dubio jam excluso schismate, nisi modestiorum Theologorum prudentia, DEO cumprimis adminiculante, Zelum sine scientia graviter represisset. Quid illustrem hanc Juliam dicam, cui periculum capiti imminens eò majorem movebat formidinem, quo impensiori illa gaudio nupero mense Februario inter communes bonorum congratulationes hujus PRORECTORIS sui humeris, laborum molestiarumque tolerantissimis, purpuræ splendorem circumdederat. Inprimis vero cathedra Theologica metu pene oppressa erat: quæ cum per octoginta integros jam annos incomparabili CALIXTORUM, Parentis & Filii, doctrina animata fuisset, jam ultimum quasi spiritum ducere sibi videbatur: multo tristiora sibi fata præsagiens, si post tot carissimorum capitum jacturam hujus quoque primarii Doctoris eruditione, qua unice sua damna antea solari consueverat, carere cogeretur. Nec dubitamus, Benevole Lector, Te Tuas nostris miscere voluisse lacrymas, si de maximo discrimine, in quo vita summi Theologi isthoc tempore versabatur, Tibi constitisset. Novimus enim, quo applausu excipias, quove ardore evolvas eruditissimos tractatus, quos ille, etiam ætate post ingentes & molestissimos labores exhaustos jam fatiscente, nullius rei minus, quam otii patiens, solidioris doctrinæ Theologicæ, judicii

plane confirmati, dulcissimive eloquii testes è musæo in orbem literatum subinde dimisit. Effecimus tamen assiduis apud DEUM OPT. MAX. precibus nostris, ut mitigata morbi vehementia haud vana affulgeat spes, fore, ut brevi non modo Magnifico Domino PRORECTORI, à limine mortis feliciter reduci, de salute, sed quoque Ecclesiæ & Academiæ de Theologo primario incolumi rursus ac superstite gratulari nobis sit integrum. Quoniam vero invalescente vi morbi Venerabilis Dominus AUTOR à me requisiverat, ut si supremo vitæ mortisque Arbitro Ipsum ad cœlestia gaudia hinc evocare visum foret, ipse in libri hujus vestibulo Benevolum Lectorem paucis alloquerer: ego quidem, quod tum non sine ingenti dolore fecissem, id nunc eo promtius facio atque lubentius, quod vivo, & non quidem valenti, sed tamen cum valetudine in gratiam redeunti Collegæ, Affini, atque Amico summo hanc operam præstare liceat. Natus is ipsi est ex colloquio cum primariæ nobilitatis ac dignitatis Viro Religionis Pontificiæ, quem Pontificis sui supremam ac infallibilem in controversiis fidei determinandis autoritatem submisse agnoscentem, circa immaculatam tamen B. Virginis Deiparæ conceptionem credendam plus sibi tribuere licentiæ ac potestatis animadverterat, quam Alexander VII. Pontifex Romanus, edita hanc in rem anno seculi hujus sexagesimo primo Constitutione suis indulserat atque reliquerat. Propius ergo sub fictis nominibus, id quod nec illicitum, nec infrequens est, celeberrimorum Collegiorum Theologicorum

eorum in Coloniensi & Herbipolensi Academiis mentem expiscatus, cum hæc similem sibi indulgere libertatem agnosceret, ad integram de immaculata τῆς Θεοτόκȣ conceptione Historiam & Controversiam paulo fusius explicandam animum adjecit. Cum tamen id potissimum hoc opere sibi demonstrandum sumsisset, quod vigore Constitutionis illius Alexandrinæ Articulus immaculatam Mariæ conceptionem complectens, iis omnibus, qui Pontificis Romani infallibilem ac ἀνυπεύθυνον in quæstionibus talibus è cathedra decidendis autoritatem agnoscunt, sit de fide atque fide catholica credendus; non modò ipsum Diploma Pontificium clare exposuit, sed quoque â fidiculis, quas Pontificios Doctores illi admovere videbat, ne incontaminatæ B. Virginis conceptioni fidem sub salutis amittendæ periculo astringere cogantur, liberavit. Ubicunq; autem ferebat occasio, è divite eruditionis suæ sacræ thesauro depromsit, & Benevolo Lectori liberaliter communicavit, quæcunque ad hujus argumenti solidiorem cognitionem & accuratum examen pertinere arbitrabatur. Invenies itaq; hic discussa omnia, quib9 vanam hanc B. Virginis prærogativam tum è Scripturarum divinarum monumentis, tum è veterũ Scriptorum, etsi paucissimorum illorum, testimoniis, tum deniq; ex ementitis revelationum & miraculorum fabulis adstruere conantur. Præterea non sine suavi animi voluptate hic cognosces, quibus initiis hic error primùm in Ecclesia cœperit, quibusve incrementis fuerit roboratus, donec tandem nostro seculo ad eam ἀκμὴν fuit perductus, ut eundem post diuturnas Pontifi-

cum

cum tergiverſationes Alexander VII. diſſentiendi libertate ſublata in articulorum fidei numerum videretur evexiſſe. Claudit tandem tractatum elegans. de Feſtis Marianis diſſertatio, qua accurate rationes exponuntur, ob quas nonnulla eorum, ſacræ hiſtoriæ fundamentis innixa, pii majores noſtri, Eccleſiam à ſcoriis Pontificiis repurgantes, retinuerint; aliis, quæ non niſi meris fabulis ſuperſtructa erant, prudenter abrogatis. Hæc ſunt potiſſima, Benevole Lector, quæ præſenti hoc libello venerabilis Dominus AUTOR perſpicuo & plane florido dicendi genere expoſuit; quibus commodo Tuo utere, fruere, atque nobiſcum DEUM OPT. MAX. ſupplex venerare, ut Virum de Eccleſia & Academia præclare meritum, omnium in Proteſtantium Academiis hodie ſuperſtitum Theologorum Seniorem, priſtinæ valetudini reſtituere, atque per plures adhuc annos ſoſpitem & incolumem clementer ſervare velit. Scrib. Helmſtadii in Academia Julia, XX. die Aprilis Anno cIↃ IↃ cxcvi.

Henr. Wideburgius,
S. Theol. D. ejusdemq; Prof. Publ. Ordin.

Συν

Σὺν τῷ Θεῷ

DE

BEATÆ VIRGINIS DEIPARÆ IMMACULATA CONCEPTIONE.

SUnt inter quæstiones juxta Christianæ fidei & salutis fundamenta emergentes (*Annatas* quas vocamus) plurimæ, de quibus salvis illis, quæ diximus, fundamentis, simul ac salva caritate Christiana, inter pios & eruditos agitari atque in utramque disputari possunt partem. Et quantumvis indecisæ relinquantur, non tamen propterea turbari debet Ecclesia, sed tolerari potius dissensus, procul omni dissentientium odio & insectatione. Propter dissensum enim, à cujus conciliatione aut determinatione Deus salutem suspensam noluit, vel Christianam caritatem vel Ecclesiæ unionem rumpere, fas non est. Quamdiu ulla igitur non existit cogens decidendi necessitas, tàm diu infallibilitate pollente *Controversiarum Judice* nihil omnino est opus. Interim natæ & agitatæ sunt, ut plurimùm inter *Scholasticos, magnos & ingeniosos homines* (quo insigni elogio Augustanæ Confessionis Apologia eos mactat) variæ de variis controversiis disputationes ancipites, aliis in hanc, aliis in adversam euntibus sententiam. Verùm

etiam ejusdem Apologiæ Autor ibidem, *Facile esse*, dicit, *ociosis fingere somnia.* Ocio igitur quia abundarunt, ocio quoque ad movendas ociosas magis quàm utiles & necessarias quæstiones quandoque sunt abusi. Quantumvis verò curiosæ sublimioris indaginis quæstiones, quales cultiora, longo rerum usu variaque experientia subacta ingenia, inveniunt vel comminiscuntur, non sint de necessitate, agnoscendus tamen est aliquis eorum usus, situs in eo, quod ad intellectum perficiendum, acuendumq; judicium, atque ingenium excolendum faciunt. Neque tamen illi, qui velocis ingenii succo pascuntur, sic genio indulgere debent, ut quæstiones è quæstionibus nectant, lites serant, è quibus nascantur aliæ ex aliis, quarum nec modus sit nec exitus, usus verò, præter illum, quem diximus, vix ullus. Modum hîc excessisse Scholasticos, quos vocant Magistros seu Doctores, quamvis diffiteri haud possint his licet addictissimi, nobis tamen, qui eo loco sumus positi, quibus confligendum cum talibus, qui magna animorum contentione olim agitata, de novo suspendunt paxillo, si certaminum istorum essemus imperiti, vel eorum, quæ Scholasticorum ætate in utramque partem sunt disputata, ignari, in magnum nostrum inscitia ista cessura esset dedecus, & ad locum, quem tenemus, tuendum haud immerito censeremur inidonei.

II. Quandoquidem verò utilibus & profuturis, cùm erronea aliqua, atq; ideò nocitura, tùm supervacanea, parum aut nihil profutura, adspersa esse norunt illi, quibus Scholasticorum viridaria non sunt densa Bohemiæ sylvæ nemora, non inconvenienter Scholasticis DD. accommodare & applicare videmur ista, quæ S. Augustinus in Retractationum Prologo, de iis, quæ *adbuc secularium literarum inflatus consuetudine*

ſuetudine, ſe ſcripſiſſe perhibet. Quamvis enim illorum ſcripta, nulla *ſecularium literarum conſuetudine ſint inflata*, ſed horum dictio Latina, ut plurimùm, aſpera & horrida magis ſit, quàm terſa, elegans & culta; quæ tamen ſubjungit Auguſtinus, optime in illos, eorundemque laborioſas lucubrationes quadrant. *Quia & ipſa*, ait ille, ſcripta, *exierunt in notitiam deſcribentium & legentium, & leguntur utiliter, ſi nonnulla ignoſcantur: vel ſi non ignoſcantur, non tamen inhæreatur erratis. Quapropter quicunq; iſta lecturi ſunt, non me imitentur errantem, ſed in melius proficientem.* Mutuatis nunc ab Auguſtino verbis, quod ille de ſuis, idem nos de Scholaſticorum dicimus ſcriptis: *Quicunq; Scholaſticos lecturi ſunt, non hos imitentur errantes, ſed in melius proficientes*, i. e. in meliorem partem inclinantes, atque in probabiliorem euntes ſententiam. Quam tamen comparationem citra magni Auguſtini injuriam factam volumus, quippè quem ſpontanea ſublimis animi demiſſio magis attollit, quàm paſſum quandoque acris judicii deliquium, deprimit.

III. Scholaſticis autem Doctoribus, ſicut merita laus non eſt invidenda, ita eorundem nævi non ſunt diſſimulandi. Per hos motæ quæſtiones ſunt multiplices atque ſic comparatæ, ut illarum aliquæ Chriſtianæ fidei doctrinam, ſatis è propinquo tangant; aliæ à fundamento ſint remotiores. Quo propius ad fidem accedunt, tantò majori agitantur cum periculo ſuſceptæ circa illa Diſputationes: quantò longius recedunt, tantò minus nocent dubii eventus velitationes. Magis è propinquo fidem attinent, quæ inter ipſos Pontificios, de efficaciâ gratiæ, de determinationibus Divinis, de Electionis & Reprobationis Decreto, ſuperiore & hoc ſeculo, magnâ colliſione inter diſſidentes Monachorum Fa-

milias, ſunt agitatæ, diſſidiorum nutrices controverſiæ. Inter illa, quæ à fide ſunt paullo remotiora, referre poſſumus, de IMMACULATA, ut vocant, CONCEPTIONE BEATÆ VIRGINIS DEIPARÆ controverſiam, ab aliquot ſeculis inter Dominicanos & Franciſcanos agitatam.

IV. Quo uſque Dogma illud inter adiaphora locum tenuit, in utramque partem diſputandi, hanc illamve vel probandi ſententiam vel improbandi, relicta eſt æqua poteſtas, eo uſque ſequior opinio tolerabilior fuit, quàm nunc eſt; tunc non ſic ſicut nunc interpoſita Pontificiæ auctoritatis determinatione, offendit. Poſteaquam Infallibilis Controverſiarum Judicis (qualis Pontifex videri vult & haberi) valida compede arctatæ conſcientiæ, in credendi, quod olim creditum non eſt, ſervitutem ſunt redactæ, totum illud Pontificiis proprium dogma, aliam indeptum eſt faciem: è quæſtione videlicet adiaphorâ factus eſt Articulus, cui contradicere nefas eſt, quia tranſiit in dogma à Pontifice definitum: quæ definitio tanto eſt intolerabilior, quanto magis in ſequiorem inclinat partem.

V. Quo uſq; refrenans infallibilis Decreti capiſtrum, injectum non eſt litigantibus, eo uſque *Liberum fuit cuilibet Catholico utramvis partem affirmativam vel negativam amplecti, ita ut alterutram hæreticam appellare, ſub pœna excommunicationis, ſoli Papæ reſervatæ, probibita ſit*: verba ſunt *Euſtachii à Sancto Paulo*. Itaque *Bellarminus* triplici rem totam comprehendit axiomate. Primo: *Non haberi pro re certa & explicata atq; fide Catholicâ tenenda, B. Virginem ſine peccato eſſe conceptam*: Secundo: *Hanc ipſam opinionem non eſſe Hæreticam, vel erroneam judicandam.* Tertiò: *Non eſſe etiam temerariam, ſed piam admodum & proba-*

probabilem, atque adeò contrariâ sententiâ longè probabiliorem.

VI. Quantumvis verò citra decisionem, *intra probabilitatis terminos*, sese cohibuerit Bellarminus, magis tamen affirmanti quàm neganti parti favet: quam sequiorem esse, non potuit ignorare, si ejus natales non ignoravit. *Novum* enim Dogma, quod vix ante tria quatuorve Secula, curiosa unius Scholastici Doctoris subtilitas genuit, superstitio aluit, Pontificum nova Decreta, luxuriantibus lacertis robur addiderunt, non potest verum veræ Religionis esse Dogma, atque ideò instar *pii & probabilis* commendari non debet. Etenim sola *Novitas*, in ordine ad veræ Religionis Dogmata, omnem destruit probabilitatem: siquidem nullum *Dogma Novum*, potest esse verum veræ Religionis Dogma. *Veritatem* igitur tollens *Novitas*, eadem opera omnem tollit *probabilitatem*. Quum igitur *Immaculatæ Conceptionis Dogma*, omni nudatum probabilitate, inter vera veræ Religionis Dogmata locum non inveniat, reducendum erit ad illa, quæ Pontificiis sunt propria, seu potius ad lubricas, in varias formas versiles flexilesque *Dogmatum Appendices*, quovis levissimo vento hac illac agitatas jactatasque. Et certè satis diu ista credendorum appendicula, inter Pontificios sic est agitata & jactata, spectante & connivente Sede Romana. Tandem verò ante annos non multo plures quam triginta, Pontifex Alexander VII, in diu suspensam Decisionem, quam nequidem coronatorum capitum Legationes, prædecessoribus extorquere valuerunt, subito erupit. Bullæ temeritatem arguit, in sequiorem partem ruens, in Franciscanorum favorem & Dominicanorum, melius sentientium, grande præjudicium suscepta Definitio. Melius quàm

Immaculatæ conceptionis novitas.

Christianæ doctrinæ Novi Articuli natales.

Franciscanos sentire, ajo, Dominicanos: non quidem quod hi ab omni vacent errore, sed quod minus craßè errent, quàm illi. Gravius enim impingit ille, qui unà cum immaculatâ nativitate immaculatam quoque conceptionem adstruit, quàm facit alter, qui hac negatâ, illam solam admittit. Interim per Pontificiam, quam diximus, Definitionem, novo, melioribus priscis seculis ignoto articulo, Ecclesia Romana est locupletata. Novos verò nunquam agnitos Fidei doctrinam attinentes Articulos condere, non in ullius hominis, non in Romani Pontificis, non in Ecclesiæ universæ, situm est arbitrio & potestate: ejus præsumtio & exsecutio, plus est quàm temeraria.

Ejus condendi temeritas.

VII. Veruntamen, dicturus est aliquis Pontificiæ Infallibilitatis assertor, præter meritum accusari Pontificis definiendi temeritatem; siquidem nullum ille definierit Dogma, quod fidem non attineat. Etenim ad fidem per quam creditur, quod omnes Adami posteri, communi modo per viri fœminæque copulam prognati, Originali Peccato sint obnoxii, eoque infecti prodeant in lucem, omninò pertinere notitiam ejus, quod B. Virgo ab universali ista regula atque de communi hominum sorte sit eximenda. Utraque autem assertio, quod illa sit sine Originali labe, & quod non sit sine ista labe concepta, quum contradictionem implicet, atque ideò utraque nec vera esse, nec simul credi possit, impositam, dicturi sunt, Pontifici (utpote infallibili Controversiarum Judici) è duabus contradictoriis, unam verificandi necessitatem: maximè quod Determinationem, plurimæ concurrentes flagitaverint circumstantiæ. Tales esse, præsentissimum *Schismatis periculum*: quod jam tùm anno Seculi XIV[ti] octogesimo octavo, in *Parisiensi Universitate* eruperit in nervum: quod dilatatum, *Rotoma-*

Litem determinandi, citra temeritatem necessitas.

Schisma Parisiense

gumq;

gumq; traductum, ejus factionis homines, ibi *Hueli* vulgo sint appellati; eò quod illorum aliquis, ita se publicè dici consensisset, si suam sententiam, validis argumentis non evicisset. Item quod litis, vehementi dimicantium Ordinum collisione agitatæ decisio, multorum votis sit expetita: quod magnorum Regum postulatis provocata. *Hueli.*

IIX. Sed solvitur iste quoq; nodus, per superius allata. Nimirum exstare plures huic non dissimiles, majoris etiam momenti gravioris que ponderis quæstiones, quarum decisione sicut Ecclesia, longo tractu, imò ab Apostolorum ævo ad hæc usque tempora, potuit carere, ita quoque hujus, citra interpositam infallibilis Judicis determinationem, imposterum potuisse carere. *Omnium controversiarũ infallibilis decisio, nõ simpliciter necessaria.*

XI. Credenda, inter quæ relatum volunt hoc Dogma, quod attinet, non pari passu ambulant, non æqua singula stringuntur necessitate. Alia, necessitate & medii & præcepti sunt necessaria. Hæc absolutè & simpliciter in summo necessitatis gradu sunt necessaria: imò sic sunt necessaria, ut ne quidem invincibilis & insuperabilis excuset ignorantia, ignorantes potius æterno involvat exitio. Quæ solius, Divini quamvis præcepti necessitate sunt necessaria, non sic sunt necessaria, ut nullus excusationi ab ignorantiâ accersitæ, relinquatur locus, vel non inveniat illa, dummodo non sit affectata, sed insuperabilis, veniam. Ast novum, admodum nuper canonisatum atq; inter credenda relatum, *Immaculatæ Conceptionis B. Virginis Dogma*, neque nessitate medii, neque necessitate Divini præcepti est necessarium: atque ideò consequenter, nullâ opus fuit infallibilitate pollentis Judicis definitione. *Nõ æqua credendorum necessitas. Necessitas Medii. Necessitas Præcepti.*

X. Non est necessarium *necessitate medii*, scire & credere

Dogma immac. concept. non est salutis Medium.

B. Virginem θεοτόκον, ab Originali labe esse immunem; quia Dogma illud non est necessarium salutis adipiscendæ *Medium.* Si enim esset tale saluti simpliciter necessarium medium, certa ejus notitia ab initio cognitu fuisset necessaria. Et quotquot medium illud ignorarunt, vel salute exciderint, vel eandem, absque simpliciter necessario medio cognito, obtinuerint. Quod est ἐκ τῶν ἀδυνάτων. Sicut igitur salvi, cætera si fuerint paria, facti sunt omnes, quotquot immaculatæ conceptionis Dogma, sive ignoraverint, sive fidem ei non adhibuerint, ita quoque hodie salvantur, atque salvabuntur inposterum, absque Dogmate istoc vel cognito vel approbato.

Nulla est Praecepti necessitas.

XI. Nec est illud necessarium *necessitate præcepti,* quia in universâ Scripturâ de perhibendâ fide sic qualificatæ conceptioni unius mulieris, ullum exstare præceptum, tantum abest, ut nullum de Beatâ Dei genitrice, è communi hominum à primo omnium Parente, per naturalem descendentium generationem, sorte eximendâ, inveniatur vestigium. Quorum pars adversa facit indicium, sic illa esse detrita & obliterata, ut prius in scirpo nodum, quàm in illis immaculatam conceptionem invenias, tunc ostendemus, quando ad istarum ventum fuerit probationum examen. Enunciationes potius universales, omnes omninò, absque ullius exceptione, communi modo per viri fœminæque copulam prognatos, complectentes, B. quoque Virginem Deiparam, complectuntur, nec hanc excludi patiuntur. De facto verò eximere ullum hominem, quem non eximit ipsa Scriptura, fas non est. Sed illa, Dei hominisque matrem S. Mariam, non eximit: Ergo eam eximere, fas non est. Ad descendendum in eandem nobiscum sententiam, *Melchiorem Canum,* Theologum

Universalitas nullam admittit exclusionem

gum ex amussi Pontificium, vis veritatis adegit, quando Lib. VII. Locorum Theologicorum Cap. III. ita scripsit: *Quin imò lex* Scripturæ *generalis in iis traditur, quæ universos filios Adam, carnali scilicet propagatione creatos* (generatos) *fine ulla exceptione complectitur.*

XII. Universales S. Scripturæ propositiones, omnes Adami posteros, communi & consueto modo prognatos, sub peccatum trahentes, sunt notissimæ. *In uno homine*, Adamo, *peccarunt omnes* Rom. V, 12. Si omnes, etiam B. Virgo. Et ibidem versu 18: *Per unam offensam reatus venit in omnes.* Si in omnes etiam in B. Virginem. Geneseos V, 3. legimus, *Adamum genuisse filium, secundum similitudinem suam:* Adæ autem natura, tunc quum generaret filium ad similitudinem suam, per lapsum peccato erat corrupta. Atque ista corruptio quum ei fuerit intrinseca, quicunque ad similitudinem ejus nascuntur, cum ipsâ illâ intrinsecâ corruptione nascuntur. Sed ne quis cavilletur, & intrinsecum in essentiale traducat, prævisæ objectioni occurrimus, dextra adhibita declaratione, quod per τὸ *intrinsecum*, hîc non intellectum velimus *essentiale*, sed aliquid aliunde quidem adveniens & extrinsecum, naturæ tamen adeò firmiter adhærens, ut cum eâ non possit non propagari. Ita Paulus Ephes. II, 3. dicit: *Eramus omnes naturâ filii iræ:* i.e. à naturæ initio rei iræ; quod Divinæ iræ reos faciens corruptio, sic esset homini naturalis & intrinseca, ut cum hominis naturâ incipiat, & cum eadem propagetur. Nempè naturale aliud est essentialè & intrinsecum, aliud accidentale & extrinsecum: quod naturæ in esse completo constitutæ, ceu accidens inseparabile, usque adeò arctè adhæret, ut cum eâ incipiat & propagetur. De quâ τοῦ *Naturalis* strictiori & propriâ, laxiori & inpropriâ acceptione, in solutione quæstionis, An ima-

go Dei atque concreata dona, quæ primus Parens, peccando amiſit, *Naturalia* fuerint, an *Supernaturalia*, haud ita pridem, in Tractatu de *Vario hominis Statu*, plenius egimus. Sed ad B. Virginem ut regrediamur, aut illa non fuit ſecundum ſimilitudinem primi parentis, in quo omnes peccarunt, genita, aut intrinſeca inſeparabiliter adhærens corruptio, in hanc quoque generando fuit propagata.

XIII. Absque omnibus aliis ſi foret, ſolus S. Pauli ad Rom. III. à verſu 9 usque ad 19 claſſicus locus, ad totum negotium conficiendum abundè ſufficeret. Iſta autem Divino afflatu Paulo inſpirata effata, non tantùm de actualibus peccatis, ſed etiam de Originali accipienda eſſe, inde liquet, quod univerſales propoſitiones, quales ſunt: *Omnes ſunt ſub peccato*: *Omnes deflexerunt*: *Totus mundus* i. e. omnes mundi incolæ, *obnoxius fiet condemnationi*; omnes omninò homines, cujuscunque illi fuerint conditionis, vel ſexus vel ætatis, includant & complectantur. Aut itaque easdem affirmativas B. Virginem includere, fateri, aut diffitentes, ex hominum numero & ſerie, excludere & ſupra communem hominum conditionem & ſortem eam efferre oportet. Quia verò SANCTIS & BEATIS, citra dubium aliqua præ aliis hominibus debetur prærogativa, Mariam, ſicut illa omnes alios homines Sanctos, ſanctitate antecellit, ita etiam dona ſanctificantia, excelſiori in gradu, quam reliquos Sanctos, eſſe indeptam, non quidem dubitamus, neque tamen majorem iſtum gradum, tantæ perfectionis fuiſſe credimus, ut propter humanæ vitæ conditionem, defectum moralem non excluſerit. Meritò etiam BEATA & BENEDICTA prædicatur, non quidem quia ſicut ſine peccato Dei & hominis filium concepit, & ipſa ſine peccato ſit concepta, vel ideò quod Salvatorem

Denominationis, perquam Maria Sancta, Beata & Benedicta dicitur, rationes.

mundi

mundi gestavit exclusitque in lucem, sed quod in eum, quem peperit, credidit, emanante Benedictione ab eo, quem in utero gestabat. Hinc Elizabet Lucæ I, 42. ei dixit: *Benedicta tu inter mulieres*: & ℣. 45. *Beata quæ credidit.* Unde S. *August.* de Virginit. BEATIOR *erat Maria concupiscendo fidem Christi, quàm carnem Christi. Materna enim propinquitas nihil ei profuisset, nisi felicius Christum in corde quàm carne gestasset.* Et quum annunciatum Christo esset, quod mater & fratres ejus foris starent, cupientes eum videre, *Respondens dixit, Mater mea & fratres mei ii sunt, qui sermonem Dei audiunt & eum præstant.* Fides autem est ex prædicati sermonis seu Verbi auditu. Item Lucæ XI, 28. Servator *Ipse dixit: Imò verò Beati qui audiunt Verbum Dei, & observant* vel custodiunt *illud.* Auditus igitur Verbi Dei, ejusdemque custodia Mariam *Beatam* effecit. Hinc *Augustinus*, in Johannem Tract. X. *Felix venter, qui te portavit. Et ille: imò felices qui audiunt Verbum Dei & custodiunt illud. Hoc est dicere: Mater mea inde felix, quia Verbum Dei custodivit.* Lucæ IIX, 21.

XIV. Adductum interim S. Pauli ad Rom. III locum, à quo sumus digressi, quantum attinet, non de solis actualibus, sed etiam de peccato simpliciter, quàm latè ejus significatio patet, atque sic de Originali quoque, Pauli verba esse accipienda, infitias haud est iturus, qui intellexerit, non omnes, qui aurâ vescuntur, commisisse peccata actualia, siquidem infantes, homines licet sint, ab actualibus tamen peccatis reputantur immunes. Quamvis verò extiterint, qui etiam in utero latentibus actualia peccata tribuere sunt ausi, non invenerunt tamen apud ullos, qui erroris participes sint facti, assensum. Quod si verò hi, nihilo tamen minus sunt *sub peccato*, atque ea propter *obnoxii*

sunt futuri condemnationi, sub alio quàm actuali peccato, eos esse, atque propter aliud condemnationi obnoxios eos fieri oportet. Sed non datur aliud præter Originale. Ergò etiam propter hoc, & sub peccato eos esse, & condemnationi obnoxios fieri oportet, non tantùm infantes, sed etiam B. Virginem: non quidem ideò, quod sicut illi, ita etiam hæc, ab actualibus peccatis, secundum Pontificios, fuerit immunis, sed propter alias, jam tùm demonstratas & amplius, suo loco, demonstrandas rationes. Iniqua enim & inepta futura esset B. Matris Mariæ cum infantibus comparatio. Illa nempè digniori quàm infantes posita fuit loco: neq; ætate neq; intellectu infans; quippè quæ gratiâ plena, gratiæ conformes operationes excellentisque intellectus actus edidit conspicuos & eminentes. Nec tamen omnis humanæ fragilitatis sic fuit expers, ut actiones ejus nullo defectui morali unquam fuerint obnoxiæ. De ista ejus fragilitate atque in agendo defectu, fusius, ubi prius rationibus & argumentis, Originalis Peccati maculas detergendi gratia, adferri solitis, parti adversæ erit satisfactum.

Summa prius dictorum. XV. Huc verò usque probatum dedimus tantùm illud, quod ideò, quia S. Scriptura omnes in Adamo peccasse, omnes morti & condemnationi obnoxios esse factos, simpliciter & rotundè toties asserat & asseveret, nemini mortalium sit integrum, à contracto per nativitatem ex Adamo peccato, excludere quenquam, quem ipsa Scriptura non excludat. Quandoquidem igitur B. Virginem, quæ & ipsa homo fuit, nullibi scripturarum, communi omnium reliquorum hominum sorte exemtam reperimus, præter & contra Scripturam eandem eximere, nobis certè est religio.

XVI. Qua-

XVI. Quapropter argumentum, è solius Christi per Scripturam exemtione deductum, est firmissimum. Nempè illa huic soli tribuit, quod sine peccato Originali sit conceptus & *à peccatoribus separatus*. *Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum esse factum*. II Cor. V, ult. *Qui non novit peccatum*, τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν i. e. qui prorsus fuit à peccato alienus, cujus caro non facta est caro peccati, sed *in similitudinem carnis peccati*, ad Rom. IIX. quia neque contraxit, neque fecit, neque novit peccatum. *Argum. è solius Christi exemtione.* *[illegible]*

XVII. Amplius est quod eadem Scriptura. Christum ipsum non ita nudè excipit, quin tantæ rei causam simul addat: nempè ideò, quod peculiari prorsus modo, nec ex semine virili, sed de Sancto Spiritu conceptus sit, eum sanctum natum esse affirmat. B. Virgò autem non de Spiritu Sancto, sed, sicut apud omnes est in confesso, communi modo concepta est & prognata. Ideoque passim notanter diximus, de illis solis nobis nunc esse sermonem, qui communi modo per viri fœminæque copulam & concubitum sint geniti, ut Christum, non sic, sed alio supernaturali modo, per Sancti Spiritus inumbrationem conceptum, excipiamus. *Christus non simpliciter excipitur.*

XIIX. Ipsi quidem Adversarii fatentur, Dogma istud non posse expressis Scripturæ dictis probari. *Bellarminus* Lib. IV. de amiss. gratiæ Cap. XV. §. Quod attinet. *Non est*, inquit, *expectandum, ut expressum Dei Verbum adferamus, aut certam aliquam Ecclesiæ definitionem, qua* videlicet *probemus, B. Virginem singulari Dei privilegio ab omni omninò peccato fuisse immunem*. Acceptamus hanc confessionem utiliter, & ex Bellarmini asseclis quærimus. Si nec per *expressum Dei Verbum*, nec per *expressam aliquam Ecclesiæ definitionem*, illud quod obtendunt, *probatur*, quo fundamento *Argum. è Scripturâ.*

damento novissima Pontificia Definitio nitatur? Pontificiorum tamen aliqui, sine Scripturâ loqui, erubescunt, cum primis è Mendicantium Franciscanorum Ordine Monachi, emendicati sunt aliqua parum ad rem facientia, vel à *figura Christi*, vel *Evæ typo* longe petita dicta. *Adamus*, dicunt, *est figura Christi. Ille è terrâ nondum maledictâ, à Deo conditus. Ergo etiam secundus Adam ex Virgine, quæ omnis peccati & maledictionis expers, à Spiritu Sancto formatus.* Respondemus: Argumenta juxta sensum Allegoricum, ob similitudinem figuræ & rei figuratæ, admodum esse imbecillia, & mille pati exceptiones. Quod verò Adam typus sit Christi, in terminis quidem affirmat Paulus Rom. V, 14. *Adam, qui typus est illius, qui erat futurus*, atque comparationem init inter *Primum Adamum*, & *Novissimum* ἔσχατον i. e. secundum seu posteriorem *Adamum*; *Factus est*, inquit, *prior homo Adam, animal vivens: posterior Adam, spiritus vivificus*: I. Cor. XV, 45: sed quid hoc ad Mariam, ejusve immunitatem à P. O? Ecce consequentiarum anfractus: Primus Adam, dicunt, creatus est è *terrâ nondum maledictâ*: Ergo secundum Adamum, *è virgine*, cujus *terra* i. e. materia ex quâ, non fuerit *maledicta*, i. e. quæ ab omni peccato esset munda, natum esse oportet. Sed etiamsi ponamus, Christum nasci debuisse *ex muliere non maledictâ*, nondum tamen sequitur: Mater, è quâ natus est Christus, non fuit maledicta: Ergo & ab omni peccato extitit immunis. Non enim omnis peccator est maledictus: Siquidem etiam illi, qui in peccato extra controversiam concepti & nati sunt, audituri sunt vocem Filii hominis, dicturi: *Venite benedicti Patris mei*, Matth. XXV. *Benedicti*, sive quod idem est, *non maledicti* prædicatum, non præstat illum, de quo prædicatur, ab omni peccato immunem. Sicut nec

Ab Adamo figurâ Christi.

nec benedictionis oppositum, *maledictio*, est peccatum, sed potius peccati consequens, ejusdemque pœna, à Deo irrogata: juxta illud: *Ite maledicti in ignem* &c. Aut igitur maledictio non est peccatum, aut Deus est auctor peccati. Sed Deus non est auctor peccati E. maledictio non est peccatum. Si *Maledictio* non connotat in *maledicto* peccatum: *Benedictio* non connotat in *benedicto* immunitatem à peccato. Sed verum est prius, Ergò etiam posterius. Benè igitur B. Virgo dici potest *nunquam maledicta*, sed nunquam non, etiam in primo conceptionis instanti *Benedicta*, etiamsi non fuerit P. O. expers: siquidem *non esse maledictum* & vicissim *ab omni peccato esse immunem*, haud quaquam æquipollent.

XIX. Porrò, si ad eundem, quem indicavimus, modum, juxta sensum allegoricum, ob similitudinem signi cum signato, figuræ cum figurato, validæ sunt consequentiæ atque collectiones legitimæ, validam legitimamque esse oportet istam: *David fuit figura Christi, David fuit natus ex matre peccato Originis obnoxia, Ergo etiam Christus fuit natus è matre peccato Originis obnoxia.* Atque sic idem telum, in illud torquentem retorquetur. Aut desinant igitur allegoriis sic abuti, desinant sic argumentari, aut admittant pari passu ambulantes consequentias: veluti si dicam: *Adam fuit figura Christi; Adam non est natus ex muliere, sed è terræ glebâ formatus. Ergo etiam Christus non est natus è muliere, sed è terræ glebâ formatus.* Atque sic bellè cedunt ab *Adamo, figurâ Christi*, ducta argumenta.

XX. Ab Adamo transiliunt in Evam. *Eva*, ajunt, *fuit typus seu figura B. Virginis. At Eva fuit primum sine peccato formata. Ergo etiam B. Virgo fuit sine Originali pec-* *Ab Evâ B. Virginis Typo.*

cato

cato concepta. Aſt nihilo felicius cedit argumentatio à typo Evæ ducta, quàm ceſſit ducta ab Adæ figurâ. Nihil nunc dicam de eo, quod *S. Scriptura Evam nullibi ceu typum Mariæ proponit.* Fingere autem figuras, quas ipſa Scriptura non commonſtrat, neque Epiphanio (cujus mentem iſta ſubiit figura) neque Patribus in univerſum omnibus eſt integrum: quamvis horum aliquos, in comparationes undecunque petitas & conquiſitas, magis interdum curiosè quàm ſolidè dilabi, diffiteri non poſſimus. Largiamur tamen tantiſper, fuiſſe Evam Mariæ typum, non tamen poteſt typo vel figuræ in figuratum talis tribui influxus, qualem tribuit pars adverſa. Si enim ideò, quod *Eva* fuit *typus B. Virginis*, hæc pariter ſine P. O. fuit concepta, ſicut illa ſine peccato fuit formata, propter eandem typi vim & efficaciam, ſeu propter ejus, quod in figura eſt conſpicuum, in figuratum influxum, B. Virgo nec fuerit concepta, nec nata, ſed è coſta viri formata.

XXI. Sed audiamus adhuc unum è figuræ cum figurato comparatione ductum argumentum. *Quemadmodum Eva*, ajunt, *mater eſt omnium viventium vita animali: ita Maria eſt mater omnium viventium vita ſpirituali.* Argumentum foret tale: Sicut Eva mater omnium viventium vitâ animali, condita eſt, ita quoque Mariam matrem omnium viventium vitâ ſpirituali, conditam eſſe oportet. Sed Evâ mater omnium viventium vitâ animali, condita eſt ſine peccato: Ergo Mariam matrem omnium viventium vitâ ſpirituali, conditam eſſe oportet ſine peccato. Primò, jubeo hîc unum vel Evangeliſtam vel Apoſtolum teſtem producere, qui Mariam *omnium viventium vitâ ſpirituali, matrem* ſit profeſſus, ſicut omnes, Evam, omnium vitâ animali viventium matrem agnoſcimus. Non verò ſicut ab Eva vitâ animalis unà cum P. O. in omnes Adami

poſteros

posteros est propagata, itaquoque à Mariâ vita spiritualis, in ejusdem propagata est posteritatem. Spiritualem vitam, non Mariæ, sed ejus Filio acceptum ferunt quotquot ea sunt potiti atque sunt potituri in posterum. Cæterùm sicut non est toleranda probandave in figuris fingendis audacia, ita nihil juvant audaculos istos è figuris exterebratæ comparationes, quia non verè dicitur de figurato, quicquid inest in figura. Quapropter, si dixerint: Quod sicut Evæ prima initia peccato prorsus caruerint, ita quoque primam S. Mariæ conceptionem, quæ inanimationem præcessit, peccato prorsus caruisse; ita inquam, si dixerint, respondendum fuerit: nullam cogere necessitatem, ut quicquid sive perfectionis sive imperfectionis in figura extitisse deprehendimus, figurato quoque tribuamus, ni Mariæ tribuere velimus, quod sicut Eva prævaricata justitiam originalem amisit, ita quoque illa prævaricata, eandem amiserit justitiam. Accedit quod affirmantes ipsam primam conceptionem à peccato fuisse immunem, ipsum Bellarminum habituri sibi sint contrarium & contradicentem, quippè qui primam Mariæ conceptionem omnium ab Adamo descendentium conceptioni parem fuisse non negat. Imò Lib. IV. de Amiss. Gratiæ, *B. Virginem tribus temporibus peccato fuisse obnoxiam*, demonstrat.

XXII. Credere jubentibus, quod sicut Deus Adamum in creationis initio à peccati labe immaculatum creare, atque Christum à peccato immunem in utero matris formare, potuerit, ita quoque matrem ejus liberam à peccato formare *potuisse*: ita inquam, credere jubentibus regero: A posse ad esse non valere argumentum. Qui potest & vult, ille demum agit. Est autem hîc quæstio facti, non *quid Deus posfit*, sed quid facere voluerit, & actu completo fecerit. *A posse ad esse non procedit argum.*

E Jobi III. de Luce & Aurora.

XXIII. Sed non prætereundus est alius V. Testamenti locus, S. Jobo, alioqui satis superq; torto, violenter extortus Exstat ille Jobi III. 9. ubi de Diabolo dicitur: *Expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis auroræ.* In his verbis & Christum & B. Virginem invenisse sibi visus est *Thomas Aquinas*: ita enim illa explicat: *Expectet Lucem i. e. Christum, & non videat, quia nihil iniquitatum incurrit in Sapientiam, quæ est Christus, ut dicitur Sapient. VII. Nec ortum surgentis Auroræ i. e. B. Virginis, quæ in suo ortu à peccato Originali fuit immunis.* Contendit Thomas hoc in loco, per *Lucem* Christum, per *Auroram* B. Virginem intelligendam. Quare verò? Quia Christus Joh. IIX de semetipso dicat, quod sit *Lux mundi*: & quod per *Auroram*, Ecclesia B. Virginem intelligat, sicut Cantici VI. *Columba* illa dicitur esse, *quæ videatur velut Aurora.* Nunc verò omnes *Angelici Doctoris* veneratores obtestor, velint illi expendere, Angelicumne an humanum sapiat argumentum, in quo nulla consequentiæ vis comparet: si enim esset aliqua, nihilo possit esse melior quàm est, si dicam: In S. Scripturâ *Christus Lucis*, atque *B. Virgo Auroræ* nomine semel atque iterum venit: Ergo nunquam in Scriptura lucis fit mentio, quin ubique intelligatur Christus: nunquam Aurora nominatur, quin intelligatur B. Virgo. Inspiciant velim Concordantias, (quo nomine universalis super Biblia Index venit) periculumque faciant, quid futurum, si toties quoties *Lucis* fit mentio, applicatio dirigatur ad Christum: quoties *Aurora* memoretur, applicetur illa ad B. Virginem? Quod si verò in specie Jobi III. facienda est applicatio, quare non fecerunt alii Jobi Interpretes? Audiamus alios Scholasticos Doctores, nihilo minus Catholicos quàm fuit Thomas. *Dionysius Carthusianus* : *Nox*, inquit, *de-*

coratur spe diei, quod removens addit: Expectet lucem, & non videat, nec ortum fugientis auroræ, quatenus tenebræ ejus nec finiuntur per diem, nec minuuntur per auroram, quod intelligendum est sicut de die prædicatum est. Item paulo aliter *Lyranus* in Postilla. Nox illa, in qua Job conceptus est, cui hîc maledicitur, *Utinam fuisset talis, quod homines præ horrore illius, desiderarent lucem diei, nec tamen videretur ab eis, nec etiam signum auroræ surgentis, quæ præcedit lucem Solis.* Audiatur juxta hos quoque ætate illis quidem inferior, dignitate tamen major *Thomas de Vio Cajetanus* Cardinalis. Ita verò ille ad verba: EXPECTET LUCEM ET NON VIDEAT. *Juxta Hebræum habetur,* sperabit lucem & non, *subauditur,* erit. *Privationem stellarum crepusculi, tàm vespertini quàm matutini, prius imprecatus est.* Hoc verò quid ad Christum, de quo Joh. IIX. quod *Lux mundi* sit, prædicatur? *Modo,* pergit Cajetanus, *privationem omnis lucis* imprecatur, nempè his verbis: NEC ORTUM SURGENTIS AURORÆ. *Juxta Hebræum habetur,* & non videbit palbebras auroræ. *Metaphorice prima initia auroræ, appellantur palpebræ auroræ, tanquam partim retegentia, & partim monstrantia auroram: ut enim penitus nox illa privata sit lumine, imprecatur, ut nec videat palpebras tegentes auroram.* Quid verò palpebris auroræ commercii cum B. Virgine? Certè toto hoc III. Jobi Capite nec Christo, nec B. Virgini, vel feritur vel metitur: altum potius apud Interpretes de utrisque est silentium.

XXIV. Porrò, deficientibus argumentis melioribus, manifestis nitentibus Scripturis, in figuras defixi, illis inhærent. Eccum igitur Christum in Melchisedecho à Paulò figuratum. Illius Matrem dicit, sine patre & sine *Argum: à Melchisadek typo Christi.*

 matre

matrè & sine genealogia describi, sicut Paulus describat Melchisedek. Sed ut verborum faciamus compendium, prolixa illa deductio, in Syllogismi redigenda est formam. *Quicunq; describitur sine patre, & sine matre; & sine genealogia, is est omnino expers peccati.* Ratio est: quia Melchisedek, qui Christi absque peccato concepti & nati fuit figura ἀγενεαλόγητος fuit. *Atqui Maria ita describitur, Ergo Maria est expers peccati.* Assumo Majorem quæ *Salmeronis* est, & subsumo de ipso Melchisadecho. Melchisadek, secundum Paulum, describitur sine patre & sine matre & sine genealogia. E. Melchisedek fuit sine peccato. Nec tamen ullus extitit hactenus, qui illum ab omni peccato vindicare sit ausus. Et quæ consequentia Majoris? Maria describitur ἀγενεαλόγητος sicut Melchisedek, Ergo sicut Melchisadek fuit Christi omnis peccati expertis figura, ita Maria ἀγενεαλόγητος sicut Melchisedek fuit absque peccato.

XXV. Deinde falsum etiam est, Mariam describi ἀγενεαλόγητον sicut Melchisedek: Hic tamen quia non est natus instar fungi, universale illud obtinere oportet, ab homine esse natum, quamvis parentes ejus nullibi Scripturarum nominentur. Atque ista parentum occultatio, ansam præbuit Paulo, eum ἀγενεαλόγητον appellandi.

XXVI. Mariam quod attinet, non tantùm nata illa est, more omnibus aliis hominibus communi, sed & extat insuper ejus genealogia in Scripturâ. Etenim dicitur Elisabet ejus cognata: unde necesse est genealogiam utrique fuisse communem. Deinde est etiam illa, & in scriptura audit, filia David, Abraham. Et cujus intuitu ipse Christus, Matth. I. filius David & Abraham nuncupatur, si non intuitu matris, quæ ex illorum fuit posteritate? Quæcunque au-

quæ autem persona filius filiave est David & Abraham, illa persona non est ἀγενεαλόγητος. Sed Christus & Maria sunt tales personæ: Ergo non sunt ἀγενεαλόγητοι. Denique genealogia à Matth. & Lucâ descripta, est genealogia & Mariæ, & *propter Mariam* descripta. Nempè ut eximatur omnis dubitatio de Mariâ, quod illa sit ex posteritate & domo David, è quâ Messias erat proditurus. Ideò verò *propter Mariam* genealogiam istam scriptam, notanter dicimus, ut extorqueatur cavillandi ansa, ne, genealogiam Adami, quæ in Genesi & Chronicis extat, eadem ratione ad Melchisadekum pertinere aliquis dicat. Non enim eo modo illa ad Melchisadekum pertinet, quomodo Genealogia Christi pertinet ad Mariam: quia hæc propter Mariam est consignata. Adami verò non propter Melchisadekum: qua propter ille à Paulo dicitur ἀγενεαλόγητος.

XXVII. Describi autem tùm à Matth. tùm à Lucâ Genealogiam, *propter Mariam, non propter Josephum*, inde liquet, quod describatur *propter Christum*: quia ille non à Josepho est genitus, sed è Mariâ natus. Erat autem Evangelistis ostendendum, quâ serie Christus ortum duceret ab Abrahamo & Davide. Illud vero præstitum haud esset, si genealogia ista ad Mariam non pertineret, vel si non *propter Mariam* esset scripta: nimirum ad demonstrandum, hanc esse ab Abrahamo & Davide descendentem & derivatum traducem aut surculum, è domo Davidis enatum.

XXVIII. Cæterùm benè notare, atque tanquam universalem Scripturam interpretandi regulam suscipere & observare oportet, quod *à solo literali sensu peti poßint argumenta efficacia: non verò è typico, figurato, allegorico & mystico, nisi illo, quem Scriptura ipsa commonstraverit.* Si- *Scriptura allegorias interpretandi regula.*

 enim

enim typus, ſive illud quod litera propriè ſignificat, ita accommodetur, ſicut ipſa Scriptura accommodat, tunc ſenſus, qui emergit, literalis eſt ſenſus. Rectè igitur Thomas I. Parte Quæſt. I. a. X. *Literalis ſenſus non eſt ipſa figura, ſed id quod eſt figuratum.* Non enim, cum Scriptura nominat Dei brachium, eſt literalis ſenſus, quod in Deo ſit hujusmodi hominis membrum, ſed id, quod per hoc membrum, ſignificatur. Proinde æquum non eſt, ut quisquam in myſteriis Religionis, figuras pro arbitrio ſibi fingat, ſed accipiat potius ab ipsâ Scripturâ. Atque hoc eſt unum, cujus multiplex ſicut futurus eſt uſus, ita ſtudiosè & ſolicitè obſervandum commendamus.

XXIX. Alterum eſt, cujus haud minor futurus eſt uſus: nempè, *Figuras*, quotquot harum in Scripturâ proponuntur, conſiderandas eſſe κατά τι, non ἁπλῶς. Ex. gr. David fuit typus Chriſti aut κατά τι, aut ἁπλῶς. Si poſterius: etiam quatenus David peccato fuit obnoxius, fuerit Chriſti typus; & conſequenter, hic non minus quàm ille peccato obnoxius. Sed quia Chriſtus nulli peccato fuit obnoxius, inde fit manifeſtum, quod David non ἁπλῶς non ſimpliciter ſed κατά τι, ſecundum quid, fuerit typus Chriſti. Qua propter è figurato ſenſu non poſſunt erui typo omnibus numeris conformes, ſed ſaltem κατά τι ſecundem quid, ſive aliquam figuræ proprietatem, figurato convenientes conſequentiæ. Faciunt iſta, & ad eorum quæ de Adamo, qui Chriſti fuiſſe perhibetur, figura & de Evâ typo Mariæ ſunt dicta, & porrò ad reliquorum, non diſſimilium Scripturæ locorum illuſtrationem, erunt dicenda.

XXX. Pergimus nunc ad alia è Scripturâ deprompta loca. Familiam ducit atq; inter alia, pro immaculatâ conceptione à Scripturâ extorta argumenta eminet illud, quod

quod à *serpentini capitis contritione*, e Geneseos Cap. III. depromunt. Nimirum *Valentinus Gerbardus* Tractatu I. Parte III. ita argumentatur: *Quæ mulier contrivit caput serpentis, illa expers fuit omnis peccati. At Virgo Maria est ista mulier, quæ contrivit caput serpentis. Ergo Virgo Maria expers est omnis peccati.*

E Proto Evang. & serpentini capitis contritione petitum argum.

XXXI. Antiqua superstitionis plena hæc est cantilena, quam diu plenis buccis cecinit universus Mendicantium Monachorum chorus. Sed quia ibi non de muliere, sed de *Semine mulieris* est sermo, erroneam, præconceptam, cum corruptione textus conjunctam opinionem substernens argumentum, commuto cum tali: *Quicquid contrivit caput serpentis, illud expers fuit peccati. At non mulier ipsa, sed semen mulieris est illud, quod contrivit caput serpentis. Ergo non mulier ipsa, sed semen mulieris est expers peccati.* Dicturi forte sunt, petere hoc argumentum principium & supponere illud, quod in quæstione versatur. Probanda igitur est Minor argumenti propositio. Per semen mulieris, ipse *Christus Messias*, è muliere virgine, viri inexpertâ nasciturus, intelligitur. Vocatur autem *Messias Semen mulieris*, quia ex semine mulieris, citra viri semen erat nasciturus. Textus corruptionem, quod pro masculino *Ipsum* ponitur fœmininum *Ipsa*, tàm copiosè & luculenter demonstarunt è Nostratibus B.D. *Johannes Gerbardus*, in Confess. Catholicâ, & è Reformatis *Daniel Chamier*, Panstratiæ Catholicæ Tomo III. ut possit nec copiosius nec luculentius. Totius rei summam in compendium redactam, complectimur illis, quæ hanc in rem, B. Parens meus Lucubrationibus in Vetus Testamentum, ad illum Geneseos locum est commentatus. *Quod Pontificii*, ait ibi, *pro masculino fœmininum legunt, est contra fidem*

omnium

omnium codicum & Masoræ, contra constructionem cum verbo masculino, & quod majus ac validius adhuc est, cum affixo masculino contra versionem LXX. & trium Targumim, quæ subjungemus. Onkelos ita habet. *Inimicitias ponam inter te & inter mulierem, & inter filium tuum & filium ejus, IPSE memor erit istius, quod fecisti ei olim, & tu observabis eum ad finem.* Hierosolymitanum Targum, ex interpretatione Pauli Fagii sic habet: *Et erit, quando filii mulieris operam dabunt legi & fecerint præcepta, tunc studebunt tibi conterere caput & occident te, quum verò deseruerint filii præcepta legis nec servabunt mandata, tu operam dabis, ut mordeas eos in calcaneis eorum, & ita noceas eis: veruntamen remedium erit filiis mulieris, tibi verò serpenti nullum erit remedium, quandoquidem futurum est, ut amoveant morsum, quia factus est in calcaneo, in fine dierum, in diebus scilicet Regis Messiæ.* Cum hoc consentit Targum Jonathan, cujus ultima verba sunt: *Et erunt illi, ut habeant medelam, in calcaneis in diebus Regis Messiæ.*

XXXII. Quod si verò nobis Protestantibus nostratibusque Theologis credere nolunt, credant saltem horum domesticis S. Scripturæ Interpretibus. *Santes Pagninus*, atque hujus versionis censor & emendator *Ben. Arias Montanus*, uterque ita reddidit: IPSUM *conteret tibi caput.* Cum his facit *Franciscus Georgius Venetus*, cujus Problem. LV. de mundi fabricatione hæc sunt verba: *Quis contrivit caput serpentis, & cujus calcaneo insidiatus est serpens?* EX FALSA TRADUCTIONE *quæ habetur: Ipsa conteret caput tuum, Latini communiter tribuunt hanc victoriam Reginæ cœlorum.* Et non ignobilis inter Pontificios scriptor *Augustinus Steuchus* in Recognitione: IPSUM *conteret tibi caput. Non refertur itaq; ad mulierem,*

rem sed ad EJUS SEMEN, *qua interpretatione plerique decepti, malam expositionem invexerunt in hunc locum.* Acerrimus etiam dogmatum, quæ Pontificiis sunt propria, propugnator *Melchior Canus* libro II Locorum Cap. XV: *Hieronymus legendum ait, IPSE conteret tibi caput, non IPSA. Quum enim apud Hebræos neutro genere ad semen referatur, interpres rem significatam perpendens, in masculino genere transtulit IPSE, quod imperiti non intelligentes, vitiumque scriptoris existimantes, substituerant IPSA.* Supersedeo plurium allegatione. Si qui Pontificiorum pertinaciter sint inhæsuri corruptæ versioni, illi cum his fratribus suis germanis, de legitimâ interpretatione, prius quàm nobiscum congrediantur, certent.

XXXIII. Quamvis verò plures sint quàm è re est, qui in sequiorem inclinant sententiam, fecerint tamen illud, suo periculo, citra rectiora edoctorum meliusque sentientium præjudicium. Horum aliqui, ex errore è fontium manante ignorantiâ, alii, densam ignorantium multitudinem sequuti, errarunt. Nempè abripiuntur quandoque etiam prudentiores in consortium erroris, in quem magno impetu, præconceptis opinionibus fascinata plebs ruit. Hoc illi, illi qui non saltasset si non lyrasset Lutherus, obtigisse videtur, quippè qui in Postillâ super Cap. III. Genes. uni & soli Filio debitam contritionis efficientiam, inter utrosque, Matrem Filiumque, dividit: *Quia*, inquit, *per ipsam, mediante filio suo, potestas Demonis est contrita.* Si mediante filio facta est potestatis contritio, certè mater non contriverit, sed omnis conterendi virtus, redundaverit in mediatorem, cujus divina mediante potentia, exsecutioni mandata & in rem traducta sit contritio. Quamvis verò hunc in modum asperior delicatas aures radens Lyræ stridor, quodammodo

emolliatur, *D. Lutherus* tamen, hujus aliàs ſæpè veſtigia legens, *τὸ per ipſam*, nec tolerare, nec concoquere potuit, quod aliquid cauſæ efficientis contritionem, etiam in B. Virginem transferre niſus ſit Lyranus. Commentario igitur in Geneſin, ubi ad iſtorum Dei verborum ei eſt ventum expoſitionem, graviter Lyram ſuum obiurgat, his verbis: *Quis non miretur, imò non execretur ſatanæ malignum conſilium, qui hunc locum pleniſſimum conſolationis, de Filio Dei, per ineptos interpretes tranſtulit ad Mariam virginem. Nam in omnibus Latinis Bibliis ponitur pronomen in fœmino genere.* Et IPSA conteret. *Ac Lyra, qui tamen Hebrææ linguæ non rudis fuit, hoc errore, tanquam graſſante & magno impetu ruente flumine, abripitur in impiam ſententiam, ut non obſtante textu, hunc locum accipiat de B. Virgine, per quam, Filio mediante, vis ſatanæ fracta ſit.* Atque ſic juſta Lutheri indignatio, amicum aliàs ſibi gloſſatorem increpuit.

Lutherus Lyram reprehendit.

XXXIV. Ipſum interim immaculatæ conceptionis Dogma, *B. Luthero* ſic fuiſſe adverſum ut tolerare illud non poterit, tantum abeſt, ut non obſcurè illud in expoſitione Evangelii de conceptione Mariæ, probaverit, verbis quæ excerpta hic recitamus. *Dignum & juſtum erat Mariæ perſonam ab Originali peccato præſervari, de quâ Chriſtus ſumturus erat carnem, quæ omnia peccata ſuperaret.* Et ibidem iterum. *Mariæ conceptio pie creditur, ſine Originali peccato facta eſſe, ut ſcilicet in ipſa animæ infuſione, unà etiam ab originali peccato purificata fuerit, Divinis dotibus redemita, ad accipiendum ſanctam animam, à Deo ipſo infuſam. Atq; ita in primo momento, cum vivere inciperet, omnis peccati expers erat.* Quantumvis verò *Mariæ conceptionem* hîc memoret Lutherus, quæ tamen ſequuntur, & haben-

Lutherus immaculatam cõceptionem non improbavit.

habenda sunt instar uberioris antecedentium explicationis, immaculatæ *Nativitati* magis quam *Conceptioni*, minimùm illis, qui conceptionem seminis, animæ infusionem præcedentem & tempore priorem, peccato maculatam statuunt, favent. Ita inquam Pontificiorum aliquos, Dominicanos videlicet statuere; quamvis equidem non capiam, quomodo caro nondum animata, Peccato Originali cujus, quam diu extitit inanimis, non fuit capax, inquinari potuerit? (quod enim non carnis sed animæ est vitium, non illi sed huic adhæret, perfectionisque non illi sed huic adesse debitæ privationem significat illud carnem vitiare nequit.) Cæterùm Lutheri ætate, de immaculatâ B. Virginis conceptione, tanquam de problematicâ, fidei fundamentum non attinente quæstione, in utramque partem est disputatum. In partem affirmantem euntes, excusare quodammodo potuerit, quod immaculatam conceptionem, per *singulare aliquod gratiæ privilegium* factam docuerint, hominemque naturâ à peccato haud nasci immunem, sint confessi. Verùm quum à communi lege eorum, qui de semine virili nascentes, genitalium sordium conditionem trahunt, nec Maria excipi debeat, siquidem nullibi eam sacra excipit Scriptura, erraverit Lutherus, cum errantium multitudine, sicut etiam Lyram delirasse paulò prius ostendimus.

XXXV. Neq; verosimile est, ita sententiæ isti inhæsisse Lutherum, ut ferre non potuerit dissentientes: quippè qui S. Mariam sic nasci, *Dignum & justum esse* perhibet. Nec tamen ignorare potuit, quàm imbecillia sint, in quæstionibus facti, à congruo deducta argumenta. Alias probè rem gessisset Monachus ille, qui dixit: *Indiscretus fuisset Dominus, si non reliquisset aliquem infallibilem controversiarum Judicem.* Quia verò non quæritur quid Ecclesiæ conveniens

veniens, commodum & utile sit, sed quid Dominus fecerit, an ejusmodi infallibilitate pollentem Judicem constituerit? à commodo petitum argumentum nihil (deficientibus manifestis Scripturæ testimoniis) probat. Ad eundem modum, in hac quæstione, à personæ *dignitate*, *congruo & convenienti* ductum argumentum, in præsenti quæstione facti, nihil amplius, tacente de facto Scripturâ, probat, quam probat, in priori quæstione, à convenientia accersitum argumentum; verbo, in *nihilum*, tenuesque solvitur in auras.

Argum. ab Angelicâ salutatione. XXXVI. Deinde etiam ex Angeli honorificâ salutatione, argumentum pro immaculata conceptione extorquere incassum laborant. Salutationis summa hæc est: *Ave gratia plena, Benedicta in mulieribus.* Inde ubi formaverint argumentum ita concludens, *Ergo beata Maria immaculatè sine peccato est concepta*, erit de quo ipsis gratuler. Ast non regia via incedunt isti Purificantes, sed per consequentiarum eunt ambages & anfractus, quando gyros agunt tales: Quæcunq; mulier, est gratiæ plena, illa peccati est expers: *Sed B. Virgo est gratiæ plena: Ergo B. Virgo est peccati expers.* Item: *Quæcunq; est Benedicta in mulieribus, illam privilegio præservationis ab Originali peccato, munitam esse oportet. Sed B. Virgo est Benedicta in mulieribus.* Ergò. Omnis argumentorum vis, in duobus sita est epithetis, quæ Angelus compellans, Virgini tribuit, quando κεχαριτωμένη *gratia plenam &* εὐλογημένη *Benedictam* eam prædicat.

A plenitudine gratia. XXXVII. *Ad primum* respondetur: Vulgatum interpretem, qui κεχαριτωμένη per τὸ *Gratia plena* reddidit, non significanter expressisse vim vocis Græcæ, significat enim *gratificatam* seu *gratis dilectam*. Istius autem favoris causa in

sa in sola Dei gratuita benevolentia, atq; adeò in ipso Christo, cujus mater erat futura, residet. Habemus nobis consentientem Pontificium Interpretem *Didacum Stellam*, qui vocabulum κεχαριτωμένη in cap. 1 Lucæ, sic explicat: *Beneficiis à Domino affectam, indulgentiis & immunitatibus decoratam, majores favores & gratias à Domino consecutam, quàm omnes quæ fuerunt quæq; inposterum sunt futuræ.* Istis verò omnibus positis & concessis, nondum tamen licet inferre, *Ergo beata Maria immaculatè sine peccato est concepta.* Idem Stella propius ad rem accedit & significantius exprimit, quando ibidem commendat *Interpretem qui verterit, Ave gratiosa, rectè* enim eum *transtulisse* affirmat, atq; addit: *Hic sensus, qui germanus & genuinus est literæ, nihil à Virginis bonore detrahit, imò ipsius honor maximè hac explicatione augetur, quia dicere, eam esse gratiâ plenam, si de gratiâ gratum faciente intelligamus, etiam de quolibet justo dici potest, vel de infantulo solum octo diebus nato, qui jam baptismum suscepit. At quod dicat Angelus, magnum favorem illam obtinuisse erga Deum, maximum quiddam est.* Largior & concedo *maximum quiddam*, attamen non tantæ esse molis, quantæ esse debebat immaculatam & ab originali labe immunem conceptionem includens generatio. Si τὸ gratiosum esse, magnumq; favorem obtinuisse apud Deum, immunitatem à peccato Originali necessariò complecteretur, non tantùm B. Virgo, sed omnes omninò fideles ab eo essent immunes, juxta illud Ephes. 1.6. *In laudem gloriosæ gratiæ suæ, in quâ gratificavit nos* sive gratis fecit gratiosos, *in dilecto.* Quia verò Paulus vocabulum illud omnibus tribuit fidelibus, oportet esse *commune.* At quod commune est, illud nullo prætextu sic potest tribui uni, ut reliqui omnes è benefi-

cii iſtius communione excludantur. Vultis veſtri ordines plures? conſultum ite *Salmeronem* & *Cornelium Janſenium.* Ille Tom. III Tract. V: *κεχαριτωμένη eſt, quam gratuitâ ſuâ bonitate Deus gratam, & caram & acceptam habuit* Si gratia quæ in Deo eſt, & extrinſecè reſpicit objecta, immunitatem ab peccato Originis importat, omnes qui in ſtatu gratiæ apud Deum ſunt, de iſtâ immunitate ſibi poterunt gratulari. Cor. Janſenius, in Concordia ſua Evangelica Cap. III: *Quod nos habemus*, inquit, *gratiæ plena, Græcè eſt, κεχαριτωμένη, participium paſſivum, à verbo χαριτόω, quod eſt gratifico, vel gratum facio, proinde ad verbum ſonat, gratificata h. e. quam Deus ſingulari & gratioſo ſuo favore ſibi gratam fecit & gratam habuit.*

XXXVIII. Propoſitio etiam, quam adverſa pars, pro univerſali ſubſternit: *Quæcunq; mulier eſt κεχαριτωμένη, & beata in mulieribus, ea eſt expers peccati*: iſta, inquam, propoſitio, non eſt univerſaliter vera, quia eodem elogio mactantur *Jahel* & *Judith.* Prior Judicum V, 24: *Benedicatur præ mulieribus Jahel uxor Heber Cinæi, præ mulieribus quæ in tabernaculo benedicuntur.* Alteram Ozias ſic, ſicut Angelus Mariam, *Benedictam ſuper omnes mulieres terræ* prædicat, Judith XIII, 23. *Benedicta es tu filia, à Deo altiſſimo, ſupra omnes mulieres terræ.* Sicut verò non ſequitur: Jahel & Judith *Benedictæ* prædicantur, *præ mulieribus*, & hæc quidem ab ipſo *Deo altiſſimo, ſupra omnes mulieres*; Ergo utraq; ab Originali labe immunis, eſt concepta: Ita etiam non ſequitur: S. Maria *Benedicta* prædicatur non quidem ab ipſo *Deo altiſſimo*, ſed ab ejus nuncio & miniſtro *Angelo.* Ergo S. Maria ab Originali labe immunis eſt concepta atq; ab omni, in conceptione contractâ maculâ, immunis.

XXXIX. Neque etiam necessum est, ut benedictionis prærogativa, quâ omnes & singulas mulieres antecellit, cum aliis imperfectionibus etiam maculatæ conceptionis imperfectionem excludat. Quod enim facta est mater Dei, est prærogativa & eminentia tam excellens, ut superet & excedat omnem muliebrem conditionem, atq; majus sit, quàm unquam habere potuerunt, mulieres vel singulæ, vel in universum omnes. Quæ tamen prærogativa sicut non excludit alias, sequiorem sexum comitantes infirmitates, ita etiam non excludit in conceptione contractam connati peccati maculam: sicut quoq; benedictum, sive *non maledictum* esse, non excludit omne peccatum: siquidem etiam peccatores quandoq; vocantur benedicti, quod paulo post plenius demonstrabimus.

XL. *Ad alterum* à benedictione accersitum argumentum solvendum, sola τῦ ἐυλωγημένη significatio evoluta, est sufficiens. *Benedicta* ἐυλωγημένη, est illa quæ præ ceteris mulieribus, felix & beata à Deo est præstita. Ecquis verò sobrius, de omnibus istis prærogativis Dei genetrici moverit controversiam, vel non potiùs hanc, reliquarum omnium mulierum perfectionem & præstantiam infinitis partibus superasse, agnoverit? Quod autem hîc variant Interpretes: alii *Gratiosam*, sicut Stella: alii *Gratificatam* sicut *Salmero & Jansenius*, interpretantur, nihil mirum, siquidem, nullum est latinum unum vocabulum, quod sic respondeat Græco χαριτόω, ut hujus ἐνέργειαν adæquet: unde factum, ut quisque proprium adhibuerit judicium. Interim à magnificis, quibus maximo suo merito ornatur Deipara, encomiis deductum argumentum (quod ut ducturis benè cedat precamur) in conclusionem istam, *Ergo B. Maria, immaculatè & sine peccato est concepta*

A Benedicta encomio.

cepta desinens, exspectabimus, & quam primùm illo formato, illud pars adversa quod ei est evincendum evicerit, manusque pedesque ad injiciendum nobis compedes, sumus porrecturi.

XLII. Haud equidem ignoro, obtigisse B. Virgini, è venerando primævæ Ecclesiæ Patrum collegio, encomiastas, in ejus laudes effusissimos. Ex his *Athanasius, Damascenus, Anshelmus* & plures alii *Reginæ & Dominæ mundi* encomio eam celebrarunt: nec tamen immaculatè conceptam crediderunt. Oratores enim, magnificè loqui, atque illis quorum existunt laudum præcones, encomia tribuere consueverunt talia, qualia in propria significatione accepta, illis non competunt. Non possum quin adscribam illa, quæ hanc in rem *M. Antonius de Dominis* ArchiEpiscopus Spalatinus, observavit. *Deipara*, inquit, *sola quadam bonoraria participatione, seu potius simplici denominatione, oratoriè & valde impropriè, respectu Filii, qui Rex erat & Dominus mundi spiritualis, vocatur Regina & Domina, & ob sublimitatem & superexaltationem in gloria cœlesti: sic Angeli & Archangeli dicuntur potestates & principatus, absq; ullo in Regna terrena dominio: & absq; potestate despotica, ad summum tutelam quandam & subsidium præbentes, ex mandato Dei.* Ista Marcus Antonius VI. de Rep. Eccles. Cap. I. §. LXXX. Sed Regiam dignitatem fortè transcendunt *Beatæ & Benedictæ* encomia. Verùm & istorum rationes, nec incongruæ, nec Deiparæ dignitati quidquam deterentes, supra sunt adductæ. Hoc igitur nimis imbecilli argumento misso, progredimur ad aliud.

Argum. à Revelationibus & Miraculis.

XLIII. Duo autem, utpote ejusdem coloris, ut conjungamus, nihil prohibet. Provocant videlicet ad *Sancto-*

rum,

um, quos pro talibus habent, & *Revelationes*, & ad *Miracula*. Eſt ſcilicet inter utraque aliqua convenientia & veluti cognatio. Omnia enim quæ præter & ſupra naturalem potentiam fiunt, *Miraculi* induunt naturam, atque miraculorum inſtar habentur. Revelationes igitur, quum ê nullâ naturali ſed è Divinâ ſupernaturali potentiâ emanent, inter miracula erunt collocandæ. Plurima verò quum ſint, quæ miraculorum fidem vocant in diſcrimen, certitudinemque illis detrahunt, non magis revelationibus quàm miraculis fides temerè fuerit adhibenda. Interim, ſi ad omnipotentiam Divinam recurrere placuerit, accedente ad τὸ *poſſe*, Omnipotentis τὸ *velle*, à ſubjecto Peccato Originis naturaliter obnoxio, labem iſtam, utpote accidens, per extraordinariam gratiam, ſeparari & tolli poſſe, haud equidem negaverim. Quàm verò evidens eſt potentiæ certitudo, tàm difficilis eſt voluntatis probatio. Quapropter deficit pars adverſa de iſta Dei voluntate nullo evidenti exſtante Scripturæ teſtimonio, in probando. Illud igitur Divinæ voluntatis decretum, quum nullo Scripturæ ſuffragio probare poſſit, ad *Revelationes*, conſummato Scripturæ Canone factas, & *Miracula*, quum ſe recipiat, prius has, deinde etiam hæc, in conſiderationem vocare placet. In anteceſſum autem monendum, in magnum prædicatarum jactatarumq; Revelationum cedere præjudicium, quod nullæ reverâ Divinæ exiſtant revelationes, quarum non ullum in infallibili Verbo Dei ſit veſtigium. Alias expectare & optare, ſuperſtitioſum atq; fanaticis proprium eſt. De iis, quæ Divinarum inſtar, Immaculatæ conceptionis aſſertores & patroni, venditant, compertum habemus, talibus non tam viros cordatos implexos, quàm ſuperſtitioſas & nimiū credulas mulierculas agitatas eſſe & maceratas. Vivum

D. Peterſen cum ſua Roſimunda. documentum haud ita pridem dedit *Roſimunda*, quæ poſtquam D. Johannem Wilhelmum Peterſen planè dementaſſet, hoc uno & ſolo, revelationum dicam an ſomniorum præcone, inclaruit. Illam enim aut vigilantem ſomniaſſe, aut mente captam, ſanæ rationis deliquium paſſam eſſe oportet. Laus Deo, quod illa ſemoto Spiritu familiari, canendas cantilenas inſuſurrante in aures, divinare tandem deſiit!

Brigitta & Catharina Senenſis cõtrariæ revelationes. XLIII. Antiquiores inter fatidicas, Pontificiis celebratas vetulas, S. *Brigitta* & S. *Catharina Senenſis*, facilè eminent. Sed quod illa unâ manu ſtruxit, hæc manu alterâ deſtruxit. Sic enim è diametro pugnant utriusq; de B. Virginis immaculatâ conceptione Revelationes, ut, quod illa affirmat, hæc neget: Brigittæ enim manifeſtationi contraria revelatio, Catharinæ obtigit. Divinæ autem revelationes quum nullam admittant contrarietatem, nec una alteram deſtruat & evertat, quid revelationibus illis ſit tribuendum, nemo eſt tàm obeſæ naris, qui non olfacit. Emunctæ naris Pontificiis ſcriptoribus ipſis, revelationum iſtarum colliſio, adeò ingratum halavit odorem, ut eum pellere allaboraverint. *Cajetanus* Cardinalis (qui apud ſuos ideò malè audit, quod Scripturæ Interpretem agit veritati magis quàm invectis per Pontificios novitatibus velificantem) S. Brigittæ Revelationes, in immaculatæ conceptionis favorem prætendentibus atq; illas oſtentantibus, alterius canoniſatæ S. Catharinæ Revelationes opponit. Nimirum de conceptione Virginis ſcribens, in grande Revelationum Brigittæ præjudicium, Dominicanos jactare ait, *contrarias Revelationes Catharinæ Senenſis.* Et *Antoninus* magis expreſſè, addita etiam, controverſiam Revelationibus iſtis movente atq; vilipendium illis inducente, ratione, dicit quod res eſt, quando ait: *Brigitta revelationem habuit, Virginem Mariam conceptam ſine Originali Peccato. Beata* *Part. 3. Tit. 24. Cap. 1. n. 3. p. 33.*

Catha-

Catharina de Senis, non minoris, ut creditur, sanctitatis & Canonizata, habuit revelationem in contrarium. Et quum Spiritus Prophetarum non sit contrarius, quia unus & idem est, nec sibi contradicens, dicere oportet, quod una earum habuit revelationem à Deo Propheticam, altera verò somnium & phantasiam secundum affectum suum. Ista ad *Rosimundam* inter hodiernos Fanaticos haud multo minus, quàm inter Pontificios *Brigitta* & *Catharina Senensis*, celebratam Prophetissam, accommodare si placuerit, pari verisimilitudine dicere potero, habuisse illam multiplex sæpiusque iteratum *somnium & phantasiam, secundum suum* suique Magistri atque laudum ebuccinatoris *affectum*.

XLIV. *Miracula* pari cum Revelationibus passu ambulare diximus. Sunt enim ab illis accersita argumenta, his nihilo efficaciora. Nam de miraculis, sintne illa à Deo an à Diabolo, aut ab humano fallendi studio profecta, judicium ferre, atque horum auctorem determinare, oppido est difficile. Sæpè enim Dæmon, cui nomina mille, mille nocendi artes, Divina imitatur miracula. Ita quum Mosis virga in Pharaonis conspectum projecta, converteretur in serpentem, imitati miraculum illud sunt præstigiatores Ægyptii, suisque effecerunt incantationibus, ut sicut Mosis virga conversa est in draconem, ita quoque horum converterentur virgæ. Exodi VII, 12. Quandoquidem igitur ille qui facilè credit facilè decipitur, cautione opus est, ne simus ad credendum proclives: quod in superstitione ruentis, caecutientis sibiq; haud compotis animi est indicium. Quotquot verò fidem quam profitentur, miraculis probare & firmare satagunt, non verbis sed factis disputant. Meminisse autem debebant, hodie quando fidei res agitur, non factis sed verbis, infallibi Verbo divino, conficiendum esse negotium. Nec ignoravit, nec à nobis hac in parte dissensit, *Barra-*

Argum. à Miraculis.

letta Sermon. de conceptione B. Virginis XIIX. fol. 170. *Hujusmodi miracula*, ait, *fortè fiunt arte dæmonum ut dæmones decipiant homines & in hoc errore teneant, ut suscitent discordias inter viros religiosos.* Anno millesimo quingentesimo & quarto, non erant *suscitandæ inter viros religiosos*, Dominicanos & Franciscanos *discordiæ*, circa B. Virginis immaculatam conceptionem, sed jam dudum suscitatæ exarserant, imò in eam eruperant flammam, quæ fraternam, quam Christiani Christianis debent charitatem, humana Divinaque jura, exusserat, atque ipsos tandem exureret taumaturgos. Etenim dolis, imposturis, incantationibus, sacræ hostiæ in veneni vehiculum versæ profanatione, initi in Baptismatis lavacro pacti renunciatione, deditioneque in Satanæ potestatem, instructum est aliquod *Miraculum*, tantò magis commemoratione dignum, quantò abominabilius. Instruendum autem illud fuit expediendumque per impios & sceleratos, propriæ salutis prodigos Monachos Dominicanos Bernenses: illustri documento posteritati relicto, quid non mortalia pectora cogat, in quid non impellat, pertinax Thesin defendendi studium. Nempe exarserat istorum Dominicanorum adversus Franciscanos, immaculatæ conceptionis assertores, odium tàm flagranter, ut illi, propter Dogma à cujus decisione Deus mortalium salutem suspensam noluit, suæ salutis naufragium pati, quàm Franciscanorum dissensum tolerare maluerint. Sic videlicet truculenter per Bernenses Dominicanos, ante susceptam in Helvetia Reformationem, Tragœdia ista est acta, ut non potuerit truculentius. Etenim illi, ut cum tripudio erroris convincerent Franciscanos, *Miracula*, quibus hi confunderentur, sunt commenti. Hac porrò haud piâ, sed malâ fraude, meliorem causam, quam veritatis relinquere debu-

Bernenses Taumaturgi.

Dominicani Bernenses.

debuissent tutelæ, *Miraculi mendacio* fultum iverunt. Aggressi autem illud sunt hac via. Beatæ Virginis, natum ulnis gestantis, simulacrum, affabre factum, cujus essent

Gravidæ lacbrymis genæ,

penicillo Apellis artificiosè effigiatæ, in aliquo deprecationibus consecrato Oratorio est collocatum. Ab hujus tergo per fornicis cavum, occulte ductus est meatus structo tubo munitus, per quem stans in insidiis impostor, verba quæ vellet liquare posset. Per eos, qui devotioni ibi vacarent, interrogata Maria, quapropter sic fleret? verba per tubum torquente sacrilego Monacho, illa regessit: *Suas se deplorare vices, quod honorem soli Filio debitum, sibi quoq; tribuat Franciscanorum Ordo.* Imposturæ vestigia ætas nondum delevit, sed penetrans per solidum parietem cavo hiatu ductus, in hunc usque diem est superstes & conspicuus. Ecce pias, imò impias fraudes: ecce *Miracula*, quibus se commendant, & quibus Protestantium verè Catholicam Ecclesiam, destitui exprobrant illi, qui implicitâ fide, per cœcam obedientiam credunt, quicquid credit Ecclesia, quique omne quod imponitur onus, sic portant, sicut asinus Isidis sacra.

Miraculi medacio, Virginis simulacrum, qui edoctum.

XLV. Sed nondum sic exsatiata est fallendi sitis. A Superis itum est ad Inferos, atq; ab his, in pignus data anima Christi sanguine redempta, flagitavit impietas auxilium. Initia fuere ludicra, successus crudelis, exitus tragicus & cruentus. Ludicrum enim & ridiculum est, quod nocturna spectra, tùm aliquorum in Purgatorio sudantium, gemitus & suspiria noctarunt, tùm maximè & cumprimis quod B. Virginis imaginem & effigiem repræsentantes machinæ sunt efformatæ. Ad istam magnæ molis imposturam vestiendam ornandamque, non inidoneus visus est,

Jetzerus stolidæ patientiæ exemplar.

Frater aliquis Laicus, cui *Jetzer*, nomen fuit. Hunc visum inquam fuisse, non tàm ad activè quàm merè passivè sese habendum, non ineptum, eò quod ille simplex animi natura esset, neque in se haberet quidquam admixtum dispar sui atque dissimile. Huic initio comparuit de Purgatorio profugus cucullatus monachus, *Flammas ore vomens Caucus*. Mox successit præstigiatoria arte affabrè adornatum Mariæ simulacrum. Quas prior flammas, hæc fulgentia radiorum verbera sparsit. Hæc plus vice simplici Jetzero comparuit, illas quas interdiu deplorare consueverat, huic media nocte

Multas exponens mente querelas.

Proh Deum hominumque fidem, quàm miserè tortus, quàm acerbè, inustis etiam, gravi lethargo presso, stigmatibus, maceratus est, stolidæ exemplum patientiæ Jetzerus! Sed Tragicum sortitus est, Miraculi istius ludus, eventum. Etenim quatuor complices, sceleris auctores & promotores Dominicani Monachi, quos inter & ipse Monasterii Prior, convicti & confessi, ultimo Maji Anno 1500, in prato è Bernensis urbis regione sito, sunt exusti. Historiam integram cum omnibus suis circumstantiis, è *D. Gilberti Burnetti* Angli, Itinerario excerptam, daturus, ubi ad historicam relationem de initiis, incrementis & fastigio certaminum circa Beatæ Virginis Immaculatam Conceptionem, erit ventum. Modò huic tantùm fini, summatim ista commemorare placuit, ut à *Miraculis* accersito argumento, quàm dandum sit nihil, quisque prudens Lector faciat judicium. Enim verò si ita quemadmodum initio satis diu est celata, porrò occulta fuisset fraus ista maligna, citra dubium in veri *Miraculi* transiisset venerationem. Sicut *Jetzero* in summo Altari, ad ostentandum stigmata, exposito, densa urbis Bernensis civium multitudo,

titudo, fraudibus iſtis eſt circumventa, ita circumventa fuiſſet omnis poſteritas, ſi Satanæ inſtinctu & cooperatione, ſatis operoſe & artificioſè textum velamen, Divinâ ſic dirigente Providentiâ, non eſſet diruptum.

Immaculata conceptio Antiquitatis destituitur ſuffragiis.

XLVI. Quæ ab antiquitate emendicata oſtentant teſtimonia, nihil ad rem faciunt, ſi res ipſa, Eccleſiæ teſtificatione confirmanda, Scripturæ deſtituatur ſuffragio. Quo minus igitur, Immaculatæ conceptioni ſuffragatur Scriptura, tantò quoque illa minus Eccleſiaſticæ Antiquitatis firmari poterit conſenſu. Et quum non ſit perinde, è quâ ætate producantur & prodeant teſtes, *Ultimæ ætatis* Doctores non poſſunt præjudicare illis, qui *Mediam* ornarunt: ſicut nec medii ordinis Patres, tacentibus *melioribus ſeculis*, ſunt audiendi. *Damaſcenus* igitur, & quotquot hunc exceperunt, *Idiota, Petrus Damiani, Bruno, Anſhelmus, Hildephonſus*, cum aliis recentioribus, votum amittunt, nec ſunt illorum ſuffragia attendenda. Familiam autem ducit, quod Eccleſiaſticæ antiquitatis conſenſus, non eſt advocandus, niſi in illis quæſtionibus dirimendis, quæ fidei aliquod fundamentum attinent & concernunt. At verò, de Immaculatâ B. Virginis conceptione quæſtio, non eſt talis, quæ fidem ipſam, aut aliquid ad ſalutem cognitu creditúque neceſſarium attingat. In hac itaque quæſtione, non eſt advocandus unanimis primævæ Eccleſiæ conſenſus, ſiquidem in talibus juxta fidem emergentibus quæſtionibus, nulla eſt Eccleſiæ, nequidem univerſæ infallibilitas. Neque unius vel alterius pluriumve ſuffragium, univerſalem efficit conſenſum? Quantumvis enim, error aliquis, qualis ille eſt de quo nunc diſputamus, antiquitate i. e. aliquot antiquorum Patrum teſtimonio non deſtituatur, deſtituitur tamen antiquitatis conſenſu. Conſenſu autem

tem nudata Eccleſiaſtica traditio, nullius eſt precii. *Vincentium Lerinenſem* ſi audiamus, antiquitatis conſenſum aſſequimur, non ſi privatas quorumdam Doctorum opiniones & ſententias ſeligamus, ſed ſi omnium vel certè pene omnium inter ſe collatas ſectemur, & *quicquid non unus aut duo tantùm ſed omnes pariter, uno eodemq; conſenſu, frequenter, perſeveranter tenuiſſe, ſcripſiſſe, docuiſſe cognoverimus*: quæ viri verba Commonitorii ejus Cap. IV leguntur. Idem Capite XXV, *Tenendum* eſſe monet, *quod Univerſaliter Antiquitus traditum ſit*: Item quod UBIQVE, *quod* SEMPER, *quod* AB OMNIBUS *creditum* ſit, illud demum, ceu univerſali antiquitatis conſenſu fultum, habendum eſſe cap. III contendit. Sed non eorum quæ vel Franciſcani de Immaculatâ B. V. conceptione, vel Dominicani de ejusdem immaculatâ nativitate tradunt, minus multò ejus quod Alexander VII Pontifex Romanus, ante haud multo plures quàm XXX annos publicatâ Bullâ definivit, aliquid, vel ubique, vel ſemper, vel ab omnibus creditum eſt; qua propter non ſic eſt tenendum, ſicut tenenda ſunt illa, quæ univerſaliter antiquitus tradita eſſe novimus. Quæcunque igitur circa B. V. immaculatam ſive conceptionem ſive nativitatem, vel Dominicani vel Franciſcani, *præter omnes vel contra omnes ſenſerunt*, & quicquid ipſe Pontifex Maximus Alexander VII, præter vel contra omnes definivit, *id inter proprias & occultas & privatas* Pontificiorum *opiniunculas* referendum, atq; *à communis, publicæ ac generalis ſententiæ auctoritate ſecretum*, cum Vincentio de Lerinâ habendum eſſe cenſemus.

XLVII. Addocantur licet, de B Virginis *ἀναμαρτησία* aliquæ primæ ætatis Patrum ſententiæ, vel à peccatis actualibus immunitatem illæ reſpiciunt, vel aliud agentibus, nec

nec de immaculatâ conceptione cogitantibus, sed purificatam Nativitatem respicientibus, illæ exciderunt, violenter in sequiorem tractæ sensum.

XLIIX. *S. Augustinus* utpote Latinorum Princeps, cum aliis etiam coævis Patribus, in illam inclinavit sententiam, quod B. Virginem propter honorem Filii, *à peccatis actualibus* immunem fuisse, piè credi possit. Quod autem illi *piè credi posse* admiserunt, non ita accuratè evolvisse & enucleasse videntur, quàm evolvere & enucleare consuere ista, quæ credi non tantum *possunt*, sed quæ credi debent, & quorum credendorum incumbit necessitas. Eorum enim aliqua quæ credi possunt, etiam sine æternæ salutis dispendio, credi non possunt. Etenim omnis ad ita, sicunt Pontificii de immaculatâ conceptione credunt, credendum inducens ratio, sita est in eo, quod ita credere, vergat in honorem Filii. Ast ratio ista non cogit. Si enim honor & ignominia Matris, redundat in filium, quid ni etiam illius avi & proavi? Quod autem ex matre peccatrice nasci voluit, ad Christi statum humiliationis pertinet. Nempè voluit etiam in isto statu, *per omnia nobis similis fieri, excepto peccato*, non quidem alieno sed proprio. Sed æstimanda est mens Augustini, è propriis B. Patris verbis. Huic fini adducta leguntur in Libri VII de Naturâ & Gratiâ, Capite XXXVI, quæ ita habent: *Excepta S. Virgine Maria, de quâ, propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere, volo quæstionem. Inde* (unde) *enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit AD VINCENDUM omni ex parte peccatum, quæ concipere & parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum.* Iste locus primarius quum sit, quem præ omnibus aliis reliquorum Patrum suffragiis ostentant, & nemo sit qui illum in ore non gerat, aliquanto attentius nobis erit excutiendus.

B. Augustini de B. Virginis peccatis actualibus sententia.

Ante omnia autem, consultis diversis Operum Augustini editionibus, periculum faciendum, (1) sintne adducta S. Patris verba bonâ fide excerpta & sine corruptione recitata, an aliquid corruptionis, interpolatoris alliverit manus? (2) Deinde, quâ occasione & intentione Augustinus in illum de B. Virginis justitia & immunitate à peccato descenderit discursum? (3) Denique de quo peccato, Originatione an actualibus, vel potius de utrisque & his & illo, Augustino fuerit sermo? (4) Tandem etiam illud attendendum, utrum allegata verba, si vel de Originali vel de actualibus peccatis, eo quod Adversarii volunt sensu accipiantur, cum Augustini de peccato doctrinâ, aliàs passim inculcatâ, queat conciliari.

De verborū Augustini corruptione.

XLIX. (1) Verborum de quorum sensu suscipitur disquisitio, corruptionem observavit & annotavit *Samuel Maresius* Gröningensis Academiæ Theologus, in Disput. de Immaculat. conceptione B. Virginis, quæ exstat in Sylloge Disputationum selectiorum, quæ anno MDCLX, Gröningæ Frisiorum prodiere in lucem. *Certum est*, inquit, *fraudulenter & contra fidem meliorum editionum, quas inter & mea est Parisiensis anni 1555. Bellarminum hunc Augustini locum corrupisse*, τὸ UNDE *substituendo* τῷ INDE, *quod habent fideliora exemplaria, ut modestam negationem Augustini, in absolutam affirmationem perfidè commutaret.* Ista Maresius, cujus observationem equidem non possum improbare, siquidem mea etiam editio Basileensis Frobeniana anni 1569, non aliter habet. Sunt quidem *Inde* & *Unde* paucarum literarum, non nisi duabus I & U differentes voces, sensum tamen, si cum τὸ *scimus* construantur, gignentes non eundem sed planè diversum. Etenim si quis dicat, *Inde scimus*, is scientiam inquirendi cognoscendi-

ſcendique principia, tanquam certa & explorata ſupponit, atq; rem de quâ ſermo eſt, pro certa & indubitata habet. Ex adverſo ſi quis interrogans dicat *Unde ſcimus?* inquirentis in ſcientiæ non obvias cauſas, atq; de veritate dubitantis ſermo eſt. Auguſtino ſi ſufficienter exploratum fuiſſet, B. Virgini *plus gratiæ collatum fuiſſe ad vincendum omni ex parte peccatum*, ſupervacaneum fuiſſet quærere, *Unde ſciamus?* Quia verò eum (Pelagium) qui dicit, *Domini & Salvatoris noſtri matrem ſine peccato confiteri, neceſſe eſſe pietati*, interrogat & ex eo ſciſcitatur, *Unde* ſciat aut *ſciamus, plus gratiæ collatum fuiſſe?* ideò, inquam, non potuit non, de ſuperabundantis gratiæ collatione ſubdubitare: tantum abeſt ut dubiam quæſtionem, dicendo, *Inde ſcimus*, affirmativè determinare ſit auſus.

L. (2) Deinde non eſt inſuper habendum, quæ fuerit Auguſtinum in illum diſcurſum inducens occaſio, quave intentione dixerit quæ dixit? Dubitare nos eâ de re prohibent antecedentia. Præmittitur videlicet objectio Pelagii, qui ſuum ἀναμαρτησίας dogma confirmare conabatur exemplis eorum, qui *non modò non peccaſſe, verùm etiam juſtè vixiſſe referuntur. Abel, Enoch, Melchiſedech* &c. — *Annam filiam Phanuel, Elizabeth, ipſam etiam Domini & Salvatoris noſtri Matrem, quam dicit*, Pelagius, *ſine peccato confiteri, neceſſe eſſe pietati.* Ad iſtam Pelagianam objectionem reſponſurus Auguſtinus, de Sanctâ Virgine Mariâ, tunc quando *de peccatis agitur*, ſe *nullam prorſus habere velle quæſtionem* proteſtatur, atque illud ſe nolle dicit, *propter honorem Domini*, cujus illa ſit mater. Quicunque autem diſputationi ſe ſubducit motamque quæſtionem ſuam facere detrectat, illum determinante ſententiâ in alterutram deſcendere partem, tantum abeſt, ut rem in quæſtionem

Pelagius ἀναμαρτησίας B. V. aſſertor

vocatam, in medio relinquat. Sed illud facit Augustinus. In quæstionem igitur vocatam ἀναμαρτησίας B. Virginis, indecisam in medio relinquit, mota vicissim Pelagio quæstione: *Unde* ille omnia ista, quæ tàm audacter affirmat, sic & non aliter se habere, *sciat*, quove indicio certior sit factus, *quod* Mariæ *ad vincendum omni ex parte peccatum plus gratiæ* quàm aliis mulieribus sit *collatum*? Si cum Pseudo Pietistis Pelagio fuisset confligendum, hos non sic sicut Augustinum, habiturus fuisset resistentes; non sic sicut Augustinus, quæstionem è quæstione fuissent moturi: utraque potius manu largituri, quod non B. Virgini tantùm, sed omnibus in universum Pietistis, *ad vincendum omni ex parte peccatum, plus gratiæ* quàm Theologis & Professoribus, suam imbecillitatem agnoscentibus, in Academiis sit *collatum*; siquidem hi, si in nullo alio peccent, peccare tamen non desinere, ducendo juventutem ad peritiam Theologicam, sicut nec peccare desinant, commendando solidioris Philosophiæ in Theologia usum: à quo non levi peccato, illuminatos Puritanos absolvat omnis orbis eruditus.

Inter cōceptionē & nativitatem immaculatā differētia.

LI. (3) Accedit deniq; etiam hoc, quod *Immaculata conceptio*, non actualium peccatorum, sed Originalis labis absentiam supponit. Si enim conceptio fuit immaculata, à primo conceptionis momento & instanti abfuisse oportet Originis peccatum. Maculata autem conceptio *Immaculatæ Nativitati* non præjudicat. Hanc præ illâ probat *Bellarminus*: probant omnes qui Beatam Domini matrem à Deo ab utero sanctificatam credunt, nec tamen ejusdem conceptionem ab Originalis peccati labe immunem fuisse admittunt. Augustino autem, hic loci, non de immaculatâ vel conceptione vel nativitate est sermo, sed de solis actualibus peccatis, eorundemque absentiâ, atque competente B. Virgini,

gini, à peccatis in quæ vel agendo & committendo vel omittendo mortales incidunt, immunitate. De his peccatis, excluso Originali, Augustinum verba facere, non alia indiget probatione, nisi eâ solâ, quam ipsa Augustini perspicua suggerunt verba. Duum enim generum peccatorum meminit, eorum scillicet quæ sunt *vincibilia* & quandoq; vincuntur; deinde etiam ejus quod invincibile est sed inevitabile, atq; ille, cui adhæret, *habere* dicitur. Deinde ampliorem gratiam sive, ut ipse effert, *plus gratiæ* quàm aliis mulieribus B. Virgini *collatum* esse perhibet, *ad vincendum omni ex parte peccatum*. Quænam verò sunt *vincibilia peccata?* Illud quod nascendo contrahitur, non est in nostrâ potestate; siquidem aliter nasci, si vel maximè velimus, non possumus. Quicquid verò non est in nostrâ manu & potestate, illud vinci nequit. Sed Originis peccatum non est in manu & potestate nostra: Ergo Originis peccatum vinci nequit. Non igitur hoc, sed aliud vincibile quod sit, intellectum voluit Augustinus, quando fluctuans animo sciscitatur, *Unde sciamus, quod ei*, Virgini, *plus gratiæ collatum fuerit, ad vincendum omni ex parte peccatum?* Non autem vincitur Originale, sed sola actualia peccata vincuntur. Ergo etiam non ad Originale sed ad actualia peccata hoc in loco, digitum intendit Augustinus. Provocamus ad partis adversæ Augustini verborum interpretem, *Dominicum Sotum: In eo*, inquit, *quod dicit VINCENDUM, manifestissimè loquitur de actuali* peccato, *quoniam Originale non vincitur: & ideò notanter & discretè de illâ dixit VINCERE, de Christo verò nullum HABUISSE.* De Naturâ & Gratiâ Lib. III. Cap. IV. ubi *Mirandos sane dicit, qui illic Augustinum meminisse putant de Peccato Originali*: & quæ ibi sequuntur. Verùm dictu- ri sunt: cuicunque gratia sit collata ad vincendum omni

Vincibile peccatum.

Invincibile peccatum.

vis inde venerit (nempè inde ubi homines, non sine *concupiscentiâ*, quam *pudendam* alibi vocat concipiuntur) *tamen non trajecit in corpus, quod non inde concepit.* i.e. non trajecit concupiscentiam, in Christi corpus, *quod non inde*, sed citra omnem concupiscentiam, *concepit.* *Cæterùm corpus Christi inde dictum esse in similitudinem* carnis *peccati, quia* OMNIS ALIA HOMINUM CARO PECCATI EST, *quisquis negat, & carnem Christi ita carni comparat nascentium hominum cæterorum, ut asserat utramq; esse puritatis æqualis, detestandus Hæreticus invenitur.* Si quis igitur *asseruerit utramq; carnem*, & Filii & Matris, *esse puritatis æqualis* i.e. non minus hanc quàm illum, immaculatè esse conceptam, non alio (Augustinum imitari si placuerit) fuerit habendus loco, quàm quo *detestandi* habentur *Hæretici.* Phrasis ista *In similitudinem carnis peccati* Paulina est, quæ occurrit, in Ep. ad Romanos Cap. IIX. Non autem est inter hujus dicti interpretes ullus, sive Pontificiæ sive alicui Protestantium parti fuerit addictus, qui per *carnem peccati* non intellexerit, carnem conceptam cum peccato & peccato obnoxiam. Quin & ipse *Bellarminus* fateri cogitur, Virginis carnem fuisse carnem peccati. Quas verò ad eludendum commentus est subtilitates, utut ingenium sapiant, omni tamen destituuntur probabilitate, & Interpretum *carnis peccati*, suffragio. Ex antiquis *Ambrosius* de Christi carne verba faciens. *Hæc est*, inquit, *similitudo carnis, quia quamvis eadem caro sit quæ nostra: non tamen ita facta in utero est, & nata, sicut & caro nostra. Est enim sanctificata in utero, & nata sine peccato, & neq; ipse Christus in illâ peccavit. Ideò enim virginis uterus electus est ad partum Dominicum, ut in sanctitate differret caro Domini à nostra, in causa enim similis est, non in qualitate peccati substantiæ.*

Similitudo carnis peccati.

tiæ. Propterea ergo similem dixit, quia de eadem substantia carnis, non eandem habuit nativitatem: quia peccato subjectum non fuit corpus Domini. Expiata enim est à Spiritu Sancto caro Domini, ut in tali corpore nasceretur, quale fuit Adæ ante peccatum. Et *Chrysostomus* in eadem Pauli ad Rom. VIII, verba: *Quoniam dixit peccati, ideò & similitudinem posuit. Neq; enim peccatricem carnem habuit Christus: sed similitudinem nostræ peccatrici, absq; peccato tamen.* Utrorumq; memoratorum coætaneus, aut ætate haud multo inferior *Theodoretus* Cyriæ Episcopus, in eundem, in quem priores, sensum: *Naturam humanam acceperat, sed peccatum humanum non acceperat: & ideò quod acceptum est, non similitudinem carnis, sed similitudinem carnis peccati appellavit. Cum enim eandem quam nos, haberet naturam, non habuit eandem quam nos sententiam mentem.* Plures antiquos producere possem Interpretes, sed tres ad perhibendum testimonium sufficiunt: Audiendi nunc etiam recentiores, & quidem à parte stantes Pontificiorum: hos inter, Scholasticorum (apud quos Immaculatæ conceptionis dogma est natum) Princeps, *Thomas Aquinas*, de Christo dixit: *Non habuit carnem peccati, id est, cum peccato conceptam quia caro ejus fuit concepta per Spiritum Sanctum: qui tollit peccatum.* Et ejusdem Professionis Theologus *Dominicus Soto*: Caro peccati, *Hebraismus est, pro eo quod est caro peccatrix, vel caro peccato obnoxia. — Sed ait, in similitudinem carnis peccati, quoniam neq; contraxit, neq; fecit, neq;, ut est II. Cor. V, peccatum novit.* Si igitur sola Christi caro, est *in similitudinem carnis peccati*, Mariæ verò caro non in similitudinem, sed, fatente Bellarmino, *caro peccati*, necessum est, carnem ejus peccatricem esse carnem, peccatoque obnoxium. Et qui illa, cujus caro de propagatione pecca-

Jetzerus stolidæ patientiæ exemplar.

Frater aliquis Laicus, cui *Jetzer*, nomen fuit. Hunc visum inquam fuisse, non tàm ad activè quàm merè passivè sese habendum, non ineptum, eò quod ille simplex animi natura esset, neque in se haberet quidquam admixtum dispar sui atque dissimile. Huic initio comparuit de Purgatorio profugus cucullatus monachus, *Flammas ore vomens Caucus*. Mox successit præstigiatoria arte affabrè adornatum Mariæ simulacrum. Quas prior flammas, hæc fulgentia radiorum verbera sparsit. Hæc plus vice simplici Jetzero comparuit, illas quas interdiu deplorare consueverat, huic media nocte

Multas exponens mente querelas.

Proh Deum hominumque fidem, quàm miserè tortus, quàm acerbè, inustis etiam, gravi lethargo presso, stigmatibus, maceratus est, stolidæ exemplum patientiæ Jetzerus! Sed Tragicum sortitus est, Miraculi istius ludus, eventum. Etenim quatuor complices, sceleris auctores & promotores Dominicani Monachi, quos inter & ipse Monasterii Prior, convicti & confessi, ultimo Maji Anno 1509, in prato è Bernensis urbis regione sito, sunt exusti. Historiam integram cum omnibus suis circumstantiis, è *D. Gilberti Burnetti* Angli, Itinerario excerptam, daturus, ubi ad historicam relationem de initiis, incrementis & fastigio certaminum circa Beatæ Virginis Immaculatam Conceptionem, erit ventum. Modò huic tantùm fini, summatim ista commemorare placuit, ut à *Miraculis* accersito argumento, quàm dudum sit nihil, quisque prudens Lector faciat judicium. Enim verò si ita quemadmodum initio satis diu est celata, porrò occulta fuisset fraus illa maligna, citra dubium in veri *Miraculi* transiisset venerationem. Sicut *Jetzero* in summo Altari, ad ostentandum stigmata, exposito, densa urbis Bernensis civium multitudo,

titudo, fraudibus istis est circumventa, ita circumventa fuisset omnis posteritas, si Satanæ instinctu & cooperatione, satis operosè & artificiosè textum velamen, Divinâ sic dirigente Providentiâ, non esset diruptum.

XLVI. Quæ ab antiquitate emendicata ostentant testimonia, nihil ad rem faciunt, si res ipsa, Ecclesiæ testificatione confirmanda, Scripturæ destituatur suffragio. Quo minus igitur, Immaculatæ conceptioni suffragatur Scriptura, tantò quoque illa minus Ecclesiasticæ Antiquitatis firmari poterit consensu. Et quum non sit perinde, è quâ ætate producantur & prodeant testes, *Ultimæ ætatis* Doctores non possunt præjudicare illis, qui *Mediam* ornarunt: sicut nec medii ordinis Patres, tacentibus *melioribus seculis*, sunt audiendi. *Damascenus* igitur, & quotquot hunc exceperunt, *Idiota, Petrus Damiani, Bruno, Ansbelmus, Hildephonsus*, cum aliis recentioribus, votum amittunt, nec sunt illorum suffragia attendenda. Familiam autem ducit, quod Ecclesiasticæ antiquitatis consensus, non est advocandus, nisi in illis quæstionibus dirimendis, quæ fidei aliquod fundamentum attinent & concernunt. At verò, de Immaculatâ B. Virginis conceptione quæstio, non est talis, quæ fidem ipsam, aut aliquid ad salutem cognitu creditúque necessarium attingat. In hac itaque quæstione, non est advocandus unanimis primævæ Ecclesiæ consensus, siquidem in talibus juxta fidem emergentibus quæstionibus, nulla est Ecclesiæ, nequidem universæ infallibilitas. Neque unius vel alterius pluriumve suffragium, universalem efficit consensum? Quantumvis enim, error aliquis, qualis iste est de quo nunc disputamus, antiquitate i. e. aliquot antiquorum Patrum testimonio non destituatur, destituitur tamen antiquitatis consensu. Consensu autem

Immacul. concept. Antiquitatis destituitur suffragiis.

tem nudara Ecclesiastica traditio, nullius est precii. *Vincentium Lerinensem* si audiamus, antiquitatis consensum assequimur, non si privatas quorumdam Doctorum opiniones & sententias seligamus, sed si omnium vel certè penè omnium inter se collatas sectemur, & *quicquid non unus aut duo tantùm sed omnes pariter, uno eodemq; consensu, frequenter, perseveranter tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverimus*: quæ viri verba Commonitorii ejus Cap. IV leguntur. Idem Capite XXV, *Tenendum* esse monet, *quod Universaliter Antiquitus traditum sit*: Item quod UBIQVE, *quod* SEMPER, *quod* AB OMNIBUS *creditum* sit, illud demum, ceu universali antiquitatis consensu fultum, habendum esse cap. III contendit. Sed non eorum quæ vel Franciscani de Immaculatâ B. V. conceptione, vel Dominicani de ejusdem immaculatâ nativitate tradunt, minus multò ejus quod Alexander VII Pontifex Romanus, ante haud multo plures quàm XXX annos publicatâ Bullâ definivit, aliquid, vel ubique, vel semper, vel ab omnibus creditum est; qua propter non sic est tenendum, sicut tenenda sunt illa, quæ universaliter antiquitus tradita esse novimus. Quæcunque igitur circa B. V. immaculatam sive conceptionem sive nativitatem, vel Dominicani vel Franciscani, *præter omnes vel contra omnes senserunt*, & quicquid ipse Pontifex Maximus Alexander VII, præter vel contra omnes definivit, *id inter proprias & occultas & privatas* Pontificiorum *opiniunculas* referendum atq; *à communis, publicæ ac generalis sententiæ auctoritate secretum*, cum Vincentio de Lerinâ habendum esse censemus.

XLVII. Adducantur licet, de B Virginis διαμαρτησία aliquæ primæ ætatis Patrum sententiæ, vel à peccatis actualibus immunitatem illæ respiciunt, vel aliud agentibus, nec

nec de immaculatâ conceptione cogitantibus, sed purificatam Nativitatem respicientibus, illæ exciderunt, violenter in sequiorem tractæ sensum.

XLIIX. S. *Augustinus* utpote Latinorum Princeps, cum aliis etiam coævis Patribus, in illam inclinavit sententiam, quod B. Virginem propter honorem Filii, à *peccatis actualibus* immunem fuisse, piè credi possit. Quod autem illi *piè credi posse* admiserunt, non ita accuratè evolvisse & enucleasse videntur, quàm evolvere & enucleare consuere ista, quæ credi non tantum *possunt*, sed quæ credi debent, & quorum credendorum incumbit necessitas. Eorum enim aliqua quæ credi possunt, etiam sine æternæ salutis dispendio, credi non possunt. Etenim omnis ad ita, sicuti Pontificii de immaculatâ conceptione credunt, credendum inducens ratio, sita est in eo, quod ita credere, vergat in honorem Filii. Ast ratio ista non cogit. Si enim honor & ignominia Matris, redundat in filium, quid ni etiam illius avi & proavi? Quod autem ex matre peccatrice nasci voluit, ad Christi statum humiliationis pertinet. Nempè voluit etiam in isto statu, *per omnia nobis similis fieri, excepto peccato*, non quidem alieno sed proprio. Sed æstimanda est mens Augustini, è propriis B. Patris verbis. Huic fini adducta, leguntur in Libri VII de Naturâ & Gratiâ, Capite XXXVI, quæ ita habent: *Excepta S. Virgine Maria, de quâ, propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem. Inde (unde) enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit AD VINCENDUM omni ex parte peccatum, quæ concipere & parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum.* Hic locus primarius quum sit, quem præ omnibus aliis reliquorum Patrum suffragiis ostentant, & nemo sit qui illum in ore non gerat, aliquanto attentius nobis erit excutiendus.

B. Augustini de B. Virginis peccatis actualibus sententia.

Ante omnia autem, consultis diversis Operum Augustini editionibus, periculum faciendum, (1) sintne adducta S. Patris verba bonâ fide excerpta & sine corruptione recitata, an aliquid corruptionis, interpolatoris alliverit manus? (2) Deinde, quâ occasione & intentione Augustinus in illum de B. Virginis justitia & immunitate à peccato descenderit discursum? (3) Denique de quo peccato, Originalione an actualibus, vel potius de utrisque & his & illo, Augustino fuerit sermo? (4) Tandem etiam illud attendendum, utrum allegata verba, si vel de Originali vel de actualibus peccatis, eo quod Adversarii volunt sensu accipiantur, cum Augustini de peccato doctrinâ, aliàs passim inculcatâ, queat conciliari.

De verborū Augustini corruptione.

XLIX. (1) Verborum de quorum sensu suscipitur disquisitio, corruptionem observavit & annotavit *Samuel Maresius* Gröningensis Academiæ Theologus, in Dispur. de Immaculat. conceptione B. Virginis, quæ exstat in Sylloge Disputationum selectiorum, quæ anno MDCLX, Gröningæ Frisiorum prodiere in lucem. *Certum est*, inquit, *fraudulenter & contra fidem meliorum editionum, quas inter & mea est Parisiensis anni 1555, Bellarminum hunc Augustini locum corrupisse, τὸ* UNDE *substituendo τῷ* INDE, *quod habent fideliora exemplaria, ut modestam negationem Augustini, in absolutam affirmationem perfide commutaret.* Ista Maresius, cujus observationem equidem non possum improbare, siquidem mea etiam editio Basileensis Frobeniana anni 1569, non aliter habet. Sunt quidem *Inde* & *Unde* paucarum literarum, non nisi duabus I & U differentes voces, sensum tamen, si cum *τῷ scimus* construantur, gignentes non eundem sed planè diversum. Etenim si quis dicat, *Inde scimus*, is scientiam inquirendi cogno-

scendi-

sciendi'que principia, tanquam certa & explorata supponit, atq; rem de quâ sermo est, pro certa & indubitata habet Ex adverso si quis interrogans dicat *Unde scimus?* inquirentis in scientiæ non obvias causas, atq; de veritate dubitantis sermo est. Augustino si sufficienter exploratum fuisset, B. Virgini *plus gratiæ collatum fuisse, ad vincendum omni ex parte peccatum*, supervacaneum fuisset quærere, *Unde sciamus?* Quia verò eum (Pelagium) qui dicit, *Domini & Salvatoris nostri matrem, sine peccato confiteri, necesse esse pietati*, interrogat & ex eo sciscitatur, *Unde* sciat aut *sciamus*, *plus gratiæ collatum fuisse?* ideò, inquam, non potuit non, de superabundantis gratiæ collatione subdubitare: tantum abest ut dubiam quæstionem, dicendo, *Inde scimus*, affirmativè determinare sit ausus.

L. (2) Deinde non est insuper habendum, quæ fuerit Augustinum in illum dissensum inducens occasio, quave intentione dixerit quæ dixit? Dubitare nos est de re prohibent antecedentia. Præmittitur videlicet objectio Pelagii, qui suum ἀναμαρτησίας dogma confirmare conabatur exemplis eorum, qui *non modò non peccasse, verùm etiam justè vixisse referuntur, Abel, Enoch, Melchisedech* &c. — *Annam filiam Phanuel, Elizabeth, ipsam etiam Domini & Salvatoris nostri Matrem, quam dicit*, Pelagius, *sine peccato confiteri, necesse esse pietati*. Ad istam Pelagianam objectionem responsurus Augustinus, de Sanctâ Virgine Mariâ, tunc quando *de peccatis agitur*, se *nullam prorsus habere velle quæstionem* protestatur, atque illud se nolle dicit, *propter honorem Domini*, cujus illa sit mater. Quicunque autem disputationi se subducit motamque quæstionem suam facere detrectat, illum determinante sententiâ in alterutram descendere partem, tantum abest, ut rem in quæstionem

Pelagius ἀναμαρτησίας B. V. asseritur

vocatam, in medio relinquat. Sed illud facit Augustinus. In quæstionem igitur vocatam ἀναμαρτησίας B. Virginis, indecisam in medio relinquit, mota vicissim Pelagio quæstione: *Unde* ille omnia ista, quæ tàm audacter affirmat, sic & non aliter se habere, *sciat*, quove indicio certior sit factus, *quod* Mariæ *ad vincendum omni ex parte peccatum plus gratiæ* quàm aliis mulieribus sit *collatum*? Si cum Pseudo Pietistis Pelagio fuisset confligtandum, hos non sic sicut Augustinum, habiturus fuisset resistentes; non sic sicut Augustinus, quæstionem è quæstione fuissent moturi: utraque potius manu largituri, quod non B. Virgini tantùm, sed omnibus in universum Pietistis, *ad vincendum omni ex parte peccatum, plus gratiæ* quàm Theologis & Professoribus, suam imbecillitatem agnoscentibus, in Academiis sit *collatum*; siquidem hi, si in nullo alio peccent, peccare tamen non desinere, ducendo juventutem ad peritiam Theologicam, sicut nec peccare desinant, commendando solidioris Philosophiæ in Theologia usum: à quo non levi peccato, illuminatos Puritanos absolvat omnis orbis eruditus.

Inter cõceptionẽ & nativitatem immaculatã differẽtia.

LI. (3) Accedit deniq; etiam hoc, quod *Immaculata conceptio*, non actualium peccatorum, sed Originalis labis absentiam supponit. Si enim conceptio fuit immaculata, à primo conceptionis momento & instanti abfuisse oportet Originis peccatum. Maculata autem conceptio *Immaculatæ Nativitati* non præjudicat. Hanc præ illâ probat *Bellarminus*: probant omnes qui Beatam Domini matrem à Deo ab utero sanctificatam credunt, nec tamen ejusdem conceptionem ab Originalis peccati labe immunem fuisse admittunt. Augustino autem, hic loci, non de immaculatâ vel conceptione vel nativitate est sermo, sed de solis actualibus peccatis, eorundemque absentiâ, atque competente B. Virgini,

gini, à peccatis in quæ vel agendo & committendo vel omittendo mortales incidunt, immunitate. De his peccatis, excluso Originali, Augustinum verba facere, non alia indiget probatione, nisi eâ solâ, quam ipsa Augustini perspicua suggerunt verba. Dum enim generum peccatorum meminit, eorum scilicet quæ sunt *vincibilia* & quandoq; vincuntur; deinde etiam ejus quod invincibile est sed inevitabile, atq; ille, cui adhæret, *habere* dicitur. Deinde ampliorem gratiam sive, ut ipse effert, *plus gratiæ* quàm aliis mulieribus B. Virgini *collatum* esse perhibet, *ad vincendum omni ex parte peccatum.* Quænam verò sunt *vincibilia peccata?* Illud quod nascendo contrahitur, non est in nostrâ potestate; siquidem aliter nasci, si vel maximè velimus, non possumus. Quicquid verò non est in nostrâ manu & potestate, illud vinci nequit. Sed Originis peccatum non est in manu & potestate nostra: Ergo Originis peccatum vinci nequit. Non igitur hoc, sed aliud vincibile quod sit, intellectum voluit Augustinus, quando fluctuans animo sciscitatur, *Unde sciamus, quod ei,* Virgini, *plus gratiæ collatum fuerit, ad vincendum omni ex parte peccatum?* Non autem vincitur Originale, sed sola actualia peccata vincuntur. Ergo etiam non ad Originale sed ad actualia peccata hoc in loco, digitum intendit Augustinus. Provocamus ad partis adversæ Augustini verborum interpretem, *Dominicum Sotum: In eo,* inquit, *quod dicit VINCENDUM, manifestissimè loquitur de actuali peccato, quoniam Originale non vincitur: & ideò notanter & discretè de illâ dixit VINCERE, de Christo verò nullum HABUISSE.* De Naturâ & Gratiâ Lib. III. Cap. IV. ubi *Mirandos sane dicit, qui illic Augustinum meminisse putant de Peccato Originali:* & quæ ibi sequuntur. Verùm dicturi sunt; cuicunque gratia sit collata ad vincendum *omni*

Vincibile peccatũ.

Invincibile peccatum.

ex parte peccatum, eidem collatam esse gratiam ad vincendum etiam Originale peccatum; siquidem ad omnia in genere peccata etiam Originale pertineat. Respondetur: τὸ *omni exparte* includere non alterius peccati partes, sed ejus tantùm de quo sermo est: nempè omnes *Vincibilis peccati partes.* Vincibilia autem sunt, sola peccata actualia. Et quum alius peccatum blasphemiæ, alius profanationis diei Dominici, alius concupiscentiæ, alius homicidii, alius iracundiæ, & sic deinceps alius alia atque alia peccata *vincat* i.e. in spiritus & carnis lucta, iis non succumbat sed illa superet, de B. Virgine affirmat, quod illa *omni exparte peccatum vicerit*: quasi diceret, omnes partes totius legis sic implevisse, ut nullam unquam legem vel agendo vel omittendo violaverit. Ab actualibus videlicet peccatis, non tantùm Augustinum, sed plures coævos tàm Græcos quàm Latinos Patres, B. Virginem exemptum ivisse, paulo post adductis horum verbis, sic patebit luculenter, ut de privatâ quorundam, à communi sententiâ separatâ opinione, nullum possit esse dubium.

Augustini de B. V. à peccatis actualibus immunitate opinio.

LII. (4) Tandem etiam hoc ad considerandum in medium proponimus: quod quamvis hoc uno in loco, non nisi semel, aliqua exciderint Augustino, quæ aliquibus ad trahendum in eorum qui B. Virginem ab actualibus peccatis absolvunt, sententiam, visa sint non inepta, non tamen in eâ opinione constanter perseverasse sed illis contraria passim docuisse. Libro de Perfect. Justitiâ. *Quisquis*, ait, *esse vel fuisse in hac vitâ, aliquem hominem vel aliquos homines putat, excepto uno Mediatore Dei & hominum, quibus non fuerit necessaria remissio peccatorum, contrarius est Divinæ Scripturæ, ubi Apostolus ait: Per unum hominem peccatum intravit in mundum.* E quibus sequitur, etiam illos

Augustinus retractavit priora.

illos qui dixerint B. Virginem eſſe illum hominem, *cui non fuerit neceſſaria remiſſio peccatorum*, illos, inquam, *contrarios eſſe Divinæ Scripturæ*. Alio libro qui de Fide ad Petrum inſcribitur, atque ab aliis Auguſtino, à pluribus Fulgentio tribuitur Cap. XXIII. *Firmiſſimè tene & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri & mulieris concipitur, cum peccato Originis naſci impietati ſubditum, mortiq; ſubjectum, & ob hoc naturâ filium iræ naſci.* Per iſta probatur, quod B. Maria non tantùm cum peccato Origiginis, filia iræ ſit nata, ſed etiam *impietati*, quæ è reliquo poſt Baptismi lavacrum fomite peccati exhalat, atque in actum erumpit, ex Auguſtini ſententiâ fuiſſe *ſubjectam*. Et iterum, de Eccleſiaſticis Dogmat. Cap. XXCVI. *Nullus*, ait, *ſanctus & juſtus caret peccato.* Plus igitur quàm ſancti & juſti ſibi videbuntur illi, qui non tantùm B. Virginem, ſed ſuæ Societatis Perfectos, peccato carere credunt. Eandem ſolius Chriſti à peccato exemptionem inculcat paſſim, ubi carnis peccati injicit mentionem. Sic de Nuptiis & concupiſcentiâ: *Ideò Chriſtus non de concubitu naſci voluit, ut hinc etiam doceret, omnem qui de concubitu naſcitur, carnem eſſe peccati, quandoquidem ſola,* (caro) *quæ non inde nata eſt, non fuit caro peccati.* Præter hunc alius extat Auguſtini locus, quo ex inſtituto de *carne peccati*, agit. Nempè libro adverſus Julianum V, Cap. IX. *Si ſine dubio caro Chriſti non eſt caro peccati: quid reſtat ut intelligamus*, NISI *eâ exceptâ*, OMNEM *reliquam humanam carnem eſſe peccati?* Si omnis, etiam Mariæ caro fuit caro peccati, aut ſi non fuerit, hominem eam non fuiſſe oportet. *Et hinc apparet*, pergit Auguſtinus, *illam concupiſcentiam, per quam Chriſtus concipi noluit, feciſſe in genere humano propaginem mali: quia Mariæ corpus, quamvis*

Caro peccati.

vis inde venerit (nempè inde ubi homines, non sine *concupiscentiâ*, quam *pudendam* alibi vocat concipiuntur) *tamen non trajecit in corpus, quod non inde concepit.* i.e. non trajecit concupiscentiam, in Christi corpus, *quod non inde*, sed citra omnem concupiscentiam, *concepit.* *Cæterùm corpus Christi inde dictum esse in similitudinem* carnis *peccati, quia* OMNIS ALIA HOMINUM CARO PECCATI EST, *quisquis negat, & carnem Christi ita carni comparat nascentium hominum cæterorum, ut asserat utramq; esse puritatis æqualis, detestandus Hæreticus invenitur.* Si quis igitur *asseruerit utramq; carnem*, & Filii & Matris, *esse puritatis æqualis* i.e. non minus hanc quàm illum, immaculatè esse conceptam, non alio (Augustinum imitari si placuerit) fuerit habendus loco, quàm quo *detestandi* habentur *Hæretici.* Phrasis ista *In similitudinem carnis peccati* Paulina est, quæ occurrit, in Ep. ad Romanos Cap. IIX. Non autem est inter hujus dicti interpretes ullus, sive Pontificiæ sive alicui Protestantium parti fuerit addictus, qui per *carnem peccati* non intellexerit, carnem conceptam cum peccato & peccato obnoxiam. Quin & ipse *Bellarminus* fateri cogitur, Virginis carnem fuisse carnem peccati. Quas verò ad eludendum commentus est subtilitates, utut ingenium sapiant, omni tamen destituuntur probabilitate, & Interpretum *carnis peccati*, suffragio. Ex antiquis *Ambrosius* de Christi carne verba faciens. *Hæc est*, inquit, *similitudo carnis, quia quamvis eadem caro sit quæ nostra: non tamen ita facta in utero est, & nata, sicut & caro nostra. Est enim sanctificata in utero, & nata sine peccato, & neq; ipse* Christus *in illâ peccavit. Ideò enim virginis uterus electus est ad partum Dominicum, ut in sanctitate differret caro Domini à nostra, in causa enim similis est, non in qualitate peccati substantiæ.*

Similitudo carnis peccati.

tiæ. Propterea ergo similem dixit, quia de eadem substantia carnis, non eandem habuit nativitatem: quia peccato subjectum non fuit corpus Domini. Expiata enim est à Spiritu Sancto caro Domini, ut in tali corpore nasceretur, quale fuit Adæ ante peccatum. Et *Chrysostomus* in eadem Pauli ad Rom. VIII, verba: *Quoniam dixit peccati, ideò & similitudinem posuit. Neque enim peccatricem carnem habuit Christus: sed similitudinem nostræ peccatrici, absque peccato tamen.* Utrorumque memoratorum coætaneus, aut ætate haud multo inferior *Theodoretus* Cyriæ Episcopus, in eundem in quem priores, sensum: *Naturam humanam acceperat, sed peccatum humanum non acceperat: & ideò quod acceptum est, non similitudinem carnis, sed similitudinem carnis peccati appellavit. Cum enim eandem quam nos, haberet naturam, non habuit eandem quam nos sententiam mentem.* Plures antiquos producere possem Interpretes, sed tres ad perhibendum testimonium sufficiunt: Audiendi nunc etiam recentiores, & quidem à parte stantes Pontificiorum: hos inter, Scholasticorum (apud quos Immaculatæ conceptionis dogma est natum) Princeps, *Thomas Aquinas*, de Christo dixit: *Non habuit carnem peccati, id est, cum peccato conceptam quia caro ejus fuit concepta per Spiritum Sanctum: qui tollit peccatum.* Et ejusdem Professionis Theologus *Dominicus Soto*: *Caro peccati, Hebraismus est, pro eo quod est caro peccatrix, vel caro peccato obnoxia. — Sed ait, in similitudinem carnis peccati, quoniam neque contraxit, neque fecit, neque, ut est II. Cor. V, peccatum novit.* Si igitur sola Christi caro, est *in similitudinem carnis peccati*. Mariæ verò caro non in similitudinem, sed, fatente Bellarmino, *caro peccati*, necessum est, carnem ejus peccatricem esse carnem, peccatoque obnoxiam. Et qui illa, cujus caro de propagatione pecca-

ti venit, non esset peccato obnoxia? Venisse autem B. Virginis carnem de propagine peccati, disertè professus est *Augustinus* de Genesi ad Lit. lib. X, cap. XIIX, *Quid incoinquinatius illo utero Virginis, cujus caro, etiamsi de peccati propagine venit, non tamen de peccati propagine concepit.* Ecquid verò clarius dici possit, quàm Virginis carnem, quia *de peccati propagine venit*, cum peccato esse propagatam, atque ideò peccato obnoxiam? Et nihil certè juvat Bellarminum *exceptionis* inventum. Exceptio enim hîc nullum invenit locum, quia omnis exceptio est à regula generali. Verùm hîc nulla regula est generalis sed particulariter & speciatim de Virgine enunciatur, quod ejus *caro de peccati propagine venerit.* Si venit de peccati propagine, caro, eandem peccato obnoxiam fuisse oportet. Eant nunc atque in Augustini suffragio porrò subsidium quærant, B. Virginis ἀναμαρτησίας assertores & patroni.

Immac. concept. assertorũ CLASSIFICATIO. LIII. Qui aliàs consensum Patrum crepant, usque adeò contrariis sententiis colliduntur, ut quem in Ecclesia universa quærunt consensum, in particulari & domestica invenire non potuerint. Etenim inter ipsos novi & illaudabilis dogmatis assertores dissensus usque adeò fuit notabilis & conspicuus, ut inter utramque partem collisiones intercesserint satis acerbæ & vehementes. Ecquid verò magis suspectum reddit Dogma, de cujus veritate est lis pendens, quàm illud asserentium dissensus? Maximè si circa illud emergant contradictiones, non modicæ aut mediocres, sed sic excessivæ, ut in aperta, à Schismate non procul remota odia, erumpant & degenerent? Ne igitur variantes sententiæ turbent, neve divaricantium permutentur crura, distinctione est opus, per quam dissentientes in certas digerantur classes. Certaminis

taminis verò initia si spectemus, tenuia illa fuerunt, quæ tamen eundo sensim sunt adaucta, easque indepta vires, ut in summum assurrexerint superstitionis apicem. A summo verò gradu si ducendum exordium, atque ab hoc, ad inferiores descendendum, *Primam Classem* occupaverint illi, qui B. Virginem *sine peccato conceptam esse*, mordicus defendunt. Per hanc videlicet, invitâ Scripturâ substratam hypothesin, removetur à subjecto, omne quocunque nomine illud veniat, peccatum. Ista verò quum sit summi gradus ἀναμαρτησία hujus defensoribus non immeritò Prima, superstione fascinatorum conceditur Classis. Quod si verò illa, sic sine peccato esset concepta, sicut Adam sine peccato est creatus, repræsentasset illa Adamum in statu integritatis constitutum. Ex innocentiæ statu Adam quidem aliquando, hæc verò nunquam exciderit, sed innocentiæ statum illibatum conservaverit. Et falsum foret quod dixit S. Paulus: *In uno homine omnes peccasse* Rom. V, 12. Et ibidem ℣. 18. *Per unius delictum* Adami, *reatum venisse in omnes*. Non pro omni sed aliquâ saltem suâ posteritate, Adam, concreatum donum innocentiæ Deique imaginis, peccando amisisset, siquidem etiam B. Virgo est ex posteritate Adami, & fuit illa quoque in ejus in quo peccarunt omnes, lumbis. PRIMA CLASSIS.

LIV. *Alteram Classem* possideant, illi quos diximus, paulo discretiores, qui agnita conceptione in peccato, intra *Nativitatis* terminos sese cohibent. *Terminum* nempe sanctificationis *à quo*, à nativitatis initio accersent, quippe qui ab utero sanctificatam prætendunt. Ad hos pertinet & est referendus Bernhardus, qui indignè tulit, quod Canonici Lugdunenses *Festum Immaculatæ Nativitatis*, cum *Festo immaculatæ conceptionis* commutaverint. Sed nec inter hos ipsos, de *termino à quo*, satis rectè convenit. *Nativitas* enim ALTERA CLASSIS. Bernhardus.

eſt, & naſci dicitur homo, quando ille de utero matris in lucem excluditur. Hinc infans anima & corpore gaudens vivensque quam diu in utero materno latet, nondum natus dicitur. Secundum hos igitur, in ipſa conceptione, & quo usque in utero matris hæſit, Originis peccatum ei adhæſerit, in nativitate demum ſanctificata.

LV. Sed intra nativitatis terminos non ſubſiſtunt illi, qui non quidem ad conceptionis initium, quod inanimationem anticipat, puritatem extendunt; ante nativitatem tamen jam tùm in matris utero, prius quàm excluderetur in lucem, à peccato Originis purificatam contendunt. Nempè embrioni, dicunt, per cauſas ſecundas ad inanimationem diſpoſito, animam mundam à Deo creatam, eſſe infuſam. E quo poſito neceſſario ſequitur, ſine peccato eſſe natam. Si itaque *terminum* purificationis *à quo*, ab inanimatione ducentes, ab illis, qui à momento quo excluditur infans in lucem exordium ducunt, dirimere & ſegregare placuerit, *Tertia* diſſentientium *Claſſis*, his eſſet aſſignanda. Quia enim poſteriores à prioribus, contrariis ſententiis in tantum diſcrepant & diſtrahuntur, in quantum inanimatio diſtat à nativitate, ſic collidentes haud commodè in una ſede morabuntur. Veruntamen non videntur illi usque adeò ſtrictè nativitatis vocem accipere: extenſum potiùs volunt ad primum inanimationis inſtans, quando Deus embrionem, ad recipiendam animam à cauſis ſecundis, parentibus videlicet, diſpoſitum inanimavit. Sanctificata igitur fuiſſet nativitas prius quàm naſceretur, ſive excluderetur in lucem. Si enim verum dicerent, qui in utero matris ſanctificatam dicunt, non potuiſſet non ſanctificationem ſecum extuliſſe, & conſequenter nativitas non potuiſſet non fuiſſe immaculata. Atque hoc voluiſſe

isse *Bernhardum*, immaculatæ nativitatis assertorem, dubitare prohibent diserta viri verba, dicentis: *Restat ut post conceptum, in utero jam existens sanctificationem accepisse credatur.* In Epist. ad Canonicos Lugdun. Ad unam itaque eandemque, *Alteram* videlicet *Classem*, & illi & hi fuerint redigendi.

LVI. *Tertia* denique *Classis* eorum est futura, qui nulla *Actualia peccata*, Deiparæ agnoscunt, sed istorum omnium, per totam vitam expertem eam fuisse credunt. Verùm enim verò, innititur etiam hæc assertio, prioribus falsis hypothesibus. Nempè quod illa sine peccati Originis macula vel sit concepta, vel in infusionis animæ instanti & momento, vel in nativitate, à sordibus illis purgata. Quàm primum igitur demonstravero, Matrem Domini, nec vitam sine omni peccato transegisse, nec ab illis quæ peccatum comitantur, & non nisi peccato obnoxios urgent, sustinendis, fuisse immunem, eadem operâ demonstratum dedero, eandem à causa peccatum efficiente, haud fuisse liberam. Causa autem actualia peccata efficiens, est Originale peccatum, cujus intuitu, Actualia peccata involuntaria, qualia invitis quandoque, quin & repugnantibus obrepunt & venialia dicuntur, sunt instar Originalis peccati, in actu secundo: quia sunt actus à potentiis hujus vel illius hominis prodeuntes, qui Originali peccato tanquam radici germina debentur. Ab actualibus igitur peccatis involuntariis, qui exemtum eunt B. Virginem, illi prius ad horum radicem evellendam, manum applicare debuissent. Quo enim usque radix funditus non est exstirpata, nec emortua, eò usque stirps surculusve germinare non desinit.

TERTIA CLASSIS.

LVII. Omnes reliqui, quotquot sunt toto orbe, extra tres istas Classes positi Christiani melius consulti, credunt,

B. Virginem, non obstante, quod totius generis humani Redemtoris tollentis peccata mundi, Mater fuerit, de communi mortalium hominum (quum & ipsa homo & mortalis fuerit) sorte non esse eximendam, quia Scriptura non hanc, sed solum Christum, eximat. Per hoc verò quod ita credunt & docent, B. Virginis honori, dignitati vel sanctitati nihil decerptum volunt: jure potius meritoque, ceu *Deiparam*, & *matrem Dei*, quæ *abundans sanctificationis donum acceperit*, venerandam esse censent.

In Prima collocatis Classe ob luctantes

LIIX. *Primæ Classi* opponimus illos, qui contrarium docuerunt, Beatamque Dei genetricem, in peccato esse conceptam dissertè unanimibus votis affirmant. Ex his *Vincentius de Blandellis* in libris de Conceptione B. Mariæ pag. 1,3 *Opinio*, inquit, *de conceptione immaculatâ, est fidei Divinisq; literis adversatissima, resistit fundatissimæ fidei Christianæ fidei fundamenta subvertit.* Amplius est, quod ipse Pontifex *Paulus V*, *Waddingo* Oratori Hispano dixit: *Adversarii* (Dominicani) *continuo instabant, suam sententiam, omnium sanctorum Patrum esse unanimem doctrinam.* Sed omnes istos sanctos Patres adducere, & mihi nimis futurum esset laboriosum, & Tibi, Benevole Lector, singulos audire, plus quàm molestum. Interim illorum aliquem Catalogum, consensus ostendendi gratiâ, texere placuit *Melchiori Cano*, non infimi apud Pontificios ordinis Theologo. Ita verò ille Locorum Communium Libr. VII, Cap I. *Sancti*, inquit, *omnes qui in ejus rei mentionem incidere, uno ore asseverarunt, B. Virginem in Peccato Originali conceptam. Hoc videlicet* (1) *Ambrosius asseruit super Psalmum 118. Concione 6. Hoc* (2) *Augustinus super Psalmum 34. in illum versiculum,* Ego autem quum mihi molesti essent. *Et libro II de Baptismo parvulorum Cap 24 & in super Genesin ad literam Cap. 18, & Libro V. contra Julianum cap. 9. Hoc* (3) *Chrysostomus*

ſoſtomus ſuper Matth. *Hoc* (4) *Euſebius Emiſſenus in 2. conc. de Nativ. Domini.* *Hoc* (5) *Remigius ſuper Pſal. 21.* & (6) *Maximus de Aſſum. B. Virginis, adſtruxere. Idem quoq; affirmat* (7) *Beda, in Homil. ſuper Miſſus eſt.* (8) *Anſhelmus libro cur Deus homo, cap. 16.* (9) *Bernhardus in Epiſt. B. Virginis, atq; idem iterum in Sermonum ſuorum opere tertio in Tract. de B. Virgine, Concione 4.* (10) *Divus Bonaventura, 3. Sent. Diſt. 3. quæſt. 1. art. 2.* (11) *D. Vincentius in Sermon. de Concept. B. Virginis* (12) *D. Antonius 1. Parte tit. 8.* (13) *Damaſcenus lib. 3. Sententiarum ſuarum.* (14) *Hugo de S. Victore Par 2. Cap. 4.*

LIX. In duorum aut trium teſtium ore, veritatem eſſe ſitam, communiter aliàs perhibetur. Sed ecce, hic non duos tresve, ſed totos quatuordecim, ex primâ, mediâ & ultimâ ætate adductos, adverſus Immaculatam B. Virginis conceptionem militantes teſtificantesque Teſtes. Nec magis adverſus producentem, quàm teſtes ipſos excipere poterunt, infallibilium, ſi DIs placet Decretorum adoratores. Teſtes enim ipſi, exceptione ſunt majores: Producens & natione Hiſpanus eſt, atque ſic ex opinione vulgi, in ſummo gradu Catholicus, magni & nominis, & nihilo minoris dignitatis Theologus. Quos autem habet Immaculata conceptio Teſtes & unde habet ſi non è Mendicantium Monachorum excalceatâ ſordidaque familiâ evocatos & prodeuntes? Quos habet, cum Franciſco Seculo XIII demum natus Ordo, *Johanne Duns Scoto*, Doctore illo Subtili, antiquiorem, quem Immaculatæ conceptionis ſic occupaverit infatuaveritve ſubtilitas, ſicut Doctorem ſubtilem & occupavit & infatuavit.

Franciſcani in ſequi[illegible] emen[illegible] les ſenſum

LX. *Pelagius* Hæreſiarcha, non B. Virginem tantùm, ſed omnes omninò homines à peccato Originis immaculatos

Pelagius Scoti præcurſor.

culatos

culatos & concipi & excludi in lucem, docuit quidem, an autem cum damnato Hæretico ambulare velint Franciscani, equidem non immeritò dubito. Quod si verò cum *Pelagio* cum *Cœlestino* & cum *Juliano* eos conspirare dixero, non indignabuntur mihi, sed *Vincentio Blandello*, quippè qui loco non procul hinc citato pag. 137 *Dogma*, ait, *de immaculatâ conceptione defendentes Scripturas sacras, perniciosè depravant, & errorem Pelagii, Cœlestini & Juliani, suis perversis oppositionibus, impiè defendunt.*

De pertinentibus ad II Classem.

LXI. Eadem ætas & Seculum XIII, quod Franciscanorum, etiam Dominicanorum, hactenus orbi ignota nomina, in Theatrum produxit. Statim ab initio, inter utrumque Ordinem nata est æmulatio, ex æmulatione dissensus, è dissensu collisiones satis interdum vehementes. Has inter, de Immaculatâ conceptione B. Virginis certamen, haud postremum semper occupavit locum. Antequam verò nodum istum Chordium adacto intra nodorum compages, infallibilitatis cote acuato ferro, solveret Pontifex Romanus, difficulter à sese impetrare poterant Dominicani (quos in *Secunda* superstitiosorum collocamus *Classe*) ut immaculatæ non quidem conceptionis, sed nativitatis saltem prærogativam B. Virgini præ aliis mulieribus concederent. Posteaquam autem Bullæ Pontificum ebullière, atque publicata sunt secundum Franciscanos litem dantia Decreta, frendent illi nunc quidem & fremunt, contradicere tamen publicè non audent: sequiorem interim sententiam, quam sic certò falsam esse sciunt, quam certum digitorum suorum numerum intre norunt, probare coguntur aliquid cui conscientiâ repugnat. Dicere igitur eos oportet cum *Gregorio de Valentiâ* si adversus sensuum experimentum, sex sibi in dextrâ esse digitos, Ecclesia

Melius consulti Dominicani.

Ecclesia i. e. Pontifex dixerit, huic se potiùs quam vigilantibus credituros oculis. Sic scilicet captivum ducere oportet intellectum, ad obediendum Pontifici.

LXII. Habent Dominicani sese antiquiores, qui Mariæ nativitatem quidem sanctam & à peccato immaculatam, attamen ejusdem conceptionis haud æqualem puritatem agnoverunt. *Bernhardi* Abbatis Clarævallensis in Seculum XII incidente ætate, immaculatam conceptionem non sic fuisse creditam, sicut credita est nativitatis mundicies, si non aliunde, ex ipsius saltem Bernhardi indignatione, Canonicos Lugdunenses increpantis, quod *Festum Immaculatæ Nativitatis*, cum *Festum Immaculatæ Conceptionis* commutaverint, abundè constat. Quâ de re videatur ipsius Bernhardi Canonicis istis inscripta Epistola, quæ est inter reliquas CLXXIV: Ubi inter alia plura, huc facientia ista quoque leguntur verba: *Si ante conceptum sui sanctificari minimè potuit, quod non erat: sed nec in ipso quidem conceptu propter peccatum, quod inerat: restat ut post conceptum, in utero jam existens sanctificationem accepisse credatur: quæ excluso peccato sanctam fecerit nativitatem, non tamen & conceptionem.*

LXIII. Præcipitante Seculo XI & ineunte XII, *Anshelmus* ArchiEpiscopus Cantuariensis, facem Bernhardo prætulisse videtur, siquidem eandem sententiam quam Anshelmus professus est, Bernhardus in tantum retinuit, ut in peccato crediderit conceptam, quamvis in contaminatam nativitatem non consenserit cum Anshelmo Bernhardus. Illius hanc in rem verba . è Libri II Cap. XVII ad quæst. cur Deus sit homo ? ita sunt concepta. *De massâ peccatrice & humano genere, quod totum infectum erat peccato, hominem sine peccato, quasi azymum de fermento, Deus*

De pertinentibus ad III. Classem.

assumsit. Nam licet ipsa hominis ejusdem conceptio sit munda, & absq; carnalis delectationis peccato; virgo tamen unde assumtus est, EST IN INIQUITATIBUS CONCEPTA, *& in peccatis concepit eam mater ejus, & cum Originali peccato* NATA *est, quia & ipsa in Adamo peccavit, in quo omnes peccarunt.* Sudes est iste Anshelmi locus, Pontificiorum in oculis: quare in eo torquendo, misere semetipsos torquent. *Bellarminus* nullam elabendi rimam inveniens, duplicem commentus est & conceptionem & nativitatem duplicem, Lib. IV de amiss. Gratiæ Cap. XVI. Persuadere enim conatur Bellarminus, primam conceptionem respexisse bonos istos viros Bernhardum & Anshelmum, quibus tamen ne per somnium quidem, quicquam de primâ & secundâ vel conceptione vel nativitate unquam venit in mentem. Et quis quæso ante Bellarminum somniavit somnium de distinctione nativitatis *in utero* & *ex utero*? Magis igitur quàm secunda conceptio, absurda est secunda nativitas: quamvis tamen in utro horum mysteriorum prædominetur palpabile absurdum, non temere
Joh. III, 4. dixerim. Si non potuit *Nicodemus* capere, qui fiat, ut homo iterum possit nasci, nihil mirum, si non capiamus, qui factum sit, quod Maria semel in utero, & iterum ex utero potuerit nasci. Iterata ista nativitas, non magis nobis videtur possibilis, quàm Nicodemo visum est possibile, hominem ingredi in uterum matris & iterum nasci. Sed fortè ita obtusa gestamus pectora, ut verba quæ loquitur os Bellarmini, non intelligamus magis, quàm verba quæ loquutum est os Domini intellexit Nicodemus. Interim postquam Anshelmi verborum perspicuitate arctatus Bellarminus, non potuit non agnoscere & fateri, *Apertissimè illum scribere, B. Virginem in peccato esse conceptam & natam,*
per

per nexas è Primâ & Secundâ cùm conceptione tùm nativitate tricas, ſeſe extricare in caſſum allaborat. *Loqui* dicit Anshelmum *de primâ conceptione ſeminis, & de nativitate quæ fit in utero, non de eâ, quæ fit ex utero, h. e. de formatione fœtus, per quam incipit homo eſſe in mundo.* Iſta verò conceptionum nativitatumque *IN utero* & *EX utero* monſtra nobis quidem peregrina ſunt & ignota, iis tamen introductis, hoc videtur velle : *Primam conceptionem ſeminis*, non fuiſſe à peccato Originis immunem. Numquid verò ſemen non animatum, aut caro inanimis, eſt capax peccati ? Subjectum inhæſionis peccati Originis non eſt caro, ſed anima. Iſta peccato infecta & commaculata, quum inanimet carnem, etiam hæc dicitur *caro peccati* : quia vitium trahit è vitiata anima, inanimante carnem. Vitium autem carnis non tranſit in animam : ſed peccatum Adami, *in quo omnes peccarunt*, & qui genuit filios atque filias, *ad ſimilitudinem ſuam*, in omnium qui fuerunt in lumbis Adami, animas derivatur.

LXIV. Diſputant quidem Scholaſtici, An P. O. facultates tantùm inferiores animæ occupaverit, aut etiam ſuperiores, mentem videlicet, & voluntatem. Sed & has & illas invaſiſſe facultates, atq; intrinſecâ corruptione vitiaſſe, perſpicua Scripturæ effata credere jubent. Nempè intuitu peccati, homo dicitur *cæcus*, & *tenebræ* ei tribuuntur, *vanitasq; mentis* eidem adſcribitur Epheſ. IV. 18. itidem V, 8. *Eratis quondam tenebræ, ſed nunc lux eſtis in Chriſto.* Et I. Corinth. II. 14. *Naturalis homo non percipit ea quæ ſunt Spiritus Dei, ſed ei ſunt ſtultitia, nec poteſt ea percipere, quia Spiritualiter dijudicantur* &c. *nos verò mentem Chriſti habemus.* De voluntate verò ſive corde hominis non ſunt minus clara dicta. Sic Gen. VI, 5. & VIII, 21: *Omne*

figmentum cordis, tantummodo ad malum omni tempore. Jerem. XVII, 9: *Pravum est cor hominis, & inscrutabile.* Rom. VIII, 7: *Sapientia carnis* i. e. quicquid sapit homo carnalis, *inimicitia est adversus Deum: nam legi Dei non subjicitur, imò ne potest quidem.* Sic Ephes. II, 3. & alibi passim.

LXV. Deinde id ipsum quoque invictè probat Sanctificatio nostra per spiritum Christi: nam si pars superior non esset corrupta, non opus esset homini renovatione. Jam verò Apostolus Rom. XII, 2. ait, nos transformari *renovatione mentis nostræ ut probemus quænam sit voluntas Dei bona.* Et II Cor. VII, 1: *Mundate vos ab omni inquinamento carnis & Spiritus perficientes sanctificationem in timore Domini.* Et Ephes. IV, 23: *Renovamini Spiritu mentis vestræ.*

LXVI. Sententiæ affirmanti quod P. O. non inferiores duntaxat, sed superiores quoque animæ facultates infecerit, opponitur cumprimis Cap. VII ad Romanos ubi hujus loci est sedes: siquidem ibi *caro* sive *concupiscentia carnis*, quæ ad inferiores animæ humanæ facultates pertinet & refertur, commemoratur. Loco enim citato ℣. 18, *Sic*, ait Paulus, *quod in me*, i. e. in meo mortalem vitam agente corpore, *non habitat bonum*: & ibidem ℣. 25. *Igitur ego mente quidem servio legi Dei, carne verò legi peccati.* Sed falsum est, carnem tantum notare inferiores facultates animæ, siquidem totus homo qua corruptus est, per carnis denominationem significatur. Nam carni illi adscribitur φρόνημα i. e. *Sapientia* Rom. IIX, 7. & νοῦς seu mens, Coloss. II, 18. Frustra inflatus ὑπὸ τοῦ νοὸς σαρκὸς αὐτοῦ, mente carnis suæ. Nec minus eidem carni tribuitur voluntas; Ephes. II, 3: *Facientes voluntatem carnis & cogitationum,*

Per CARNEM tota persona, significatur.

tionum, eramus filii iræ, ficut & cæteri. Vide etiam Galat. V, 20 & 21. ubi carni adfcribuntur, *idololatria*, *fchismata*, *hæreſes* &c. quemadmodum etiam I. Cor. III, 3. διχοστασία & ſimilia. Nec obſtat, quod Cap. VII, vocatur *concupiſcentia*, quæ eſt tantùm partis inferioris. Etenim non ita philoſophicè utitur Scriptura iſtis terminis, ſed per concupiſcentiam omnes cogitationes & cupiditates Legi Dei adverſantes intelliguntur: quod probant ex ejusdem capitis iſta: *Peccatum genuit in me per præceptum omnem concupiſcentiam, nam ſine lege peccatum eſt mortuum, ſed quum veniret præceptum peccatum revixit, & ego ſum mortuus.* Et omnium clariſſimè, Galat. V, 17. *Caro concupiſcit adverſus carnem: hæc ergo inter ſe contraria ſunt*, ἀντίκειται, *adeò ut non faciatis ea, quæ velitis.* Hîc *Spiritus* & *caro*, adæquatè ſibi invicem opponuntur. Quemadmodum ergo ſpiritus omnes animæ facultates renovat, ſic etiam caro & concupiſcentia omnes inficit. Infecerit igitur peccatum, etiam B. Mariam omnesq; ejus animæ facultates. Atque peccati ſubjecto inhæſionis, exiſtente anima, caro ejus nondum inanimata, capax peccati ſubjectum eſſe non potuit. His ita, ferente occaſione expoſitis, modò ad primam Bellarmino revelatam conceptionem, nobis eſt redeundum.

LXVII. Si *prima conceptio, eſt ſeminis nondum animati*; Secundam *conceptionem* oportet eſſe *animæ*, quando illa ſemen inanimat. Aſt anima non concipitur ſicut ſemen, ſed ſpiritualis eſt & immateriata, quæ à Deo creata infunditur. Et vitii connati i. e. P. O. ſubjectum non eſt ſemen vel caro, ſed anima. Defectus enim cum quo naſcimur, eſt abſentia perfectionis non carni ſed animæ ineſſe debitæ. Conceptio igitur, quam primam vocat ſeminis non

animati, non poteſt fuiſſe conjuncta cum peccato, quia animæ expers ſemen, nullius peccati eſt capax. Nec obſtat quod Paulus Rom. IIX, de *Carne peccati* & *ſimilitudine carnis peccati* dicit, ſiquidem ibi non intellectum voluit carnem animæ expertem, ſed inanimatam reſpexit & viventem. Caro autem nondum inanimata quamvis peccati non ſit capax, generantium tamen, atque carnem ad recipiendam animam diſponentium actio, quia nunquam non cum inordinata concupiſcentia eſt conjuncta, peccato eſt obnoxia. Sed viriata iſta actio non eſt carni vivificatæ intrinſeca, & non ipſum in prolem traductum peccatum, ſed ejus peccati cauſa: quâ de re mox plenius. Interim per hactenus adducta fit manifeſtum, quod Anſhelmus qui B Mariam *Conceptam & Natam in peccato* dixit, non potuerit non crediſſe ejus, & conceptionis & nativitatis tempore, non ſolam inanimam carnem, ſed integrum ſuppoſitum, totam Mariæ perſonam, quanta quanta illa fuerit, ſecundum animæ facultates & ſuperiores & inferiores, peccato fuiſſe infectam & coinquinatam.

De cauſâ peccati, pndendâ generantium concupiſcentiâ. LXIIX. Injecta eſt paulo prius mentio *Cauſæ peccati.* Hac quum poſita & manente, non poſſit non ſubſequi & præſto adeſſe effectus, remoturis à B. Virgine peccatum, incumbit neceſſitas prius removendi cauſam peccati. Nempè ita, ſicut in quæſtionibus facti, res ipſa poſtulat, probandum & demonſtrandum eſt, commaculatæ conceptionis nativitatisve cauſas, non quidem ab ipsâ, quæ mere paſſivè in generatione ſui ſeſe habuit, ſed à Parentibus genegrantibus, per ſingularem & extraordinariam Divinam gratiam fuiſſe remotas. Peccati autem Originis, ab Adamo in omnem ejus poſteritatem traducti *cauſæ* non poſſunt eſſe aliæ quàm *Morales*, ſeu ex genere morum. Horum una eſt

est *remota* , altera *proxima*. *Causa remota* actualis est Adami culpa: *Causa proxima*, generatio est Parentum, cum *inordinatâ* & *pudendâ*, ut S. Augustinus eam vocat, *libidine* seu *concupiscentiâ* conjuncta. Hæc obstat & *demeretur*, ut Scholastici loquuntur, quo minus Deus animæ recens creatæ, justitiam originalem conjungat. Quum igitur conjunctionem istam Deus non præstet, & culpa, quo minus per justitiam suam præstare eam possit, à parte hominum unicè hæreat, hinc proles animâ donata, damnabilem illam carentiam & privationem justitiæ originalis, ipsi adesse debitæ, & uno verbo, peccatum originis, non potest non contrahere. Quâ propter, ab illis qui B. Virginem, peccatum illud non contraxisse contendunt, probationem ejus, quod proxima contracti peccati causa, nempè inordinata ac pudenda concupiscentia, sine quâ homines generari non contingit, à B. Virginis parentibus generantibus fuerit semota, atque per Divinam extraordinariam nulli mortalium concessam gratiam sublata, jure meritoque flagitamus. A B. igitur Mariâ quæ activè ad sui conceptionem concurrere non potuit, totum negotium in parentes generantes devolvitur: &, si quæ extraordinaria sanctitas seu à peccati maculis puritas, vel in conceptione vel nativitate ei obtigerit, indepta eam fuisset participativè à parentibus, quorum generationis actio, ab omni, atque ab Adami lapsu cunctis hominibus insitâ & naturali concupiscentiæ inordinatione, Divinitus, præter ordinarium naturæ cursum, fuerit purificata. Ab ista traducti in prolem peccati causa, quàm primum B. Mariæ genitores, purificaverint hujus puritatis assertores, de obtentâ adversus immaculatæ conceptionis hostes, victoriâ, illis gratulabimur. Causam autem Mariæ parentum, vel S. Scri-

pturam

pturam vel rectam sanamve rationem, agere, tantum abest, ut utraque ei potius repugnet. Illa quidem universales, omnes omnino homines complectentes loquendi modos, jam tùm adductos. Hinc dicere illa potuit imò debuit cum Davide: *Ecce in iniquitate genita sum, & in peccato calefacta est de me mater mea*: Ps. LI, 7. Rationi quoque sobriè ratiocinanti repugnat, quia illam rationem quæ suadere nititur, quod unum conjugatorum hominum par, à communi cunctorum in peccati consortium tractorum naturali imbecillitate sit eximendum, non rectam sed corruptam rationem esse oportet. Qua itaque Alexander VII, aliquid quod & Scripturæ Sacræ, & rationi rectæ adversatur, infaustâ suâ Definitione constituit, quali vel S. Scripturæ codice, vel rationis judicio sit usus, prudenti Lectori dijudicandum relinquitur.

De exemtione à peccatis Actualibus.

LXIX. Venio ad *Tertiam Classem* eorum qui circa meliorum seculorum confinia inducti sunt in opinionem, quod *Servatoris nostri Mater, in Filii honorem, à necessitate actualiter peccandi, sit absolvenda.* Videor autem mihi videre aures arrigentes PseudoPietistas, ad audiendum suavem, securitatis soporem inducturam cantilenam. Penes hos enim si staret, horumq; arbitrio res geratur, ἀναμαρτησίας Privilegium, à B. Virgine illi extensuri essent in omnes, si non homines, minimùm Pietistas. Sed dimissis nunc nugivendis ad antiquos me converto, quibus de B. Virginis puritate non quidem Originis sed vitæ, non de connato sed actualibus peccatis fuit sermo. De *S. Augustini* concessione ejusdemque retractatione, supra dictum est tantum quantum sufficit. *S. Ambrosius* Mediolanensis, in Psalm. CXVIII. Serm. XXII. ad ultimum Psalmi ejus versum, Mariam fuisse *integram*, ait, *ab omni labe peccati*, quod si non de vitæ & morum sed de Originis

integri-

integritate intelligatur, sibimetipsi in eundem Psalmum Sermone eodem, contradixisset, per ista: *Nemo sine peccato. Negare hoc sacrilegium est. Solus enim Deus sine peccato est.* Et pariter de actualibus *Bernhardus* in Ep. ad Can. Lugd. *Ego,* inquit, *puto, quod & copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, quæ ipsius non solum sanctificaret ortum* (nativitatem) *sed & vitam ab omni deinceps peccato custodiret immunem, quod nemini alteri, in natis quidem mulierum, creditur esse donatum.* Etiam ante plures quàm octingentos annos *Elias Cretensis*, in Orationem quartam Nazianceni, *Dei*, inquit, *genetrix, ne sordidis quidem cogitationibus, unquam inquinata est.* i.e. omnis expers fuit concupiscentiæ. Concupiscentia autem actuale est peccatum. Per ista igitur ab actualibus peccatis declaratur immunis. Quid verò peccatorum actualium absentia, ad Immaculatam conceptionem, circa quam controversiæ cardo vertitur? Nisi fortè dixeris, à remotione effectus, rectè procedi ad remotionem causæ. Quamvis verò à remotione causæ ad remotionem effectus concludatur firmius, quàm vice versa, à remotione effectus ad remotionem causæ, nolumus tamen hîc movere scrupulum, sed largimur, sublato effectu tolli quandoq; causam. Videntur tamen prisci illi Patres, non sic sollicitè illa excussisse, ut ista consequentiarum vis, illis tunc, quando in honorem Filii, sic honorificè de Matre statuerunt, venerit in mentem. Ejus potius non recordati, humani aliquid fuerint passi.

LXX. Sed quicquid sit de antiquorum istorum Patrum privata, à communi aliorum sententiâ discretâ opinione, sufficit extitisse alios æquè antiquos, qui aliter senserunt & docuerunt. Quamvis enim ista de actualium peccatorum absentiâ, concessa interim Originalis præsen-

tia, opinio, antiquitatis testimonio non careat, caret tamen antiquitatis consensu. E consensu autem antiquitatis, minimè verò ex particularibus antiquorum sententiis, validum ducitur argumentum. *Tertullianus* Latinorum antiquissimus, de Orat. Cap. VII. scribit: *Exomologesis est, petitio veniæ, quia qui petit veniam delictum confitetur.* Ecquis verò dubitet, B. Mariam in congregatione fidelium, unanimibus votis Deum invocasse, atque consuetam Orationem Dominicam esse precatam: toties verò quoties eam recitaverit, dixisse: *Dimitte nobis debita nostra.* Quod si verò cum hodiernis Pseudonymis Pietistis, excipere, & prætendere placuerit, quod *non pro se ipsâ*, sed *pro aliis*, vel quod saltem *humiliter non veraciter* dixerit, *Dimitte nobis debita nostra*, prætensam precationi causam, Mariam à commisso peccato liberare tantum abest, ut de facto & actu ipso commissi peccati eam convincat; nimirum dati ejus scandali, quod *Concilium Milevitanum* Anathemate dignum judicavit, Canone III & IIX. Huic igitur fulmini, ut Virginis simul ac suam cervicem subduceret *Bellarminus*, aliam commentus est quintæ precationi prætendendam causam, quam priusquam invenerit, multas credo inventorem insomnes duxisse noctes. Visum videlicet sibi est, *necessariam Mariæ quoque fuisse peccatorum remissionem, non quidem eorum quæ commiserit, sed quæ fuisset commissura, nisi gratia Dei fuisset præventa.* Sed Bellarmini illud inventum, falsè, & meritò quidem, quia insulsum, perstringit, *Gerhardus Johannes Vossius*, Histor. Pelagianæ Lib. II. Par. III. Th. III. *Quid*, inquit, *hoc aliud est, quàm dicere, ei aliquid remissum, à quo nihil mali commissum: remissum ei peccatum, quod ab eâ non peccatum.*

Argum. à deprecatione in Orat. Domin.

LXXI. Cæterùm si redarguendi sunt, à B. Virgine

Actua-

Actualia peccata removentes, eam quandoque in Actualibus peccatis deprehensam esse, cùm Scripturæ Sacræ, tùm antiquorum Ecclesiæ Patrum testimonio est evincendum. Primum commissi actualis peccati indicium fit Lucæ I: Ibi in historia annunciationis, occurrit & animadvertitur vox dubitantis & promisioni Angeli, de concipiendo & pariendo Filio, diffidentis, eò quod dixerit. *Quomodo fiet istud?* quæ diffidentia in *peccatum incredulitatis* degenerat. Ast, ut verum fatear, in ista B. Mariæ nuda quæstione, sciscitantis *Quomodo futurum sit istud*, quod polliceretur Gabriel Angelus? incredulitatis peccatum non satis mihi videtur conspicuum. Quamvis verò in simplici ista quæstione tale peccatum non inveniam, quia haud peccare videtur, qui de negotio naturæ ordini adverso, informari desiderat, non tamen intactum fuit dimittendum, ut manifestum fiat, veteres qui inde incredulitatis peccatum collegerunt, haud quaquam fecisse cum illis, qui Dei matrem ab omni actuali peccato immunem fuisse tradunt, atque hanc suam, nullâ Scripturâ nixam traditionem, ceu veram obtrudere conantur. *Chrysostomus* in hunc locum, post alia plura etiam ista: *Quomodo fiet istud*, inquit Maria, *quoniam Virum non cognosco?* Gabriel respondet. *Sane propter hoc erit, quoniam virum non cognoscis. Nam si cognosceres virum non fuisses habita digna, ut huic ministerio servires atq; ideò, quod INCREDULA es, per hoc crede.* Secundum ista igitur, de *incredulitatis peccato*, haud dubitaverit Chrysostomus. Atque multò disertius & expresius *Euthymius*, quando apertè de Mariâ dixit: *Hæc itaq; NON CREDIDIT*, sicut Zacharias: non *tamen INCREDULITATIS admonita est per pœnam: ille siquidem multa habuit exempla susceptionis liberorum, Saram, Rebeccam, Rachel, Annam. Virgo autem nullum.* Comparat

hîc ad invicem Zachariæ & Mariæ incredulitatem, atque censet non minus hanc, quàm illum fuisse incredulam. Intercesfisse tamen inter utriusque incredulitatem illud discrimen, quod Zacharias in peccati pœnam, mutus sit factus: Maria autem *incredulitatis admonita non fit per pœnam*, i. e. non esse passam aliquam incredulitatis pœnam, sicut Zacharias sit passus. Inde tamen non sequitur illud quod *Vasques* deducere conatur: nempè, in eo quod non crediderit non peccasse, quia nulla pœna in peccatum illud sit animadversum. Pœna enim non est peccatum sed peccati consequens. Hoc verò consequens vel pœna, sive remittatur, sive non remittatur, intrinsecè non mutat peccatum, nec remissa pœna, peccatum desinit esse peccatum. Si transgresfio propterea quod non punitur, desinat esse peccatum, in universum omnia peccata, quorum veniam impetrat pœnitens peccator, simul ac pœnam deprecatur, desierent esse peccata.

LXXII. Lucæ II, cum Joseph & Maria Christum in Templo Hierosolymitano docentem invenissent. *Dixit ei Mater ejus: Cur ita fecisti nobis? Ecce pater tuus & ego, cruciati quærebamus te. Tunc dixit ad eos* Jesus, *quid est, quod quærebatis me? Anne nesciebatis, quod in iis quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Si indignationis plena responsio, indicium est, prægressæ alicujus actionis indignæ justaque indignatione dignæ, non potuit non Maria commisisse aliquid indignatione dignum, quod committere non debuisset. *Ambrosius* ad asperiorem istam Christi responsionem: *Hic*, ait, *mater arguitur, quia adhuc quæ humana sunt exegit*: videlicet, Mater à Filio exegit obedientiam parentibus debitam: oblita igitur ejus, quod Deo magis sit obediendum quàm hominibus, sibi potius voluit obediri quam Deo: atq; in eo peccavit, quia per prætensam obedientiam subjici

 sibi

ſibi voluerit Deum. Et *Euthymius* aliquantò ſeverius: *Quid eſt quod me quærebatis? quaſi errantem videlicet. Deus enim non errat.* Præſumtio autem erroris, quod erraverit Chriſtus, peccato non vacat, quia de Chriſto qui ſimul & Deus & homo erat, ita ſuſpicari aut præſumere, indignum erat, atque absque peccato præſumi non poterat. Neque etiam erat Maria neſcia ejus, quod Chriſtus Deus eſſet, & quod occupari deberet in iis rebus, quæ cæleſtis ſunt Patris. Quâ propter quæſtio Chriſti, *An neſcitis*, non ſic eſt intelligenda, quaſi iſta in re ignorantiæ eos argueret. Et in familiari enim loquendi uſu, & Scripturæ non infrequens aut inſolitum eſt, ſcientibus id ipſum quod optimè norunt, tanquam ejus eſſent obliti, objicere. Sic Paulus Rom. VI; *An neſcitis, quod cui ſiſtetis vos ipſos ſervos ad obediendum, ejus ſervi eſtis.* Et ibidem X; *An neſcitis de Eliâ, quod dicit Scriptura.* Atque iterum I. Corinth. III: *An neſcitis vos eſſe templum Dei?* Involvit autem iſte loquendi & interrogandi modus vel exprobationem ignorantiæ ejus quod ipſe ille qui compellatur ignorare non debebat, vel ſignificat aliquid diſconveniens ei quod aliquis benè novit. Utrovis verò modo ſumtum applicetur ad Mariam, humani aliquid paſſa illa fuerit, & actu peccaverit.

LXXIII. Tertius locus, aliquid actualis peccati in θεοτόκου cervicem inducens, extat Johan. II, ubi primi miraculi quod Chriſtus Cananæ Galilææ in nuptiali convivio fecit, hiſtoria recenſetur. *Vocatus eſt etiam Jeſus & diſcipuli ejus ad nuptias. Et quum defeciſſet vinum mater ejus dixit ei. Vinum non habent. Dixit ei Jeſus. Quid mihi tecum mulier, nondum venit hora mea?* Quod ſi Mater per iſta commiſſi actualis peccati ſit convincenda, ad Filii potius quàm Matris verba erit attendendum. Si igi-

tur in priore Luc. II, Mariæ & Josepho, filium anxiè quærentibus dato responso, aliquod est indignantis vestigium, luculentius in eo apparet, quod respondendo dixit: *Quid mihi tecum mulier?* Involvit enim responsum illud, etiam *increpationem.* Quod observavit mallius ille Arianorum *Athanasius* Oratione adversus Arianos IV, quando ἐπέπληττε τῇ μητρί, sic exposuit *increpabat matrem.* Et in eundem modum *Chrysostomus* in Matth. Homilia XLV. *Increpuit importunè petentem.* Apud *Euthymium*, extat *correptionis* vox. Mitissimus igitur Servator, si Matrem, præter meritum & in nullo peccantem, sic *increpuisset*, vel *corripuisset*, vel eam *repulisset*, sicut eum fecisse veteres memorant interpretes, ipse celeri ira præventus, sic præcipitanter sine justâ causâ in increpationem erumpens, peccasset. Peccatum igitur, sicut à Filio, qui non novit peccatum, est avertendum, ita in Matrem, humani aliquid passam, est divolvendum, & credendum, quod inconsultâ istâ compellatione filii peccaverit. Facimus igitur cum *Theophylacto* dicente: *Ille* (Christus) *non corrigit eam absq; causa.* Causa autem correptionis est delictum, siquidem *nemo justè increpatur, nisi in quo est aliquid increpatione dignum*: quæ posteriora verba, sunt *Augustini*, Secundo de Peccatorum meritis & remissione, Cap. XXVI. Veruntamen ad Matris exculpationem facere videri possit, quod, non tàm ex Matris compellatione ista, *Vinum non habent*, quàm è Filii displicentiam testantis responso, illam peccasse, conjecturam faciamus. Quod si ita est, non intenderit Mater offendere Filium, & quum nullum penes ipsam fuerit offendendi propositum, omni illa vacaverit culpa. Sed liberaretur per ista, à proëretico quidem peccato, attamen non à veniali, qualia ex incogitantia, nobis quamvis invitis & nolentibus quando-

quandoque obrepunt. Quandoquidem igitur nullum peccatum ex ſe & ſuâ naturâ eſt veniale, ſed dicitur ſaltem tale vel ex eventu, vel ratione perſonæ, venialiter peccando, revera peccaverit, quia etiam veniale peccatum, veri nominis eſt peccatum: quod in noviſſimo ſcripto de *vario hominis ſtatu*, ſatis copiosè demonſtratum dedimus.

LXXIV. Quod poſt increpationem additur, *Nondum venit hora mea*, ad Chriſti ætatem eſt referendum, quaſi dixiſſet interrogando. Nondumne venit iſta hora, ſeu ætatis meæ anni non venerunt, qui me imperio materno eximant? In iſtam ſententiam ex antiquis ivit *Gregorius Nyſſenus* Oratione in illud Pauli, *Tunc filius ſubjicietur* &c. Verba ejus ita habent. *Maternum conſilium, ut quod minimè in tempore adjiceretur, rejicit, dicens, quid mihi & tibi, mulier? Numquid etiam hanc meam ætatem regere vis? An nondum mea venit hora, quæ præbet ætati, ut imperet & ſit ſui juris?* Improbaturam iſtam interpretationem partem adverſam, tantò vereor minus quantò mihi polliceor certius, non eſſe etiamnum inter Pontificios, qui probaverint olim conſuetam Mariæ invocationem iſtam:

O felix puerpera, Noſtra pians ſcelera
Jure Matris impera, Redemtori.

LXXV. Debet quidem præſumtio ſemper in meliorem inclinare partem, præſertim ſi adverſus præſumtionem proteſtentur illi, de quibus præſumitur. Proteſtantur autem cum Bellarmino etiam *Hayus* & alii. *Bellarminus* Imputationem iſtam Calvini, calumniam interpretatur: *Quis*, ait, *noſtrum hoc dicit*: nempè Virginem eſſe rogandam ut Filium facere jubeat quod petitur. *Cur*, Calvinus, *non probat ullo exemplo.* Et *Hayus* Diſputationum lib. II. Cap. VI: *Impudentiſſimè* dicit, Calvinum compellans, *hoc nobis imponis.*

nis. *Nullus enim nostrum est, qui hoc carmen unquam cecinit.* O utinam nunquam cecinissent, aut qui cecinere, canere desinerent. Ast plus satis cantatam istam cantilenam Missalia publica Pontificum auctoritate impressa, quale est Ecclesiæ Tullensis, testantur. Et quamvis Bellarminum insulsæ precationis pudeat, ideoque usitatam illam esse perneget, excusare tamen eam satagit, & quod haud impiè rogetur Maria, ut natum jubeat, prætendit. Quæ verò Bellarminus obscuritatibus involvit, apertè profitetur *Cotonus*. Nempè ne ἀναπολόγητος desereretur invocatio ista, assumit illud quod Lucæ II, 51 de Christo duodecim annorum puero dicitur, *fuisse illum subditum vel subjectum parentibus*, atque subjectionem istam, paritionem includere infert. *Si subditus*, inquit, *ergo jussionibus obnoxius: nam imperare & subjici relata sunt.* Sed tempora si distinxisset Cotonus, nec exinanitionis statum cum statu glorificationis atque axaltationis ad dextram Dei Patris, non confudisset, non ita crudè intulisset. Quæ enim ad redemtionis officium pertinent, ista omnia in primo ejus adventu in statu exinanitionis sustinuit. Non tantùm subjectus fuit parentibus, sed de uno injusto judice deductus est ad alium: virgis est cæsus: in ara crucis pro peccatis totius mundi satisfaciens, est mortuus. Sed *Christus excitatus ex mortuis non amplius moritur, mors ei amplius non dominatur. Nam quod mortuus est, peccato mortuus est.* SEMEL mortuum ait. Quod autem semel tantum fit, id non habet regressum, ut iterum fiat. Quod igitur tempore exinanitionis, semel fecit, passus est & sustinuit, non habet in statum exaltationis regressum, ut in illo iterum faciat, patiatur & sustineat.

LXXVI. Et,

LXXVI. Et, si legitimè infertur: Cuicunque Christus subjectus fuit in statu exinanitionis, ille pollet potestate ei imperandi in statu exaltationis: de Josepho nihilo minus subsumere liceret ac de Mariâ. Subditus enim fuisse dicitur non αὐτῇ, sed αὐτοῖς, patri nimirum & matri. Quod si igitur subjectio ista, iis quibus subjectus fuit, potestatem imperandi largitur, non minus Josepho quàm Mariæ esset largitura. Atque, si vi subjectionis istius, rectè rogatur Maria, velit illa *jure matris imperare filio*: non minus rectè rogabitur Josephus, velit ille *jure patris imperare filio.*

LXXVII. Porrò, in Christi declaratione, quantum *humiles corde* præstent ambitiosis, atque factâ Marci X,45, ad semet applicatione, quod *Filius hominis non venerit ut sibi ministraretur, sed ut ministraret*, invenisse sibi visus est Cotenus, quo impiam Mariæ invocationem palliaret. Argumentum foret tale; Qui negat se venisse ut sibi ministraretur, & affirmat quod venerit ut ministraret, in eum imperium possident illi, ad quos, ut iis ministraret, venit. Sed Christus venit ut ministraret matri. Ergo mater imperium in Christum possidet. Est argumentum, tanto Doctore in Israël, quantus Cotonus & videri vult & à suis habetur, haud dignum. Si solius matris gratia missus esset & venisset in mundum, aliqua fortè verisimilitudo, isti tribui possit illationi. Ast *venit filius hominis ut ministraret* in statu exinanitionis, non tantùm matri sed etiam discipulis. Ergone etiam discipuli imperium tenent in Christum exaltatum? Ergone dicendum, S. Petre impera Christo?

LXXIIX. Nec speciosioris coloris est argumentum è Josuæ X exterrebratum. Dictum ibi legimus: *Deum obedivisse voci hominis.* Inde scilicet, DIs ad justam ex-

ſtimulatis iram, egregiè infertur. Si Divinæ Majeſtat non præjudicat, *obedivisse voci hominis*: etiam Chriſti Majeſtati præjudicare haud poterit, *obedivisse voci matris.* Hinc verò porrò, pari infertur deduciturve felicitate, nunc etiam poſſe Mariam, *ut imperet Christo jure matris*, rogari. Verùm enim verò, quâ neceſſitate inductus ſit, vetus vulgatus interpres, ut eandem vocem, quam alias paſſim per τὸ *exaudire* reddidit, in hoc ſolo loco maluerit exprimere per *obedire*, ariolari equidem nequeo. Non magis enim hoc in loco innuitur Dei obedientia, quàm Geneſ. XXI, ubi *Exaudivisse* dicitur *Dominus vocem pueri.* Item Geneſ. XXX, *Exaudivit vocem meam.* Negare igitur haud poterit Cotonus, vocem *obedire*, hoc in loco æquipollere voci *exaudire.* Qui enim exaudit vocem invocantis, ille obedire vel obſequi videtur voci invocantis, eò quod precationi locum dat. Atque iſta obiter, occaſione impiæ invocationis, cui fucum, ne impietas pelluceat, illinere qui præſumunt, profanæ impietatis fiunt participes.

LXXIX. Quartus locus B. Virginem commiſſi actualis peccati arguens, legitur apud Marcum Cap. III. 31: *Venerunt fratres & mater ejus, & foris ſtantes, miſerunt ad eum & eum vocarunt. Sedebat autem circa eum turba, & dixerunt ei: Ecce mater tua & fratres tui foris quærunt te. Tunc reſpondit eis dicens: Quæ eſt mater mea aut fratres mei?* Spectandum hîc eſt, quid fecerit Chriſtus? Et etiam quid fecerit Maria? Fungebatur Chriſtus docendi munere, auditorum cinctus coronâ. Non debebat igitur in officio ulla interpellatione turbari. Maria manſit foris, & miſit ad eum nuncium, qui inde evocaret. Si igitur peccavit Maria, peccaverit vel in utroque vel in alterutro. Non in eo peccavit, quod foris manſit: quia teſtatur Matthæus

thæus, non potuisse eam intrare. Peccaverit igitur in eo, quod misso nuncio in officio turbaverit, atque Filium inde avocare sit conata. Hic verò duplex sese exserit Mariæ peccatum: & *arrogantiæ* & *temerariæ avocationis* ab officio docendi. *Arrogantiæ* quidem, quod avocando per internuncium, imperium conata sit exercere in Filium. Observatum hoc invenio *Theophylacto* Comment. in Matthæum: *Humani quid, inquit, voluit ostentare mater, nimirum sibi jus esse imperandi Filio. Nec dum enim quicquam magni de Filio sapiebat. Propterea adhuc loquentem voluit ad se avertere: glorians de subdito sibi filio.* Atque idem in Marcum. *Mater*, ait, *ambitionis nonnihil passa, venit eum à docendo aversura: ostensuraq; turbis, se eum quem illæ mirarentur, ita circumducere, ut à docendo abduceret.* Deinde in eo quoque peccavit, quod occupatum in docendo intempestivè interpellavit, non quidem per semet ipsam, sed per nuntium: & quod salutarem doctrinam ejus, non sine auditorum fraude & damno, interrumpere est ausa. Appositè igitur *Euthymius* in Caput XII Matthæi. *Quia tunc multitudinem docebat, nec æquum erat ut hos relinqueret, & ad matrem, ac fratres percurreret, ait, Quæ hujusmodi mater mea est, aut qui hujusmodi fratres mei sunt, ut propter illorum obsequium, tantæ multitudinis utilitatem parvi pendam?*

LXXX. Denique immoderatè dolere, cruciari & concuti præ dolore, *diffidentiæ peccatum* est. Maximè tunc quando promissiones ejus, qui nec falli nec fallere potest, diffidere prohibent. Prædixerat Christus, assumti humani corporis & mortem & resurrectionem. Quotquot itaque Christi prædictionibus fidem habuerunt, eos spes certæ resurrectionis magis erigere & solari, quàm *Diffidentia peccatum.*

ſpectaculum crucis, ad promiſſæ reſurrectioni diffidendum inducere debuiſſet. Aſt Mariæ *animam pertranſivit gladius.* Quid iſta Scripturæ phraſi indigitetur, verbis *Viti Boſtrenſis* exponam. *Gladii nomine*, ait ille, *tentatio cogitationumq́ fluctus, & mentis agitatio, hoc loco deſignatur. Simeon namq́ ſacræ Mariæ virgini vaticinatur, poſt luculentum illud Gabrielis teſtimonium, poſt arcanam divinæ conceptionis notitiam, poſt evidentem tot illuſtrium miraculorum demonſtrationem, quando cruci aſſiſtet, factaq́ & dicta quæ tunc ſe offerent, cernet & audiet, quandam animi titillationem obrepturam.* Ita quidem Boſtrenſis: ſed vehementiores, gladio animam pertranſeuntis adſimilati ictus, non *titillant*, ſed percellunt & concutiunt. *Titillationis* igitur vox, per oſſa & medullam penetrantem dolorem, non ſatis ſignificanter exprimit. Si verò doloris magnitudo, ex oppoſiti gaudii magnitudine eſt æſtimanda, *Rupertus Abbas Tuitienſis* natam è Filii morte acerbitatem doloris, in excipiente Reſurrectionem gaudio, tanquam in ſpeculo repræſentaverit. Ubi enim in paſſione Chriſti, Mariæ *animam gladium pertranſiiſſe* dixiſſet, *perpendere* jubet, *Chriſtianam devotionem, quantus torrens gaudii repente inundans, locumq́ vulneris replens, animam ejus ferro doloris confoſſam inebriavit, cum redivivus Filius, illi ante omnes fortaſſis mortales, materno virginem non defraudans honore, victoriam ſuam annunciavit.* Si quantus gaudii torrens inundavit inebriavitque Mariam, tantus quoque doloris torrens, ex animâ doloris ferro confoſſâ, erumpens, Mariam inundavit inebriavitque, exceſſive immoderato, à peccato non alieno dolori, eam indulſiſſe oportet. Triſte enim crucis ſpectaculum, uſque adeò ſpectantes confudit & concuſſit, ut Mariæ Matris Domini, & omnium

ejusdem

ejusdem discipulorum spes decollasse videretur. De singulorum diffidentia scripsit *Chrysostomus* in Psal. XIII. *Quando Christus fuit crucifixus, non fuit qui faceret bonum. Discipuli omnes fugerunt. Johannes nudus recedit. Petrus negat, ipsius Mariæ matris animum, gladius dubitationis pertransiit.* Ecquis verò istam *dubitationem in diffidentiæ peccatum* erupisse, negare ausit?

LXXXI. Nec est quod cum Bostrense istum Matris Domini dolorem extenuent, atque *animi* quandam *titillationem* quæ cruci adstanti *obrepserit*, interpretentur; quasi ad triste mortis spectaculum, naturali aliquo animi motu saltem ingemuerit, sicut parentes, quando absque ullâ resurrectionis dubitatione aut diffidentiâ, filios filiasque mori cernunt, ingemiscunt & suspirant: phrasis enim *transitionis gladii per animam*, summi gradus, cum dubitatione & diffidentiâ conjunctum dolorem, significat. Tunc autem quando Christus crucifixus est, *summos cum cruciatu conjunctos dolores*, Crucifixi matrem invasisse, & occupasse etiam superstitiosissimi Mariæ cultores non dissimulant. Superstitiosi in Idololatriam quandoque degenerantis cultus, specimina quingenta edidit *Simon Wangnereckius*, quando è XII Menæorum Tomis & VII reliquis Ecclesiæ Græcæ voluminibus, *Pietatem Marianam Græcorum* excerpsit. Numero autem 193. *Virgo, cujus Magnitudo laudatur, cum in luctu quondam versaretur*, introducitur *his usa verbis*: *Fili! præ* CRUCIATU *refugiunt oculi mei, adspicere te obdormiscentem in cruce.* Item Num. 222. sub rubricâ, *Virgo, inter summos apud crucem dolores Deum glorificare non desiit.* Deinde introducitur *S. Theophanes*, Christum Servatorem oratione compellans tali: *Christe Servator! cùm ab impiis cruci affixus hæreres, tuumq; latus militari lanceâ*

perfoderetur, Intemeratissima genetrix tua, inter hunc prægravem luctum, admiratione multiplicis & adorandæ patientiæ tuæ, in ecstasin rapta &c. Ecquid verò *summi cruciatus dolores*, num *prægravis in ecstasin rapiens luctus*, titillat, an percellit animum? nonne perculsum & consternatum ad diffidendum adigit, numquid rebus suis desperare potius quàm confidere jubet?

LXXXII. Sed de ista Græcorum Pietate Marianâ, prolixius fortè dicendi oportunior se exseret oportunitas. Pro præsenti demonstrasse sufficiat, quod in actualia B. Virginis peccata consentiat ipsa S. Scriptura, intellecta, sicut diu ante motam de Immaculatâ conceptione controversiam, eam intellexerunt primævæ Ecclesiæ Patres, quos tutius sequimur quàm novi dogmatis assertores, quum hos præjudicium causæ quam defendunt occupaverit, illos autem nec favor nec odium causæ, quam ignorarunt, corrumpere potuit.

LXXXIII. Quandoquidem verò ab ostensis Mariæ actualium peccatorum nævis, totius controversiæ de Immaculata ejus conceptione decisio pendet, eorum quæ tecta & occultata, quàm prolata mallemus, faciendum fuit indicium. Eadem enim operâ, per quam demonstratur, aliquas humanas B. Virginis imbecillitates erupisse in actum, demonstratur quoq; non potuisse eam Originalis peccati, è quo Actualia tanquam rivi è fonte emanant, fuisse expertem. Origine enim seu fonte peccati obstructo, non magis inde erumpere possunt actualia peccata, quàm sublatâ causâ potest prodire effectus: & vice versâ, positâ causa non potest non subsequi effectus. Quod sagacem Augustini mentem non subierit tunc, quando Servatoris Matrem in honorem Filii à peccatis actualibus immunem censeri

posse,

posse, est opinatus. Sed sufficit, isti sententiæ non esse immortuum Augustinum, sed alibi eam mutasse, ceu in antecedentibus est ostensum. Supra me affirmasse recordor, quod à remotione causæ, ad remotionem effectus firmius concludatur, quàm à remotione effectus ad remotionem causæ. Ratio est, quod suspensis quandoque & intermissis venialibus peccatis, peccati post Baptismi lavacrum residuus & superstes fomes, non extinguatur. Est autem languor naturæ, peccato Originali corruptæ, tantus, ut homo absque peccatis venialibus, per diuturnum & notabile tempus esse non possit. Quamvis igitur ad exiguum fortè temporis intervallum, cesset causæ peccati effectus, non tamen simul removetur & ipsa causa, sed quamdiu manet fomes peccati, tam diu manet ejusdem causa. Etenim omnis & tota peccati causa nunquam tollitur, quantumvis non continuetur sine ullâ remissione effectus.

LXXXIV. Quantumvis verò absq; Actualium peccatorum demonstratione si foret, cum miseriis tamen & ærumnis, ei confligendum, atque talia, qualia non alii, quàm qui peccato sunt obnoxii, & non propter alienum sed propriâ culpâ commissum peccatum sustinent, B. quoque Virginem sustinuisse, usque adeò est evidens, ut pars adversa negare non possit. Inter illa *mors*, quæ *per unius hominis peccatum introivit in mundum* Rom. V, 12. & est *stipendium peccati* Rom. VI, 13. eminet. Quæcunque igitur mulier peccati stipendium promerita & mortua est, illam stipendio istoc militasse, & revera sive propriâ sive alienâ culpâ aut in alio, peccasse oportet. Sed Maria est mulier, quæ peccati stipendium promerita & mortua est. Ergo Mariam istoc stipendio militasse, & revera sive propria sive aliena

E morte, peccati stipendio, accersitũ argumẽtum.

aliena culpa, aut in alio peccaſſe oportet. Eleganter hanc in rem *Auguſtinus* Conc. II. Pſ. XXXIV; *Maria ex Adamo, mortua propter peccatum Adæ.* Videlicet *ex cujus peccato in omnes homines mors tranſiit*, quia *in eo omnes peccarunt* Rom. V, 12. *Adam* pergit Auguſtinus, *mortuus propter peccatum. Et caro Domini ex Maria, mortua eſt propter delenda peccata.* Et ipſam quoq; carnem illam, è quâ caro Domini, mortuam eſſe, negare non poſſunt qui feſtum Aſſumtionis Mariæ celebrant.

Aſſumtio & Dormitio S. Mariæ. LXXXV. Dicitur autem *Aſſumptio*, Dies mortis Sancti alicujus, quo ſcilicet ejus anima in cœlum aſſumitur. Ita apud *Odericum Vitalem* Lib. V. pag. 593, *Aſſumptio S. Johannis Apoſtoli & Evangeliſtæ* memoratur. Propriè verò Aſſumptio dicitur tranſitus B. Mariæ, ſicut ait *Durandus* Lib. VII. Ration. Cap. I. num. 19. *Frodoardus* in Leone IV. PP.

Tandem clara dies Reginæ Adſumptio cœlis
Regiparentis adeſt

Adſumptio iſta, etiam *Dormitio S. Mariæ* dicitur, quæ in vetuſtiſſimo Kalendario Allatiano *Pauſatio* audit *Dominizo* Lib. II de vita Mathildis Cap. XIV.

— — — *Sanctæ Dormitio Virginis, atq;*
In medio Menſe qui ſextus noſcitur eſſe
Tunc celebrabatur.

Et *Aſſumptionis* S. Mariæ, & *Dormitionis* S. Johannis meminit *Burchardus* Monach. de Caſib. S. Galli Cap. II. *Ad dextram verò partem ejusdem Capellæ, Aſſumptionem S. Mariæ cùm depinxiſſet, aram etiam ei ibi conſecravit: in ſiniſtra verò parte, Dormitionem S. Joannis cùm decoloraſſet, ſibi etiam inibi altare ædificavit.* Quod ſi igitur *obdormivit*, & quo ad animam in cælum eſt *adſumpta*, revera temporali &

naturali

naturali morti eam succubuisse, atque moriendi necessitatem, quæ est peccati pœna, subiisse oportet. Pugnat enim cum infinitâ Divinâ Justitiâ, immuni à peccato, irrogasse peccati pœnam. Deinde præter moriendi necessitatem, aliis quoque è peccato emanantibus miseriis obnoxiam fuisse Mariam, supra probatum ivimus, ubi de *Gladio ipsius animam pertransituro* Lucæ II, & de *passionibus animi* est actum. *Theophylactus* ait: *Fortè afflictio in passione*, nempe Filii, *forte etiam romphæam appellat scandalum, quod passa est, quum Dominum vidit crucifixum.* Quæcunque igitur Maria sustinuit tribulationes, ærumnas & calamitates, non propter aliena sed sua propria peccata sustinuit. Solus enim Christus est ille, qui *pro peccatis nostris*, quæ aliena erant, *traditus* dicitur ad Rom. IV.

LXXXVI. In considerationem antea vocavimus, salutationem Gabrielis Angeli, B. Mariæ annunciantis, quod *conceptura sit in utero & enixura Filium, cujus nomen vocari debeat Jesus*: Lucæ I, 31. Demonstratum etiam dedimus, quàm nihil pro probanda Immaculata conceptione, magnifica encomia quibus Mariam mactavit Angelus, faciant. Deinde illius dubitationem diffidentiæ, à peccato non fuisse immunem, ostendimus. Ulterius autem progressi *Exultasse Spiritum illius super Deo* SERVATORE *suo*, intelligimus. Quo verò respectu Deus *Servator* aut *Salvator* dicatur, nemo est qui ignoret. Nempè quia unigenitum filium suum dedit, ut *salvum faceret populum suum à peccatis eorum* Matth. I, 21. Quæ igitur Deum Servatorem suum esse agnovit, non potuit non agnoscere, sese non minus quàm alios homines Salvatoris, qui sicut alios homines, communi modo genitos, ita se quoque salvam faceret à peccatis suis, indigere. Ecce agnoverit ipsa, quod hodie

L Ponti-

Pontifices Romani, cum omnibus cœcam his debentibus obedientiam, non agnoſcunt.

LXXXVII. Cæterùm pertinet Immaculatæ Conceptionis dogma, ad B. Mariæ ſemper virginis cultum. Eſt autem cultus vel latriæ vel duliæ conteſtatio. De iſtius igitur cultus & venerationis initiis, incrementis & ἀκμῇ, quando ad ſummum iſta ſint deducta culmen, eſt diſpiciendum. Initia fuere tenuia, quæ eundo creſcente & adaucta ſuperſtitione, robur ſunt indepta, Audiatur hac de re *Paulus Venetus* è Servitarum familiâ Pontificius ſcriptor, qui ſub *Petri Suavis Polani* nomine Hiſtoriam Concilii Tridentini, publico donavit. Libro II, editionis Francofurtenſis p 199; *Ad integram*, inquit, *totius rei intelligentiam, neceſſarium eſt controverſiæ hujus originem, ab ipſis primordiis repetere. Ex quo Neſtorii impietas diviſit Chriſtum, duos conſtituens filios, & eum, qui Virgine Mariâ genitus, Deum eſſe negans, Eccleſia ut in animos fidelium veritatem Catholicam insereret, in Orientis juxta atq; in Occidentis Eccleſiis bina hæc verba ſæpius inculcanda exiſtimavit, quæ Græce ſic habent:* Μαρία θεοτόκος, *Latine ſonant* maria mater Dei. *Id quidem in honorem Chriſti inſtitutum, cum matre ſenſim communicari cæpit, & tandem, ad eam ſolam omninò relatum. Eadem de cauſâ, ubi cæperat frequens imaginum uſus, ſolebant Chriſtum infantem in ulnis virginis matris depingere, ad venerationem Chriſto etiam ea ætate debitam, atteſtandam. Sed aliquanto poſt, ventum ad venerationem matris abſq; filio, illo tanquam appendice picturæ addito. Dein ſcriptores & concionatores, inprimis ii, qui ſpeculationi dediti, impotentiâ vulgi (quod in his tamen plurimum poteſt) quaſi torrente abrepti omiſſa Chriſti mentione, in novis Encomiis, Epithetis & cultus religioſi generibus B. Virgini excogitandis certatim incubuerunt*

runt. *Adeò ut circa annum ML Officium quotidianum VII horis Canonicis distinctum, in ejus honorem instituerint, eadem forma, quâ ab antiquissimis temporibus, in honorem Divinæ Majestatis sueverant celebrari.* Ista Paulus Venetus.

LXXXIIX Nova Encomia, Epitheta & cultus Religiosi genera, in B. Virginis venerationem excogitata, & certatim inculcata, inter arcana iniquitatis Mysteria, non sunt referenda, siquidem occultata non sunt, sed publicè prostant. Isthoc pertinet invocatio & compellatio B. Virginis, quæ Coloniæ in templo undecim mille Virginum suspensa tabula est expressa, & ut nemo non intelligeret, lingua vernacula plebi præscripta. O Brunn der Ewigen und himmlischen Gnaden/ verlosse mich nicht/ sondern nim mich unter deinen Mantel deiner grundlosen Barmhertzigkeit / O unser aller Leben/ O Hülfferin aller Angst und Noht / O Ursprung unsers Heils / O Anfang unsers Lebens / O Erlösung des menschlichen Geschlechts / O Verdienerin des natürlichen Lauffs / O Erneuerin der menschlichen Natur / O Mittlerin zwischen GOtt und Menschen / O Hoffnung unser Belohnung. Dic sodes anne per istas invocationes, *ventum sit ad venerationem Matris, absq; Filio?* Anne talia *in B. Virginis honorem, instituta sint eadem forma, quâ ab antiquissimis temporibus in honorem Divinæ Majestatis, celebrata* perhibet Paulus Venetus. Hoc quoque referenda, eximia ista invocandi formula, *O felix puerpera, Nostra pians scelera* &c. quam supra allegatam repetere supersedemus.

LXXXIX. Ista si secum expenderint, in cultum B Virginis cœco zelo quasi *torrente abrepti*, diffiteri mehercule haud poterunt, supra modum, istas sive compellationes sive invocationes exorbitare. Nolo nunc pondus peccati

penſare; ſiquidem quanti ſit, à creatura expectare aut poſcere aliquid, quod largi ſolius eſt Dei creatoris, ex ſe & ſuâ naturâ eſt manifeſtum.

XC. Iſtæ autem, aut illis parum diſſimiles in Mariælatriam degenerantes precationes, quum non tantùm fuerint frequentes, ſed illis decantandis ſtata tempora deſtinata, atq; ad officium quotidianum VII horarum Canonicarum redacta, in gratiam ſtudioſæ juventutis noſtræ, cujus mihi habenda eſt ratio, horarum Canonicarum inſtitutum, hac occaſione, mihi eſt exponendum. Quantumvis enim profectiores iſtius nihil ignorent, non paucis tamen eorum, qui ad Theologiam animum applicant, hîc hæret aqua.

HORARUM CANONICARUM explicatio.

XCI. *Horæ Canonicæ*, Officia dicuntur, quæ in Eccleſia fideles pſallendo exſequuntur, ſic dicta quia certis horis recitari debent, juxta Canones & regulas SS. Patrum. Hæ autem ſeptem numero ſunt. *Matutina, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſpertina & Completorium*: quæ ita recenſentur in Canonibus Saxonicis *Ætfrici* ad *Vulſinum* Epiſcopum Cap. XIX. Nempè *Cantus antelucanus*: *Cantus matutinus*: *Cantus meridianus*: *Cantus nonalis*: *Cantus veſpertinus*: *Cantus nocturnus*. Papias. *Synaxis Græcè, Horæ dicuntur, quando fratres conveniunt.* De horis Canonicis & earum inſtitutione & antiquitate, ex SS. Patribus multi ſcripſere, qui de ritibus Eccleſiaſticis Tractatus ediderunt. Inprimis *Durandus* lib. V, Ration. Cap. I. *Duratus* de Rit. Eccleſiaſt. Lib. III. Cap. I & ſeqq. *Pamelius* Comment. ad Cyprianum, de Orat. Domin. *Bellarminus* lib. I. de Bon. Oper. Cap. XI. *Baronius* an XXXIV. num. 163. 251: an. LI. num. 69: & alii pasſim. ψάλλειν τὰς ὥρας dixerunt Græci recentiores. *Dominizo* Lib. I. de Vita

Vita Mathild. Cap. XV. quotidianum Horarum Officium, monasticam indolem redolente metro, ita descripsit:

Psallebant semper Capellani reverenter,
Horas nocturnas sibi, quotidieq; diurnas.

XCII. Constituti quoque fuerunt *Horarum Receptores & Horoscopi*, qui Canonicas horas persolvendas curarunt in Ecclesia, & stipendia Canonicis, Horas Canonicas intererantibus, persolvebant. Necrologium Ecclesiæ Parisiensis II Non. Febr. *Hic dicitur fieri Missa de B. Virgine, — in quâ* Receptor horarum, tenetur distribuere Canonicis, & majori altari servientibus unicuique duos solidos. Hujus munus *Officium Horarum* dicitur.

XCIII. Mos iste, distribuendi inter Canonicos celebrandis Horis Regularibus vacantes stipendia, etiam in Protestantium cùm Cathedralibus, tùm Collegiatis Ecclesiis etiamnum obtinet. Donariis videlicet istis, ad alacrius cultui Divino vacandum, alliciuntur. Absentes qui se subducunt, istoc præmio mulctantur. Veriti videlicet sunt pii majores nostri, vacatura quandoque esse in Choro Canonicorum subsellia, ni lucello ad præstandum officium inducerentur.

XCIV. Præterea, Horæ istæ, apud Pontificios in duplici sunt differentia. Quarum aliæ *Regulares*, aliæ, *Horæ de S. Maria* dicuntur *Horarum Regularium*, mentionem facit *Lanfrancus* in Decretis pro Ord. S. Benedicti cap. XIV & seq. Dicebantur autem Horæ Regulares etiam *Canonicæ*, quæ juxta regulam monasticam, in Eccesia decantantur.

XCV. *Horæ de S. Mariâ*, in aliquibus Ecclesiis Monasticis, cum *Horis Regularibus* cantantur. De his liber Ordinis *Victoris Parisiensis* Cap. L. *Sive hora regularis, sive de S. Mariâ.* Et ibid. Cap. LV: *Notandum quod horæ de S. Maria mediocri voce dicendæ sunt, & cum cantu, & in his non inclinatur ad Gloria Patri.*

XCVI. Istæ *Horæ de S. Mariâ*, in Officium quotidianum VII horis Canonicis distinctum, sese insinuasse videntur. B. Virgo igitur, singulis diebus, septies, *eadem formâ quâ ab antiquissimis temporibus, in honorem Divinæ Majestatis*, pii Majores nomen Dei altissimi, *celebrare consueverunt*, celebratum fuerit nomen B. Virginis. Anne verò solenni ista celebratione, honori soli Deo debito tantum deteratur, quantum datur & tribuitur indebito B. Virginis honori, viderint illi quorum inter est: in supremi diei Judicio, justo Judici, de cultu in honorem Mariæ præstito, sicut de aliis in mortali corpore gestis negotiis, reddituri rationem.

De Marialatriâ. XCVII. Horis Canonicis expeditis, ad pertexendam Historiam juxta Historiographi nostri ductum progredimur. *Tùm*, pergit ille, *centum proximè sequentibus annis, in tantum veneratio excrevit, ut ad culmen pervenisse videretur: quæ de Divinâ Sapientiâ, in Scripturis prædicantur, ei attributis.* Symbolam addiderunt illi, qui invectis precationibus, à B. Virgine postularunt, largitionem ejus, quod impertiri solius est Dei. Talia sunt remissio peccatorum, sicut & Mediationis officium inter Deum & homines. Quod, quum *unus sit Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus* alteri tribuere est nefas. Et tantum hujus *mediationi* derogatur, quantum tribuitur illius. In Sacrâ aliqua Hispanicæ ditionis æde, effigiatam ferunt, Christi crucifixi, de saucio latere copiosum fundentis sanguinem, dextrum occupantem latus,

latus, imaginem, sinistrum B. Virginis, lac de uberibus spargentis comparuisse effigiem, addita subscriptione ista.

Hinc sanguine pascor; inde ubere lactor:
Quo me vertam nescio.

Utrum in hunc usque diem, emblema illud sit superstes, equidem ignoro. Interim de Belgica natione advena, non leviter istoc spectaculo offensus, patriâ linguâ ingenium sapientem epicrisin, atro annotavit carbone: ij Gott / keret ij to Gott. Quorsum vero talia? Quorsum deprecationes peccatorum per illam, quæ ad largiendum & impotens est, nec unquam largiri præsumsit? Quorsum traductio officii Mediatricis in illam, quæ & ipsa Mediatoris fuit indiga, quæ magnificans Dominum, exclamavit: *Exsultavit Spiritus meus, super Deo Servatore* seu Mediatore *meo*. Lucæ I. Quorsum, inquam, ista tendunt, si non ad dividendum honorem soli Filio debitum, inter Matrem Filiumque? Non fefellit igitur Paulum Venetum mens, quando *in tantum* B. Virginis *venerationem excrevisse* affirmat, *ut ad culmen pervenisse videretur*.

XCVIII. De Veneratione autem & cultu, cùm ex intentione colentis, tùm ex objecti quod colitur dignitate judicandum est. Alius enim cultus Deo debetur, alius creaturis quoque competit, maximè intelligentibus & ratione præditis. Scholastici DD. omnem cultum, in *Duliam Hyperduliam* & *Latriam* digerunt. Uter ex his Deiparæ competat, mutuatis à *Spalatino* verbis, potius quàm meis propriis exponere malo. Ita verò ille in Ostensione Suaresii errorum, Libri VI de Republ. Eccles. calci appensâ Cap. II §. XIX. p. 289. *Honorem & venerationem*, ait ille, *Deiparæ deberi, Rex* Magnæ Britanniæ *aperte profitetur,* *Cultꝰ Dulia Hyperdulia & Latria.*

tetur adorationem hyperduliæ, seu cultum religiosum exposcere, non est viri Catholici neq; Christiani: Singularis excellentia cum sanctitatis, tum etiam privilegii quo virgo beatissima effulsit, ut Verbo ex propriis visceribus corpus daret, dignam efficiunt, ut illam Beatam Christiani omnes prædicent, ac omnes generationes summo afficiant honore: humano tamen, non divino. Honor est in honorante; honorare est excellentiam alterius agnoscere & existimationem dignam conservare: colere cultu humano possumus homines etiam propter excellentias, quæ non sint ordinis naturæ & temporales, sed ordinis gratiæ, & spirituales ac supernaturales. Honor verò & cultus quicunq; humanus, non transcendit ad religionem: nam religiosus cultus non debetur ab homine ulli creaturæ puræ, quacunq; excellentia illa sit prædita, sed DEO soli, ut explico lib. 7. *In religioso enim cultu subjicit se homo ei, quem religiosè colit, tanquam proprio suo Domino, in cujus manibus sint omnia externa & interna ipsius cultoris. Et ita religiosus cultus alius non potest esse, nisi vera latria. Si ergo dulia & hyperdulia non excedunt humanum cultum, humanum honorem, & humanam venerationem, Mariam, & sanctos DEI servos, ex corde & venerabimur & veneramur: si autem requiratur à nobis religiosus cultus, absit ut illum erga alium, quam erga solum Deum exerceamus. Sic enim & dulia & hyperdulia, sunt mera latria. Et quia invocatio religiosa ad modum numinis, & ubi supernaturalem opem quærimus, spectat verè & propriè ad cultum religiosum, & consequenter non est sine latria, ideo Rex merito ab invocanda B. Virgine abstinet, & quisq; Catholicus, & verè Christianus, qui unicum DEUM colit, abstinere debet, ut doceo* lib 7. cap. 12. *Sugillat etiam nostrorum scriptorum ineptias, quas illi pietatis, sed certè stultissimæ, ne dicam impiæ nomine induunt, ubi ad*

Virgi-

Virginem ipſam verè divinos honores transferunt, ita ut etiam Scripturas divinas, quæ de DEO & CHRISTO Domino ſunt Virgini ipſi accommodent. Sunt fateor privatorum hominum inſcitiæ & ſtultitiæ, ſed tamen cum talia ab Eccleſiâ Romanâ non prohibeantur nec reprehendantur, ſed potius divulgentur, quàm divulgari tolerentur, & mox illæ pro Eccleſiæ Catholicæ vocibus ſint habendæ, errores jam erunt publici, non privati. Quod verò interdum antiqui Patres Beatam Virginem, & ſanctos in cœlo jam exiſtentes invocare videantur, non propterea invocatio religioſa eſt inducenda. Illæ ſunt Apoſtrophæ oratoriæ humanæ, non religioſæ, ex ſolo humano, non religioſo cultu, quæ paulatim nimis excreſcentes, heu tandem in latriam apud nos degenerarunt, VERAMQUE IDOLOLATRIAM, ut oſtendo lib.7. *Et dum vitamus Antidicomarianos, incidimus in Collyridianos, qui non modo errabant, quia offerebant ipſi Mariæ tanquam Deæ, ſua ſacrificia, ſed etiam quia eam tanquam numen invocabant,* Epiph. hæreſ. 79. *Ei verò honorem deberi, proculdubio humanum tantummodo, non cultum religioſum, non religioſam invocationem, contendit toto illo tractu Epiphanius.* Iſta immenſæ doctrinæ & magni judicii Vir, quæ quamvis ſint prolixiora, integra tamen adſcribere ideò volui, quia tribuunt Mariæ quæ ſunt hominis, & quæ ſunt Dei Deo: & quamvis huic ſoli debitum cultum, in Deiparæ ſinum non effundant, honorem tamen ei tribuunt, ſolo excluſo cultu religioſo, ſuperabundantem, non tamen niſi humanum.

XCIX. Sed legenda ſunt veſtigia ejus, cum quo in viam, ad hiſtoriæ cultuſque incrementorum notitiam ducentem deſcendimus. At ille, *Inter privilegia,* ait, *noviter excogitata, erat illud, de univerſali immunitate à peccato Originali, quæ opinio in privatorum quorundam animis ſo-*

lummodo residebat : sed in Ecclesiæ ceremoniis, aut in doctorum hominum mentibus, sedem nondum fixerat. Eccum quàm non probaverit, acris judicii Vir, ἀναμαρτησίας B.Virgini adjudicatum *Privilegium.* Novit videlicet ille, quantum distent æra lupinis, novit, quantum præ novis valeant antiqua : novit neminem ad *noviter excogitata* probandum obligari: novit solam *novitatem* ex se & suâ naturâ repugnare fidei, simul ac à credendis excludere Dogma, antiquitatis nudatum suffragio. Novitatem autem memorat, non quæ exigui esset momenti, nihil parumve nocitura, sed quam Bernardus *Periculosam, absq; ratione, absq; exemplo prisci temporis, invectam* duxerit : de quâ paulo post *Liquidam tollit lugubri voce querelam.* Est interim tamen, *Universalis* illa *immunitas à Peccato Originali* χειρώμαθον, cujus gratia hæc suscepta est disquisitio. Disquisitio inquam, *Privilegium* illud, ad eum deducens Dogmatum splendorem, quo micant illa, quæ nec Scripturæ nec Antiquitatis sunt fulta testimonio.

Universalis immunitas à peccato. C. *Universalitatem* autem *immunitatis à peccato*, non limitat restrictio ad *Peccatum Originis.* Non excludit illa, *Actualia*, sed complectitur omne illud quod peccati nomine venit. Originis enim peccatum, fontis instar est, è quo reliqua omnia erumpunt, atque veluti rapidus torrens ἀνομίας malo immundat omnes, communi modo natos.

CI. O utinam, *opinio ista, in privatorum quorundam animis solummodo* tunc *residens, in Ecclesiæ ceremoniis, aut in doctorum hominum mentibus, sedem* nunquam *fixisset,* nec integras Monachorum familias infatuasset ! In quibus *doctos homines* fuisse, nemo sine horum injuriâ, affirmaverit. Hem verò validam superstitionis vim, etiam *doctorum hominum mentes*, in errorem abripientem.

CII. De-

CII. Descendit deinde ad Annum CXXXVI, *quo Canonicos Lugdunenses, ausos primum esse memorat, in Officia Ecclesiastica eam introducere, D. Bernardus*, inquit, *qui tum temporis floruit, pietate ac doctrina ante omnes sui seculi Theologos illustris, & in laudibus B. Virginis eo usq; profusus, ut eam vocaret alicubi* collum Ecclesiæ, *quasi per eam à capite omnis gratiæ influxus dimanaret: invehitur tamen acerbè contra Canonicos istos, qui absq; ratione, absq; exemplo prisci temporis, novitatem periculosam invexissent, fatetur non deesse laudandæ B. Virgini materiam; sed ei placere non posse novitatem, ambitiosam, temeritatis parentem, germanam superstitionis & levitatis filiam.*

CIII. Verùm de ista *Bernardi* in Canonicos Lugdunenses *acerbâ invectivâ*, in antegressis dictum est tantum, quantum instituto nostro sufficit. Ad priora igitur Lectorem remitto, nec plura, ibi abundè demonstratis, addo, pergo potius cum Paulo historiographo, ad subsequutum Scholasticum Seculum, quo *DD. Scholasticos utriusq; Ordinis, tàm Franciscanos quàm Dominicanos memorat, atq; hos scriptis suis opinionem* Immaculatæ conceptionis, *refutasse*, atq; contra dictioni isti, *ad annum usq; MCCC* inhæsisse scribit. Eo scilicet auctoritate *Bernardi*, quâ pollebat insigni, res deducta videtur. Factum interim est, ut ocio abundantes, Scholastici Doctores, Spinosis curiosisque magis quàm necessariis quæstionibus movendis atque ventilandis, ut erant ingeniosi, indulgerent. Has inter haud postrema fuit, *de Immaculatâ B. Virginis conceptione* quæstio. Isti liti ansam præbuit *Johannes Duns Scotus*, qui Doctoris Subtilis encomio mactatus, Franciscanorum Ordinem nobilitavit. Hic quum intra possibilitatis limites sese cohibuerit, & ad commune eorum, qui Thesin, non aliunde quàm per absolutam

Bernardi in Canonicos Lugdunenses invectiva.

Seculum Scholasticum.

Joh. Duns Scotus.

solutam Dei potentiam probare valent, asylum se receperit, meminisse debuisset quàm sit res periculi plena, sine Scriptura disputare: meminisse debuisset, quod Deus non omnia quæ potest, etiam efficere velit. τὸ *velle* igitur Dei vel probare, vel digito potius comprimere labellum, quàm litigiorum fores temere pandere debuisset. Istas enim *fores* à Scoto patefactas *Fratres Franciscani audenter sunt ingressi, absolutè simpliciterque, verum pronunciarat, quod ille fieri posse dixerat, & quasi probabile proposuerunt, sub conditione dubia, nisi orthodoxæ fidei repugnaret.* Verba sunt Historici nostri, cujus ductum sequimur.

Æmulatio inter Scotistas & Thomistas.

CIV. Cæterùm vix quisquam est qui ignoret, quanta à *Thomæ Aquinatis*, atque *Scoti* ætate, inter Dominicanos & Franciscanos nata sit æmulatio, & quàm vehementi, in hunc usque diem, utriusque Ordinis Socii, collidantur contradictione. *Dominicanos* igitur, Franciscanis *constanter obluctatos esse*, perhibet Paulus Venetus. *Auspiciis* videlicet *D Thomæ, celebris etiam ex eo, Dominicanorum, ordine Theologi, cùm propter excellentem doctrinam, tùm ob Joannis Pontificis XXII ejus nominis, elogium.* Etenim cum Franciscani, sui Ordinis *Doctorem Subtilem* jactarent, *Angelici* elogium, Dominicanorum Thomas obtinuit. Rerum autem, ista ætate gestarum seriem, & natas subinde mutationes si intueor, modò pressum Immaculatæ conceptionis Dogma, modò iterum emersisse observo, prout benignior inbenigniorve, de Romanorum Præsulum ore spirans aura, illud afflavit. Secundum Pontificum, nimirum, alterutrius partis vel favorem vel odium, processisse negotium, ista quæ supra memoratis annectuntur, produnt. Nempè Joannes XXII Romanus Pontifex, *ad deprimendum Ordinem Franciscanorum, qui maximam partem*

Scotus D. Subtilis. Thomas D. Angelicus.

tem adhærebant Ludovico Bavaro Imperatori, à se Ecclesiæ communioni ejecto, Doctorem eum, Thomam, *ad cœlum extulit, & doctrinam ejus maximi fecit.* Opinio tamen favorque vulgi (cujus *impotentiam in talibus plurimum posse*, paulo prius dixerat) præponderavit, Pontificisque suffragium, præconceptæ imaginationi postposuit. *Fecit* scilicet *pietatis & religionis species*, i. e. religionis devotionisve speciem præ se ferens superstitio, *ut plerisq; omnibus esset acceptior opinio Franciscanorum, ab Academiâ Parisiensi, quæ præstantis doctrinæ opinione alias anteibat, mordicus arrepta* Vulgi istam opinionem adiutum plebemque in superstitione confirmatum iverunt Pontifices quotquot horum, deposito quo Franciscani cinguntur reste, plus quàm Regiâ coronâ sunt coronati. Hos inter postremas non tenuit Sixtus IV, conditis, per Concilium Tridentinum approbatis & renovatis hujus Constitutionibus. Horum vestigia post Concil. Trident. legit *Pius V* qui pridie Calend Dec. anno 1570, Constitutionem condidit, quâ *Edixit* (ut est apud Spondan. ad an. 1570. N. 23) *ne partes dissidentes alterutram erroris insimularent: & ne in publicis prædicationibus de eâ disputarent, aut vulgari sermone scriberent vel dictarent; permisit tamen in publicis disputationibus, dum modo absq; scandalo fieret, de eâ re disserere, quàm diu à Sede Apostolicâ, altera pars definita non foret.* Hujus autem antecessores, quum sæpius Dominicanis, (de quorum Ordine egressus Pius V, Pontificatum assumserat,) præjudicantia, constituissent, sublevandorum istorum præjudiciorum gratiâ *Proprium Officium Conceptionis, quia in illo B. Virgo diceba-tur immaculata & præservata*, sustulit & *voluit omnia revocare ad antiquum morem*, referente *Becano*. At displicuit Pii V Successoribus, ista erga Dominicanos favoris

conteſtatio. Jeſuitis igitur ſuccenturiantibus Franciſcanis, horumque factioni novum addentibus robur, *Prohibuiſſe* ait Spondanus l.c. *poſt hæc Paulum V, ne in ullis actibus publicis aſſereretur B. Mariam conceptam fuiſſe in peccato originali*: anno 1616: *ampliavit Gregorius XV*, anno 1622: *ut nec in ſermonibus & ſcriptis privatis, audeat quisquam id aſſerere.*

CV. Adducere autem iſta viſum, illum in finem, ut ex re & vero ſupra me dixiſſe appareat, quod Immaculatæ conceptionis Dogma, modò ſit preſſum, modò iterum emerſerit, prout benignior inbenigniorve, de Romanorum Præſulum ore ſpirans aura, illud afflaverit: ſiquidem totum negotium ſecundum illorum, alterutrius partis vel favorem vel odium, proceſſerit.

CVI. Sed ad Pariſienſem Academiam revertimur, à quâ *Franciſcanorum opinionem mordicus arreptam* ſcribit anteſignanus noſter. Quæ tamen aſſertio, non ſic univerſaliter eſt vera, ut nullam patiatur exceptionem: Omnes enim & ſingulos Pariſienſis Academiæ Theologos, in novum Dogma unanimiter conſenſiſſe, tantum abeſt, ut vehementes contradictiones, Seculi XIV anno octuageſimo octavo, in apertum eruperit Schiſma. Quo flagrante, Immaculatæ conceptionis aſſertores, *Hueti* ſunt nuncupati, cujus denominationis rationem non procul ab initio indicavimus.

Hueti.

CVII. A Seculo XIV ad huic proximum XV, quo Baſileæ Synodus coacta, pedem transfert. Hujus videlicet Concilii, quod Univerſale fuiſſe perhibent, auſpicia in annum Domini MCCCCXXXI. XIV KL. Auguſti inciderunt, in integros undecim annos, ad Seculi iſtius quadrageſimum ſecundum protractum. *Deinde*, ait Noſter, *à*

Conci-

Concilio Basileensi, post multam ventilationem & disquisitionem approbata, vetitumq́ contrariam opinionem prædicare aut docere: quod quidem, in illis nationibus quæ Concilium illud probabant planè obtinuit. Verùm tamen nec oppidò multæ nationes Concilium illud probarunt, nec ab Eugenii (sub cujus auspiciis agitatum fuit) successoribus est ratihabitum. *Franciscus Longus à Coriolano* in Summa Conciliorum, ad tres Classes Generalia Concilia redegit: Primam XIIX *Approbata* occupant. In Altera, VI *Reprobata* comparent. In Tertiâ, partim *Approbatorum* partim *Reprobatorum* Classe, Basileensi, Sextus idemque ultimus relictus est locus. *Sextum*, ait Coriolanus, *est Concilium Basileense, cujus* NIHIL EST RATUM ET PROBATUM, *nisi quædam dispositiones circa Beneficia, quæ à Concilio facta fuerant, quas pacis & unitatis gratia Nicolaus Papa approbavit. Concilium verò ipsum reprobatur, in Concilio Lateranensi ultimo, Sessione secunda.* Quod si verò hujus Concilii NIHIL, nisi quædam dispositiones circa Beneficia, *est ratum & probatum*, imò etiam *Concilium ipsum*, per aliud Concilium *reprobatum*, anno 1439 undecimo kalendas Octobris celebratæ Sessionis 36 Decretum, de *sententia quod B. Virgo, præveniente & operante gratia singulari Originali peccato obnoxia non fuerit*, (quum ad dispositiones circa Beneficia, quæ tantùm excipiuntur, non pertineat) sic esse oportet, *reprobatum* sicut Festum Conceptionis B. Virginis, Sexto Idus Septembr. quotannis celebrandum, nullo subsequuto consensu est approbatum. Conciliorum verò auctoritas, haud quaquam à congregatorum Patrum, vel Pontificum, sub quorum auspiciis sunt celebrata, sed à subsequuto Universæ Ecclesiæ consensu, dependet. Quapropter à Concilii Basileensis auctoritate emendicatum,

tum, pro Immaculatâ conceptione argumentum, haud pluris est æstimandum, quàm defalcata æstimatur moneta. Talem autem sicut nemo obtrudi sibi patitur, nec ad acceptandum obligatur, ita quoque Basileæ cusam atque Immaculatâ B. Virginis conceptione signatam monetam, eam offerentibus haud immeritò reddimus. In pignus illa detur, non aliis quàm incautis, qui, quantum distent æra lupinis ignorant. Fænus quantumcunque sunt lucraturi, trapezitis talibus, nos non sumus invisuri.

CIIX. Johannem XXII, adversus Ludovicum Bavarum conceptum odium, quorsum induxerit, verbis Historici nostri, exposuimus. Quemadmodum igitur Pontificis istius aura, adversus Franciscanos subvecti tunc sunt Dominicani, ita deinde *Sixtum IV*, Franciscanæ Familiæ, de quâ ille prodierat studium, in alteram traxisse partem, docent ista quæ ibi sequuntur. *Papa deinde Sixtus, ejus nominis IV, Franciscanus ipse, duo super eâ re emisit Diplomata, quorum priore, anno MCDLXXVI, novum Officium, à Leonardo Nigarolo Protonotario compositum confirmavit, indulgentiarum gratia, illud celebrantibus & præsentiâ suâ foventibus, concessa. Altero, falsitatis & erroris damnavit eorum assertionem, qui vel conceptionis propugnationem hæreticam dicerent, tàm prædicatoribus* isto videlicet nomine Dominicani nominantur) *quàm aliis sacrorum usu interdictis, qui vel eam opinionem vel contrariam hæreseos insimularent, quod ab Ecclesiâ Romanâ Sedéq; Apostolicâ nondum esset determinata.* Noli autem quærere Lector, unde iste Pontificis pro dogmate per Ecclesiam nondum determinato, zelus? In promtu causa est, quia Sixtus IV Franciscanus erat.

CIX. *Neq.*

CIX. *Neq; tamen hic contentionum finis: odiis inter duos hosce Fratrum Ordines, magis magisq; intumescentibus, & quotannis Mense Decembr. renovatis.* Quo usque intumuerit mutuum inflammatum utriusque Ordinis odium, exemplum Bernæ Helvetiorum, Ordinis Dominicani Frater laicus, *Jetserus*, dedit. Crudeliter & perfidè gestæ rei historiam, è *D. Gilberti Burnetti* Itinerario excerptam, atq; in compendium redactam, sub initium, rudi penicillo deliniavi. Dulcius autem quum ex ipsis fontibus hauriantur aquæ, historiam ex Anglicâ in linguam nobis vernaculam versam, ceu rem memorabilem, adscribere, volui, quod vi promissi ad adimplendum obligarer. Editio Lipsiensis Anni 1687 ita habet.

Dominicanorum & Franciscanorum contentiones & mutua horum odia.

Die andere Kirche zu Bern ist die / welche weyland denen Dominicanern zugestanden / allwo man / wie ich es auch selbst in Augenschein genommen / das berühmte Loch / welches von eines Mönchen Zellen zu einem Bild / so in der Kirche war / herdurch gieng / siehet. Jederman hat von dieser Geschicht reden hören / aber vielleicht wissen die wenigsten alle Umstände. Welches mich denn veranlasset / sie euch allhier noch zu erzehlen. Dann wie sie eine von dem denckwürdigsten Betrügereyen / welche jemahls in der Leute Kundschafft kommen sind / die nur 20 Jahr vor der Reformation entdecket worden / auch verständigen Leuten / als eine Vorbereitung die Warheit / wann sie ihnen würde geprediget werden / desto eher anzunehmen / gedienet hat / enthält; also verdienet sie deßwegen wohl / daß man sie wisse. Und kan ich sie euch nach all ihre Länge her erzehlen / in dem ich das Original des Processes selbst gesehen / welches in einem Lateinischen Protocoll / so von denen Notariis des Hoffs der jenigen / welche von dem Pabst den Handel zu untersuchen gesandt

sandt worden unterzeichnet / sich befindet. Dieses Protocoll ist ohngefähr von hundert und dreissig Blätter / die auff beyden Seiten beschriben sind ; und ist die Schrifft so eng in einander gezogen / daß es ein zimlich grosses Buch machet. Nachdem ich nun den Proceß darinnen gesuchet / habe ich ihn von einem Ende zum andern durchgelesen. Dann ob ich ihn wohl in denen Büchern / die davon heraus kommen sind / gesehen; habe ich dennoch diese Editionen allezeit so unvollkommen befunden / daß ich geglaubet / sie kämen mit dem Original nicht überein. Dieses ist demnach / was ich daraus genommen habe.

Die Zeiten / welche vor der Reformation vorhergegangen / und / wie jederman weiß / Zeiten der Finsterniß gewesen sind / haben der Kirchen unterschiedliche Orden der Mönche gezeuget. Unter diesen waren zwey die Vornehmste / die Dominicaner und Franciscaner / welche sich berühmt machten / so wohl durch die Hochachtung / die sie in der Welt erlanget / als durch die Mißgunst / welche unter ihnen war. Die ersten hatten den Vorzug in Wissenschafften / Predigten / und über das waren sie die Inquisitores, so denen die Ketzer zu vertreiben anbefohlen / besassen auch alle andere vornehmste Kirchen-Aempter. Was die andern anbelanget / so war alles / was sie hatten / ein grosser Schein eines strengen Lebens / womit sie sich groß machten. Dann ihre Kleidung war grob / ihre Reguln hart / und ihre Armuth groß. Womit sie denn denen Dominicanern den Vorzug noch streitig machten. Uber dieses truge es sich zu / daß sie einigen Vortheil erlangten / durch Gelegenheit einer Frage / welche auff die Bahn gebracht / und nachmahls die wichtigste Frage selbiger Zeit worden. Nemlich / ob die Jungfrau Maria in Sünden empfangen wäre / oder nicht. Denn die Dominicaner / welche

an dem Thomas von Aquino hangen / und seinen Meinungen folgen / waren dadurch genöthiget zu behaupten / daß sie in Sünden empfangen wäre. Die Franciscaner bemüheten sich / diese Lehre auff eine so gehässige Art vorzutragen / daß sie sie gar vor eine Gotteslästerung ausgaben / und jene anfingen / bey dem Volck / welches ohne dem schon von der Meynung der unbefleckten Empfängnis Mariä eingenommen war / viel von ihren Ansehen zu verlieren.

Die Franciscaner merckten alsobald / daß sie den Vorzug hätten / welches ihnen einen solchen Muht machte / daß sie anfingen / die Dominicaner öffentlich auszuschreyen. So war nun ihr Gemüth beyderseits gesinnet / als zu Anfang des 15ten Jahr-Hunderts ein Franciscaner zu Franckfurt predigte / ein Dominicaner aber mit Namen Wegand / in die Kirche gieng / selben zu hören. So bald dieser hinein gekommen und der Baarfüsser ihn vermercket / fing er an ein grosses Geschrey zu machen / und GOtt zu dancken / daß er nicht von einen solchen Orden wäre / der die H. Mutter GOttes verläumbdete / und bey dem man den Printzen mit Gifft vergebe / indem man ihm das H. Sacrament austheilete; Zielte darauff / daß ein Dominicaner auff solche Art den Käyser / Heinrich den Siebenden / mit Gifft hingerichtet hätte. Es ist nicht nöthig zu fragen / wer hierüber erschrocken? der Dominicaner war es / der sich da durch diese anzügliche Bezüchtigungen getroffen empfunde / wo es ihm recht wehe thate / konte sich also nicht halten / und straffte den Baarfüsser überlaut Lügen. Welches Anfangs nur einen geringen Streit verursachte / worauff aber ein so grosser Tumult unter dem Volck entstunde / daß der Dominicaner gantz gewiß / wo er sich nicht aus dem Staub gemacht hätte / das Leben würde verlohren haben.

Wie nun diese Beschimpffung des Baarfüssers nicht allein

den Wegand/ sondern die gantze Gesellschafft der Dominicaner angieng; also befunden sie sich insgesampt beleidiget/und trachteten sich deßwegen zu rächen. Derohalben/ als sie einige Zeit hernach/ nemlich im Jahr 1504. eine Versamlung hielten/ wurde von dieser Sache geredet/ und beschlossen/man solte auff Mittel bedacht seyn/ wie ihr Orden in seinem alten Ansehen/welches von Tag zu Tag abzunehmen schiene/möchte erhalten/ im Gegentheil/ wo es möglich wäre der Baarfüsser Ansehen/ welches täglich zunehme/ verringert werden. Vier von ihnen nahmen es auff sich/ der Sache nachzudencken und dieselbe klüglich auszuführen. Ihr Schluß war gleich Anfangs/ daß man sich in dieser Gelegenheit eines Betrugs bedienen müßte. Dann/ sagten sie/ nach dem das Volck so viel auff Träume und Gesichte hält/daß/so es dieselbe von jederman/ wer sie ihnen nur vorstellet/ annimmet: Warumb wollen wir uns ein Gewissen machen/ ihnen dergleichen beyzubringen. Sie sinneten dennoch darauff/ wie sie Bern zum Schauplatz ihres Traur-Spiels machen möchten/ weil sie befunden/ das der Pöbel allda sehr leichtgläubig und bereit wäre alles anzunehmen/ auch wenig Geschick hätte/ sich in einer ohngemeinen Begebenheit/ welcher man ihn überreden wurde/ besser zu erkundigen. Wie dieses geschehen/ waren sie beschäfftigt außzusinnen/ was vor eines Betrugs man sich bedienen mußte. Als sie auch hierinnen einen Schluß gefast/ funde sich alsbald eine zu dessen Vollziehung tüchtige Person ein. Es war einer Namens Jetser welcher nur erst die Kutte ihres Ordens als ein Läyen Bruder angezogen hatte/ gantz einfältig/ und dem sein wunderlicher Kopf allein auff die Ertödtigung seines Fleisches verpicht machte. Nach dem sie ihn nun vor den/ der er war/ angesehen/ fiengen sich gleich/ nach dem er die Kutte angenommen/ welches am Tag des Marien-

rien-Fests im Jahr 1507. geschah / die folgende Nacht hand an das Werck zu legen an. Zu dessen Behueff schliche ein Münch leise in seine Zellen / und erschiene ihm in einer erschrecklichen Gestalt / nemlich als einer Person die auß dem Fegfeuer ankäme / haltende in seinem Munde ein Büchsen voll Feuer / worein wann er bliese / schiene es als ob das Feuer auß seinem Munde gienge / und mit unterschiedlichen Hunden umbringet / welche / umb ihn zu quälen / ihme mitgegeben zu seyn schienen. Dieses ist noch nicht alles in dieser entsetzlichen Erscheinung. Dann der Mönch nahete sich zu seinem Bette / und erzehlte ihm die Historie / welche man allen denen / die in den Orden tretten / damit man ihnen die Lust / solchen wiederumb zu verlassen / verleite / zu erzehlen pflegte. Er sagte ihm demnach / daß er / der mit ihm redete / bey seinem Leben / einer von seinen Orden / und Prior des Klosters zu Solothurn gewesen. Nach deme er aber vorgehabt / nach Pariß zu reisen / wäre er auff dem Weg erschlagen worden / und weil er damahls zum lautern Unglück seine Kappe nicht angehabt / sondern in einem Leyen-Kleide gereiset / wäre er ins Fegfeur geschickt worden: Bitte ihn also ihm mit seinem Gebet zu helffen / massen er durch ihn auß diesem Ort / allwo er grausame Pein außstehen muste / könte erlöset werden. Worauff er ihm desto besser der Warheit zu versichern / ein erbärmliches Geschrey machte / als einer / der in der äussersten Noth stecket. Wer war mehr erschrocken als der arme Jetser? Inzwischen fuhr der Mönch fort / und bate ihn einständig / er solle ihm versprechen / daß er thun wolle / was er ihm sagen würde / umb ihn auß diesem Ort der Qual zu erretten. Jetser war allzu sehr erschrocken / daß er etwas abschlagen solte / versprach ihm demnach alles was er wolte. Worüber sich der Mönch gegen ihm bedanckte / und sagte: Er wüste wohl /

daß er ein grosser Heiliger wäre/ und deßwegen auch sein Gebet und Casteyungen sehr viel bey GOtt vermögten/ aber das wolte er ihm zur Nachricht sagen / das hier alles sonderlich und ungewöhnlich seyn müste/ sonsten wäre nichts zu thun. Wann er wolte/ daß die Sach wol von statten gehen solte/ so müßte sich das Closter eine gantze Wochen lang geißlen und mit Ruthen streichen: was aber ihn anlangte/ müste er in einer Capelle die gantze Zeit/ als die Messe wehren würde/ in Angesicht und Gegenwart aller Umbstehenden in Gestalt eines Creutzes außgestreckt liegen bleiben. Hier thate er hinzu/ wo er es auff solche Art machen würde/ so würde die H. Jungfrau Maria ihm die Wirckung der Liebe/ so sie zu ihm trüge spüren lassen. Und andere dergleichen Fratzen brachte er mehr vor/ gleich wie unter andern dieses/ daß er herrlich würde belohnet werden wegen alles dessen/ so er zu seiner Erlösung thun würde/ und daß er nicht ermangeln wolte sich das andermahl sehen zu lassen.

So bald es Tag ward/ erzehlte Jetser alles was er die vergangene Nacht gesehen hätte/ in Gegenwart aller Münche des Klosters/ welche sehr über das Gesicht bestürtzt schienen/ und ihn alsobald antrieben die Kloster Disciplin/ welche er zu erfüllen hatte versprechen müssen/ auff sich zu nehmen/ mit Versicherung/ daß sie ihres Theils so viel möglich/ was ihnen zu thun anbefohlen ware/ in acht nehmen wolten. Worauff der arme Mönch sich zu Frieden gegeben/ und alles auffs aller genauste werckstellig gemacht werden/ so/ daß nicht ein eintziger von denen erforderten Umbständen in einer Capelle ihrer Kirche gemangelt. Dieser Handel zoge ihnen eine grosse Menge Volcks zu/ welche den Jetser alle als einen grossen Heiligen ansahen/ so wohl weil sie sein strenges Leben vor Augen hatten/ als weil die Prediger/ die die Sache führten/ von seinem

Gesicht

Gesicht in ihren Predigten redeten/ und ihn biß an die Wolcken erhebeten. Inzwischen gab des Jetsers Beichtvater/ der mit zu dieser Heimlichkeit halffe/ ihm eine Hostie mit einem Stück Holtz/ welches er von dem wahrhafften Creutz Christi zu seyn bejahete/ so eine gantz sonderbahre Krafft hätte die Geister zu besänfftigen/ und wider ihre Erscheinungen zu stärcken/ auff allen Fall ihm ja neue begegnen solten. Welche denn auch bald erfolgten/ dann folgende Nacht kam der Mönch als Urheber des ersten Gesichts/ nach dem er sich verkappet/ und zwey andere Mönche mit sich genommen/ wieder/ und erschien mit einem solchen Geleit/ daß jener nicht zweiffelte/ es müsten Teuffel seyn. Er reichete ihm dennoch alsobald die Hostie dar/ auff deren Ansicht die eingebildeten Geister schienen erstaunet zu seyn/ und so hat man niemahls jemand vergnügter gesehen/ als diesen Mönchen wegen seines Präservatifs. Ob nun aber wohl die Hostie denen falschen Geistern einen Schrecken eingejaget/ so hat sie dennoch dieselbe nicht vertrieben. Sie blieben demnach da/ und der Mönch/ welcher den unglückseligen im Fegfeur geplagten vorstellen solte/ fieng wiederumb an zu reden/ und sagte dem Jetser so viel besondere Umstände seines Lebens/ (welche er aber all von seinem Beichvater erfahren/ der/ wie bereits gemeldet umb alle Heimlichkeit Wissenschafft hatte/ und ihme alles biß auff die geheimesten Gedancken entdecket hatte) daß der arme Mönch/ sich jemehr und mehr vestiglich eingebildet/ er hätte eine warhaffte Erscheinung.

Und also sind es schon zwey Erscheinungen/ die der arme Jetser hat vertragen müssen. Zwey andere folgten darauff/ welche bey nahe eben auff solche Art/ wie die vorigen/ vollzogen worden. In diesen brachte der verkleidete Münch viel von dem Orden der Dominicaner vor/ von welchem er versicherte/

sicherte / daß er der Gebenedeyten Jungfrau überaus angenehm wäre. Ja / es fehle so weit / daß sie sich beklagen solte über das / was diese von ihr hielten / daß sie vielmehr selbst erkennete / sie wäre in der Erb-Sünde empfangen. Und dieses sey so wahr / daß die / so das Wiederspiel lehrten / in dem Fegfeuer wären. Die Geschicht / welche man von dem H. Bernhard erzehlte / daß er / ich weiß nicht / mit was vor einem Merckmahl erschienen sey / weil er sich dem Fest der Empfängnüß wiedersetzt / wäre ein Betrug. Aber im Gegentheil wäre es wahr / daß einige Fliegen über dem Grab des H. Bonaventuræ, der dieses Fest vertheidiget hatte / sich hätten sehen lassen; Die Heilige Jungfrau hätte einen Abschen vor denen Baarfüssern / in dem sie es nicht leiden könte / daß sie von ihnen ihrem Sohn gleich geachtet würde; Scotus welchen sie mit aller Gewalt unter die Zahl der Heiligen zu Rom auffnehmen wolten / wäre verdammt. Und endlich eylte die Stadt Bern ihrem Verderben zu / daß sie ihre Zuflucht zu solchen Ordens-Leuten nähme / welche vor nichts anders als eine ansteckende Seuche in der Religion könten gehalten werden.

Alle diese Erscheinungen geschahen zu der Zeit / als das gantze Kloster / nach dem Befehl / den sie empfangen hatten / sich der strengen Ordens-Disciplin unterworffen. So bald diese Zeit vorbey / erschiene der Geist wiederum gantz auffs neue / umb ihme zu sagen / daß er zwar von dem Feegfeuer erlediget wäre / dennoch aber noch nicht zu der Herrligkeit des Himmels könte zugelassen werden / er hätte denn zuvor das Sacrament / welches er bey seinem Todt nicht hätte nehmen können / empfangen / und Messe vor der jenigen Seeligkeit / die viel Liebes-Wercke gethan / zu Erleichterung der Straffen / die er erlitten / als er im Feegfeur gewesen / gelesen. Diese letztern Worte wurden also ausgesprochen / daß Jetser sich einbildete /

bildete/ die Stimme des Priors in dem Kloster zu kennen. Aber er war so ungeschickt zu glauben/ daß Betrug in allem dem/ was vorgieng/ mit unterlauffen solte/ daß er hierauff nicht auff den geringsten Argwohn gericht/ als ob man ihn betäubete. Inzwischen suchte man gleichwohl nichts anders/ und war dieses der Zweck so vieler Erscheinungen/ deren man eine auff die andere häuffete. Einige Tage hernach hat die Betriegeren/ die ich erst erzehlet/ zu einer andern dienen müssen/ da eben der Münch/ welcher biß daher erschienen war/ sich als ein Weibes-Bild gantz mit Strahlender Herrligkeit umgeben/ sehen lassen/ welche zu ihm sagte/ sie wäre die H. Barbara/ die er jederzeit mit sonderbarer Andacht verehret hätte; und käme/ ihm zu verkündigen/ daß die Gebenedeyete Mutter GOttes mit so grossen Gefallen seine Liebe und Eifer vor sich sehe/ daß sie entschlossen/ hernieder auff die Erde zu kommen/ und ihn heimsuchen. So bald er dieses vernommen/ ruffte er alle Mönche des Klosters zusammen/ und erzehlete ihnen diese neue Erscheinung. Sie nahmen sie an wie die andern/ das ist/ mit aller ersinnlichen Freude. Indessen erwartet Jetser mit höchster Ungedult die Erfüllung des Versprechens/ welches die H. Barbara gethan hatte; Es wärte auch nicht lang/ biß es ins Werck gerichtet würde. Dann einige Tage hernach/ erschiene ihm ein Weibs-Bild/ gekleidet/ wie man die Jungfrau Maria an Fest-Tagen zu kleiden pfleget/ um sich hatte sie einige Engel (welche man nachmals befunden/ daß es kleine ausgehauene Engels-Bilder/ die man an grossen Festen auff die Altäre setzet/ gewesen) die da spieleten/ vermittelst einiger Stricke/ die an eine Rolle/ welche an dem Getäffel der Kammer hieng/ angemacht waren/ sich in die Lufft erhuben/ und um die H. Jungfrau herum fuhren. Dieses halff nicht wenig des Mönchs Betriegerey

O noch

sicherte / daß er der Gebenedeyten Jungfrau überaus angenehm wäre. Ja / es fehle so weit / daß sie sich beklagen solte über das / was diese von ihr hielten / daß sie vielmehr selbst erkennete / sie wäre in der Erb-Sünde empfangen. Und dieses sey so wahr / daß die / so das Wiederspiel lehrten / in dem Fegfeuer wären. Die Geschicht / welche man von dem H. Bernhard erzehlte / daß er / ich weiß nicht / mit was vor einem Merckmahl erschienen sey / weil er sich dem Fest der Empfängnüß wiedersetzt / wäre ein Betrug. Aber im Gegentheil wäre es wahr / daß einige Fliegen über dem Grab des H. Bonaventuræ, der dieses Fest vertheidiget hatte / sich hätten sehen lassen; Die Heilige Jungfrau hätte einen Abscheu vor denen Baarfüssern / in dem sie es nicht leiden könte / daß sie von ihnen ihrem Sohn gleich geachtet würde; Scotus welchen sie mit aller Gewalt unter die Zahl der Heiligen zu Rom auffnehmen wolten / wäre verdammt. Und endlich eylte die Stadt Bern ihrem Verderben zu / daß sie ihre Zuflucht zu solchen Ordens-Leuten nähme / welche vor nichts anders als eine ansteckende Seuche in der Religion könten gehalten werden.

Alle diese Erscheinungen geschahen zu der Zeit / als das gantze Kloster / nach dem Befehl / den sie empfangen hatten / sich der strengen Ordens-Disciplin unterworffen. So bald diese Zeit vorbey / erschiene der Geist wiederum gantz auffs neue / umb ihme zu sagen / daß er zwar von dem Feegfeuer erlediget wäre / dennoch aber noch nicht zu der Herrligkeit des Himmels könte zugelassen werden / er hätte denn zuvor das Sacrament / welches er bey seinem Todt nicht hätte nehmen können / empfangen / und Messe vor der jenigen Seeligkeit / die viel Liebes-Wercke gethan / zu Erleichterung der Straffen / die er erlitten / als er im Feegfeur gewesen / gelesen. Diese letztern Worte wurden also ausgesprochen / daß Jetser sich einbildete /

bildete/ die Stimme des Priors in dem Kloster zu kennen. Aber er war so ungeschickt zu glauben/ daß Betrug in allem dem/ was vorgieng/ mit unterlauffen solte/ daß er hierauff nicht auff den geringsten Argwohn gerieht/ als ob man ihn betäubete. Inzwischen suchte man gleichwohl nichts anders/ und war dieses der Zweck so vieler Erscheinungen/ deren man eine auff die andere häuffete. Einige Tage hernach hat die Betriegerey/ die ich erst erzehlet/ zu einer andern dienen müssen/ da eben der Münch/ welcher biß daher erschienen war/ sich als ein Weibes-Bild gantz mit Strahlender Herrligkeit umgeben/ sehen lassen/ welche zu ihm sagte/ sie wäre die H. Barbara/ die er jederzeit mit sonderbarer Andacht verehret hätte; und käme/ ihm zu verkündigen/ daß die Gebenedeyete Mutter GOttes mit so grossen Gefallen seine Liebe und Eifer vor sich sehe/ daß sie entschlossen/ hernieder auff die Erde zu kommen/ und ihn heimsuchen. So bald er dieses vernommen/ ruffte er alle Mönche des Klosters zusammen/ und erzehlete ihnen diese neue Erscheinung. Sie nahmen sie an wie die andern/ das ist/ mit aller ersinnlichen Freude. Indessen erwartet Jetser mit höchster Ungedult die Erfüllung des Versprechens/ welches die H. Barbara gethan hatte; Es wärte auch nicht lang/ biß es ins Werck gerichtet würde. Dann einige Tage hernach/ erschiene ihm ein Weibs-Bild/ gekleidet/ wie man die Jungfrau Maria an Fest-Tagen zu kleiden pfleget/ um sich hatte sie einige Engel (welche man nachmals befunden/ daß es kleine ausgehauene Engels-Bilder/ die man an grossen Festen auff die Altäre setzet/ gewesen) die da spieleten/ vermittelst einiger Stricke/ die an eine Rolle/ welche an dem Getäffel der Kammer hieng/ angemacht waren/ sich in die Lufft erhuben/ und um die H. Jungfrau herum fuhren. Dieses halff nicht wenig des Mönchs Betriegerey

noch kräfftiger zu machen; Ihre erste Reden waren einige Liebkosungen, womit sie ihm begegnete, in dem sie sein strenges Leben und Liebe gegen sie heraus striche. Nach diesem sagte sie ihm, sie wäre in Sünden empfangen; Pabst Julius der Andere, so damahls regierte, wurde dem Streit, der sich über diese Materie erhoben, ein Ende machen, und das Fest ihrer Empfängnüß, welches Sixtus der Vierdte eingesetzt, abschaffen, und endlich, er Jetser, solte der jenige seyn, der sich bemühete, um diese Warheit dem Pabst in den Kopff zu bringen, und ihn derer zuüberreden. Dieses ist noch nicht alles. Sie begleitete diese Worte mit einer Verehrung, welche sie diesem Mönchen that, von drey Bluts-Troffen ihres Sohns, von welchen sie sagte, daß sie drey Thränen wären, die er über Jerusalem vergossen, und sie ihm gäbe, um ihme zu wissen zu thun, daß sie drey Stunden in der Erb-Sünde geblieben, nach welcher Zeit sie aber durch Barmhertzigkeit ihres Sohns darvon wäre befreyet worden. Dann wann nur die Dominicaner zu ihrem Zweck gelangen, und behaupten könten, daß die Maria in Sünden sey empfangen worden, welches der Haupt Punct des Streits, zwischen ihnen und denen Baarfüssern ist; so würden sie anders theils, so viel immer möglich in dieser Sache nachzugeben, einwilligen, und so gar lehren, daß sie nur eine sehr geringe Zeit in der Sünde geblieben wäre. Und in Warheit, durch diese Mittel thaten sie zugleich der Ehre ihres Ordens, welcher allezeit die Empfängnüß der Mutter Gottes in Sünden vertheidiget und der Ehrerbietung des Volckes gegen diese Heilige Frau, die damals überaus groß war, eine Gnüge. Sie verehrte ihm auch fünff Bluts-Troffen, welche ein Creutz abbildeten, von denen sagte sie, daß es blutige Thränen wären, die sie vergossen als ihr Sohn an das Creutz genagelt worden. Endlich, um ihn gantz und gar einzunehmen,

men/ und damit ihm nicht der geringste Zweiffel wegen alles dessen/ so er gesehen/ übrig blibe/gabe sie ihm ein Hostie/welche ihm anfangs als eine gemeine Hostie/ vorkame/ aber alsobald in dicht rothe Farbe verwandelt wurde.

Nachdem nun diese vermeinete Jungfrau den armen Mönch öffters besuchet/ kam es endlich so weit mit ihrer Gewogenheit/ das nach unterschiedlichen Liebes-Bezeugungen/ womit sie ihm beehrete/ sie sich nicht scheuete/ ihm zu sagen/ sie wolte ihm so augenscheinliche Kennzeichen der Liebe/ die ihr Sohn zu ihm trüge/ geben/ daß dieselbe nicht könte in Zweiffel gezogen werden; Deßhalben wolte sie ihm fünff Mahlzeichen/ dergleichen die H. Lucia und Catharina zu ehren getragen hätten/ das ist würckliche und warhafftige an seinen Leib machen. Hierauff befahl sie ihm/ ihr die Hand zu bieten; aber er schlug es ab/ und kümmerte sich nicht sonderlich um eine Gunst/ von welcher er leichtlich vorher mercken kunte/ daß sie ihm sehr grossen Schmertzen verursachen würde. Inzwischen geschahe es doch/ massen sie ihm die Hand mit Gewalt ergriffe/ in welche sie einen Nagel steckte/ der durch und durch gieng/ und ein Loch einer Erbsen groß/ durch welches man das Licht klar sehen kunte/ machete/ welches ihn denn von einer vermeinten Entzükung zu einer rechten Todes-Angst brachte. Im übrigen/ weil dieses/ daß er nach empfangener Wunde spührete/ wie man ihm die Hand anrührete/ und mit einer Salben schmierete/ eine Sache war/ welche den München zu einem Argwohn/ daß er betrogen würde/ Anlaß geben könte; als wuste es sein Beichtvater so wohl zu machen/ daß er ihn überredete/ er hätte nichts dergleichen empfunden/ sondern es wäre eine lauter Wirckung der Entzückung/ worinnen er damahls hätte seyn können/ gewesen.

Man möchte vielleicht gläuben/ daß nach einer so nach-

drücklichen Erscheinung als diese/ die ich erst angemercket habe/ gewesen/ Jetser eine Erleichterung gehabt/ und die H. Jungfrau Maria ihm zum wenigsten einige Tage gegeben/ um sich auff die Ermüdung einer Nacht wieder zu erholen; massen er in dieser über den Schrecken/ welchen er über unterschiedliche Sachen/ so er gesehen/ hätte einnemen können/ noch in die Hand eine ziemliche Wunde empfangen hätte. Aber weit gefehlet; Denn die folgende Nacht erschiene sie ihn wieder/ und brachte ihm einige Stücke Leinwad/ welche die Krafft seinen Schaden zu lindern/ haben solten/ weil es von der wäre/ worein der HErr CHristus wäre eingewickelt worden. Ferner gab sie ihm einen Tranck/ welcher ihm einen so tieffen Schlaff brachte/ daß sie ihm die vier andern Mahlzeichen/ die noch fehlten/ anbringen kunte/ ohne daß er das geringste empfunde. Und also/ weil die Mönche sahen/ daß diese Erscheinungen nicht genug seyn wolten/ ihr Vorhaben zu Ende zu bringen/ nahmen sie ihre Zuflucht zur Zauberey. Der Prior zeigete ein Buch/ so mit dergleichen angefüllet/ und stellete ihnen zugleich für/ daß/ damit diese Hexereyen ihre Wirckung thäten/ müste man GOtt verläugnen. Als nun geschehen/ was er begehret/ gieng er seines Theils weiter/ und übergab sich durch eine Handschrifft/ die er mit seinem eigenem Blut unterzeichnet/ dem leidigen Satan. Indessen war der Tranck ein vermischtes Wesen/ welches der Prior/ der nicht haben wolte/ daß jemand Wissenschafft darum hätte/ heimlich gemacht/ und darein Brunnen Wasser/ Chrisam/ Haar von denen Augbraunen eines Kindes/ Quecksilber/ etliche Körner Weyrauch/ ein weinig Wachs von einer Oster-Kertze/ geweyhetes Saltz/ und Blut von einem ungetaufften Kinde. So bald es Jetser eingenommen/ blieb er gantz ohne Empfindung/ und zu der Zeit geschahe es/ daß man ihm die

Mahl-

Mahlzeichen an seinem Leib machte / worvon ich erst geredet habe / und gesagt / daß er es nicht davon empfunden. Aber / gleich wie er keinen Schmertzen wegen dieser Mahlzeichen gefühlet / so ist es im Gegentheil nicht zu glauben / was er vor Freude empfunden / als er sie Morgens / da er erwacht / in seinen Leib eingedruckt gesehen ; massen er nicht zweifelte / er würde dardurch ein lebendiges Bildnüß des Leibes unsers Heylandes worden sey.

Anders Theils verlohren die Mönche keine Zeit / und stelleten ihn auff den grossen Altar allem Volck vor die Augen / welches über ein so grosses Wunderwerck bestürtzt / nicht ermangelte in grosser Menge zuzulauffen / und seine Augen an einem so heiligen Spectacul zu weiden. Die Mönche gaben ihm noch andere Träncke ein / welche ihm grosse Convulsiones, oder starcke Ohnmachten und grausahme Verdrehungen der Glieder verursachten. So bald er sich von diesen wieder erholet liesse sich eine Stimme / die von dem Loch / von welchem ich gesagt / daß es noch zu sehen / heraus kame / hören. Es gehet aber dieses Loch in eine Zellen / welche meistentheils die Länge nach an die Kirchen-Maure angebauet ist / auß welcher wenn ein Mönch redete / kan seine Stimme welche auß einem Sprach-Rohr gieng / endlich zu diesem Loch. Dieses gieng in ein Marien-Bild / welches das Jesus Kind auf seinen Armen hatte / und zwar solcher Gestalt / daß die Stimme zwischen Mutter und Sohn schiene herauß zu kommen. Ein Mahler hatte auch diesem Bild so natürliche Thränen angemahlet / daß niemand war / der sich nicht dardurch betrigen lassen / und sie vor wahrhafftig gehalten hätte. Es dieneten die Thränen den JEsus Kind zur Ursach seine Mutter zu fragen / was sie doch so zu weinen antriebe / darauff dann die Jungfrau antworten kunt / es schmertzte sie / daß man sie einer Ehr / die

alle ihme zukäme/ theilhafftig machte/ indem man/ wie es itzt geschehe/ behaupte/ daß sie ohne Sünde empfangen wäre.

Alles dieses geschahe den Jetser mehr und mehr zu betriegen/ aber es trug sich das Wiederspiel zu. Nemlich als der Mönch sahe/ daß man die Sach allzu hoch triebe/ fieng er an einiges Mißtrauen zu schöpffen/ in welchem er nachmahls etwas weiter gieng/ so gar/ daß als er bey nahe hinter die Warheit gekommen/ er sie zu entdecken/ und den Orden zu verlassen/ beschlosse.

Da er nun einsmahls diesen Schluß gefast/ war es umbsonst/ daß man sich bemühete durch neue Erscheinungen ihn wiederumb auff den alten Wahn zu bringen. Er hatte es gut im Sinn/ einen Mönchen/ welcher zu ihm kam/ und wie er bereits gethan/ die Mutter GOttes/ aber in einem anderen Zieraht/ nemlich mit einer Krone auff dem Haupt vorstellete umbzubringen. Er kame auch eines Tages ohngefehr darzu/ da die Mönche so deutlich von dem unternehmen/ und glücklichen Außgang des handels redeten/ daß er nicht mehr zweiffelte/ er wäre also/ wie er ihn zu seyn sich eingebildet/ worvor er denn ein so grossen Abscheu schöpffete/ als man immer vor einer der abscheulichen und merckwürdigsten Betrügeren/ die jemahl auff der Welt mögen seyn gesehen worden/ haben kan. Inzwischen/ als die Mönche sahen/ daß der Betrug den sie wider andere geschmiedet/ und der auch biß dahero so glücklich für sie fortgeführet worden/ leicht wider sie möchte gekehret werden; bildeten sie sich ein/ sie könten bey dieser Gelegenheit nicht besser thun/ als wann sie dem Jetser den Handel offenbahrten/ und sich bemüheten/ ihn dahin zu vermögen/ daß er ihren listigen Anschlag hülffe mit ausführen. Derohalben beichteten sie ihm denn alles frey heraus/ mit der Vermahnung/ er solte doch/ was er so glücklich

angefangen/ helffen zu Ende bringen: und stelleten ihme vor/ daß durch dieses Mittel er den grösten Ruhm von der Welt erhalten/ und der Vornehmste ihres Ordens werden würde. Hierinnen erlangten sie auch einen so glücklich Ausgang/ daß der Mönch sich entschloß/ den Betrug fortzusetzen.

So gieng nun vor die Mönche alles wohl von statten/ wenn sie nur ein völliges Vertrauen auff den Jetser gesetzt hätten/ weil sie es von rechtswegen nicht haben kunten/ meinten sie/ das einige Modell, welches sie hätten/ sich der Gefahr/ darinnen sie sich befünden/ zu entziehen/ wäre/ ihm bey gelegener Zeit aus dem Wege räumen. Und derohalben beschlossen sie/ ihm mit Gifft zu vergeben/ welches aber Jetser wohl gemercket/ daher alle Sorge angewendet/ genau auff das/ was ihm zu essen gegeben ward/ achtung zu geben. Und that er auch an dieser Vorsichtigkeit sehr wohl/ dann wann er/ zum Exempel/ von einem aus Gewürtze zu bereitetem Brod/ welches ihme einiges Tages verehret ward/ gegessen hätte/ wäre es um ihn geschehen gewesen/ weil dieses Brod gantz gewiß vergifftet ward; wie es denn auch gnugsam daraus erhellet/ daß nach dem Jetser es einige Zeit auffgehoben/ endlich aber jungen Wölffen/ die man in dem Kloster nehrete/ vorgeworffen/ sie alle gestorben. Was vor Behutsamkeit er aber immer anwendete/ sich vor dem Gifft der Mönchen zu hüten/ so kundte er es doch so klug nicht angreiffen/ daß sie zu fünff unterschieden mahlen ihm nicht hätten beybringen sollen. Aber seine Natur erwiese sich in solchem Fall so starck/ daß er dadurch nicht das geringste zu Schaden kam. Als dieses die Münche gemerckt/ griffen sie die Sache anders an/ beredeten sich mit ihm/ und drungen in ihn/ GOtt zu verläugnen/ in der Einbildung/ wo er es thäte/ würden ihre Zaubereyen Gewalt über ihn haben/ aber hierein wolte er niemahls einwilligen. Dahero kam es/ daß sie auffs neue

neue genöhtiget wurden wieder zu dem Gifft zu greiffen/ welches gleichwol dieses mahl nicht besser / als die vorige mahle von statten gegangen. Dann als sie ihn gezwungen/ eine vergifftete Hostie zu nehmen / gabe er dieselbe gleich als er sie hinunter geschluckt / wieder von sich. Und dieses war die Ursach/ daß die Mönche / nachdeme sie nicht mehr wusten/ aus was vor Holtz sie die Pfeile machen solten / sich aller Art Grausamkeiten wider ihn gebrauchten. Sie peitschten ihn mit eisernen Ketten/ welche nachmahls ihn daran zulegen/ dienen musten. Diese Straffe war fast zu grob / aber auch das letzte / so er von ihnen leiden müssen. Dann um sich darvon zu befragen / schwure Jetser mit grausamen Verfluchungen/ nicht nur den Handel heimlich zu halten / sondern auch denselben fortzusetzen. Aber so bald er aus ihren Händen kommen / verzog er nicht lang/ aus dem Kloster zu entspringen/ und sich der Obrigkeit Gewalt zu unterwerffen / welcher er auch das gantze Geheimnüß entdecket hat.

Wie diese gottlose That nicht von der Art war / daß sie ungestrafft bleiben kunte / also schickte die Obrigkeit alsobald Leute/ umb sich der vier Mönche/ die dieses Werck geführet / zu versichern/ und sie in das Gefängnüß zu legen. Hierauff stellete sie einen Gerichtlichen Proceß an/ da alles in Schrifften auffgezeichnet wurde/ welches man Anfangs an dem Bischoff von Losannen nachmals nach Rom schickte. Inzwischen mag man wohl glauben/ daß alsdann die Franciscaner die Hände auch nicht in den Schoß geleget/ sondern nichts gesparet / umb es dahin zu bringen/ daß die Sache scharff untersucht wurde. Und also wurden die Bischöffe von Losannen und Lion mit dem Provincial des Ordens ernennet/ daß sie in dieser Sache nachforschen solten. So bald dieses beschlossen versammleten sich diese drey verordnete Richter/ umb die auffgetragene

getragene Verrichtung zu vollziehen. Anfangs meinten sie der Handel müsse also angefangen werden/ daß Jetser denen Mönchen vor das Gericht gestellet/ und wider sie abgehöret würde/ aber die Mönche wolten nicht/ und erklärten sich/ daß sie ihn nicht annehmen/ welches denn verursachte/ daß man ihnen mit der Folter dräuete. Ob sie nun wohl wider diese auch auffs höchste protestiret/ halff es doch nichts/ sondern es wurde beschlossen/ ob wohl wieder des Provincials Gutachten/ daß sie peinlich gefraget wurden. Einige stunden die Marter auß und zwar lang genug. Aber endlich bekannten diese und die andern alles/ und erzehleten/ wie alles von Anfang biß zu Ende sich zugetragen. Hierauff begab man sich zur Ruhe/ und hatte die Sache eben ein gantzes Jahr gelegen/ als ein Spanischer Bischoff mit Vollmacht von Rom ankame/ welcher sie zu Ende brachte. Es war auch alles gar leicht zu vollziehen/ indeme der Betrug vollkommen am Tag war. Also fuhr man gleich Anfangs fort die vier Mönche ihrer Priesterlichen Würde zu entsetzen/ hierauff wurden sie 8. Tage hernach/ nemblich den letzten Maji im Jahr 1509. auff einer Wiese/ welche auff der andern Seite des Flusses/ gerad gegen der grossen Kirche über lieget/ verbrannt. Man hat mich so wohl den Richt-Platz/ als das Loch/ wodurch die Stimme auß der Zellen in das Bilde gegangen gezeiget. Im übrigen wäre der Provincial ohne zweiffel wie die andern gestrafft werden/ wo er nicht gestorben wäre/ aber als er gesehen/ daß er durch einen von ihnen bezüchtiget und angeklagt wurde/ er hätte von aller Heimlichkeit Wissenschafft gehabt/ ist er durchgegangen/ und hat Gifft zu sich genommen/ zum wenigsten ist er einige Tage hernach gestorben/ und hielt jederman dafür es habe vom Gifft hergerühret. Gleich im Anfang merckte man wohl daß er die

neue genöhtiget wurden wieder zu dem Gifft zu greiffen/ welches gleichwol dieses mahl nicht besser/ als die vorige mahle von statten gegangen. Dann als sie ihn gezwungen/ eine vergifftete Hostie zu nehmen/ gabe er dieselbe gleich als er sie hinunter geschluckt/ wieder von sich. Und dieses war die Ursach/ daß die Mönche/ nachdeme sie nicht mehr wusten/ aus was vor Holtz sie die Pfeile machen solten/ sich aller Art Grausamkeiten wider ihn gebrauchten. Sie peitschten ihn mit eisernen Ketten/ welche nachmahls ihn daran zulegen/ dienen musten. Diese Straffe war fast zu grob/ aber auch das letzte/ so er von ihnen leiden müssen. Dann um sich darvon zu befragen/ schwure Jetser mit grausamen Verfluchungen/ nicht nur den Handel heimlich zu halten/ sondern auch denselben fortzusetzen. Aber so bald er aus ihren Händen kommen/ verzog er nicht lang/ aus dem Kloster zu entspringen/ und sich der Obrigkeit Gewalt zu unterwerffen/ welcher er auch das gantze Geheimnüß entdecket hat.

Wie diese gottlose That nicht von der Art war/ daß sie ungestrafft bleiben kunte/ also schickte die Obrigkeit alsobald Leute/ umb sich der vier Mönche/ die dieses Werck geführet/ zu versichern/ und sie in das Gefängnüß zu legen. Hierauff stellete sie einen Gerichtlichen Proceß an/ da alles in Schrifften auffgezeichnet wurde/ welches man Anfangs an dem Bischoff von Losannen nachmals nach Rom schickte. Inzwischen mag man wohl glauben/ daß alsdann die Franciscaner die Hände auch nicht in den Schoß geleget/ sondern nichts gesparet/ umb es dahin zu bringen/ daß die Sache scharff untersucht wurde. Und also wurden die Bischöffe von Losannen und Lion mit dem Provincial des Ordens ernennet/ daß sie in dieser Sache nachforschen solten. So bald dieses beschlossen/ versammelten sich diese drey verordnete Richter/ umb die auff-

getragene

getragene Verrichtung zu vollziehen. Anfangs meinten sie der Handel müste also angefangen werden / daß Jetzer denen München vor das Gericht gestellet / und wider sie abgehöret würde / aber die Mönche wolten nicht / und erklärten sich / daß sie ihn nicht annehmen / welches denn verursachte / daß man ihnen mit der Folter dräuete. Ob sie nun wohl wieder diese auch auffs höchste protestiret / halff es doch nichts / sondern es wurde beschlossen / ob wohl wieder des Provincials Gutachten / daß sie peinlich gefraget würden. Einige stunden die Marter auß und zwar lang genug. Aber endlich bekannten diese und die andern alles / und erzehlten / wie alles von Anfang biß zu Ende sich zugetragen. Hierauff begab man sich zur Ruhe / und hatte die Sache eben ein gantzes Jahr gelegen / als ein Spanischer Bischoff mit Vollmacht von Rom ankame / welcher sie zu Ende brachte. Es war auch alles gar leicht zu vollziehen / indeme der Betrug vollkommen am Tag war. Also fuhr man gleich Anfangs fort die vier Mönche ihrer Priesterlichen Würde zu entsetzen / hierauff wurden sie 8. Tage hernach / nemblich den letzten May im Jahr 1509. auff einer Wiese / welche auff der andern Seite des Flusses / gerad gegen der grossen Kirche über lieget / verbrannt. Man hat mich so wohl den Richt-Platz / als das Loch / wodurch die Stimme auß der Zellen in das Bilde gegangen gezeiget. Im übrigen wäre der Provincial ohne zweiffel wie die andern gestrafft worden / wo er nicht gestorben wäre / aber als er gesehen / daß er durch einen von ihnen beschüldiget und angeklagt wurde / er hätte von aller Heimlichkeit Wissenschafft gehabt / ist er durchgegangen / und hat Gifft zu sich genommen / zum wenigsten ist er einige Tage hernach gestorben / und hält jederman dafür es habe vom Gifft hergerühret. Gleich im Anfang merckte man wohl daß er die

Practicke helffen mitspielen. Dann ob ihm wohl Jetser alles erzehlet hatte/ wolte gemeldter Provincial doch dem/ was dieser sagte/ niemahls Glauben beymessen/ sondern that im Gegentheil nichts anders/ als daß er ihm vom Gehorsam predigte.

Auß allem dem/ was ich gesagt habe/ könnt ihr/ mein Herr/ sehen/ wie groß der Dominicaner Betrügerey gewesen. Gewißlich man hat niemahls eine abscheulichere/ und die zugleich auff eine klugere Art wäre außgeführet worden/ gesehen. O Lieber/ was würde wol geschehen seyn/ wenn Jetser kurtz zuvor/ ehe er sie entdecket gestorben wäre auff die Nachkömmlinge als ein warhafftige Geschicht gekommen/ die uns eines der grösten Wunderwerck von der Welt versichert hätte. Und indessen wäre es doch/ wie ihr sehet/ nichts weniger als diese gewesen. Dahero kan man nun/ daß der grossen Menge Wunderwercke die täglich in der Römischen Kirche geschehen/ nicht zu trauen/ weil sie sich nicht anders als dieses hierzu tragen/ und nur einen glücklichern Fortgang haben.

CIX. Ista, ex Actis Judicialibus, quæ Bernæ in hunc usque asservantur diem, excerpta, *D. Gilbertus Burnettus*, hodie Salisburiensis in Anglia Episcopus, in perpetuam rei memoriam, ad nostram non interituram redegit notitiam. Ignorare autem ista Pontificios, aut historiæ fidem in discrimen vocare, tantum abest, ut *Nicolaus Basilius* Monachus Hirsaugiensis, in Additionibus ad *Nauclerum*, quatuor Fratres Anno millesimo quinquagesimo nono Bernæ crematos, *Archihæreticos* appellaverit. Nunc ad filum, Tragicis Bernensium Monachorum, quodammodo interruptum ludis, pertexendum manum iterum applicamus, præeuntem signiferum è vestigio secuturi.

Leonis X intentio litem decidendi.

CX. *Leo X Pontifex*, inquit, *medicam manum huic malo admovere cupiens, litem determinandam censuit, eaq; gratia ad*

cia ad diversos scribendum curavit. Molitus proculdubio terminandi intercepta.
istam *Determinationem* est Leo X. præcipitante *Concilio*
Lateranensi, quod anno 1512 sub Julio II inchoatum atque
anno 1517 sub Leone X est terminatum. Nulla quidē ejus
rei, in Sessionibus XI & XII, quibus solis ille præfuit, injicitur
mentio, nec injici potuit, siquidem intercedentes majoris
momenti difficultates, litem determinandi Pontificis
intentionem abruperunt irritamque reddiderunt. Nempe
obtigisse memorat Historiographus noster, *quod in civitate
obsidione cincta, solet usu venire, factiones uti desinant, &
contra communem hostē vires & consilia in unum uti conferantur;
atq; idem in his Fratrum dimicationibus accidisse* perhibet.

CXI. Accidit igitur Leoni, Fratribusque dimicantibus, Syncretismus
quod Cretensibus, Hannibale stante ad portas, evenire
Monasticus.
consuevit. Nempè *Syncretismum* fecerunt. Infame vocabulum
illud, Desiderio & studio concordiæ Ecclesiasticæ,
perperam & inconvenienter hodie aptatum, haud temerè
apud veteres alibi occurret, quàm in libro Plutarchi περὶ
φιλαδελφίας. *Cretenses*, ait ibi, *crebris seditionibus & bellis civilibus
agitati, adventantibus externis hostibus transigebant
& congregabantur. Is enim erat, ut ipsi appellabant, Syncretismus.*
Pulsis hostibus, & cessante metu atque periculo,
ad ingenium, sine dubio, redibant κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ
θηρία, γαστέρες ἀργαί. Cretensium itaque genium, illæ Dominicanorum
Franciscanorumque redolevēre induciæ.
In illorum autem magis quàm horum vergunt commendationem,
illa quæ subjunguntur.

CXII. *Dominicani*, ait, *in Scriptura sacra, doctrina Patrum,
& veterum Scholasticorum opinioni suæ fundamenta
ponebant. Alteri*, Franciscani, *quum ne apicem quidem
unum Scripturæ, causæ suæ propugnandæ reperirent, admi-*

racula & consensum multitudinis confugiebant. Qui igitur secundum Franciscanos litem dederunt Pontifices Romani, probarunt sententiam opinionemq; , cui probandæ & propugnandæ, ne unus quidem Scripturæ apex reperiri potuit. Hem egregiam decisionem!

CXIII. Deinde comparationem suscipit, *F. de Veline* dilemmatis, cum *F. Hieronymi Lombardelli* argumento, à consensu universali recentioris Ecclesiæ, accersito. *Contra quos, Franciscanos inquit, F. Johannes de Veline Dominicanus, hoc dilemmate pugnabat. D. Paulus inquiebat, & Patres, aut crediderunt istam vestram Beatæ Virginis à communi mortalium lege exemtionem, aut non crediderunt. Si crediderunt, neq; tamen unquam nisi universè loquuti sunt, nulla facta exceptionis hujus mentione, cur non nunc eorum exemplum imitamini? Si contra crediderunt, tunc vestra opinio novitatem redolet. At F. Hieronymus Lombardellus Franciscanus, affirmabat non minorem esse Ecclesiæ hujusce temporis authoritatem, quàm fuerit primitivæ: itaq; si Ecclesiæ Veteris consensu factum, ut Patres sine exceptione tunc loquerentur, consensionem universalem, quæ hisce temporibus celebratione festivitatis illius sese prodit, ad eam à communi sorte excipiendam debere nos invitare.* Posterius autem si verum esset, consensus Ecclesiæ hodiernæ æquipolleret consensui Ecclesiæ primitivæ. Et consensus Ecclesiæ hodiernæ, cotraveniens consensui Ecclesiæ primitivæ, hujus consensui præjudicaverit. Imò consensum meliorum puriorumque seculorum, sequiorum consensui cedere oporteret. Atque vix ulla foret novitas tàm recens, quæ universalis Ecclesiæ consensus tibicine fulciri & sustineri nequeat. Istorum autem paradoxorum aliquid affirmare hactenus ausus est nemo cui sinciput sanum. Tacco, deficere etiam in probanda im-

immaculata B. Virginis conceptione, consensum Ecclesiæ hodiernæ universalem. Quantumvis enim particularem Pontificiam Ecclesiam, Universalem esse tantisper largiamur, neutiquam tamen universalis Ecclesiæ saltem Pontificiæ (ut nihil nunc dicam de particularibus Protestantium Christianorum Ecclesiis) consensu probatum fuerit Dogma, cui numerosissimus Ordo, qualis Dominicanorum est, uno ore contradixerit.

CXIV. Post illa, de agitata magnâ cum contentione circa immaculatam conceptionem lite, tantisper donec surgens deferbuerit tempestas, suspendenda, Syncretismum olentia consilia à Paulo III. (cujus auspiciis Concilium Tridentinum est apertum) suscepta & suggesta memorat. Nempè Legati Romam ubi nunciassent, *quæ de conceptione Mariæ excitata fuerit contentio*, illis *Româ responsum: huic controversiæ manum nullatenus admovendam, quæ inter Catholicos schisma posset excitare, sed ut Patres sibi invicem concilientur, & ut utrique satisfiat attendendum; inprimis verò Diploma Sixti IV. uti valeat vigeatque, diligenter attendendum.* Ecce, amolitum ivit Pontifex, non quidem litis causam, sed Patrum litigantium molitus est *conciliationem*, mutuamque, non obstante dissensu & contradictione, tolerantiam. Talia verò pacifica consilia, Syncretismi appellatione, hodie infamentur. Rectène an perperam, de eo, & secundum transigentium *intentionem*, & ex *objecto* seu materiâ litis, circa quam paciscentes versantur, judicium est faciendum. Si agentium nec intentio, nec subjecta materia de quâ agitur, cum Cretensium vel intentione, vel cum horum Syncretismo substrata materiâ, nequicquam habet commune, malè fuerit facta inconvenientis Syncretismi nominis, ad Sanctæ Religionis negotia applicatio. Sed

Nova SYNCRETISMI progenies

Religionis negotia, cum illis quæ inter Cretenses Syncretismum facier tenditur agitata nequicquam habent commune: Ergò malè fuerit facta inconvenientis Syncretismi nominis, ad Religionis negotia applicatio. Haud immeritò igitur indignè ferendum, quod Desiderio & Studio sanciendæ spiritualis & Ecclesiasticæ concordiæ inter Christianos, infamis Syncretismi appellatio est aptata. Christianos intellectum volumus tales, qui in nomen Patris, Filii & sancti Spiritus sunt baptizati, in fundamentis fidei Symbolo Apostolico, Nicæno & Athanasiano expressis, & juxta sententiam, primorum œcumenicorum Conciliorum intellectis consentiunt, & nihil contra conscientiam vel dicunt vel agunt, erroribus interim, qui fundamenta ista non evertant, sint impliciti. Tales, (omnibus aliis, non sincero pectore, sed secundum dici magis quàm esse Christianis, exclusis) ajo, oportere esse eos, quorum errores, fundamentum fidei non evertentes, tantisper donec exemti fuerint, sic sint tolerandi, ut dum eximere & evellere eos allaboramus, non aversemur, sed cum illis, quibus exemtum imus, amicè potius, utpotè nullo hæreseos stigmate notandis, agamus & conversemur. Tale verò pacis, proximi amore inflammatum desiderium nihil habet cum Syncretismo commune, nulla inter hunc & illud convenientia. Mutuam igitur Christianorum circa Religionem dissidentium tolerantiam commendantium *Irenicorum*, horumve desiderii fontem si intueamur, ex Dei & proximi amore, non ex odio alicujus hostis, metuve imminentis externi periculi, illud ita sicut Syncretismus facit, erumpere, intelligunt omnes sobrii, nullo erga proximum odio inebriati. Hoc porrò nullius tertii exitium, ut Syncretismus, intendit: potius promovendæ Dei gloriæ, honoris Christi atque Ecclesiæ prosperitatis gratiâ, omnium Christi redem-

cedentiorum sanguine quærit salutem. Hoc, indissolubili nexu animos unire, extinguere inimicitias & dissidia, non verò suspendere, vel intermissa aliquando redintegrare nititur, ut Syncretismus. *Objectum sive materiam circa quam versatus est Syncretismus*, & circa quam Desiderium Studiumque illud, quod diximus, versatur, si consideremus, nulla utriusque est cognatio, sed objecta sunt diversissima. Desiderium nostrum, *Christianorum qui* in aliquibus, fidem nonquidem in esse fidei salvificæ constituentibus, eam tamen vel antecedentibus vel consequentibus dissident, spiritualem tolerantiam ceu objectum respicit. Syncretismus, talia dogmata non concernit, sed civilia pro objecto habet dissidia, dissidentiumque desiderat & quærit tolerantiam, non firmam & perpetuam, mutui odii intermissionem duntaxat vel suspensionem, virium que & armorum, ad repetimendos externos dissidentibus imminentes hostes, conjunctionem, duraturam quàm diu duraverit metus & periculum, in fumum atque ventos abituram, quàm primum cessaverit metus atque periculum. Quandoquidem igitur, inter utrasque pacificantes, intuentium oculis immanis sese ingerit differentia, infamem Syncretismi (qui perfidorum capitum, in perniciem tertii conjurantium malefidum fœdus in sinu gerit) nomenclaturam, Desiderio Studioque spiritualis, circa Religionis negotia dissidentium tolerantiæ malè & perperam aptari, conspicuum fit & evidens. Primus qui spurci *Syncretismi* nomen, Sanctæ Religionis negotio aptavit *Scultetus*, ni fallor, fuisse deprehenditur. Rem ipsam hoc nomine signatam, improbarunt quidem rigidiores Theologi Nomen tamen ipsum, non attenta appellationis inconvenientia, retinuere omnes: studio, ut videtur, piam infamandi desiderium. Sed ista hac occasione incidenter.

CXV. De natâ verò inter Romano Catholicos lite, atque cùm Leonis X, tùm hujus post Hadrianum VI & Clementem VII successoris, Pauli III intentione, secundum quam litem sopitum iverunt, idem dicendum & statuendum fuerit, ni pacis Consultoribus æquiores velimus videri, quàm Pontificibus illis, qui de publicâ Ecclesiasticâ tranquillitate, nihilo minus quàm Consultores unquam alii, fuerunt solliciti. Et quidem tantò magis illud æquum & justum videbitur, quantò à Syncretisticis motibus civilibus, motus circa Religionis aliquod negotium nati, discrepant magis. Sit verò ita, discrepent Cretensium Romanorumque Præsulum molimina una in parte, conspicua tamen in parte alia Papalium cum Syncretismo convenientia consiliorum, harmoniam inter utrosque apertè prodit. Discrepent enim quamvis motus civiles ab Ecclesiasticis, Pontificum tamen *Intentioni* nihil non Syncretistici cœni adhæserit. Etenim & Romanæ Curiæ intentionem, & memoratorum monachalium Ordinum *Reservata*, si aliquanto attentius intueamur, aliquid à Syncretisticis machinationibus conjurationibusque non alienum deprehendimus. Neutri videlicet horum, non magis Romanenses quàm Cretenses, inimicitiarum dissidiorumve quæsivere internecionem, sed horum suspensionem duntaxat in termissionemque sunt aucupati. De Romanensibus, quod illi & nihil intenderint aliud, & eventum præviderint, nullum est dubium. *Innovata* enim *in Germania Religione*, evenisse scribit Servita Venetus, *quod in civitate obsidione cincta soleat usu venire*: nempè, *ut factiones desinant, & contra communem hostem vires & consilia conferantur.* Hoc verò ipsum illud est, quod Cretensibus in pari casu usu venit. Quod intenderunt hi, idem intenderunt illi, atque idem utrorumque intentio-

nis

nis fuit eventus. Sicut cessante metu, amotoq; periculo, ad ingenium, renovatis intestinis dissidiis rediere Cretenses, ita quoque redituros esse Romanenses, renovaturosque dimicationes, sicut eos rediisse & renovasse docuit experientia & eventus, non potuit non prævidere, longè in futurum prospicientis Pontificis sagacitas. Imò tanta fuit inimicitiarum vis, tantum thesin ab utraque parte defendendi studium, ut quantumvis non cessaret periculum sed vires eundo acquireret, reassumtæ tamen sint, non levi animorum exacerbatione agitatæ concertationes. Hoc verò plus est quàm Syncretisticum, Cretensiumque κακοήθειαν non adæquat sed superat. Verùm nihil nunc de violatis prius quàm violare consueverunt Cretenses, induciis dicam, illud certè barbaris horum moribus erat convenientissimum, quod sicut Cretenses imminente hoste externo, ad eum consertis manibus reprimendum pellendumque coacti sunt in malè fidum fœdus, ita quoque surgente hoste, indulgentias aliosque inveteratos abusus impugnante, intestinis dissidiis collisas manus conglomerarunt, atque in communem hostem, orthodoxæ veritatis vindicem, converterunt. Nempè curiæ Romanæ fores pulsante, indulgentiarumque nundinatores, inde, ad reddendum horum villicationis rationes, evocante Luthero, panico perculsi terrore, convolarunt, atque in unius conjurarunt caput, sicut mutuis odiis dissidiisque distracti, convolare atque conjurare consueverant Cretenses, litium suspensionem imperante hoste externo. Leo X propositum *determinandi litem* deponit, *scriptasq; eâ gratiâ ad diversos* literas vel revocat, vel saltem non urget. Paulus III, in locum expetitæ & flagitatæ decisionis, Decretum de natis circa immaculatam conceptionem *contentionibus deponen-*

dis, & junctis viribus Lutheranis se opponendo, surrogat. Suffragati Paulo sunt de hujus ore pendentes, hujus linguâ loquentes Legati, de reliquo muti Concilii moderatores. Status videlicet rationem, i. e. præsentem rerum faciem Syncretismum potius, quàm Determinationem talem, qualis litigantem partem illam quæ esset succubitura, erat offensura, postulare est visa. Tales enim induciæ, quales cum Franciscanis pangere Dominicanos voluit Pontifex, cum illis, quas appropinquante hoste peregrino, accelerarunt Syncretismum facturi Cretenses, ex amussi conveniunt. Ex adverso, pium Desiderium, Syncretismi nomenclaturâ deturpatum, non sicut Pontificium Decretum, inducias, post temporis aliquod intervallum violandas, sed inviolabilem tolerantiam Ecclesiasticæ tranquillitati substernit. Pontificum igitur structæ induciæ, propiùs quàm Christianæ Tolerantiæ desiderium studiumque, ad Syncretismum quum accedant, huic quidem cum injuria, illis verò non immeritò Syncretismi denominationem tribui, fit manifestum.

CXVI. Cæterùm in *Sixti IV Diploma*, quum resolvantur omnia: hoc *uti valeat vigeatq; diligenter attendere* jusserit Paulus III; atque proinde illius *Constitutiones, sub pœnis in iis constitutis*, Synodus Tridentina non tantùm *innovaverit*, sed normæ instar fuerint post sequutis Romanis Patriarchis, juxta quam sua dirigerent Decreta, ideò non obiter, sed cum attentione expendendæ erunt istæ Sixti Constitutiones. Insertæ illæ sunt Corpori Juris Canonico, & comparent Extravagantium Communium Libro III, Tit. XII, in duo digestæ Capita. Prioris Capitis Inscriptio, ejus contenta verbis exhibet istis: *Qui conceptionem immaculatæ virginis, devotè celebrabunt, in eodem Festo, &*

Sixti IV Constitutiones.

sto, & ejus octavis officio interessent, tales tribuuntur Indulgentiæ, quales consequuntur Christi fideles, in corporis Christi solennitate. Secundum constituti præmii pondus igitur, si æstimanda fuerit solennitatis dignitas, Immaculatæ Conceptionis Festum, cum Festivitate corporis Christi, venerit in contentionem. Capite autem primo directè non exprimitur *Immaculata conceptio*, sed potius de *Immaculatâ Virgine* prædicatur *mira conceptio*. Præmia autem constituuntur non tantum Missificis, *Missas & alia officia* in Conceptionis Festivitate *dicentibus*, sed etiam ad Festum celebrandum, promissis *indulgentiis & peccatorum remissionibus invitantur*, omnes quotquot *ex utroq; sexu interesse* satagerint, & *quoties id fecerint*.

Præmia Festum celebrantibus destinata.

CXVII. Juxta Capitis Secundi Inscriptionem *Excommunicationem ipso facto incurrunt Prædicatores* asserentes *Divam Virginem in peccato mortali fuisse conceptam, qui etiam dicunt quod Festum conceptionis ejus celebrantes graviter peccant. Et vult præsentem Constitutionem in locis populosis publicari.* Capite I. *Immaculatam conceptionem*, ambiguâ *immaculatæ Virginis* phrasi involutam, secundum hoc caput, in terminis, uti loquuntur, adstruit, quando *Immaculatæ conceptionis officii* disertam facit mentionem, atque *motu proprio, non ad alicujus, super hoc oblatæ petitionis instantiam*, (quâ protestatione Franciscanos, de quorum grege ipse Sixtus erat, petitionis suspicione liberare satagit) *sed de suâ merâ deliberatione, & certâ scientiâ, hujusmodi assertiones Prædicatorum & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos qui crederent aut tenerent, eandem Dei genetricem, ab originalis peccati maculâ, in sui conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fore vel mortaliter peccare, aut hujusmodi*

Excommunicationis fulmen in dissentientes detortum.

Immaculata concept. resistentes damnantur.

officium conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere, utpote falsas & erroneas & à veritate penitus alienas: editosq; desuper libros prædictos id continentes, quo ad hoc, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, reprobat & damnat. Ac motu, scientiâ & auctoritate prædictâ statuimus & ordinamus, quod prædicatores verbi Dei, & quicunq; alii cujuscunq; status, gradus aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cætero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu aliàs quomodolibet affirmare, hujusmodi sic per nos improbatas & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrere statuit, *à quâ ab alio quàm Romano Pontifice (nisi in mortis periculo) nequeant absolutionis beneficium obtinere.*

Inexpiabilis Excommunicationis pœna.

Dic sodes quæ validiores compedes, Pontificiâ infallibilitate fascinatis impingi potuerit, quàm Sixtus impegit omnibus Immaculatam B. Virginis conceptionem in quæstionem saltem vocantibus? Dic, an ad Festum nativitatis Domini & Servatoris nostri celebrandum, tantis invitentur pollicitationibus, quantæ recenter institutæ Festivitati Immaculatæ conceptionis vacantibus decernuntur? Dic, an in eos, qui alia summæ dignitatis Festa profanant, tanto animadvertatur rigore, quantâ severitate animadvertitur in omnes *utriusq; sexûs, qui* Festivitati huic *interesse* neglexerint? Penetrans enim & instans est excommunicationis fulmen, *à quâ ab alio quàm* fulminante *Romano Pontifice nequeat absolutionis beneficium obtineri.*

CXIIX. Ecquis verò crediderit de uno eodemque infallibili ore fluere, contradictionem involventia Decreta? B. Virginem cum originali peccato esse conceptam, & eandem cum originali peccato non esse conceptam, contradictio-

dictoria sint, quorum alterutrum saltem potest esse verum. Apostolicâ igitur auctoritate efficere Sixtus, ut duo contradictoria simul sint vera: quod ipse ne quidem omnipotens Deus potest efficere, sub cujus quippe potentiam, contradictionem implicantium verificatio, quàm diu circumstantiæ in eodem relinquuntur statu, non cadit. Si alterutra autem sententia tantum est, sicut non potest non esse vera, & altera, quantumvis non sit hæretica, non tamen potest non esse falsa, quo nixus fundamento, utramque tanquam veram suscipiendi, liberam relinquere potuit potestatem; sive ut *Bellarminus* loquitur, *libertatem opinandi permisit*? Ita enim ille Lib. IV. de amiss. gratiæ & statu peccati Cap. XVII. *Tum Sixtus Pontifex, tum Concilium Tridentinum, libertatem opinandi, circa Conceptionem B. Virginis permiserunt.* Sixtus quidem, sententiam statuentium, quod immaculatam conceptionem credentes, *alicujus hæresis labe polluantur, vel mortaliter peccent*; aut Festum conceptionis illius celebrantes, vel suâ præsentiâ & cooperatione probantes, *alicujus peccati reatum incurrant, falsam & erroneam, & à veritate penitus alienam* declarans, sub specie veri defendendi indulget licentiam. Quo verò idipsum nixus fundamento facit? Certè modo nullo Scripturæ, de quâ altum ubique silentium, sed *meræ suæ deliberationi & certæ scientiæ* ad quam solam provocat. Et est illa propriæ scientiæ certitudo sibi ita evidens, ut in contravenientes *excommunicationis pœnam* statuere non dubitaverit. Excommunicationis, inquam, sublimioris gradus pœnam, à *qua ab alio, quàm Rom. Pontifice nequeat absolutionis beneficium obtinere.* Attamen illi sententiæ adversanti & contradictoriè eidem oppositæ, non minus quàm priori patrocinaturus, ad eandem provocat infallibilem *scientiam*, per illa quæ immediatè sequuntur: *Item motu*

scientiâ & auctoritate similibus, simili pœnæ ac censuræ subjicit eos qui ausi fuerint asserere contrariam opinionem teneri, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, *hæresis crimen, vel peccatum incurrere mortale.* Obtigit verò hîc Sixto, quod illis, qui Religionis negotia secundum solum sagacis nasi olfactum, tractantes, sepositâ Scripturâ, in solà propriæ *scientiæ certitudine*, omnem probationis vim collocant; nempe ut ἀσυστάτως loquantur. Et quis non miretur, infallibilis controversiarum Judicis CERTAM SCIENTIAM, sic fluctuare, ut violento turbine torta, modò in hanc modò in illam oppositorum illidat partem? Non quidem omnis error est hæresis, & possunt errores non hæretici tolerari, quia à talium decisione Deus salutem suspensam noluit: neque tamen tolerantia errorum, errore eximit aliquid quod ex se & suâ naturâ errori est obnoxium, nec eosdem docendi, propagandi & disseminandi licentiam indulget. Sed quam Bellarminus loco citato, *tum à Sixto Pontifice, tum à Concilio Tridentino permissam* dicit *sentiendi opinandiq; libertatem*, ille utramque sententiam sub specie veri, tradendi docendique largitur potestatem. Indulserit igitur contradictoriè sibi invicem oppositas sententias (quarum alterutra non potest non esse falsa & erronea) sub specie veri, tradendi docendiq; illaudabilem veritati repugnantem libertatem.

Causa Sixtum IV ad componendam litem irrigantes.

CXIX. Motiva autem quæ induxerunt Sixtum Pontificem ut flexiloquâ Constitutione pacando dissensui consultum iret, non sunt ita recondita, ut in apricum deduci nequeant. Nempè ab unâ parte stabant Franciscani, ab horum Ordinis quondam Generali, favorabilem flagitantes decisionem. Ab alterâ, à validâ & potente Dominicanorum & Thomistarum urgebatur factione. Utriusque itaque partis quam-

quamvis declinaret offensam, neutri tamen, illa adinventâ & constitutâ lege, ne (indulta opinandi libertate) pars una alteram in contrariam eunteın sententiam, hæreseos damnaret, sic satisfecit, ut utraque acquiesceret, atque Pontificem urgere desineret. Et quantumvis Franciscanis magis quàm Dominicanis ex animo faveret, publicè tamen favorem istum prodere non est ausus. Memorat *Bzovius*, impar Baronii continuator, Sixtum quum adhuc esset Franciscanus horumque Ordinis Generalis, spem fecisse suis amplam, se, si aliquando ad sublimiora esset evectus, quæstionem illam favorabiliter esse decisurum. In sedem autem elevatus Romanam, Franciscanis suis quos diu spe lactaverit inani, voti & promissi admonentibus, respondisse perhibet, *Cùm essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus.* Honores igitur mutare non tantùm mores, sed ipsum quandoque animum transsubstantiare, suo damno experti sunt Minoritæ. Fecit interim tamen Sixtus IV in suorum quondam sodalium solatium, non quidem quantum potuit, sed quantum licuit. Tulerunt vigilantes Dominicani, frendentes quamvis & sementes, ut jam tùm confirmato *Festo conceptionis*, quod hi sub titulo *Sanctificationis* celebrabant, causæ suæ sic præjudicaretur: maximè eò, quod Minoritarum sententiam, ceu *piam & probam* declarasset.

CXX. Sixti vestigia legerunt, huic succedentes tres Pontifices, *Alexander VI, Julius II & Leo X*, amplius Dominicanis creantes præjudicium, eò quod *Ordinem quendam Religiosum, in honorem immaculatæ conceptionis institutum, confirmarunt & privilegiis ornarunt*, teste Bellarmino loco paulò prius citato. Illa verò Festorum confirmatio, Ordinumque institutio quomodo cum *permissâ sentiendi opi-*

nandiâ libertate conveniat aut conciliari queat, equidem non assequor. Etenim permisit & Sixtus IV, & hunc imitati Tridentini Patres permiserunt, ut de quæstione ista tanquam *nondum a Romanâ Ecclesiâ & Apostolicâ Sede definitâ*, in utramque partem, sine nota hæreseos disputaretur. Talis autem permissio, solam probabilitatem, minimè verò evidentem, quæstionis in controversiam vocatæ veritatem atque inde emanantem certitudinem supponit. Quod si verò quæstio de Immaculatâ conceptione B. Virginis, est solùm probabilis, minimè verò certa, cur tres ordine sibi succedentes Pontifices, *Religiosum Ordinem* in honorem rei incertæ, instituerunt? Cur Sixtus IV, *inperpetuum valiturâ* Constitutione, *Festum diem*, amplissimis locupletatum Indulgentiis, si de rei veritate nondum constat, celebrari jussit? Cur Concilium Tridentinum, istas Sixti *Constitutiones, sub pœnis in eis Constitutionibus contentis, innovavit*?

Concilio Tritend. appensa Appendix

CXXI. Sed Corollarii istius, quod *Sessioni Quintæ*, instar caudæ cercopitheci appenderunt Tridentini, plicæ, prius quàm hinc abeamus, erunt nobis explicandæ. Annotandum igitur est, quod, quantumvis Sessionis V, *Decreti de Peccato Originis* paragrapho V, heterodoxa aliqua sint adspersa, satis dextrè tamen declaraverit, quod Adami peccatum toti ejus *propagini* nocuerit, quod *non corporis tantum pœnas in omne genus humanum*, sed etiam *peccatum quod mors sit animæ*, transfuderit: & quamvis præter alia eo facientia Scripturæ dicta, etiam classicum & universalissimum illud Pauli ad Rom. V, 12, citaverit Synodus, Appendiculâ tamen illâ, omne in antecedentibus exstructum opus bonum, destruxit, eo ipso quod *Declarat non esse suæ intentionis comprehendere in hoc Decreto, beatam & immaculatam*

latam Virginem Mariam, Dei genitricem, sed observandas esse Constitutiones felicis recordationis Sixti IV, sub pœnis in iis Constitutionibus contentis, quas innovat. Obtestor Lectorem velit ille haud gravatim, Appendicem istam conferre cum illis, quæ è Sessionis V Paragr. ultimo adduximus; velit eam ad universalia ibi citata, omnes omninò homines naturali modo natos, includentia horumque nullum excludentia Scripturæ dicta applicare, & candidè effari, fintne ista contradictioni obnoxia? Anne quod unâ manu legitur Sessionis V^æ^ comma ultimum, alterâ manu adimat ejusdem Appendix? Etenim, quum secundum universales, omnes communi modo per viri fœminæque copulam genitos homines complectentes Scripturæ propositiones, *Adamum transfudisse peccatum* in OMNE *genus humanum* affirmasset Concilium, dictorum universalitatem, unius personæ, quam Scriptura non eximit, exemtione infringit, atque per assutam Appendicem limitat, imò destruit, quicquid paulo prius sub Anathemate definierat. Quod si enim *non fuit Synodi intentionis, comprehendere hoc decreto, ubi de Peccato Originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Dei genetricem*, sed hanc ab universali regulâ exemtum ivit, quid de universalium Sacræ paginæ, propositionum veritate, quæ exemto uno aliquo capite, quod Scriptura non eximit, universales esse desinunt, est futurum?

CXXII. De reliquo quod *observari* jubentur *Constitutiones Sixti Papæ IV*, nimis apertè prodit, in quam & Papa Sixtus & Concilium inclinaverit partem. Quod enim per Constitutiones illas, *Immaculatæ conceptionis Officium* probatur; quod ibidem ex immaculatæ conceptionis contradictione, non *levia scandala in mentibus fidelium nata*

esse perhibetur; quod contradicentium *ausus temeritatis*, eorundemque *assertiones perversitatis* arguuntur & accusantur; quod *reprobantur & damnantur*, sicut Franciscanis favet & velificatur, ita in grande Dominicanorum cedit præjudicium. Si quid tamen his relictum sit solati, situm illud fuerit in eo, quod *ab hæresis crimine* & *peccato mortali* absolvuntur, atque permittitur illis de quæstionis veritate dissentiendi libertas.

CXXIII. Sed quod permiserunt illi, hoc totum interdixit, Alexander VII Pontifex: aut itaque illi errarunt permittendo, aut hic eravit interdicendo illud quod prius per prædecessores Pontifices, Tridentinumque Concilium erat indultum. Atque ita tympanum quod trivêre priores uno valido ictu perforavit Sixtus. Quisquis enim Sixti IV *Constitutiones seu Decreta*, sub gravissimarum pœnarum censurarumque comminatione, *ita interpretari prohibet, ut favorem per illos dictæ sententiæ, & festo seu cultui secundum illam exhibita frustrentur, & qui hanc sententiam, festum seu cultum in disputationem revocare, aut contra ea quaquo modo directè, vel indirectè, aut sub quovis prætextu, etiam indefinibilitatis ejus examinandæ* facultatem adimit; & porrò interdicit, ne quis *S. Scripturam aut SS. Patres sive Doctores glossetur vel interpretetur, denique alio quovis prætextu, seu occasione scripto seu voce, loquatur, concionetur, tradat, disputet, contra ea quicquam determinet, aut asserat, vel argumenta contra ea afferat, & insoluta relinquat aut alio quovis excogitabili modo disserat* qui hoc, inquam, facit, ille prius indultam libertatem tollit, atque hæc largientibus in os contradicit. Quà propter, indulgentes Pontifices, & prohibens, apertâ colliduntur contradictione.

CXXIV. Verum quum ista satis diu post Concilium

lium Tridentinum fint gesta, cum Paulo Veneto autem, ad usque Concilium illud deductum sit historiæ filum, continuatio juxta temporum seriem, etiam illorum quæ post illud finitum à succedentibus Præsulibus Romanis, in istoc Mariano negotio sunt acta & constituta, considerationem postulant. Non autem habitam esse quæstionem illam pro tali, quæ vel per Sixti IV Constitutionem, vel per Tridentinos Patres sit definita & decisa, inde liquet, quod Reges Hispaniæ Philippus III & IV, à Pontificibus Paulo V & Gregorio XV, per splendidus Legationes definiri petierint. Sed Regibus Catholicis gratificandi promtitudinem, Schismatis periculum repressit. Legationes istæ, dictæ exinde fuerunt *Legationes Dei genitricis*. Legationum autem postulatorum, Pontificumque responsionum historiam, prolixè descripsit *Lucas Waddingus* Minorita Hibernus, excusam Antwerpiæ. *Per Conc. Trid. non habita in Hisp. quæstio decisa*

CXXV. Franciscanorum verò opinio quum acceptabilior esset Hispanis, quàm Dominicanorum, Regum determinationem instanter sollicitantium desideriis, quum in totum non potuerint satisfacere Pontifices, in tantum tamen in quantum, cùm ob oculos versans Schismatis periculum, tùm studium Ordinis, de quo procerant Pontifices, permitteret, petitioni detulerunt. Et quidem *Paulus V* prohibuit, *ne in ullis actionibus publicis B. Mariam conceptam fuisse in peccato Originis, assereretur*, anno 1616 publicatâ Constitutione. Paulo V, 18 Januarii sequentis anni vitâ functo, apud hujus successorem, *Gregorium XV* institit Hispaniæ Rex, repetito postulato priori. Ne igitur sine aliquâ à sese profectâ satisfactione dimisisse Legationem, vel omninò expectationem Regis frustratus esse videretur, antecessoris sui interdictum, ne adversus conceptio- [illegible]

nem à peccato immunem, publicè differatur, ampliavit atque etiam ad privatas dissertationes, Anno 1622, extendit. Dominicanis tamen idem Gregorius, publicè etiam affixo Programmate, concedit, *ut in quibuscunq; privatis colloquiis seu conferentiis inter se duntaxat, & non inter alios aut cum aliis, de materiâ ejusdem conceptionis B. Virginis disserere aut tractare, libere & licitè possint & valeant.* Etsi itaque constituit Gregorius XV, ne quid sermonibus & scriptis privatis audeant asserere, quod B. Virgo in Originali peccato fuerit concepta, *nec de hac opinione affirmativâ, aliquo modo agere seu tractare*, excipit tamen Dominicanos, & per hoc ipsum Decretum, Die XXIV Martii, anno cIↃ IↃ c XXII emissum, *non intendit sua sanctitas*, ut habent Decreti verba, *reprobare hanc opinionem*, de B. Virgine in peccato concepta, *ne ei ullum prorsus præjudicium inferre, eam relinquens in iisdem statu & terminis, in quibus reperitur, præterquam quo ad in Pauli V & hoc suo Decreto disposita.*

Natales Novi Dogmatis incidunt in annum 1661.

CXXVI. Usque ad Seculi igitur quod volvitur & inclinat, Annum LXI, relicta fuit controversia ista indecisa, & opinandi, vel in affirmantem vel negantem partem descedendi æqua fuit potestas. Ante plures quàm quadraginta Annos, Romæ in Urbanum VIII dictum recordor, *Quod non fecerunt barbari, fecerunt Barbarini.* Passus autem est Urbanus istam Pasquini iniquam censuram, quod rotundi Panthei æneas trabes, ad meliores usus, partim in Dei honorem, partim in tormenta bellica publicæ servientia securitati, convertisset. Potiori autem jure mutilatum Pasquinum dicere mihi videor, *Quod non fecerunt Sixti, non Pii, non Pauli, non Gregorii, fecit Alexander VII.* Si peccatum fuerit ab Urbano, peccaverit forte

iti

in eo quod antiquiſſimum Romanæ urbis gentile monumentum aliqua ſui parte ſpoliaverit, quum antiquitatis reliquias non ſic prodigere debuiſſet. Quid verò de Alexandro dicendum, qui à longinquo in Romana Eccleſia circa immaculatam B. Virginis conceptionem toleratam opinandi libertatem non aliquâ ſui parte, ſed integram ſecundum totum ſuum eſſe ſuſtulit, atque libertate, quâ per longum temporis tractum, gaviſa illa eſt, ſpoliavit? Urbanum non parum excuſat, converſio in meliores uſus. Alexandrum autem, converſio in pejus; libertatis in ſervitutem; deciſio non in meliorem ſed ſequiorem partem; ne ullus quidem veritatis honeſtive, minus multò aliquis indeclinabilis neceſſitatis prætextus excuſare poteſt. Quæſtio enim à quâ Deus animarum ſalutem ſuſpenſam non ſuit, per plura ſecula indeciſa quum ſit relicta, porrò quoque citra ſalutis diſpendium, indeciſam relinquere fas fuiſſet. *Bellarminus* de Amiſſ. gratiæ & ſtatu pecc. Lib. IV, Cap. XV, reprehendit Baſileenſis Concilii Definitionem, quam *certam fidem* facere non potuiſſe perhibet. *Becanus* Cap. XXIIX de Incarnat. q. I. §. X Obſervat, *Martinum V* (dicere forte voluit Nicolaum V) *hanc Seſſionem XXVI* Concilii Baſileenſis, non approbaſſe. Longius autem procedit *Melchior Canus* Epiſcopus Canarienſis, Locorum ſuorum Lib. VI, Cap. III, Num. IX, ubi Concilium Baſileenſe, eo ipſo gravis erroris incuſat, quod illo ſuo Decreto rem difinierit, quæ definiri nec potuerit, nec debuerit. Secundum hunc igitur, Alexander VII rem definierit, quæ definiri nec potuit, nec debuit. Reverâ autem definiiſſe Alexandrum VII, diſſimulent quamvis Jeſuitæ, miſeri tamen Dominicani & Thomiſtæ, in iſta cauſa ſuccubuiſſe atq; ad ſervitutem credendi illud quod falſum eſſe norunt, ſeſe redactos

detrusosque, gemunt, & tacita ab imo pectore suspiria ducunt. Præter hos, etiam illi, qui extra Romanam Ecclesiam habitant, quàm primùm Alexandri VII *Innovationem Constitutionum & Decretorum, in FAVOREM sententiæ asserentis, animam B. Mariæ Virginis, in sui creatione & in corpus infusione, à peccato originali præservatam fuisse, editorum*, intuiti sunt & legerunt, Pontificiæ dictaturæ verba satis expressa & perspicua, non alio sensu, quam eopse quem latini idiomatis indoles gignit, accipere, atque id circo pro dogmate definito, quo Ecclesiam Pontificiam locupletaverit Alexander VII, habere atque æstimare potuerunt. Condolent igitur, oppressis & succumbentibus minus crassè quàm faciunt Franciscani errantibus Dominicanis & Thomistis, simul ac gratulantur Ecclesiæ Romano-Pontificiæ, de novo quo aucta illa est credendorum articulo. Sed ut Alexandrina illa Definitio, ad omnium, etiam illorum quibus fortè visa nondum est, redigatur, notitiam, non pigrabor adscribere illam integram.

S. D. N. D. Alexandri divina providentiâ Papæ VII.

Innovatio Constitutionum, & Decretorum in favorem sententiæ asserentis, animam Beatæ Mariæ Virginis in sui creatione, & in corpus infusione à peccato originali præservatam fuisse, editorum.

ALEXANDER PAPA VII.

ad perpetuam rei memoriam.

SOLLICITUDO omnium Ecclesiarum, quam, licet meritis & viribus longè impares, Dei Optimi Maximi voluntate, & providentiâ gerimus, in id nos

nos anxiè tenet intentos & vigilantes, ut scandala quæ inter fideles pro humanæ naturæ corruptione & fragilitate necesse est ut veniant, quantum fieri potest paucissima exoriantur, ut exorta quàm celerrimè, & quàm diligentissimè amoveantur: nam iis per quos veniunt certam peccati perniciem, quibus verò præbentur præsens afferunt labendi periculum. Quarum Nos pro nostro pastoralis officii debito, & damnum summoperè dolemus, & discrimini assiduè arimur.

I. *Sanè vetus est Christi fidelium erga ejus Beatissimam Matrem virginem Mariam pietas, sentientium, ejus animam in primo instanti creatione, atq; infusionem in corpus fuisse speciali Dei gratia & privilegio, intuitu meritorum Jesu Christi ejus filii, humani generis Redemtoris, à macula peccati originalis præservatam immunem, atq; in hoc sensu ejus Conceptionis Festivitatem solemni ritu colentium, & celebrantium.*

Crevitq; horum numerus, atq; hujusmodi cultus post editas à Fel. Rec. Sixto Papa IV. Prædecessore nostro in ejus Commendationem Apostolicas Constitutiones quas sacrum concilium Tridentinum innovavit, atq; observari mandavit.

Aucta rursus, & propagata fuit pietas hæc, & cultus erga Deiparam post erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, religiosum ordinem, & confraternitates, ac concessas ab iisdem indulgentias: ita ut accedentibus quoq; plerisq; celebrioribus Academiis ad hanc sententiam, iam ferè omnes Catholici eam complectantur.

II. Et

II. Et quia ex occasione contrariæ assertionis; cui concionibus, lectionibus, conclusionibus, & actibus publicis, quod nempè eadem Beatissima Virgo Maria fuerit concepta cum peccato originali, oriebantur in populo Christiano cum magna Dei offensa scandala, jurgia, & dissensiones, rec. mem. Paulus Papa V. etiam Prædecessor noster, vetuit horum opinionem præfatæ sententiæ contrariam publicè doceri, aut prædicari. Quam prohibitionem piæ mem: Prædecessor noster ad privata etiam colloquia extendit: mandans insuper in favorem ejusdem sententiæ, ut in sacrosancto Missæ sacrificio, ac divino officio celebrandis tam publicè quàm privatim, non alio quam Conceptionis nomine uti quicumq; debeant.

III. Nihilominus, prout venerabiles fratres Episcopi ferè omnes Hispaniarum cum Ecclesiarum suarum capitulis datis ad Nos litteris exposuerunt, accedente etiam insinuatione clarissimi in Christo filii nostri Philippi earundem Hispaniarum Regis Catholici, qui specialem super hoc misit ad Nos oratorem, venerabilem Fratrem Ludovicum Episcopum Placentinum, per quem etiam delatæ fuerunt ad Nos supplicationes Regnorum earundem Hispaniarum, pergunt aliqui contrariæ illius opinionis assertores contra præfatas prohibitiones tum privatim, tum publicè præfatam sententiam aut impugnare, aut vellicare, & favorem à Romanis Pontificibus cultui, & Festo secundum illam præstitum ita interpretari, ut frustrentur; imò Ecclesiam Romanam huic senten-

sententiæ, & Cultui juxta illam Beatæ Virgini exhibito favere negant, pios Christi fideles, è sua pacifica quasi possessione deturbare conando; Vnde offensiones, scandala, & jurgia quibus obviare voluerunt Paulus V. & Gregorius XV. nostri Prædecessores perdurant adhuc, & ex occasione eorundem adversantium majora his incommoda inposterum prudenter, & meritò timentur. Quapropter super his tam præfati Episcopi cum Ecclesiarum suarum capitulis, quam memoratus Philippus Rex, ejusq; regna Nobis pro oportuno remedio instanter supplicari fecerunt.

IV. Nos considerantes, quod sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque Virginis Mariæ Conceptione festum solemniter celebrat, ac speciale, & proprium super hoc officium olim ordinavit juxta piam, devotam & laudabilem institutionem, quæ à Sixto IV. Prædecessore nostro tunc emanavit; volentesque huic laudabili pietati, & devotioni, & festo ac cultui secundum illam exhibito in Ecclesia Romana post ipsius cultus institutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum exemplo facere, nec non tueri pietatem ac devotionem hanc colendi ac celebrandi Beatissimam Virginem, præveniente scilicet Spiritus Sancti gratiâ, à peccato originali præservatam; cupientesque in Christi grege unitatem Spiritus in vinculo pacis sedatis offensionibus & jurgiis; amotisq; scandalis, conservare: ad præfatorum Episcoporum cum Ecclesiarum suarum capitulis, ac Philippi Regis ejusque regno-

rum oblatam nobis instantiam, ac preces, constitutiones, & Decreta à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, & præcipuè à Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. edita in favorem sententiæ asserentis, animam Beatæ Virginis in sui creatione & in corpus infusione Spiritus Sancti gratiâ donatam, & à peccato oirginali præservatam fuisse, nec non & in favorem festi, & Cultus Conceptioni ejusdem Virginis Deiparæ secundum piam istam sententiam, ut præfertur, exhibiti, innovamus, & pœnis in eisdem constitutionibus contentis observari mandamus.

V. Et insuper omnes, & singulos, qui præfatas Constitutiones, seu Decreta ita pergent interpretari, ut favorem per illos dictæ sententiæ, & festo, seu cultui secundum illam exhibito frustrentur, & qui hanc eandem sententiam, festum, seu cultum in disputationem revocare, aut contra ea quoquo modo directè, vel indirectè, aut sub quovis prætextu, etiam indefinibilitatis ejus examinandæ, sive sacram scripturam, aut sanctos Patres, sive Doctores glossandi, vel interpretandi; denique alio quovis prætextu, seu occasione, scripto, seu voce, loqui, concionari, tractare, disputare, contra ea quicquam determinando, aut asserendo, vel argumenta contra ea asserendo, aut alio quovis excogitabili modo disserendo, ausi fuerint, præter pœnas, & censuras in constitutionibus Sixti IV. contentas, quibus illos subjacere volumus, & per præsentes subjicimus, etiam concionandi, publicè legendi, seu docendi, & interpretandi

facul-

facultate, ac voce activa & passiva inquibuscunque electionibus eo ipso absque alia declaratione privatos esse volumus, nec non ad concionandum, publicè legendum, docendum, & interpretandum perpetuæ inhabilitatis pœnas ipsofacto incurrere absque alia declaratione.

A quibus pœnis non nisi à nobis ipsis, vel à nostris Successoribus Romanis Pontificibus absolvi, aut super iis dispensari possint.

Nec non eosdem aliis pœnis nostro & eorundem Romanorum Pontificum Successorum nostrorum arbitrio infligendis pariter subjacere volumus, prout subjicimus per præsentes, innovantes Pauli V. & Gregorii XV. superiùs memoratas Constitutiones, sivè Decreta.

VI. Ac libros in quibus præfata sententia, festum, seu cultus secundum illam in dubium revocatur, aut contra ea quomodocunque, ut suprà, aliquid scribitur, aut legitur, seu locutiones: conciones, tractatus, seu disputationes contra eadem continentur, post Pauli V. suprà laudatum Decretum edita, aut in posterum quomodolibet edenda, prohibemus, sub pœnis & censuris in Indice librorum prohibitorum contentis, & ipso facto absque alia declaratione pro expressè prohibitis haberi volumus & mandamus.

Vetamus autem Sixti IV. constitutionibus inhærentes, quempiam asserere, quòd propter hoc contrariam opinionem tenentes, videlicet Gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam hæresis crimen, aut peccatum

mortale incurrant : cùm à Romana Ecclesia, & ab Apostolica sede nondum fuerit hoc decisum, prout Nos nunc minimè decidere volumus, aut intendimus : quin potiùs contrariam illam opionem hæresis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnare aud'ntes, præter pœnas, quibus eos subjecit Sixtus IV. aliique prædecessores nostri Romani Pontifices, gravioribus aliis pœnis subjicimus, quas in contrafacientes, huic nostræ constitutioni superiùs inflximus.

VII. Volentes quod contra hujus nostræ constitutionis transgressores, etiam Regulares & cujusvis ordinis, instituti etiam societatis Iesu, & quomodolibet exemptos, & alias quascunque Ecclesiasticas, & sæculares personas cujuscunque status, gradus, ordinis aut dignitatis tam Ecclesiasticæ, quàm sæcularis, ut præfertur, tam Episcopi, & Prælati superiores, aliique locorum ordinarii, quàm hæreticæ pravitatis ubique locorum deputati Inquisitores procedant & inquirant, atque in eos strictè animadvertant : Nos enim iis, & eorum cuilibet contra eosdem transgressores procedendi, ac pœnis coercendi, & puniendi liberam facultatem, & auctoritatem iisdem auctoritate, & tenore tribuimus, & impertimur, eosque, ut præfertur, procedere, & inquirere, & punire districtè præcipimus & mandamus.

VIII. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus ac quibusvis indultis, & litteris Apostolicis quibusvis personis quantumcunque qualificatis, & in quacunque, etiam Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali Episco-

pali,

pali, & quavis alia dignitate, & honore constitutis, etiam quòd contra eos procedi, interdici, suspendi, vel excommunicari nequeat quomodo libet concessis.

Quibus omnibus, & eorum singulis, etiamsi pro sufficienti eorum derogatione de eis, ipsarumq; totis tenoribus specialis specifica, individua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per Generales, etiam id importantes, clausulas, mentio habenda, aut alia exquisita forma observanda foret, tenores hujusmodi ac si de verbo ad verbum inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, harum serie specialiter, & expressè derogamus, cæterisq; contrariis quibuscunq;.

IX. Vt autem hæc nostra constitutio, & præmissa omnia ad eorum omnium, quorum interest notitiam congruentiùs pervenire possint, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna privationis ab ingressu Ecclesiæ eo ipso incurrenda præcipimus, & mandamus omnibus & singulis locorum ordinariis, ac eorum Vicariis suffraganeis, & officialibus quibuscunque, & aliis singulis, ad quos quomodolibet spectat & pertinet, quatenus hujusmodi nostram constitutionem singulis suæ Diœcesis, vel districtus prædicatoribus, & aliis, quibus expedire judicaverint, opportunè insinuent & publicent, ac insinuari & publicari faciant, ne quis inposterum quoquo modo ignorantiam de præmissis poßit prætendere, aut se contra præmissa valeat excusare.

X. *Volumus, & similiter eadem autoritate decernimus, & mandamus, quòd præsentes litteræ per aliquos ex nostris cursoribus in Basilicarum sancti Joannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ Valvis, ac in acie Campi floræ de Vrbe de more publicentur & affigantur. Quæ affixio & publicatio ita omnes & singulos, ad quos spectat, afficiat, & arctet: ac si illis personaliter intimatæ fuissent: & quod illarum transsumptis, etiam impressis manu alicujus Notarii subscriptio, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus litteris adhiberetur, si ostentæ vel exhibitæ forent. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub annulo Piscatoris, die IIX. Decemb. MDCLXI. Pontificatus nostri Anno septimo.*

S. Ugolinus.

ANno Millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, Indictione 13. die verò. II. mensis Decembris, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Alexandri divina providentia Papæ VII. anno septimo supraseriptæ litteræ affixæ & publicatæ fuerunt in Basilicarum S. Joann. Lateranensis, & Principis Apostolorum de Urbe, ac Cancellariæ Apostolicæ valvis, & in acie Campi floræ, ut moris est per me Andream Castruvium prælibati sanctiss. D. N. PP. Curs.

Pro D. Mag. Curs. Petrus Paulus
Desiderius Curs.

Romæ, ex Typographia Rev. Cameræ Apostolicæ, M DC LXI.

Hùc

Hucusq; *Alexander Papa VII, ad perpetuam rei* perperam & illaudabiliter gestæ *memoriam*. Seriis verò votis expetita *memoriæ perpetuitas*, in tantò majus Pontificis censura est probrum, quantò per hujus Definitionem positi termini probantur minus, etiam ab illis, qui aliàs summi Pontificis manu imposita onera baiulant patienter. Immaculatæ autem conceptionis pondus, quum libertate gaudentes conscientias gravius urgeat prematque, quàm ut sustinere illud valeant, omni aliâ ope destituti, in sollicitatione verborum, quæ mera logomachia est, aliquid quærunt levaminis. Eo videlicet usque Pontificum verba versant atque volutant, donec admotis fidiculis sensum exterebrent, per quem lacerata assentiendi dissentiendive facultas, quadantenus resarcita, atque olim possessa *sentiendi libertas* recuperata videretur. Huic retinendæ gratiâ, quum omnes ingenii intendant nervos, nos missis nunc aliis, illa sola quæ ad evincendum faciunt, quod *Alexandrinâ*, secundum vulgarem opinionem, infallibili irrefragabilique *Definitione* sit effectum, ut de Dogmate quæstionis pro cujusque beneplacito sentiendi, libertate sublatâ, successerit durum conscientias ligans vinculum. In quo ubi obtinuero, omnes è Romanâ regione stantes, non sine indignatione fatebuntur, quod sollicitâ & providâ Pontificum curâ, ad Alexandrum usque, sarta tectaque servata nobilem animum alens

Potior metallis libertas,

uno valido Definitoris ictu, sit concussa, atque prostrata procumbat. Tanta scilicet ab ipsis incunabulis cum lacte materno instillatæ præsumtionis vis est, ut adversus infallibilis Controversiarum judicis Decreta, mutire vel hiscere non audeant sub Pontificale jugum missi. Ecce verò jugi

istius bajulos, usque adeò circumspectos dicam an impudentes, ut vix aliquid ejus, quod Alexander Papa VII designavit atque clarâ voce est eloquutus, in illo statu relinquant in quo ipse Constituens aut voluit illa quæ sanxit subsistere, aut aliter est locutus, aliter sensit. Sic enim nituntur in adversum, ut quas de Constitutione seu Brevi, quod vocant, legimus, haud ambiguè, sed perspicuè concepta, claraque voce pronunciata effata, interpretentur alitèr, quàm nativa vocum indoles permittit. Non mihi sic oculos mentemque iners rapit stupor, ut non videant quod vident. Diuturnis lucubrationibus fatigatum lumen aciesque mihi quamvis caligent, non tamen sic cœcutio, ut non videam, per Pontificale Breve, definire Alexandrum quæstionem, non definitam unquam, sed usque pro indefinibili habitam. Visus ille mihi est porrò, quod Dogmati, quale haud potiori (quo usque illud innotuit) habitum est loco, quàm quo habentur adiaphora, in quæ vel consentiendi vel à quibus dissentiendi, semper æqua fuit potestas, citra dubitationem contradictionemve assentiendi imposuerit necessitatem: atque imponendo, novum visus est condidisse fidei articulum. Quæ omnia mihi non stertenti per somnium, sed vigilanti noctesque ducenti insomnes, esse visa, nec videntem mens oculusve fefellerit, Responsionum, quas producturus sum, testabitur examen. Etenim cum adversæ partis Viris digniori loco positis, honestis & eruditis quandoque conversatus, inter sermones serendum & pellucentes conceptionis maculas lustrandum, expertus sum, quod plus illi sibi tribuant libertatis & potestatis, quàm Constitutionem indulsisse iisdemq; reliquisse ego assequi poteram. Nempè in favorem Immaculatæ conceptionis affirmativè solutam quæstionem negandi;

negandi; iſta quæ Conſtitutio ſtruxit deſtruendi; apertè & palàm contradicendi; atque Decreta impugnandi licentiam. Quantò verò magis in Alexandri dictatus, iſta impingere mihi ſunt viſa, tantò contradixi acrius, oculis meis plus fidens, quàm Alexandri Pontificis præcipitantiam palliare conantibus. Ad illos igitur Prætores judicium deferendum duxi, qui integras in Univerſitatibus conſtituerent Facultates Theologicas, quod citra diſſimulationem, fucum & fraudem, veritati eſſent velificaturi. Colonienſis igitur Academiæ Theologos, fictis (quod nec infrequens eſt nec illicitum) nominibus compellavi, per literas eos requirens, quas hîc bonâ fide repeto.

Maximè Reverendi & Venerabiles Domini, in Chriſto Patres ſuſpiciendi.

NAta eſt inter Ordinis non infimi, ſincero pectore Catholicos, Diſputatio de quæſtione dudum in Eccleſiâ in utramque partem magnâ animorum contentione agitata: *Utrum Dogma Catholium de Immaculatâ conceptione B. Virginis Deiparæ ſit de fide, poſtquam ab Eccleſiâ ſedente Alexandro VII Sanctæ Romanæ Sedis beatiſſimæ recordationis Pontifice, affirmativè determinatum & deciſum, creditu ad ſalutem ſit neceſſarium, an potiùs impoſterum, citra ſalutis diſpendium iſta non credere, apertè negare, iis contradicere, Decreta impugnare posſit aut debeat ille, qui verum veræ Catholicæ Eccleſiæ membrum eſſe & haberi velit?*

Itum eſt, in medium propoſitâ iſtâ Quæſtione, in diveſas

versas partes. Harum una objecit : Si qui affirmare ausint, quod Dogma quæstionis, latâ infallibilis Controversiarum Judicis sententiâ, nec de fide, nec ad salutem necessarium creditu sit, & quod negatio atque impugnatio ejus sit licita, illos S. Romanæ Sedis, non ab aliis quàm Hæreticis negatam infallibilitatem, in discrimen vocare ac labefactare: & consequenter, pro veris veræ Catholicæ Ecclesiæ membris haberi, nec possint nec debeant.

Pars altera, aliqua inconvenientia, quæ nec ex decoro essent nec congruo, per consequentias deducta, opposuit. Ego homo nunc quidem militaris, olim tamen Divinæ humanæque Sapientiæ studiis deditus & cultus, disputationi interfui, & Auditorem egi. Utroque verò horum Thesin acriter defendente, in Catholicæ Ecclesiæ alicujus Academiæ decisionem demum & hic & ille compromisit. Prior, ad Catholici Regis aliquam Universitatem, alter ad Christianissimi Sorbonam provocavit. Verùm quum hanc in Romani Pontificis infallibilitatem minus esse æquam sit notorium, intra Germaniæ limites subsistendum uterque duxit. Ego verò qui in celeberrima Coloniensi Academia, studiorum meorum tyrocinia feci, auctor suasorque fui, ut ejus Facultatem Theologicam consultum irent. Placuit consilium, atque me insuper obtestati sunt, velim ego venerandam Facultatem illam ad respondendum requirere. Ad Vos igitur, Spectabilem Dn. Decanum, atque reliquos SS. Theologiæ Doctores & Professores me converto, & obnixè rogatum venio, decenterque requiro, velitis haud gravatim, superiùs, initio statim, propositam atque rubricâ notatam Quæstionem solvere, scrupulos eximere, veritatique perhibere testimonium. Facturi estis, fluctuantibus conscientis consulentes

lentes

lentes, rem Deo gratam, meis Principalibus, mihique horum Mandatario, gratissimam.

Pro studio & opera his insertum aureum offero, quamvis nullus dubitem, Vos quo estis in Catholicos, Vestram implorantes opem, propenso animo, in Dei & Ecclesiæ Catholicæ honorem, etiam gratis, istam haud invitos præstituros operam.

Mihi in Ducatus Metropoli hiberna sunt adsignata: quum autem inter præsidiarios militiæ Præfectos, plures sint mei nominis Nobiles, Hospitem meum Dn. Nicolaum Könich, Cellævinariæ curatorem sive provisorem requisivi, ut ille hasce literas perferendas, ac sub sui nominis inscriptione, reddendas, curare velit. Maturato autem opus est, siquidem futurum fortè est, ut hanc stationem deserere, & cum alia mutare jubear.

Cæterùm unum adhuc est reliquum, de quo reverenter estis mihi compellandi. Ut videlicet hæc mea Requisitio, ad me revertatur & redeat: intelligantque & videant mei Committentes, mihi demandatum negotium bona gestum esse fide. Desideratum Responsum, huic Requisitioni, in formâ probante, haud inconvenienter poterit annecti. Ubi ad Rhenum appropinquaverint copiæ nostræ, Vobis, Deo volente, me sistam, atque debitas gratias coràm rependam. Interim ex animo precor, ut novus qui pridem illuxit annus, cedat eveniatque feliciter, sitisque diu in Ecclesiæ commodum, superstites.

Venerandi Nominis Vestri

cultor devotus
A à B. Eq. P.

Subjungo nunc quoq; per requisitos Theologos Colonienses datum Responsum.

Immaculatæ Conceptionis B. M. V.

Q*Uæritur Imo, Utrum Dogma Catholicum de Immaculatâ Conceptione B. Virginis Deiparæ sit de fide, & postquam ab Ecclesiâ sedente Alexandro VII. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Sedis Beatissimæ Recordationis Pontifice, affirmativè determinatum & decisum, Creditu ad salutem sit necessarium?*

Respondetur non esse de fide, *nec ad Salutem Creditu necessarium, patet ex adjuncta Constitutione seu brevi Alexandri VII. §.6. v. Vetamus autem &c:*

Quæritur Secundo : an deinceps citrà salutis dispendium quis possit non Credere *B. V. esse Immaculatè Conceptam?*

Item an Citrà salutis Dispendium possit apertè negari *B. Virginem esse Immaculatè Conceptam, ejusq; immaculatæ Conceptioni* Contradicere, *& Decreta illa Pontificum* impugnare, *qui pro vero veræ Catholicæ Ecclesiæ membro haberi vult.*

Respondetur ad Imam partem quæstionis bujus, posse *quem* nolle credere *immaculatam* Conceptionem *sine dispendio salutis, patet ex §.6. ubi probibet Pontifex, Contrariam immaculatæ Conceptioni opinionem tenentes damnare aut Hæresis aut peccati mortalis, imò gravissimis pœnis eos subjicit qui ausi fuissent taliter eos damnare.*

Respondetur ad 2dam quæstionis partem, per se loquendo pecca-

peccaturum *quidem* graviter, *qui hæc ausus fuisset, ut patet ex §. v. brevis.*

Et Colligitur ex gravissimis pœnis & Censuris, quæ scripto seu Voce impugnanti immaculatam Conceptionem istic decernuntur & non nisi peccantibus graviter decerni solent aut possunt, non tamen propterea desinere esse Verum Ecclesiæ membrum, cum non per Hæresin aut Schisma se ab Ecclesia secernat.

Ita sentiebat S Facultas Theologica Almæ Universitatis hujus Coloniens. hac die 13. Julii 1694.

Ad Mandatum speciale Admodum RR. Eximiorm ac Amplissimorum DD. DD[rum] *S. Facult. Theologicam in Colonia Regentium.*

L. S.

Ego Albertus Schavvbergs. Sacris Apostolica & Imperiali authoritatibus Publ. Juratus Not. almæque hujus Ubiorum Universitatis ac studii Generalis Colonienf. Pedellus Juratus subscripsi. mpp.

Integra Alexandri VII Constitutio inserta recitatur, quæ non procul hinc quum totidem sit expressa verbis, hic re petere eam supersedeo.

In hoc verò ipso quod modo repræsentavi Coloniensium Responso, tantò acquiescere potui minus, quantò longius, ab Alexandri Diplomatis tenore atque perspicuo verborum sensum, illud abit & abludit. Aliam igitur adhuc Romano Catholicam Academiam adire, ejusq; Theologos compellare constitui. Ad Herbipolenses autem me converti, quod ante annos circiter quinquaginta, moderatos & discretos ibi invenerim Theologos, qui haud degeneres

ſuceeſſores reliquiſſe mihi videbantur. Prius itaque quàm Colonienſium Reſponſi ſuſcipiam examen, etiam horum in conſpectum ducendum mihi eſt Reſponſum, ut de unâ, non quidem Samiâ, ſed domeſticâ fideliâ, duos dealbare liceat parietes.

En nunc, Benevole Lector, Reſponſum ambientem Epiſtolam.

Maximè Reverendi & venerabiles Viri, in Chriſto Patres ſuſpiciendi.

SEmper equidem perſuaſus nec aliter doctus unquam fui, quàm quod Sacræ Romanæ Apoſtolicæ Sedis Sanctiſſimi Patriarchæ, de rebus ſanctæ Religionis & Chriſtianæ fidei Capita attinentibus, Decreta, Deciſiones, & Definitiones poſtquam promulgatæ atque ad omnium, quorum intereſt, notitiam redactæ fuerint, infallibilem obtinere auctoritatem, atque omnes ſincero pectore Catholicos, ad Divinam, formidinem oppoſiti excludentem fidem perhibendam, obligare debeant. Porrò verò, ſubſtratam Summi falli & fallere neſcii, Pontificis Definitionem, ſicut credendi imponit neceſſitatem, ita non credendi, negandi, contradicendi, impugnandive prohibere libertatem & licentiam, aut rectè credo ego, aut omnia me fallunt.

Eccum autem de Dominicanorum Familiâ Patrem quendam, apud nos in S. Lüdgeri Monaſterio hoſpitantem, atque communi Catholicorum in Pontificiam infallibilitatem

tem consentientum sententiæ, non sine hujus vilipendio, obnitentem. Vos verò venerabiles Patres ne Monasterii nostri situationem ignoretis, celare non debeo, adhærere illud civitati, quæ Helmstadium quamvis nuncupetur, adscititio tamen Academiæ Juliæ, cui hospitium largitur, nomine magis quàm suo proprio, inclaruit. Nos interim ibi medios inter Hæreticos, publico Religionis exercitio gaudemus, atque relinquuntur nobis reditus, non tantùm ad honestè tolerandam vitam sed etiam ad benefaciendum cùm pauperibus tùm Fratribus peregrinis, sufficientes. Hospitio itaque excepimus istum cujus modo memini, Dominicanum, Patrem & Sacerdotem eruditum volubilisque ad disputandum linguæ. Factum subinde est, ut hospite adhuc præsente, aliquis de vicinæ Academiæ Theologis (quippè qui moderatiores sunt, quàm ut nostram aversentur conversationem) nos invisum accederet. Motæ sunt (sicut in eruditorum consessu fieri consuevit) variæ de rebus variis quæstiones. Majori tamen cum animorum contentione agitata est illa, quæ circa Immaculatam conceptionem B. Virginis Deiparæ, dudum est nata, diu in suspenso relicta, tandem per Beatissimæ memoriæ Pontificem maximum Alexandrum Septimum terminata, atque in adfirmantium favorem, infallibili Decreto decisa. Equidem debiti obsequi memor, Summi Pontificis causam egi, Definitionisque defensionem suscepi. Ex adverso hospes ille Dominicanus, cum præsente Lutherano Theologo potiùs, quàm cum fidei domesticis facere, mihi est visus. Nec immerito ita mihi est visus, eò quod controversiam illam modò credendorum numero eximendi; modò in alterutram partem non obstante Pontificia Definitione, descendendi, modo incumbentem credendi necessitatem negandi;

negandi; modo ipsi Pontificio Decreto controveniendi imò illud impugnandi licentiam prætendere non est verecundatus. Cessit Disputatio ista in nostrum damnum; nec certe cedere melius potuit, siquidem istam hospitis nostri præcipitantiam, Lutheranus ille Academiæ Juliæ Theologus protinus in rem suam vertit, atque è concessis, Romani Pontificis infallibilitatem acrius impugnare cœpit. Altercatio ista scandali plena non tantum offendit sacri Ordinis nostri Fratres, sed ansam quoque Lutherano Theologo porrexit, ad malè judicandum de Catholicorum circa definita dogmata, dissensu. Imò malè vereor, proditu-ram propediem Disputationem Academicam, quâ istud inter Catholicos certatum certamen & propaletur, & depromtis è Dominicani pharetra telis pontificis Romani, hîc loci in Hæreticâ Academiâ jam dudum per Calixtos indignè exagitata Infallibilitas, impetetur, atque exagitetur amplius. Ut igitur datum scandalum de Conventu nostro tollatur, fluctuantium Fratrum conscientiæ tranquillentur, atquè infallibilitatis privilegio Divinitus donati summi in terris controversiarum Judicis auctoritas sarta tecta conservetur, Vos, Academiæ Herbipolitanæ maximè Reverendos & Venerabiles Theologos, per vestram obtestor fidem: velitis haud gravatim, ad subjectas quæstiones, juxta Sacræ Catholicæ Ecclesiæ universaliter recepta principia respondere: Primò in genere: *Utrum verum veræ Catholicæ Ecclesiæ membrum, Dogmati tali quod ad credenda pertineat, autoritate insuper infallibiliq; Summi Pontificis effato, sit definitum, fidem apertè denegare, ei contradicere atq; promulgata Decreta, absq; mortalis peccati reatu impugnare possit aut non possit?* Deinde in specie: *Utrum Dogma Catholicum de Immaculata conceptione B. Virginis Deiparæ,*

Deiparæ, postquam ab Ecclesiâ sedente Alexandro istius nominis VII, Sanctæ Romanæ Sedis beatissimæ recordationis Pontifice affirmativè determinatum est & decisum, inter credenda sit referendum, an potius imposterum, absq; mortalis peccati reatu, dogma illud non credere, palàm negare, ei contradicere, atque Decretum impugnare possit aut non possit aliquis qui verum veræ Catholicæ Ecclesiæ membrum esse & haberi velit? Agite, Venerabiles Domini, requisiti respondete ad interrogata directè, ut intelligam, erraveritne hospes ille noster, an erraverim ipse? Facturi estis rem Deo acceptam, Catholicæ Ecclesiæ salutarem, atq; præclarè non tantùm de me, sed & de Fraternitate nostrâ universâ merituri. De propenso autem, erga Catholicos, Vestram implorantes opem, animo, mihi polliceor, Vos in Dei & Ecclesiæ Catholicæ honorem, respondendi studium & operam, haud difficulter gratis esse præstituros. Et quidem tantò mihi de Vobis illud promitto magis, quantò nostis rectiùs, me Monachum gregarium, nihil habere proprii, de quo possim esse liberalis. Interim Deum promitto remuneratorem, apud quem pro Vestrâ incolumitate devotâ prece intercedere nunquam sum desiturus Valete.

Venerandi nominis Vestri

Scribebam in Wehrdensi Ord. S. Bened. Abbatiæ Monasterio S. Ludgeri propè Helmstadium.

devotus cultor.
P. A. P.

Succedat hisce Herbipolensium Theologorum

ad præmissam requisitionem Responsum, his quæ sequuntur conceptum verbis.

Admodum Reverende in Christo Pater

AD amantissimas Admodùm Reverendæ Paternitatis vestræ literas & gemina postulata paucis inservio, & Resp. I. Si R. Pater ille apud Vos hospitans, communi sententiæ de infallibilitate Pontificis, cum ejus vilipendio obnixus & contrariatus est, omninò quoad hoc malè & scandalosè processit. Docuerunt equidem Catholicorum aliqui iiq; pauci, Alphonsus de Castro, Almainus, Gerson cum aliquot Parisiensibus Doctoribus (quibus non obscurè favent propositiones conventûs Parisiensis Anno 1682. 23. Martii editæ) quod quamvis Papa cum concilio œcumenico definiens sit infallibilis in fidei dogmatis, si tamen se solo sine concilio tali definiat è cathedra, falli posse, & quamvis aliqui Pontifices definirent, Papam etiam se solo è cathedra definientem falli non posse in dogmatis fidei, ajunt tamen Hi pauci auctores, id ipsum non esse de fide, eò quod nullus Papa id cum concilio œcumenico definierit: definitionem autem sine tali concilio, non esse infallibilem. Sed arguitur hæc paucorum sententia, à cæterorum omnium doctorum Catholicorum torrente, utpote scandalosa, erronea, & ut Bellarm. to 4. lib. 4. ait : hæresi proxima. *Sanè D. Petro ejusq; successori dictum est Luc. 22. rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua & Tu conversus confirma fratres tuos : Petro hoc dicitur (non ecclesiæ quæ fratres non habet) Petrus igitur ceu Petra Ecclesiæ ejusq; successor errare non potest in dogmatis fidei decidendis & ex cathedræ*

publicè

publicè definiendis. Petri ejusq; successoris munus est confirmare fratres in articulis fidei credendis, non autem confirmari à fratribus sivè Episcopis in concilio œcumenico, potest errare œcumenicum sine Papa id confirmante juxta illud 7. Synodi generalis, act. 6. non est legitimum decretum Generalis Concili, quod sine Rom. Pontifice aut ejus Legato fit : e contra non potest errare Papa sine concilio definiens è cathedra. Profectò sæpe nequit cogi tale concilium, ut patet in tribus primis seculis & tamen tunc debuit esse infallibilis judex controversiarum fidei; nec est credibile, Christum dedisse Papæ Infallibilitatem in definiendo, cum conditione tam difficili ac sæpe moraliter impossibili, cogendi concilium. Deniq;, ut plura alia taceam, si Papa se solo definiens errare posset, posset Catholicus adhuc amplecti hanc propositionem v.g. ab Innoc. X. damnatam : Semipelagianum est, dicere Christum pro omnibus omnino passum. Quæ hinc scandala? Quæ turpitudines? quæ corruptelæ fædarent Ecclesiam?

Resp. II. Si R. Pater ille apud vos Hospitans contra immac. Conceptionem B. M. V. disputavit vel locutus est haud dubiè non tantum malè fecit, sed etiam graves ab Alexandro VII. latas censuras incurrit, quos ille Pater, quia mihi describitur tanquam vir eruditus, ignorare non potuit, certè non debuit. Si verò tantùm contendebat, illam de immac. Conceptione sententiam non esse à Pontifice definitam, & Ecclesiæ (ceu dogma fidei credendum) propositam, rectè & verè dixit. Nec enim Alexander VII. nec ullus alius Papa definivit ex cathedra ceu dogma fidei Beatam Virginem esse immaculatè conceptam. Solummodo sanxit Alexander VII, ut non liceat piam nostram de immac. Conceptione sententiam ejusq; cultum ac festum in disputationem revocare, aut contra eam quoquo modo, directè vel indirectè

aut ſub quovis prætextu ſeu occaſione ſcriptò vel voce loqui, concionari, tractare, diſputare, idq; ſub gravibus cenſuris.

Atq; hæc ſunt quæ ad interrogata Admodum Reverendæ Paternitatis ſuæ ſtrictim & paucis reſpondere volui, ex conſenſu & Decreto ſacræ Facultatis noſtræ Theologicæ. Commendo me enixè in SS. Sacrificia & ſi quâ inre ſimili vel alia inſervire potero, ſum & ero

Admodum Reverendæ Paternitatis Veſtræ

Herbipoli 13. Novemb. 1694.

Paratiſſimus in Chriſto Servus

Bruno Greber S. I.
S. Facult. Theol. p. t. Decanus

CXXVII. A Colonienſibus Theologis parum quum diſcrepent Herbipolitani, & uno ore loquatur utraque Facultas, quicquid reſponſi reddendum erit illis, idem ſibi capiant, atq; ad ſe pertinere credant, ſerius compellati Herbipoleos Theologi. Utroſque autem urget non inanis ſollicitudo, in ſtudium celandi aut minimùm palliandi, inconſultæ Conſtitutionis nævos, erumpens. Prævidentes igitur & intelligentes, quàm graviter unius capitis ruina concuſſura eſſet horum Eccleſiam univerſam, undequaque ad operas ferendum concurrere, nihil eſt mirum, ſicut nec iſtâ opitulandi promtitudo, iis quorum intereſt, vitio verti poteſt. Etenim ſi quisque civis bonus, præſentem reipubli-

reipublicæ ſtatum amat, Clerus Romanus non poterit non præſentem Papalis reipublicæ ſtatum adamare. Status autem iſtius prora & puppis eſt, Pontificis infallibilitas. Hac ſtante, omne Papale ſtabit intereſſe, ruente, ruitura ſunt illi ſuperſtructa omnia. Paſſa autem eſſet Infallibiliſta notabile deliquium, ſi univerſa quæ Alexandrina tradit Conſtitutio, ſic acciperetur ſicut jacent & ſonant. Sic enim iſta conſpicuæ veritati reluctantur apertè, ut præpoſtera in ſequiorem partem ruens, erroribus gravida Conſtitutio, celebratam infallibilitatem gravi involatura eſſet ruinâ, ni à Conſtituentis dictantiſque intentione alienus, inconvenientia ſi non tollens, ſaltem illa temperans & emolliens ſenſus affingatur. Inconvenientium turpitudinem Reſponſorum mox ſuſcipienda anatome, eſt detectura.

CXXIIX. Non ſine commiſeratione autem intueor meos, inter ſacrum & ſaxum ſudantes Conſultores. Ab unâ ſcilicet parte, Pontificia urgentur infallibilitate, quæ ſecundum horum principia, ſacroſancta atque ſuprema lex eſſe debebat: Ab alterâ parte ſtant, è malis, quæ Alexander enixus eſt ovis, excluſi mali pulli, in Eccleſiæ foro venum non exponendi, ſuffocandi potius inplumes quàm fovendi & alendi. Sed abſque ulteriore ambage, propius accedendum ad rem ipſam; ſiquidem adeſt nunc inquirendi tempus, quæ & qualia ſint iſta capita à quibus Alexander Papa VII, per meos, non obſtante veritatis evidentiâ, abſolvitur Conſultores. Ordine juxta interrogata & reſponſa incedere par eſt & conveniens.

CXXIX. Ad primam quæſtionem, utrum in diſquiſitionem, vocatum Dogma, *ſit de fide*, & conſequenter *ad ſalutem neceſſarium?* reſpondetur negativè quod *non ſit de fide, nec ad ſalutem neceſſarium* Dogma. Secundum rem &

 veritatem

veritatem esse responsum, lubens equidem agnosco: Pontificis autem mentis intentioni & animi ejus sententiæ illam quadrare, hoc est quod nego. Non enim quæritur quid orthodoxum rectumve sit, sed quid promulgatâ Constitutione sanciverit Pontifex? Huic tribuunt qnod eum voluisse & fecisse vellent, atque ut incautos, ita eum voluisse persuadeant, ad Constitutionis §. VI provocant lectoremq; remittunt. Habent autem §. istius VI verba ita. *Vetamus autem Sixti IV Constitutionibus inhærentes, quempiam asserere, quod propter hoc contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem Mariam, cum Originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen aut mortale peccatum incurrant, cum à Romanâ Ecclesiâ & ab Apostolicâ Sede nondum fuerit hoc decisum, pro ut nos minimè decidere volumus aut intendimus: quin potius contrariam illam opinionem, hæresis aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes præter pœnas quibus eos subjicit Sixtus IV, aliiq; prædecessores nostri Romani Pontifices, gravioribus aliis pœnis subjicimus, quas in contrafacientes, huic nostræ Constitutioni superiùs inflixemus.* Per istâ substratâ, probè infertur: Propter quam opinionem retentam, homo hæresis crimen aut mortale peccatum non incurrit, illa opinio nec est de fide, nec ad salutem creditu necessaria. Hactenus benè: rectè sic inferri iterum affirmo. Sed jus quod Colonienses in Constitutionem istam sibi tribuunt, nihilo minùs mihi quàm illis competit. Sicut illi probationes inde petunt, ita ex eodem quoque fonte haurire mihi licet. Haud equidem opinor negaturos Colonienses cum Herbipolitanis, per omne quàm latè illud patet Diploma, S. Spiritum infallibilitatis sparsisse radios. Non è solo autem, hæresin intentandi interdicto, de interdicentis judicandum intentione. Potius sancientis intentio

tio ibi est quærenda, ubi ex instituto de eâ agit eandemque declarare nititur. Facit autem hoc ipsum statim post introitum. Postquam enim causas ad decernendum irritantes moventesque exposuisset, atque *Philippum Hispaniarum Regem ejusq; Regna pro oportuno remedio* (Definitione videlicet terminante litem, quod jam dudum splendidis Romam destinatis Legationibus, flagitaverat Hispania universa) *instanter sibi supplicantia* ostentasset, §. IV, de Pietate & devotione colendi & *celebrandi Beatissimam Virginem*, animi sui sententiam, atque agitatam mentis intentionem sic declarat; quod *nimirum cupiat in Christi grege UNITATEM SPIRITUS in vinculo pacis, sedatis offensionibus & jurgiis, amotisq; scandalis servare.* Dogma igitur de præservatione Beatæ Virginis in sui conceptione à peccato, tale oportet esse Dogma, quod ad *Unitatem Spiritus in vinculo pacis servandam* seu retinendam pertineat: & porrò tale Dogma, circa quod offensiones, seditiones & jurgia, quàm diu sedata non fuerint, tàm diu in Christi grege *Unitas Spiritus* in vinculo pacis conservari nequeat. *Alex. VII intentio è §. IV. eruitur.*

CXXX. Quinam verò qualesve Articuli, quæ qualiave sunt Dogmata, in quibus UNITAS SPIRITUS EST CONSERVANDA, si non sunt illa, quæ ipsam salvificam fidem attinent, & ad salutem cognitu credituque habentur necessaria. UNITAS SPIRTUS non est alia quàm unitas fidei salvificæ, sive quod idem est, unanimis in fidem salvificam consensus. In ista videlicet *Fidei unitate, fideles conservat Spiritus Sanctus.* Istâ fide actu debent esse prædicti, atque in ipsa illa fide actu inter se communicant, cuncti quotquot sunt toto orbe Christiani, locorum quamvis distantiâ à se invicem remotissimi. Et quia in istâ unitate fidei, Spiritus Sanctus fideles in universum omnes conservat

ſervat, ideò univerſaliter in Eccleſia recepta & ſemper audita vox eſt, per quam celebratur Deus quod *Spiritus Sanctus per diverſitatem linguarum cunctarum, gentes in unitate fidei* (ad quam Alexander Papa VII Immaculatæ conceptionis Articulum in ſuæ intentionis declaratione reductum ivit) *congregaverit*. Hymnus iſte ad vernaculum redactus idioma ſic effertur; die gantze Chriſtenheit auff Erden/ hält in einem Sinne gar eben.

CXXXI. Quænam verò eſt fides illa in cujus unitatate Spiritus Sanctus gentes congregavit? Certè non poterit eſſe alia præter ipſam illam quam Spiritus Sanctus operatur. Fides enim Dei èſt donum, quod mediante Scripturâ, quæ operantis S. Spiritus gratiâ nunquam deſtituitur, eam legentibus, audientibus, ruminantibus confertur. Ipſa illa fides, quam operatur S. Spiritus, & in cujus unitate per diverſitatem linguarum cunctarum gentes congregavit, à viris Apoſtolicis in Symbolum, ceu aliquod credendorum compendium, eſt redacta. Quænam verò doctrinæ ſeu Dogmati, de Immaculata B. V. conceptione, *in cujus fide*, Pontifex Alexander VII, *Chriſti gregem conſervari cupit* (ſunt ipſiſſima ejus verba) cum Symbolo Apoſtolico (non niſi vetuſta, excluſis omnibus novis, Dogmata recipiente) communio? Quantumvis autem novitius ille Articulus in Symbolo non exſtet, extat tamen in Alexandrinâ Conſtitutione, ſecundum quam Pontifex *cupit in Chriſti grege, unitatem Spiritus*, circa Articulum de quo integer §. IV tractat, *in vinculo pacis conſervare*: qua propter ejusdem Conſtitutionis vigore, recenter natum Articulum ad eos pertinere oportet Articulos, in quorum fide, *unitas Spiritus conſervatur*, ſive quod eodem recidit, *in cujus fidei unitate, Spiritus Sanctus cunctas per diverſita-*

versitatem linguarum gentes congregat. Tales verò Articuli sunt *de fide, & ad salutem creditu necessarii.* Quandoquidem igitur de Immaculata B. V. conceptione Articulus, tenore & rigore IV Paragraphi, ad istos pertinet Articulos, in quorum fide, *unitate Spiritus conservamur*; de Immaculatâ conceptione Articulum, talem oportet esse Articulum, quales sunt *de fide, & ad salutem creditu necessarii* Articuli: quod probandum erat.

CXXXII. Eant nunc Domini Colonienses & prætendere pergant, ex Alexandrinâ *patere* Constitutione, quod Articulus quæstionis, *non sit de fide, nec ad salutem creditu necessarius.* Comitentur hos, Domini Herbipolitani, quos in eadem cum illis sententia esse, *Bruno Greberus S. S. Facultatis Theologicæ Decanus*, & suo & Collegarum nomine est professus. Agnoscant iidem, enormiter errasse Pontificem, quando musteum melioribus seculis ignoratum Dogma, ad eorum redegit ordinem, quo collocantur ista, in quorum fide, *unitate Spiritus conservantur* gentes Christi nomen professæ. Fateantur se vidisse Alexandri Papæ VII intentionem, sed quod viderint dissimulasse, ut exulceratæ causæ emplastrum applicarent, atque adspersa probra de Ecclesiæ foribus detergerent. Probrosa enim & scandaii plena res est, novos, sicut Alexander fecit, condere fidei Articulos, inter credenda ad salutem necessaria referre, quæ antiquitus credita non sunt.

CXXXIII. Nempè stante ista Pontificis sententia, sanxerit ille quod non sanxerunt, ejus in Papatu prædecessores; non Concilium Tridentinum, fidei Pontificæ norma. Et aucta fuisset horum Ecclesia, novo fidei Articulo, Apostolis horumque discipulis ignorato. E quo porrò sequitur, aut omnes illos servatos fuisse, ignorato aliquo *Novo fide Art. aucta Eccl.*

credendorum articulo, aut ignorantes periisse: quorum alterutrum adstruere absurdum imò impium est. Est enim ad salutem cognitu credituque necessariorum indoles & natura, ut credantur virtute internæ gratiæ, quæ sicut in nullius mortalium manu est, arbitrio & potestate, sed eam conferre solius est Dei per Verbum operantis, ita quoque in nullius est potestate, Articulum aliquem fidei condere, & ad credendum injungere. Conditum autem esse, ante annos circiter triginta quatuor, novum aliquem fidei articulum, quamvis illi, quos ineptæ Constitutionis piget pœnitetque, agnoscere detrectent, plenis tamen buccis, sonorâ ad Franciscanorum aures accommodata vox, proclamat. Malus quidem, inveteratus tamen mos est, amplificare credenda, horumque regulam eo dilatare usque, donec omne illud, quod ad palatum est & arridet, complectatur. Bone Deus! quid meliorum puriorumque seculorum Patres essent dicturi, si horum aliquibus redivivis, in Ecclesiæ theatrum iterum ingredi daretur? Dicite queso, utrum è Doctoribus discipuli facti, novis olim ignoratis Dogmatibus addiscendis sint vacaturi, an potius discendorum mole territi, gradum revocaturi, atque simplici suâ fide involuti, ad pristinam quietem redium acceleraturi? Sed muros Iliacos peccatur intra & extra.

CXXXIV. Venio nunc ad alteram quæstionem, atque data ad illam Responsa. Benè digesserunt Domini Colonienses Theologi quæstionem illam in duo membra, ut tanto responderent distinctius. De priori igitur prius. *Quæritur*, ajunt, *secundo*: an *deinceps citra salutis dispendium, quis possit non credere, B. V. esse immaculatè conceptam?* Respondetur *ad primam partem quæstionis illius, posse quem* | *NOLLE CREDERE immaculatam conceptionem*

sine

fine dispendio salutis, patet ex paragr. VI, ubi probibet Pontifex contrariam immaculatæ conceptioni oppositam opinionem tenentes damnare, aut Hæresis aut peccati mortalis: imò gravissimis pœnis eos subjicit, qui ausi fuerint taliter eos damnare. Ita Domini Colonienses Theologi.

CXXXV. Procedit autem Responsum, Paragraphum VI fundamenti loco iterum substernens, è falsâ hypothesi: nimirum quod Pontifex, in quæstione versans Dogma, habuerit pro tali, quod *non sit de fide*, sed indifferenter se habeat ad credenda, possit credi, & possit non credi, citra salutis jacturam. Ast falsam esse dictam hypothesin, quum supra evidenter sit demonstratum, ecquid mirum è perforato cortice excludi arrosum nucleum? Et fieri vix potest quin posito uno inconveniente sequantur plura. Incoveniens esse ajo, Immaculam conceptionem *posse quem nolle credere*; non quidem ideò quod sit credenda, sed quod non credendi libertas inconvenienter ex eâ deducatur Constitutione, quæ eam *non credere* prohibet. Etenim si litem dirimens Pontifex, habuit Dogma illud eo loco, quo illa ponuntur, in quorum fide, *unitas fidei conservatur* (sicut habuisse eum è §. IV deduximus) huic *oppositam opinionem retinendi* licentiam indulgere ideò non potuit, quia illa in quorum fide, *unitas Spiritus conservatur*, creditu sunt necessaria necessitate medii: quæ verò sic sunt necessaria illa simpliciter sunt necessaria, circa quæ nulla relinquitur credendi vel non credendi libertas: adeò ut non credentem nulla excuset ignorantia, ne insuperabilis quidem & invincibilis, nec excusatio undecunque illa petatur inveniat locum. Sicut nec talem licentiam, citato §. IV, indulget Pontifex. Saltem Immaculatæ conceptioni contrariam sententiam tenentes, *Hære-*

Coloniens. Resp. examen.

Necessaria necessitate medii, simpliciter necessaria

sis

sis aut peccati mortalis, damnare sub gravissimis pœnis prohibet. Non autem ille qui opinionem aliquam, hæreseos aut peccati mortalis non damnat, eandem credendi aut profitendi facit potestatem. Res exemplo adducto futura est manifesta. Sententiam per quam VII, nec plura nec pauciora statuuntur propriè dicta Sacramenta, vel hæreseos vel peccati mortalis nemo nostrum damnat: attestante Apologia Aug. Confess. cujus hanc in rem verba ita habent: *Nemo vir prudens, de numero aut vocabulo* Sacramenti, *magnopere rixabitur.* Nec tamen cuiquam nostratium, Sacramentorum, propriè talium, sacra, sic ampliandi, in sacrum septenarium numerum condescendendi, eumque tuendi & propugnandi cuiquam facimus potestatem. Sic quoque Pontifex, quantumvis Immaculatæ conceptioni contravenientem opinionem, nec hæreseos nec peccati mortalis damnet, eo tamen ipso non permittit cuipiam suorum, ut credere & profiteri eam pergat; vel ut *credere eam nolit*, multò minùs ut illam quam *credere non vult* vellicet aut pungat; siquidem affirmanti sententiæ tantopere favet, ut in eam impingentem dubitationem, procul remotam velit, dubitantibus pœnas intentet, gradus inter Ecclesiasticas sublimioris; per ea quæ Bullæ Paragrapho IV statuuntur, & sic sunt concepta.

Exemplū à Sacramētorum numero.

CXXXVI. *Et insuper omnes & singulos*, ait ibi, *qui præfatas Constitutiones seu Decreta, ita pergent interpretari, ut favores per illas dictæ sententiæ, seu Festo & cultui secundum illam exhibito frustrentur, vel qui hanc eandem sententiam, Festum seu cultum, in disputationem revocare, aut contra ea quoquo modo directè vel indirectè, aut quovis prætextu, etiam indefinibilitatis ejus examinandæ, sive S. Scripturam aut S. Patres, sive Doctores glossandi vel interpretandi, de-*

di, deniq; alio quovis prætextu seu occasione, scripto seu voce, loqui, concionari, tractare, disputare, contra ea quicquam determinando, aut asserendo, vel argumenta contra ea afferendo, & insoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo disserendo ausi fuerint, præter pœnas & censuras in Constitutionibus Sixti IV contentas, quibus illos subjicere volumus & per præsentes subjicimus, etiam concionandi, publicè legendi sive docendi, interpretandi facultate, ac voce activa & passiva, in quibuscunq; electionibus eo ipso absq; alia declaratione, à quibus pœnis, non nisi à nobis ipsis, vel successoribus nostris Romanis Pontificibus, absolvi aut super iis dispensari possint : & quæ sequuntur. Sic scilicet comparata est, non credendi quod B. V. immaculatè sit concepta, laudata permissio. Euge verò bellam, in non credentes negantesve immaculatam conceptionem condescendentis Pontificis indulgentiam & liberalitatem, quam nemo sobrius ibi constituto mercetur precio. Dabimus aliud minus exosum exemplum, de quo nulla nobis cum Adversariis intercedit controversia. Græcæ Religionis Christiani, contradicentibus omnibus aliis statuunt, S. Spiritum à solo Patre procedere. Quamvis verò illi errent, non tamen crediderim Pontificios, qui aliàs satis temerè ad hæresin immerentibus tribuendam prosiliunt, universam Ecclesiam Orientalem Hæreseos eâ propter damnaturos. Nec tamen magis illi quàm nosmet ipsi, permissuri sunt, ut in Occidentali Ecclesia, Processio S. Spiritus à solo Patre, credatur, asseratur aut propugnetur. Ista igitur dissensus, citra Hæreseos criminis accusationem, tolerantia, nullam inducit licentiam aut libertatem Dogma erroneum credendi, probandi vel scripto vel voce asserendi. Ad eundem quoque modum Pontifex, quantumvis Immaculatæ

Exemplũ à processione Sp. S. à solo Patre.

conceptioni contravenientem sententiam tenentes, Hæreseos impietatisve damnare prohibeat, ista tamen prohibitio non largitur facultatem, negantem sententiam impunè credendi probandi, vel scripto vel voce asserendi: siquidem Alexandrina Constitutio, sub tàm gravium comminatione pœnarum etiam hoc prohibet, ut non potuerit prohiberi gravius severiusve: per illa quæ è Constitutionis §. IV modò sunt adducta.

Coloniensium Th. cum Pontifice collisio.

CXXXVII. Sed videamus, an illud quod Alexander Pontifex statuit, cum eo quod Domini Colonienses responderunt, subsistere & conciliari queat. Si verum est quod hi dicunt, *Posse aliquem nolle credere immaculatam conceptionem, sine dispendio salutis,* referenda conceptio illa fuerit inter adiaphora Dogmata. Quod si verò, Immaculatæ Conceptionis dogma, ἀδιαφόρων numero, per eâ quæ Alexandrina Constitutio sancit, eximi demonstravero, eadem operâ Colonienses Dominos Theologos collisionis cum Pontifice, convicero, eò quod aliter illi sentiant, quàm Constitutionis verba patiuntur & permittunt.

Nullum dogma ad credenda indifferēter se habere.

CXXXIIX. In antecessum autem in memoriam revocandum est aliquid quod nemo ignorat: nempè nullum non Christianæ Religionis ad credenda pertinens dogma, vel indifferenter vel non indifferenter ad credenda se habere. Priora indifferentia, non tanto stringuntur rigore, ut sine salutis jacturâ ignorari nequeant, adeò ut non credens damnationem necessariò & inevitabiliter incurrat.

Juxta fidem emergentes annata quæst.

Referri talia possunt inter annatas juxta fidem emergentes quæstiones, credendorum appendices. Posteriora non indifferenter in ordine ad credenda sese habentia, fidei fundamentum attinent, cum credendi conjuncta necessitate, ignorari non debent, credendorum numero eximi non

possunt,

possunt, sed incumbit illa credendi necessitas. Atque talia *fidem constituentia* dicuntur. *Fidem constituentia.*

CXXXIX. Inter hæc & illa non dantur medii ordinis Dogmata: siquidem contradictionem implicat, unum idemque Dogma, cum necessitate credendi esse conjunctum, & cum tali necessitate non esse conjunctum. Quapropter omnia quotquot sunt Christianæ fidei & Religionis Dogmata ad alterutram horum classem sunt reducenda.

CXL. Juxta Coloniensium Dnn. Theologorum Responsum, illud de quo suscepta est disquisitio Dogma, ad indifferenter se habentia, non necessariò credenda, fuerit reducendum. Juxta Alexandrinam Constitutionem, ad necessariò credenda, non indifferenter se habentia reducendum esse, ita probatur. Dogma, cujus credendi necessitas, sub gravissimarū sublimioris gradus pœnarum comminatione imperatur, illud non potest esse indifferens Dogma. De immaculata B. V. conceptione Dogmatis credendi necessitas, sub gravissimarum sublimioris gradus pœnarum comminatione, per Papalem Constitutionem imperatur. Ergò de Immaculata B. V. conceptione dogma, non est indifferens dogma. Si non est indifferens, cum credendi necessitate conjunctum esse oportet: si hoc, falsum esse oportet quod Dn. Colonienses ad primæ quæstionis partem primam dederunt Responsum, nempè *Posse quem nolle credere Immac. conceptionem sine dispendio salutis*. Fundant tamen illi suæ sententiæ veritatem, quod scilicet dogma quæstionis, credendorum numero eximatur, in unâ & solâ Pontificis declaratione, quod *Contrariam opinionem tenentes, Hæresis aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes*, gravissimas intentet pœnas. Verùm Dogmatis tàm sublimi loco positi, quo hoc ipsum posuit Alexander, naturæ repugnat, quod sic canonisato Dogmati *Colon. Th. Resp. Pontifici repugnat.*

contra-

contradictoriè oppositum Dogma; *tenentes*, *hæresis crimen non incurrant*, aut procul ab omni *impietate* sint remoti. Etenim quodcunque Dogma, adiaphororum numero eximitur, eo ipso quod eximitur, inter dogmata creditu necessaria refertur: siquidem omne Dogma non adiaphorum seu non indifferens, cum credendi necessitate est conjunctum. Sed Dogma de Immaculatâ B. V. conceptione Alexander VII adiaphororum numerò exemit, eò quod *quoquo modo directè vel indirectè, aut quocunq; prætextu*, &c. sub gravissimarum pœnarum comminatione parataque executione, descissere aut adversus illud mutire prohibet. Ergo Dogma de immaculatâ B. V. conceptione, Alexander VII inter Dogmata creditu necessaria redegit. Porrò: Quicunque adversus creditu necessarium Dogma nituntur, eique fidem perhibere detractant, Hæreseos crimen incurrunt, & mortaliter peccant. Atqui illi omnes, qui immaculatæ conceptionis dogmati repugnant, eique fidem perhibere detrectant, adversus aliquod creditu necessarium Dogma nituntur. Ergo omnes illi, qui adversus immaculatæ conceptionis Dogma nituntur eique fid[illegible] prohibere detrectant, Hæreseos crimen incurrunt, & mortaliter peccant. Atque sic per legitimas consequentias, ex ipsâ Pontificiâ Constitutione deducitur & demonstratur, aliter statuisse Pontificem constituentem, & aliter statuere consultos per me Theologos. Non enim movetur quæstio de eo, an Immaculatæ conceptionis Dogma sit creditu necessarium Dogma, (tale enim cum Consultoribus meis & ipse esse nego) sed de eo quæritur, an per Alexandrinam Constitutionem & Breve, in creditu necessariorum dogmatum numerum sit redactum? Responsum igitur non improbo, potiùs cum Respondentibus

facio

facio, horumque sententiam omninò, ista quidem in parte, probo. Quod autem non tàm veri amore, quàm Pontificis in sequiorem partem ruentis præcipitatiam obumbrandi & tegendi studio fecerunt quod fecerunt, non magis, qnàm temerarios ipsius Alexandri, adiaphoris credendi necessitatem imponentes ausus, probo. Nimirum ut sunt temerarii, ita quoque intolerabiles, quos ilias malorum & omnis illa ataxia, cujus turpitudo superius Num. CXXXIII, est detecta, comitatur.

De illis qui vel pertinaciam opponunt vel ducia conscientia agunt.

CXLI. Cæterùm quid sibi vult τὸ NOLLE: quod videlicet ajunt: *Posse quem NOLLE credere immaculatam conceptionem, sine salutis dispendio.* Qui *non vult credere*, is vel pertinaciam opponit, vel dubiâ facit, quod facit, conscientiâ. Si prius, quia in alterutram oppositorum partem, negantem scilicet, descendit, negationi perfractè & pertinaciter inhæret, conscientiæ vim facit, atque idcirco peccat. Quisquis verò pertinaciam opponit, apud talem S. Spiritus non operatur, sed sic pertinaciter resistentem deserit, gratiam subtrahit, eaque dignari non vult. Irresistibilem autem non largitur, nec ad largiendum est obligatus. Vel ille, qui *non vult* credere, de veritate Dogmatis dubitat: eò verò quod *non volendo* illud quod ad credendum proponitur, credere, omittit aliquid de quo, an omitti debeat certus non est, atque ideò dubia conscientia in oppositam prolapsus partem, non minus peccat quàm esset peccaturus, si pertinaciter resistere non desierit. Haud potest itaq; cuiquam indulgeri, ut NOLIT credere: quia τὸ NOLLE credere, cum electione ejus, quod non vult credere, oppositi est conjunctum.

CXLII. Inserenda hic mihi nonnulla sunt, de Dubiâ & erroneâ conscientâ, non quidem quod ista Don. Colonienses

nienses Theologos, (quorum peritiam Theologicam æstimare quàm in discrimen vocare aut sugillare malo) ignorare suspicer, sed in gratiam Studiosæ juventutis nostræ, ad cujus factura sunt ædificationem.

De Dubiâ Conscientiâ.

CXLIII. Quantò quisque Dogmatis falsitatem magis habet perspectam, nihilo tamen minus tanquam verum reluctante conscientiâ probat, tantò majori salutis periculo (quantumvis illud non sit de necessitate credendi, nec ab illo Deus salutem suspensam voluerit) sese exponit. Quod si verò de ejus veritate hæsitaverit, atque de eadem dubitaverit, in alterutram partem descendere non debet; quia dubiâ conscientiâ eligens aliquid quod nondũ remoto dubio, eligendum non erat, faciens quod faciendum non erat, peccat. Quàm diu enim intellectus, cujus officium est judicare, de Dogmate (exempli gratiâ, Immaculatæ conceptionis B. V. ut ad præsens negotium fiat applicatio) utrum verum illud sit & orthodoxum, falsumve & heterodoxum, ambigit dubiusque pendet, tàm diu nec ei assentiri, nec ab eodem dissentire, aut ei NOLLE credere debet, statuendum potiùs se nihil certi de istoc dogmate scire, nec decernere posse, quid sit faciendum, utrum in affirmantem negantemve partem eundum. Porrò verò, ille qui ad istum modum dubiâ conscientiâ agit, dogmati, de quo sermo, vel adstipulatur, vel illud ceu erroneum damnat, longius progreditur, quàm certus est sibi licere, atque ideò peccat: & quia se periculo peccandi exponit, & quia peccatum non aversatur: Qui enim agit quod benè an perperam fiat ignorat, æquè in malum ac bonum propendet, & num rectè vel pravè operetur, num Deum sic vel aliter agendo offendat nec ne, perinde æstimat. Tale verò Divinæ offensæ vilipendium, à peccato non est immune.

CXLIV. Di-

CXLIV. Discrepat quidem *dubia* conscientia ab *Erronea*; convenit tamen utraque in eo, quod sicut ille qui contra erroneæ conscientiæ dictamen agit peccat, ita quoque peccet qui cum conscientia dubia egerit. In dubiis autem, actionibus præsertim ex se indifferentibus, non est corripiendus ad exsequendum gradus, sed lentè potiùs festinandum, & quod in præsenti determinare non licet, longius in futurum differendum. *Dilatio* autem, cum *omissione* ejus quod faciendum erat, quum sit conjuncta, potest circa ipsam quoque *omissionem* dubitatio emergere, an ne æquè graviter omittendo quàm committendo, & faciendo aliquid quod sine peccato fieri nequit, peccetur? sive quod eodẽ recidit; utrum procrastinator, qui operis alicujus v.gr. Festi celebrationem differendo, omittit, non minus peccet, quàm ille qui accelerando suscipit & exsequitur? Ad dubium illud eximendum, opus est sollicitâ ipsius operis, circa cujus executionem nata est dubitatio, consideratione; natura ejus, qualitas & conditio, cum omnibus suis circumstantiis accuratè est expendenda. Sunt enim actionum humanarum aliquæ sic qualificatæ, ejusque naturæ & conditionis, ut non patiantur moram, & sine peccato differri nequeant. In tali casu homo in peccati necessitatem arctatur. Si enim nondum exemta dubitatione, sive in hanc, sive in illam descendat partem, peccaverit. Res ad certam applicata thesin, magis futura est perspicua.

Dubia & Erronea Conscientia in quantum differant conveniantve.

CXLV. Faciamus aliquem Bellarmini auditorem, per magistrum suum edoctum esse, quod immaculata B. Virginis conceptio, *nullo expresso Dei Verbo possit probari.* Ex inde verò subortum ei esse dubium, an celebratio Festi in honorem rei incertæ, quæ expresso Dei Verbo nec probata sit, nec probari possit, Deo placeat? Ex istâ verò

 dubi-

dubitatione, alia nascatur dubitatio : nempè, an celebrationi se subducens, eamque omittens, æquè peccet quàm alius, qui eam suâ juvat ope, atque ad celebrandum una cum aliis accurrit ? Sic angente conscientia, in peccandi adigitur necessitatem, sed non nisi ex dubia hypothesi. Dubitatio igitur fuerit eximenda, quæ ut eximatur, possibilis impendenda opera. Ad eximendum autem dubium fecerit, si dispexerit, an Festi natura, conditio & circumstantiæ sic sint comparatæ, ut ejus celebratio suspendi aut differri sine peccato nequeat. Si itaque vel proprio assequatur ingenii acumine, vel à doctioribus sit edoctus, quod Festi celebratio à Christi usque & Apostolorum temporibus per complura secula, usque ad ejus inaugurationem absq; peccato omissa & dilata, ulteriorem patiatur dilationem, exemtum fuerit dubium de conjuncto cum dilatione peccato, & tunc sic consulti & edocti dubia conscientia, mutabitur in certam, vel minimùm in *probabiliorem.*

De dubia & probabili Conscientia.

CXLVI. Quali qui regitur, si (adhibitis obviis ad veritatem inquirendam idoneis mediis) omni adfectatæ & culpabilis ignorantiæ culpâ vacat, atque probabiliorem certioremque scientiam, indipisci & habere nequit, non peccat. Non peccaverit itaque, quisquis Festi in conscientiæ foro non legitimati, celebrationem distulerit, suspenderit eique se subduxerit. Etenim Festi istius naturam, conditionem, ejus natales aliasque concurrentes circumstantias intuitus, deprehendet esse illud in honorem rei incertæ institutum : quia fatente Bellarmino, *Non sit expectandum, ut expressum Dei Verbum* illud celebrantes *adferant aut certam aliquam Ecclesiæ definitionem* rei ipsius, in cujus honorem & memoriam Festum sit institutum. In natales ejus si inquisiverit, deprehensurus

est,

est, esse illud *Novum: Ecclesiæ definitionem*, per Alexandrum VII factam, esse *Novam*, & talem, quæ ab eruditioribus Pontificiis Doctoribus (inter quos Bellarminus non immeritò referendus) non sit *expectanda*: Deprehensurus est, à Christi ejusque Apostolorum ætate, usque ad Festi inaugurationem, sine peccato esse intermissum. Istis ita sicuti diximus probè expensis, *Dubia conscientia*, quæ prius dubitantem angustaverat, mutabitur vel in *Certam*, vel in *Probabiliorem*. Etenim probabilius est, aliquid per compl ura secula citra peccatum dilatum & intermissum, adhuc porrò citra peccatum differri & intermitti potius quàm obiri & peragi posse.

CXLVII. Porrò accurata dubiorum consideratio, distinctionem suggerit inter dubium proximè & remotè practicum. Prius, *Proximè practicum*, præsentia respicit: quando nimirum dubitatur, num hîc & nunc liceat. Posterius, *Remote practicum* dicitur etiam *theoreticè practicum*. Atque hoc iterum vel *Juris* vel *Rei* est dubium. *Dubium Juris* dicitur quando in conceptu universali in genere dubitatur, an licitum sit, ex. gr. usuram accipere, militare vel vim vi repellere. *Dubium Rei* dicitur, quando de actionis rectitudine, neque in genere neque in specie dubitatur, sed licita esse quidem creditur, intercedens autem aliqua circumstantia, dubitationis scrupulum incutit. De quo Dubio Rei, mox plenius. Cum *Dubio Juris*, non potest non conjunctum esse dubium proximè practicum, de exercitio actionis singularis. Qui enim in universum de actionis rectitudine, an planè & simpliciter sit licita dubitat, ille non potest non dubitare an hic & nunc liceat. Ast non vice versâ: qui enim dubio proximè practico laborat, an hic & nunc liceat, potest non dubitare quod alio liceat

Dubium proximè practicū. Remotè & theoreticè practicum.

Dubium Juris.

tempore aut loco. Sic Maccabæi dubitantes an die Sabbati vim vi repellere esset licitum, alio tempore licere, non dubitabant.

Dubium Rei. CXLIIX. Venio ad *Dubium Rei.* Tale est, quando de actione sive generatim sive specialiter sumtâ, non dubitatur. Sic, quamvis nullum sit dubium quod liceat belligerare, atque illatam vim, quovis loco & tempore vi repellere; potest tamen circumstantia intercedere, quæ de re extra dubium aliàs posita, scrupulum incutiat: Nempè potest de belli quod geritur justitiâ dubitatio suboriri. Non obstante tamen suborto de belli justitiâ injustitiave dubio, subditus qui militare sibi esse licitum intellexerit, sub universali conceptu rei licitæ, de speciali actione subsumere & concludere potest, quod hîc & nunc sibi liceat. Potest, inquam, substrata hypothesi, quod Regi aut Principi militiam imperanti, subditus ad obsequendum sit obligatus, statuere, quod hîc & nunc sibi sit militandum, siquidem deliberatio versetur circa rem non illicitam. Emergens interim de justitia belli dubitatio, avocare aut retrahere à militandi proposito haud poterit: quia in justitiam belli inquirere, causæve merita examinare, non est cujusvis subditi militisve gregarii muneris. Relicturus potius est belli justificationem, digniori loco positis, ipsi cum primis Regi. In hujus videlicet caput, omnis, si quæ subsit injustitia devolvetur. Sicut enim subditus necessitate parendi constringitur, ita Rex militiam imperans, constringitur necessiate, justo Judici in supremo seculi die, de justitiâ belli fusoque humano sanguine reddendi rationem.

Applicatio. CXLIX. Faciamus nunc ad præsens negotium atque incruentum inter Franciscanos Dominicanosque decertatum certamen, applicationem. Sit Romanus Pontifex

 instar

instar Regis, cujus mandatis & decretis, omnibus regni Pontificii subditis, sic sit parendum, sicuti Regi militiam imperanti est prendum. Jusserit ille Festum Immaculatæ conceptionis celebrari. Parendum fuerit omnibus, Pontificem eo loco ponentes quo ponuntur summæ Majestates. Quisquis in tantam sublimitatem evectum Pontificem adoraverit, ille sub universali conceptu rei licitæ, est pariturus atque Pontifici obsequuturus. Quantumvis verò de Festi convenientiâ vel inconvenientiâ emergat dubitatio, à celebrandi proposito avocare aut retrahere tamen non debet, subortum dubium: quia gregarii monachi, vel laici, quamvis digniori loco positi, muneris non est, in novæ festivitatis convenientiam inquirere, aut rationes, ad tale Festum inaugurandum suadentes cogentesve, examinare. Potius istorum omnium justificationem, illi est relicturus, qui ad reddendum villicationis suæ rationem, coram supremo Christi tribunali, cum omni suo Clero, erit sistendus.

CL. Sed imperium sibi arrogat Jupiter Romanus, non tantùm in sibi subjectorum actiones, verùm etiam in *Fidem*, ipsam, pro arbitrio dirigendam, an potiùs in servitutem redigendam; in *conscientias*, pro ut visum fuerit, gravandas, angendas, excruciandasque. Usurpati istius imperii documentum dedit, Alexander VII Pontifex, quando ante duos supra triginta circiter annos, de perhibendâ Immaculatæ Virginis Deiparæ conceptione fide, Constitutionem & Decretum promulgavit. Dicturi fortè sunt; non gravari istoc Decreto, conscientias, nec fidei vim fieri, siquidem utrique consultum sit itum ista hypothesi: *Quod Pontifici quidvis imperanti, non obstante dubitatione de justitiâ aut veritate causæ, sit parendum, siquidem nemini, cujuscunque ille sit status, gradus, ordinis aut dignitatis, vel Ecclesiasti-*

clesiasticæ vel secularis, in justitiam veritatemve istam inquirere, illorumve suscipere examen, sit integrum. Allegaturi pro istâ suâ sententiâ sunt, quod allegare consueverunt illi, qui argumento ad hominem, ex adversæ partis concessis deducunt & probant quod probandum erat. Nempè, si vera sunt, quæ de Rege militiam imperante, & de subdito, sub universali conceptu rei licitæ, non obstante de justitiâ belli dubio, in militiam consentiente, & de facto militante, paulo prius sunt dicta, prætensuri sunt, vera etiam esse oportere ista, quæ ad eundem modum, eadem verisimilitudine, eodemque jure, de Papâ Romano dicuntur, quippe cui tantundem in Ecclesiæ suæ membra competat juris & potestatis, quantum Regi in subditos competere possit.

CLI. Non disputabo nunc de usurpata Pontificis in quoscunque, etiam in summarum Majestatum personas harum Regna & regiones potestate, hoc saltem dissimulare nequeo, aliam rerum quæ civilia, in humano commercio posita potestatique humanæ substrata negotia attinent, iterum aliam credendorum habendam rationem. Diversitatis ratio satis est conspicua, sita in eo, quod credendorum notitia, sicut non ab indicio hominis, sed à Dei & manifestantis & certam divinamque fidem operantis, revelatione pendet, ita quoque nullius hominis subest potestati aut imperio: quod sicut nulla humana potentia efficere potest, ut quod revelatum est nunquam, tamen sit revelatum; ita nec imperare potest, ut aliquid quod revelatum non est, Divinæ revelationis instar habeatur, atque inter credenda referatur. Si quis facere præsumserit, *Credendorum Regulam* novo Dogmate adauctam insufficientiæ arguisse videbitur. Quæ verò Credendorum Regula ab antiquo fuit sufficiens, illam vel etiamnum sufficientem esse.

esse, vel priscos puriorum seculorum Christianos, aliquo credendorum articulo caruisse, atque sufficiente credendorum regula destitutos fuisse oportet. Immaculata igitur B. Virginis conceptio quia, admittentibus ipsis Pontificiis, *nullo expresso Dei Verbo potest probari*, & ideò revelata non est, nulla Pontificis definitione effici potest, ut conceptio ista, quæ per Verbum Dei revelata non est, tamen sit revelata: minùs multò idem ille imperare potest, ut conceptioni illi fidem perhibeamus talem, qualem Divinitus per Dei Verbum revelata Christianæ fidei & Religionis dogmata exigunt, i. e. certam, immotam & planè Divinam, quam nulla subeat dubitatio. Credendorum autem notitia, quum è duplici primariò nempè & secundario, priori subordinato cognoscendi principio hausta emergat; credendum illud quod in quæstione versatur, aut est ex utroque Principio cognoscibile, & cognitum tàm diu fuit, quamdiu principia illa cognoscendi principii locum inter Christianos obtinuerunt; aut utrumque principium, ad cognoscendum credenda, insufficiens esse oportet. Sed prioris, Scripturæ Sacræ, sufficientiam, agnovit ipse *Bellarminus*, quippè qui Lib. IV de Verbo Dei Cap. XI fassus, quod *illa omnia scripta sint ab Apostolis, quæ sunt omnibus necessaria; & quæ ipsi palàm omnibus vulgo prædicaverint*, nempè *ea, quæ illis* NECESSARIA *vel* UTILIA *fuerint*. De Beatæ Virginis immaculatâ conceptione Dogma igitur, quia nec *scriptum est ab Apostolis*, nec *palàm omnibus vulgo prædicatum*, cognitu credituque ne *utile* quidem, ne dum *necessarium* esse oportet. Addo *Gregorii XIII* testimonium, Bellarmini suffragio tantò majus, quantò major Papa ipse est Cardinale. Ille Epistolâ Philippo II Hispaniæ Regi inscriptâ; atque

Regula credendorum sufficientia.

Duplex credendorum cognoscendi Principium.

S. Script. sufficientia agnita.

Bibliis Regiis præmiſsâ, de Scripturæ ſufficientiâ ita ſcripſit : *His libris omnia noſtræ* (Chriſtianæ) *religionis & divinitatis myſteria explicantur.* Aut igitur immaculatæ conceptionis dogma myſteriumve, libris illis explicabitur, aut non erit *Chriſtianæ religionis & divinitatis myſterium*, ſive fidei dogma; ſiquidem fidei dogmatum, divinitatisque myſteriorum par eſt ratio, niſi quod neceſſitatis gradu differunt. Sed immaculatæ conceptionis dogma libris illis non explicatur. Ergo immaculatæ conceptionis dogma, non eſt Chriſtianæ fidei dogma. Si non eſt, qui Alexander VII, intempeſtivâ ſuâ definitione efficere potuit, ut immaculata conceptio eſſet, quod non eſt?

Principio cognoſc. ſecund. nō probantur alia quàm in Scrip. fūdata dogmata.

CLII. Alterum ſecundarium primario ſubordinatum cognoſcendi principium, primævæ puriorum meliorumque ſeculorum Eccleſiæ univerſalem & unanimem conſenſum eſſe, non quidem negamus; illud ſaltem negamus, quod per principum ſecundarium cognoſcantur & innoteſcant Dogmata quæ in primario non ſint expreſſa, vel per legitimam conſequentiam inde non deducantur. Immaculatæ igitur conceptionis dogma, ſi agnoſcentibus ipſis Pontificiis, in primario principio non eſt expreſſum, nec per legitimam conſequentiam inde deducitur, fruſtra illud in ſecundario quæſiverint principio. Hujus ſcilicet naturæ repugnat, per hoc aliquid ad credenda pertinens manifeſtari, quod non manifeſtet Scriptura. Hæc enim eſt *Lucerna pedibus noſtris* Pſalmo 119, eſt *Lumen ſplendens in obſcuro* II. Pet. I, quod nullo indiget ſecundario lumine, quo accenſo, primarii luminis umbra obumbratum dogma illuceſcat.

CLIII. Nihilo tamen minus Pontificii multos antiquos probatosq; Patres, in ſententiæ iſtius conſortium, iſtis quamvis

quamvis invitis & reluctantibus, trahunt rapiuntque. In cassum autem è consarcinatis tantorum virorum, malè detortis & peius ad B. Mariam detortis effatis, aliquem Ecclesiæ consensum exterebrare allaborant. Sed mirari subit perspicaciores hodie cum Franciscanis esse Jesuitas, quàm olim fuerunt Scholasticorum primarii. Si enim consensus iste in Patrum scriptis fuisset conspicuus, cœci fuissent Scholastici DD. qui anxiè consensum istum investigantes, in Patrum sibi familiarium scriptis, eum non invenissent. Non invenisse *Nicolaum de Orbellis*, inde liquet, quod de dissensu certior quàm de consensu, in tertii sentent. Distinctionem III Quæst. I scripsit, *Fuisse antiquiorum Doctorum communiorem opinionem, QUOD SIT* i. e. quod concepta sit in Originali Peccato. Et *Melchior Canus* Lib. I, disertè de *Omnibus Sanctis, qui in ejus mentionem inciderint*, affirmat, quod *uno ore asserant, B. Virginem in Peccato Originali conceptam.* Et iterum lib. VII. Cap. III, ubi negasset è Scripturis dogma illud constare, addit, *nec verò, dici potest per traditionem Apostolicam id in Ecclesiam descendisse, quum hujusmodi traditiones, non per alios quàm per Episcopos & sanctos autores. Apostolis succedentes, ad nos usque pervenerint. At constat priscos illos Scriptores non id à Majoribus accepisse.* Associo hisce duobus tertium, ut in ore trium domesticorum testium, illa subsistat veritas. *Johannes de Turrecrematâ*, de Consecrat. Distinctione IV ad Canonem *firmissime* Quæst. III, ubi è Bonaventurâ adduxisset hunc dicendi modum esse communiorem, addit; *Planè verum dicit hic clarissimus Doctor, quod hæc communior sit inter DD. qui clarissimi in Theologiâ floruerunt, quod apertissimum erit, si quis voluerit excellentiorum Doctorum, tàm scribentium super Sententias quàm exponentium S. Scripturam,*

Consensu Ecclesiæ destitutum Immac. concept. dogma.

dicta perquirere, reperiet quasi omnes hoc tenere, nempè quod in peccato sit concepta B. Virgo.

E neutro principio probabilis. Im. conceptio.

CLIV. Iste itaque Articulus de quo suscepta est hæc disquisitio, quum fatentibus ipsis DD. Pontificiis, ex neutro, Articulos fidei cognoscendi Principio, probari possit; Articulum istum, aut non esse oportet ad credenda pertinentem Articulum, aut affirmantibus quod sit, admittendum, utrumque Principium non esse ad cognoscendum credenda, sufficiens Principium. An verò insufficientiam supplere possit aut debeat Pontifex, sub judice lis est, nec concessæ istius potestatis tabulas produxit Alexander VII nec producturus est unquam. Unde verò ille indeptus est potestatem, etiam extra Concilium definiendi aliquid, quod ante ipsum in nullo definitum est Concilio, semper potiùs habitum pro tali quod haut sit definiendum? *Innocentius III*, magni nominis Papa, Regi Francorum scripsit. *Verum, si super hoc absq; generalis deliberatione Concilii, determinare aliquid conaremus, præter Divinam offensam & mundanam infamiam, quam ex eo possemus incurrere, forsan & ordinis & officii nobis periculum immineret; cùm contra promissam veritatis sententiam, nostra non possit auctoritas dispensare.* Quid, si mutuatis ab Innocentio III verbis, Alexander in istum compelletur modum? Papa Alexander, qui *super hoc*, an B. Virgo immaculatè sit concepta? *absq; generalis deliberatione Concilii, determinare aliquid es conatus, præter Divinam offensam & mundandam infamiam, quam incurristi, & ordinis & officii periculo* Te exposuisti: *cùm contra promissam veritatis sententiam, Tua non possit auctoritas dispensare.* Ignoscet igitur bonus Alexander quod nos, qui Papas homines esse & falli posse scimus, definienti fidem perhibere non possumus prius, quàm probaverit,

Pontif. extra Cōcilium Definit.

verit, à ſeſe definitum thema, & in S. Scripturâ & antiquitate eſſe fundatum, idoneisque inde deductis argumentis illud evicerit.

CLV. Sed Romanus Pontifex de omnium in ejus ſervitutem redactorum, conſenſu ſecurus, reliquorum de Romanæ Eccleſiæ communione pulſorum conſenſum, non eſt requiſiturus, eorundem diſſenſum ne flocci quidem facturus. Miſſis igitur in libertatem datis, quo ſint ſervitutem ſervientes ſervilem loco, videamus. Hos inter ſunt quàm plurimi qui Alexandrum VII, in ſequiorem, apertè falſam partem præpoſterâ ſuâ definitione iviſſe, tàm certò ſciunt, quàm ſuos norunt digitos. Si enim & majorum, & propriâ induſtriâ, adhibita ſummo veritatem inveſtigandi ſtudio, exploratæ doctrinæ, altas agunt radices, in Dominicanorum pectore egiſſe oportet altiſſimas. Intercedens autem illimitata Pontificia auctoritate munitum edictum quamvis acre contradicendi ſtudium fregerit, internum tamen conſcientiæ de veritatis certitudine teſtificantis robur, frangere non potuit. In fidei enim negotio, quamvis contradictiones atque agitatæ non ſine infirmorum ſcandalo contentiones, inhibeantur, conſenſus tamen & approbatio, alicujus, quamvis non veræ ſed apparentis ſaltem heterodoxiæ, adverſus conſcientiæ dictamen imperari non poteſt. Sed utrumque fecit Alexander Romanus Pontifex. Aſt, quid feciſſe dico Alexandrum, qui nihil fecit amplius, quàm ante ipſum fecerunt ejus *præceſſores Sixtus IV, Paulus V. & Gregorius XV.* Horum videlicet *Conſtitutiones & Decreta,* ut habent diſerta Diplomatis verba, INNOVAVIT. Qui verò *innovat,* ille non *inſtaurat,* ſed *reſtaurat.* Sed quæ Alexandrum adegit neceſſitas, extra Concilium innovandi, quod jam dudum ante ipſum, inno-

Illimitata Pontificis auctoritas.

Alex. VII Constitut. plus est quàm innovatio.

verat Concilium Tridentinum? Præsefert quidem Diplomatis inscriptio, *Innovationem Constitutionum & Decretorum in favorem sententiæ asserentis, animam B. Mariæ Virginis, in sui creatione & in corpus infusione à peccato Originali præservatam fuisse editorum.* At plus est Alexandrina ista Constitutio quàm *innovatio*; plus illa habet in recessu quàm nuda habet *innovatio*. Nempè permissam per nominatos Prædecessores, opinandi & in alterutram partem descendendi libertatem sustulit Alexander. Uno verbo: Definivit Alexander VII, quod nec Sixtus IV, nec Paulus V, nec Gregorius XV, definire sunt ausi. Hoccine verò est, *innovare* Prædecessorum Constitutiones & Decreta, an plus est quàm *innovatio?* Amplius certè esse, haud diffiteri potuerunt illi qui priorum Constitutionum effectum seu eventum contenderint, cum eventu illo, quem Alexandrinæ Constitutionis eventus excepit. Effecit videlicet suâ Definitione Alexander, ut quod prius per hujus & prædecessores, & per ipsum etiam Concilium Tridentinum liberum fuit, deinceps non esset liberum.

Catecheta Hildesiensis.

CLVI. Memini quod, cum anno hujus seculi LXXVI Casselis Hildesiam venissem, ibique in Dominica Quasi modo geniti substitissem, Ecclesias urbis ex curiositate visitaverim. Ubi autem horis pomeridianis ad Jesuiticæ Societatis templum venissem, Catechetam inveni, juventutem quæ ex ephebis nondum excesserat, de immaculatâ B. Virginis conceptione, sic informantem: Fuisse olim quidem liberum vel in affirmantem vel negantem partem descendere; posteaquam autem negantem damnaverit, affirmantem canonizaverit Ecclesia, credendum nunc esse quod crede jubeat Ecclesia, nec credi aliter, sine peccati mortalis reatu posse. Ita scilicet sub Ecclesiæ simulacro, occultandus est Papa; ita glaucoma teneros objiciendum ob oculos, ne

videant

videant iniquitatem. Illius igitur, quod per memoratos Pontifices, per ipſum Concilium Tridentinum, in medio & arbitrio relictum fuit, credendi, ſub mortalis peccati reatu, neceſſitas, per Alexandri VII *renovatam* Conſtitutionem, eſt impoſita. Hoccine verò eſt anteceſſorum non neceſſitantia Decreta *innovare*, an potius in priorum locum nova, ab illis diſcrepantia ſurrogare?

Pontificiũ contradictio.

CLVII. Aut erraverit igitur Sixtus IV, Paulus V, & Gregorius XV, immò erraverit univerſum Concilium Tridentinum, aut Alexandrum VII erraſſe oportet. Etenim, modo dicti tres Pontifices, quin & ipſum univerſale ſacro ſanctum (ut loqui amant in Papatu) Concilium Tridentinum cenſuerunt, quæſtionem iſtam, non eſſe definiendam, atq; ab hæreſi & errore in fide liberos fecerant eos qui alterutram illius partem ſuſtinerent. Quapropter erravit aut Alexander definiendo, quod ejus prædeceſſores atque ipſa Tridentina Synodus, definiri non debere judicaverant: aut errarunt illi, qui Eccleſiam tàm diu in ſuſpenſo reliquerunt, imò illud ipſum quod Alexander & definibilè eſſe & definiendum duxit, atque de facto definivit, definiri non debere cenſuerunt. Nunc autem, quid de contradictoriè ſic colliſorum, ut alteruetr eorum non potuerit non erraſſe infallibilitate futurum? Ecquid *innovat* priores Conſtitutiones, qui ſurrogat talem per quam priſtina fidei libertas, in credendi convertatur ſervitutem? Hoccine plus eſt quàm innovare priora?

Alex. VII in Eccleſiã & cõſcientias injurius,

CLIIX. Vides Benevole Lector, in quantas difficultates Alexander VII ſemet, omnemq; ſuam Eccleſiam, inconſultâ definitione ſuâ præcipitaverit. Vides in quantas conſcientias, illatâ illis vi, arctaverit anguſtias, quantam harum exercuerit carnificinam. Etenim per hujus, iratis Diis protruſam Conſtitutionem, eo res eſt redacta, ut illi,

quibus

quibus *in virtute sanctæ* (cœcæ) *obedientiæ*, præcipienti Pontifici est obtemperandum, aliquid quod apertè falsum esse norunt, ceu verum agnoscere, pro vero, reluctante quamvis conscientia, habere, atque insuper quovis loco & tempore & quâcunque ferente occasione approbare divinæque veritatis instar amplecti teneantur.

CLIX. Ast omnem istam demonstratam Definitionis iniquitatem & quicquid ex illâ emergit servitutis, magnis clamoribus ceu malè in veritatem dictum, exceptura est pars adversa, quippè quæ nullam agnoscit Alexandri Definitionem, inhibentem aliter quàm ille constituit sentiendi libertatem, aut contradicendi tollentem licentiam. Provocaturi è vestigio sunt, ad ipsam Pontificis Constitutionem, per quam ille *Sixti IV, Pauli V & Gregorii XV Constitutiones & Decreta renovet*, atque *sub comminatione pœnarum iisdem Constitutionibus contentarum observari mandet.* Quum autem memoratæ Constitutiones, *opinandi libertatem* reliquerint, Alexandrum VII istas *renovantem* atque *observari mandanem*, non potuisse non reliquisse, instantissimè ursuri sunt illi, qui in hoc unum, ut extortam sibi *opinandi libertatem* vindicent atque recuperent, extremo nituntur conatu. Provocaturi porrò sunt ad ipsius Alexandri Protestationem, de ejus *intentione* controversiam *minimè decidendi.* Sed fucum vendit Pontifex, illud *observari mandans*, cui mandato tota Constitutio, quanta quanta illa est, contraria tradit. Est igitur omnis ista protestatio & facto contraria, & sibi contrarius est Alexander VII, quando illorum quos diximus Pontificum Constitutiones non tantùm *renovat*, sed de novo illas suspensas paxillo, appensâ, ab istis nunquam tentatâ, totius controversiæ in partem sequiorem decisione amplificat, & illud ipsum quod indulgente

Protestatio facto cōtraria, sibique ipsi contrarius Pontifex.

diligente & benigna manu, concessit Sixtus IV, atque hunc succedentes Pontifices plures concesserunt, tanto horridiori rigore, atq; duriori severitatis animadversione. Alexander VII per integram Bullam prohibet, quanto magis in suum partem inclinat Franciscanorum. O quàm libenter, istam Pontificiæ Infallibilitatis, plus quàm duodecim digitorum ecclipsin, tectam occultatamque vellent illi, qui sapiunt & intelligunt, quantum Alexander Ecclesiæ Romanæ ejusque Præsulum extremo conatu assertæ, per hunc verò proditæ infallibilitati creaverit præjudicium. Agnoscere nolentes, sed confidenter dicam an temerè negantes, quod libertati relictam controversiam, Alexander Papa VII, non decidere aut definire non intenderit, ad ipsam Pontificiam Bullam

Cui frons turgida cornubus,

feritura omnes quotquot credere noluerint, quod credit Ecclesia i. e. Pontifex Romanus, manu prensos duco, ductosque obtestor, velint illi omnis istius Papalis machinæ, non superficiem aut exteriorem saltem corticem intueri, sed reconditis ejus rimatis recessibus, profari; Sitne Dogma cujus observatio sub gravissimis, Ecclesiasticas ferè omnes transcendentibus pœnis injungitur, & vicissim, neglectus & negatio sub non levioribus prohibetur, tale Dogma quod non sic strictè sit definitum & determinatum, ut adhuc *opinandi* relicta sit *libertas*? Dicant, quorsum integer V Alexandrinæ Constitutionis Paragraphus tendat, si non ad immaculatam B. V. conceptionem Canonisandam tendit? Dicant, an ostentata *opinandi libertas* relinquatur illis, quibus Dogma illud *quoquo modo, directè vel indirectè, aut quovis prætextu, etiam indefinibilitatis in disputationem revocare*, sub tremendis prohibetur pœnis?

Suscepta per Alexandrum P. Definitionis demonstratio.

Dicant, quâ *opinandi* i.e. dissentiendi *libertate* gaudeant, aut quâ apparente saltem verisimilitudine pro nondum definito Dogmate, illud habere possint, de quo *quo vis prætextu seu occasione, scripto, seu voce loqui, concionari, tradere, disputare* minaciter prohibetur: *contra quod quicquam determinare, vel argumenta contra illud afferre & insoluta relinquere, aut alio quo vis excogitabili modo disserere*, nemini mortalium fas sit aut integrum? Hoc verò si non est definire, Definitione quidem tali, per quam sententia Immaculatam B. V. conceptionem adstruens, approbetur, ratificetur & saltem non canonisetur, nescio equidem quid pro definito, ratо & approbato sit habendum. Definitionem intellectam autem volo, non secundum Logicorum præcepta regularem seu formalem, sed talem, per quam Dogma in quæstionem vocatum, habeatur pro tali, quod extra dubium sit positum omnique contradictionis discrimini exemptum. Certè habet illud pro sic definito Hispaniarum Rex Catholicus; quippe qui in impetrata tandem Definitione, post tot antecessorum Regum in cassum euntes sollicitationes, acquiescit, nulles post hac eâ propter Romam destinaturus Legationes. Habent illud pro sic definito, & non possunt non habere omnes, quorum oculos, constituentis & definientis Pontificis mentem intentionemque pervertendi & in contrarium torquendi studium, non fascinat.

CLX. Sed quàm primùm gravidam oculis glaucomam extremo detergerint pollice, intuituri Dogma illud sunt, ut infallibili Pontificia auctoritate sic authenticatum, ut nulla ulteriori indigeat Definione, siquidem Pontificis, *sic volo sic jubeo*, pro omni stat & ratione & definitione. Ecquis enim non pro ratificato, authentisato & canonisato, atque ideò pro plus quàm definito habuerit ac receperit Dogma, adversus

adversus quod nullus valeat *prætextus*, undecunque, si vel maximè ab ipsius *Sacræ Scripturæ interpretatione* & sensu accersitus? Nempe & Divinitus revelato Verbo, & Sanctis Patribus insultat idem qui antea Paragraphus V, quo definiente Pontificis sententiâ, Immaculatæ Conceptionis Dogma, ipsius *Sacræ Scripturæ atq; Sanctorum Patrum examini*, usque adeò subducitur & eximitur, ut neque hanc, neque illos *glossandi vel interpretandi* relinquatur facultas: per expressa Bullæ verba, quæ jam enim plus vice simplici descripta, iterum exscribere supersedemus. Neque etiam juvare aut excusare potest Pontificem, quod Protestatione Paragrapho VI insertâ, animi sententiam suam declarat: quòd Dogma illud *nunc minimè decidere velit aut intendat*. Est enim iterum Protestatio ista manifestissimo facto contraria, per ista quæ demonstrata sunt, & demonstrabuntur amplius.

CLXI. Proh Deum atque hominum fidem! qualia sunt ipsius Divini Verbi auctoritatem transcendentia Dogmata, sunt ne fidei aut his potiora dogmata? Hactenus Fidei Articuli secundum Scripturam sunt æstimati. De Immaculatâ autem B. V. conceptione Articulus, secundum Scripturam non est æstimandus, quia notanter disertis verbis *Sacræ Scripturæ examini* eximitur. Plus igitur privilegii habere oportet quàm habet *S. Paulus*, cujus doctrinam ad S. Scripturam revocarunt *Berroenses*, atque propter adhibitum illud studium laudantur. Sed dicturi fortè sunt, iniquum & impudens esse postulatum, ejus Dogmatis, de quo *ne unus quidem apex in Scriptura extat*, e Scripturâ tamen ductam flagitare probationem. Atque ita certe est; Franciscani enim quamvis utriusque fœderis Scripturam perreptaverint, & tamen *ne apicem quidem unum Scripturæ causæ*

Immacul. conceptio S. Script. examini eximitur.

suæ probandæ reperire quum potuerint, *ad miracula, & consensum multitudinis eos confugisse* scripsit Paulus Venetus, cujus verba supra Num. CXII sunt adducta. Verumtamen alii, qui de Articulis fidem attinentibus sermocinantes, absque Scripturâ loqui erubescunt, *è typis & figuris*, difficiles consequentias torquent quidem, ast imbecilliores illas esse, quàm ut ad credendum, quod Deus unum caput communi omnium reliquorum hominum sorti, exemtum voluerit, quenquam possint inducere, non procul ab initio, suscepto argumentorum istorum examine demonstravimus, ubi malè quadrantibus typis & figuris utentes, satis conspicuæ imbecillitatis sunt admoniti.

CLXII. Verùm enim verò, quod è Scripturâ *probari non potest* Dogma, & propter Papæ, Scripturæ examini illud eximentis, prohibitionem *probari non debet*, ejusquoque Definitio ab eadem Scripturâ non quidem est expectanda, neque tamen, non ideò, quod Scriptura non definierit, sed potiùs eâ propter, quod *Romana Ecclesia & Sedes Apostolica non definierit*, pro indefinito Dogmate est habendum. *Apostolicæ* itaque *Sedi*, aliquam præ Scripturâ competere oportet prærogativam, quippè cujus sit definire quod S. Scriptura nec definierit, nec, utpote ab eâ alienum & procul remotum, definire potuerit. Et, si vel maximè Sedem Apostolicam, controversiam in alterutram partem non definisse largiamur, aliquid tamen, quod non est Apostolicum, Alexander Sedem Apostolicam tenens, ad credendum proposuerit. Immaculatam nempè conceptionem, quam non credere, & quam in disputationem aut discrimen vocare, sub gravissimarum pœnarum comminatione prohibet. Quo itaque jure & quâ verisimilitudine, *Sedes* Romana dicatur *Apostolica*, atque pro tali in

Alex. VII aliquid quod non est Apostolicum ad credendū proposuit.

Papa-

Paparu habeatur illa quæ tradit, docet, & ad credendum, interminatis intolerabilibus pœnis proponit & obtrudit, aliquid quod Apoſtoli non tradiderunt, cujus fidem ſub nullius neque æternæ neque temporalis pœnæ comminatione injunxerunt, judicent Pontificiorum primarii, quos vel Scripturam Sacram, vel ſanctos Patres adduxiſſe, tantum abeſt, ut neque per hos, neque per illam probari poſſe, fateantur. Judicet ipſe Bellarminus, qui non reperit in Scripturis, earum auctoritate niti vel defendi poſſe, quod B. Virgo immaculatè ſit concepta. Verba ejus Lib. IV, de amiſſione gratiæ Cap. XV, §. *Quod attinet &c.* ita habent. *Non eſt expectandum, ut expreſſum Dei Verbum afferamus, aut certam aliquam Eccleſiæ definitionem*, per quam videlicet *probemus* B. Virginem ſingulari Dei privilegio à peccato Originali eſſe præſervatam, eique vel ab hoc vel actualibus immunem præſtitam peccatis.

Incompetens Sedis Romanæ Apoſtolicæ Sedis denominatio.

CLXIII Alterum, priori ſubordinatum, ex iſto deductum Dogmata Theologiæ cognoſcendi Principium, eſt univerſalis primitivæ puriorum Seculorum Eccleſiæ conſenſus. Ille ex parte, juxta Oecumenicorum Conciliorum traditionem, ſive e ſuperſtitibus SS. Patrum ſcriptis innoteſcit. Sed ne hi quidem, juxta Pontificalis Brevis dictatus, ſunt audiendi: ſiquidem ſecundum illud, *neq; Sacram Scripturam neq; Patres ſive Doctores gloriandi vel interpretandi* relinquitur aut indulgetur facultas. Patrum autem illorum plures in negantem quàm affirmantem deſcendiſſe partem, agnoverunt *Nicolaus de Orbellis*, III. Sent. Diſt. III, quæſtione I. *Gabriel Biel*, in III Sent. Diſtinct. III, quæſt. ad Artic. II. *Johannes de Turrecremata* Diſt. IV ad Can. Firmiſſime, Quæſt. III. *Johannes Baptiſta Mantuanus* Libr. I Partenices. *Melchior Canus*, Lib. VII Loc. Theolog.

Deſtituitur novũ Dogma primit. Eccleſ. conſenſu.

Theolog. cap. I. *Salmero* Disput. LI. in Cap. V ad Roman. ut nunc præteream *Suaresium*, *Estium* & plures alios, qui veterum Doctorum multitudinem, sententiæ affirmanti adversari fatentur. Definierit igitur, Immaculatæ conceptionis Dogmate ad credendum proposito, atque non credentibus sive *credere nolentibus*, sed in dubium & discrimen vocantibus, gravissimis intentatis pœnis, *Romana Ecclesia Sedesque Apostolica*, eam tenente illique insidente Alexandro Papa VII, tale Dogma, quod quia Apostolicæ Scripturæ auctoritate destituitur, non est Apostolicum nec tale esse potest. Item: quod Dogma, quia universaliter non est receptum, *Catholicum* non est nec esse potest. Euge verò egregiam *Catholicam & Apostolicam Sedem*, Dogma quod nec Catholicum nec Apostolicum est, nec unquam fuit, nec in æternum est futurum, sub *Excommunicationis aliisque gravioribus pœnis* obtrudentem. Sic scilicet, non juxta principalem, nec secundariam credendorum normam, sed juxta *Romanæ Ecclesiæ Sedisque Apostolicæ Definitionem* credenda dirigere & metiri decet. Sedis igitur istius Definitio ad instar regulæ credendorum, si non primariæ, minimum subordinatæ & secundariæ fuerit habenda. Si hoc, non deficere debebat Sedes illa Apostolica ab eo, quod verè est Catholicum & Apostolicum.

[illegible] [illegible], quod Apostolicum dicitur, accepitur.

CLXIV. *Apostolicum* verò, vel in latiore vel strictiore significatione dicitur tale; semel quoad solum sensum, quomodo omne scriptum Theologicum, Apostolicum scriptum dici potest, eò quòd in doctrina Apostolica declaranda occupatur. Deinde etiam Apostolicum est & dicitur, opus scriptumve aliquod, quod non quoad solum sensum, sed etiam quoad ipsa verba est Apostolicum. Ita verò Apostolicum est, quod non aliis quàm ab ipsis

Aposto-

Apostolis usurpatis gaudet verbis. Atque in isto gradu Apostolica sunt Novi fœderis scripta, atque in quæcunque linguas vulgares translati codices. Tandem summi gradus Apostolicum est, quod quoad sensum, quoad verba, & quoad idioma est tale. Atque ita Apostolica dicuntur Evangelistarum Apostolorumque effata, Græco idiomate concepta: totum scilicet Novi Testamenti in Originali lingua volumen. Apostolicum igitur fuerit atque pro tali habendum, quicquid sive hoc sive illo, sive in remotiori infimique gradus modo, tradiderunt & docuerunt, vel Apostoli ipsi, vel viri Apostolici, horum successores & imitatores. Sed B. Virginem immaculate esse conceptam, neque Apostoli ipsi, neque Viri Apostolici, horum successores & imitatores tradiderunt vel docuerunt. Ergo B. Virginem immaculate esse conceptam, neque hoc neque illo, neque in remotiori infimi gradus modo est Apostolicum.

Summi gradus Apostolicum.

CLXV. Pergimus ad alterum Quæstionis membrum, his conceptum verbis: *An citra salutis dispendium possit aliquis aperte negare, B. Virginem Immaculate conceptam, ejusque immaculatæ conceptioni contradicere, & decreta illa Pontificum impugnare, qui pro vero veræ Catholicæ Ecclesiæ membro haberi velit?*

Alterum Quæstionis membrum.

Ad ista Coloniensis Universitatis Domini Theologi, sequentem in modum.

Respondetur ad secundam quæstionis partem, per se loquendo peccaturum quidem graviter qui hæc ausus fuisset, ut patet ex §. V Brevis. Et colligitur ex gravissimis pœnis & censuris, quæ scripto seu voce impugnanti immaculatam conceptionem istic decernuntur, & non nisi peccantibus graviter decerni

decerni solent aut possunt, non tamen propterea desinere esse verum Ecclesiæ membrum cum non per Hæresin aut Schisma se ab Ecclesiâ secernat.

Audiantur nunc etiam Domini Herbipolitani per os Theologicæ Facultatis Decani loquentes & respondentes.

Respondetur Secundo: Si R. Pater ille, apud vos hospitans contra Immaculatam conceptionem B. M. V. disputavit & locutus est, haud dubiè non tantum malè fecit, sed etiam graves ab Alexandro VII latas censuras incurrit, quas ille Pater, quia mihi describitur tanquam vir eruditus (noverat scilicet & Patres & Fratres ignorantiæ in Monachorum familiis non esse aves raras) *ignorare non potuit, certè non debuit.*

CLXVI. Secundum utriusque Facultatis Theologicæ, hic repetita Responsa, & *malè fecerit & graviter peccaverit*, qui adversus Immaculatam conceptionem *disputando aut loquendo*, eidem contradixerit. Qui verò contrariam opinionem (quod B. Virgo non sit immaculatè concepta) retinent, illi huic oppositæ opinioni, quod sit, contradicunt, sive ut Herbipolitani efferunt, *contra immaculatam conceptionem B. M. V. disputant & loquuntur.* Illud autem ipsum qui faciunt, *malè faciunt & graviter peccant*, sic scilicet statuentibus Responsis. Verùm enim verò quid dicendum judicandumve de tali, qui *malè faciendi & graviter peccandi* licentiam atque libertatem indulget, publicatisque insuper Bullis intimat? Anne illud faciens, *malè facti & gravis peccati* efficiens est causa auctorque? Sed Alexander Papa VII is est, qui, statuente ita & volente parte adversâ, licentiam atque libertatem talem indulsit.

fit. Publicâ videlicet promulgatâ Bullâ, *malè faciendi & graviter peccandi* licentiam intimavit, quando contrariam opinionem, per quam maleficium seu *grave peccatum* (statuentibus sic Responsis) committitur, *retinere* eâque retentâ *malè facere graviterq; peccare* permisit. Inde verò sequi, quod Alexander Papa VII, *malè facti & gravis peccati* causa sit efficiens, istiusque auctor peccati, quis non videt?

CLXVII. Ecce verò adhuc aliam Responsorum cum Pontifice, collisionem. Quicunque *quempiam asserere vetat*, quod *contrariam opinionem tenentes* (sunt ipsa IV Paragraphi Pontificii Diplomatis verba) *videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen aut peccatum mortale incurrant*, ille eo ipso, quod illud asserere vetat, omnes qui originale peccatum B. Virginis conceptioni tribuunt, ab Hæresi & peccato mortali absolvit, & consequenter *malè* eos *facere*, atque *graviter* i. e. mortaliter *peccare* negat. Sed Alexander Papa VII is est qui hoc facit. Ergo idem Pontifex, peccatum originis B. Virginis conceptioni tribuentes, *malè facere* atque *graviter* i. e. mortaliter *peccare* negat. At quod negat Pontifex, duarum Facultatum manu data mihi Responsa, in terminis affirmant. Concilient nunc cum Pontificis negatione, Responsorum affirmativam, (quod scilicet illud, quod Pontifex facere permittit facientes, *malè faciant & graviter peccent*) concilient, inquam, contradictiones istas qui possunt; me non posse, ingenuè equidem fateor. Contradictoriè enim oppositæ propositiones, quarum una affirmat, altera negat, simul veræ esse non possunt, sed alterutram earum falsam esse oportet. Falsa utique fuerit vel Pontificis negans, vel Responsorum affir-

Responsorum cum Alex. VII collisio. [illegible]

mans propositio. Sed Pontificiæ negantis propositionis falsitatem, hujus infallibilitatis privilegium haud admiserit, quâ propter Responsorum propositionem affirmantem, quod in quæstione versans Dogma *negans* ei sive *contradicens*, *graviter peccet*, falsam esse oportet. Porrò verò istius evicta falsitate, oppositæ veritas eâdem evicta fuerit operâ: quod nempè Dogma illud *negans* ei sive *contradicens*, non venialiter, sed *graviter* i.e. mortaliter *peccet*, atque sic graviter peccans, in Dogma quod non possit non esse *de Fide*, impingat.

Pontifex sibi ipsi apertè contrarius.

CLXIIX. Atque sic apertè & cum Pontifice pugnant Responsa, & repugnat Pontifex sibi ipsi, dum idem quod modo largâ manu concedit & indulget, mox sub gravissimarum comminatione pœnarum, prohibet. Quod unâ manu largitur, alterâ eripit, atque pœnarum fulmina fibrans, extorquet. Per integrum igitur Diploma sibi ipsi quum apertè sit contrarius, mirari subit, quomodo de uno eodemque infallibi ore, sibi adversantia & se mutuò destruentia fluxerint. Sicut Alexander Magnus, Gordium nodum ense acuto solvit, ita minutus hic Alexander, acuato infallibilitatis ense, Gordios nodos in quos B. Virginis flectitur conceptio, solvere debuisset. At flexiloquâ & bilingui suâ Constitutione, nodos eum solvere, tantum abest, ut magis magisq; intricet. Sed quorsum tricæ istæ, quorsum flexiloquia tendunt? Quorsum tot facto contrariæ Protestationes? Quorsum *ab Hæresi absolutio*, conjuncta cum talium pœnarum comminatione, quales Hæreticos manet, atque Hæreticè errantibus, exicialiter & mortaliter peccantibus sunt destinatæ? Quorsum benigna *mortalis peccati* aversio, quorsum ejusdem remotio à subjecto, in quod *Satisfactiones* congeruntur, non aliis quàm mortaliter peccantibus

bus injungi ſolitæ? Quorſum *dirum excommunicationis fulmen*, detortum in illos qui faciunt, quod facientibus, nec Hæreſin nec mortale peccatum, excommunicans Bulla tribuit? Quorſum tot contradictoriè collidentes oppoſitiones? quorſum iſta, inquam, omnia, ſi non ad Franciſcanis blandiendum eorundemque velificandum opinioni, & fucum vendendum Dominicanis? Sic ſcilicet gratificandum fuit illis, ne nimis contumelioſè Dominicanorum violaretur exiſtimatio. His igitur perſvadendum erat non turbari eos in diſſentiendi a Franciſcanis, aliterve quàm hi tenent tenendi poſſeſſione, quia aliter ſentientes, *nec hæreſis nec peccati mortalis damnentur.* At non ſic obœſæ naris ſunt Dominicani, ut non olfaciant, relictam in ſpeciem aliter ſentiendi poteſtatem, ſic limitari, ſic intra dentium ſepimenta arctari, ut aliter ſentientium voces in primoribus labiis fractæ ſuppreſsâ linguâ palatu, intra ægras claudantur fauces. Iſta in anteceſſum dicta ſunto, nunc propius ad Reſponſorum accedendum examen.

Negationis exaggeratio.

CLXIX. *Graviter peccare* & *malè facere* eum, qui Immaculatam conceptionem *apertè negare* præſumſerit, & Colonienſes & Herbipolenſes Theologi manu largiuntur utraque. *Peccati* autem quod *grave* eſſe perhibetur, pondus, ſecundum pœnarum ab Alexandro in Brevi decretarum pondus, ponderandum eſſe æſtimandumque ſic ſatis rectè, ſecundum falſa horum principia, quod aliqua ex ſe & ſuâ naturâ ſint venialiâ, ſtatuitur: nec minus rectè inde infertur, quod Immaculatam conceptionem *apertè negantis* peccatum, grande & *grave* eſſe oporteat, quia pœnæ tales, *non niſi peccantibus graviter* i.e. mortaliter, *decerni ſoleant aut debeant*. Conſequentiæ vis fundatur in juſtitia diſtributiva, quod pœna proportionem ſervare & tenere

debeat ad delictum: Sicut enim secundum justitiam distributivam præmia distribuuntur, ita quoque secundum eandem justitiam pœnas distribuere fas est & æquum. Non autem sunt confundenda peccata ipsa cum horum pœnis. Non illa ex pondere rei seu materiâ, sed ex Legislatoris violatæ justitiæ majestate æstimanda sunt & metienda. Secundum pœnæ autem pondus, propter proportionis necessitatem, de peccati pondere, judicium est faciendũ & vice versâ hujus pondus, juxta peccati gravitatem est ponderandum: hoc verò Legislatoris dignitati non præjudicat, quippè quæ omne superponderat pondus, cujusque intuitu levissimum imbecillitatis peccatum, sic ingravescit, ut mortalium adæquent pondus. Interim ut omnis evitetur confusio, atque distinctior singulorum emergat notitia, præmittenda sunt aliqua, quæ & diversa, in quibus standum est, Fora repræsentent, & accidentalem peccatorum differentiam, atque his proportionatas pœnas, simul ac juxta priscæ Ecclesiasticæ disciplinæ rigorem injungi solitas Satisfactiones ducant in conspectum.

Peccatorũ distinctio non secundum genus sed gradus.

CLXX. Peccata quidem quantum attinet, controversiæ quales inter nos & Pontificios agitantur, illa non eximuntur. Admittimus sanè etiam nos inter *Actualia peccata* discrimen aliquod & differentiam, non quidem secundum *genus*, sed secundum *gradus*: siquidem omnia etiam levissima, in se spectata sunt mortalia, & nullum ex se & suâ naturâ sic est veniale, ut æternam damnationem non mereatur. Ratio est (ut prætercam nunc alias) quod venialiter peccans legem sine dubio transgreditur. Intelligi enim haud potest, quomodo aut quâ ratione peccatum dici, aut pro tali haberi mereatur, si non sit contra legem Dei, seu transgressio & violatio legis Divinæ. Vi autem

autem Pacti Legalis, *Maledictus est omnis, qui non permanserit in omnibus iis, quæ scripta sunt in libro legis ut faciat ea* Galat. III, 10. Quia igitur venialiter peccans non manet in omnibus quæ scripta sunt in libro Legis, & illa omnia non facit, *maledictionis* illud fulmen non potest non venialiter saltem peccantes ferire. Ne tamen sic peccantes maledictio feriat, de eo Divina prospexit φιλανθρωπία & benignitas, per quam illa quæ ex se & suâ naturâ mortalia sunt, propter Christi meritum, in eum credentibus non imputantur ad mortem. Sicut autem meritum & satisfactio Christi imputationem ad mortem à credentibus removet, ita quoque eadem satisfactio efficit, quod peccata illa quæ venialium nomine veniunt, nihilo quàm mortalia sint meliora, siquidem infinitæ mortalibus peccatis destinatæ pœnæ, etiam ab illis quæ venialia audiunt, interposita inter illa & Dei Iram infiniti valoris satisfactione, sint remotæ & abolitæ. Etenim pro omnibus peccatis, quocunque nomine illa tandem veniant, Christus mundi Servator, infiniti valoris precium Deo Patri exsolvens, satisfecit. Quod si verò pro omnibus satisfecit, etiam pro venialibus. Quâ propter illa, quæ venialia dicuntur, non minus quàm mortalia infinitas oportet mereri pœnas: non quidem quod peccatis infinita inhæreat malitia, sed quod per ea infinita Divina violetur justitia. Porrò: Si peccata æternam damnationem ideò merentur, quod bonum illud infinitum, omnipotentem Deum offendunt, etiam illa quæ venialia dicuntur, æternam merebuntur damnationem. Quicquid enim contra legem Dei est, hoc incurrit damnationem, Gal. III, 10. Peccata quæ venialia vocantur, contra legem Dei sunt (quia venialiter peccans aliquem Deo debitæ dilectionis actum subtrahit, & inordinatè confert in rem creatam.) Ergo peccata quæ venialia dicuntur, damnatio-

 nem

nem incurrunt. Ex effectu autem atque sic à posteriori ducto argumento, è pœnæ pondere & magnitudine, de peccati quoque pondere & magnitudine judicium qui faciunt, illi *diversa peccatorum genera* supponunt: nempè aliquod peccati genus esse *veniale*, quod æternam damnationem non mereatur: aliud peccati genus esse *mortale* quod illicò & confestim æternam incurrat damnationem. Sed differunt, sicut supra est dictum, Actualia peccata, non quidem secundum *genus* sed secundum *gradus*. Colligere hoc licet ex pœnarum differentiâ, quod quia illæ quæ fori sunt Divini & pœnæ propriè dictæ, non *genere* sed *gradu* saltem differant, ideò pœnæ quoque (propter servandam inter peccata & pœnas proportionem) non aliter differre possint quàm hæ differunt, nimirum, non secundum *genus*, sed secundum *gradus*. Etenim quemadmodum se habent pœnæ, ita quoque se habere debent peccata; siquidem nec majorem nec minorem debito pœnam esse convenit. Ast pœnæ propriè ita dictæ, non differunt secundum diversitatem generis, sed graduum. Ergò etiam peccata differre aliter non poterunt. Ergò non sunt diversi generis, sed cuncta mortalia, quamavis alia aliis graviora. Et quia æternæ inferni pœnæ gradu quoque differunt; aliqua diversi quamvis gradus, mortalia tamen peccata, eadem quidem æternâ inferni pœnâ, attamen non eadem pœnæ gravitate, afficientur.

CLXXI. Veritatem hanc pauci è Pontificiis agnoscunt, quippè qui communiter his contraria docent. Orthodoxa autem mihi hîc ideò fuit declaranda sententia, ne tunc, quando ex horum propriis principiis, ad hominem ductis argumentis, illi mihi erunt convincendi, in suspicionem apud nostrates incidam, quod cum parte adversa & ipse faciam. CLXXII. Di-

CLXXII. Distinctionem igitur inter mortalia & venialia peccata à parte Pontificia stantibus, haudquaquàm extortum imus, sed ultrò eam admittimus: hoc saltem negamus, quod ita aliqua sint venalia, ut ex se & suâ naturâ æternam damnationem non mereantur. Nec caret venialiũ denominatio fundamento Non enim sunt sed dicuntur talia, vel ratione *Personæ*, vel ex accidentario *eventu*. Illa, quia persona quæ est in statu gratiæ, sic peccans, non agit contra conscientiam, non ex proposito vel deliberati consilii electione, sed ex inadvertentiâ, & citra plenum consensum approbationemq́ voluntatis agit quod agit. Exemplo res futura est magis conspicua: si qua dubitatio vel motus pravus suboriatur in animo, homo tamen ei non assentiatur, vel non perficiat & exsequatur ad quod impellitur; tunc peccat quidem sed non mortaliter: non quidem quod peccatum illud ex se & suâ naturâ non sit mortale, sed quod ob infinitam Dei misericordiam, propter Christum ejusque meritum, in quem sic peccantem credere supponimus, non imputetur ad peccatum, nec consequenter ad mortem. Posset equidem Deus, si secundum primævi Pacti rigorem nobiscum agere vellet, ad istum modum legem transgredientibus non tantùm irasci, sed penitus ex filiorum suorum numero excludere: attamen veram ac vivam in Christum Fidem intuitus, ejusmodi infirmitatis peccata nobis non imputat, eâ propter de statu gratiæ non deturbat, infirmitati potiùs nostræ quasi condescendens, quod aliàs exigere poterat, exactam nempè & accuratam Legis impletionem, quasi non exigit, pro infinitâ potius suâ bonitate acquiescit, si illi qui in filios & hæredes adoptati rebelles motus (quales *Tertullianus* lib. de Pudicitiâ *Delicta quotidianæ incursationis* vocat) sic reprimant, ne *regnare* eos

Peccat. venialia ratione Personæ.

... ratione eventus

Rom. VI, 21. eos patiantur; *si non faciant peccatum*, ei operam non dent, justitiam magis & sanctimoniam sectentur quàm carnis indulgeant cupiditatibus. Hæc enim vis est Pacti seu Fœderis Evangelici, ut sub eo homines, utut *peccatum adhuc* I.Joh.III, 9. *habeant*, modò in Christum credant, & *non faciant peccata*, modo credentes ex proposito ac studiosè non peccent, maneant in gratiâ ac servari queant. Atque ista est denominationis ratio, propter quam peccatum dicitur *Veniale ratione Personæ*: quia nempè personæ, quæ est in fœdere Evangelico, atque nullum fidei facit naufragium, peccatum non imputatur; juxta illud ad Rom. IIX, 1. *Nulla est condemnatio iis, qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem sed secundum spiritum ambulant.*

Peccat. veniales ex eventu. CLXXIII. Deinde, *Peccata Venialia* dicuntur *ex accidentario eventu.* Tale est, quod secundum sese maximè quidem est mortale, sed quia ille qui admitit, agnoscit, veram & seriam agit pœnitentiam, veniam & remissionem impetrat & obtinet, veniale dicitur. Neque tamen hoc ex se & suâ naturâ EST, sed potius FIT veniale, quando evenit & contingit, ut sic graviter peccans, agnoscat, pœniteat & deprecetur, atque inter Dei iram & peccata sua, interposito merito & satisfactione Christi, Deo reconcilietur atque remissionem consequatur. Et quia nullum peccatum tàm est grande (excepto uno & solo in Spiritum Sanctum peccato, quod cum finali impœnitentiâ sit conjunctum) quin seriò pœnitens remissionem consequatur, omnia cujuscunque gradus peccata, fieri possunt venialia, unde *ex eventu* dicuntur *venialia*. Quandoquidem autem futura contingentia sunt incerta, & Spiritus Sanctus pœnitentiam operans, neminem, gratiam irresistibilem largiendo, cogit aut necessitat, procrastinantem, atque pœnitentiam

nitentiam de die in diem differentem, subita mors sæpè præveniat, ideò eventus est accidentarius, atque talia peccata, *ex accidentario eventu* dicuntur venialia.

Peccata Mortalia.

CLXXIV. *Mortalia Peccata*, quæ mortem animæ æternam, à quocunque perpetrentur, illico afferunt, & sicut *Augustinus* Sermone XXIX de Verbis Apostoli loquitur, *uno illo perimunt*, quænam & qualia sint, omnium rectissimé nos docet S. Paulus Galatas V, 9. I. Corinth. VI, 9: Ephes. V, 3, 4, 5: Colossenses III, 5. 8. 9. Atque ex istis sic expositis facilè intelligitur, quo sensu venialia admittamus peccata: & quod illa à mortalibus lethiferis non alio quàm eo, quo diximus respectu, differant.

Varia peccantium Fora.

CLXXV. Porrò verò *Fora*, quæ peccans sortitur in considerationem vocanda veniunt. Sunt autem illa varia & diversa. Etenim qui grandi & *gravi* delicto (quale Immaculatam B. V. conceptionem negans, vel ullo modo
in discrimen aut disputationem vocans committere statui- “
tur) Deum, Ecclesiam, Rempublicam & proximum offen- “
dit, totidem sortitur fora, quot delicto perpetrato offensi “
sunt vel scandalisati. Nec satisfactio uni præstita præjudi- “
cat aliis, quin hoc vel illud sibi debitam exigat. Verbi “
gratia: Occiderit aliquis filium familias, & cum parenti- “
bus in gratiam redierit, atque ab iis veniam impetraverit; “
id non efficit, ut in homicidam, Ecclesiæ & Reipublicæ “
jus suum non maneat integrum. Conciliatus sit Deo, per “
veram pœnitentiam; hoc ipsum tamen non efficit, quin à “
civili Magistratu capite plecti possit. Si condonent paren- “
tes, pœnam quoque remittet Magistratus, & per veram pœ- “
nitentiam, à Deo remissionem impetraverit; nihilomi- “
nus, propter offensionem & datum publicè scandalum, & “
ut de seriâ ejus pœnitentiâ eò certius constare possit, Ec- “

„ clesiæ per publicam pœnitentiam, satisfacere, & quam diu „ præstarentur, à communione abstinere olim tenebantur. Sunt illa totidem B. Parentis mei verba, quæ leguntur in Altera Appendice Responsi, Dn. Ernesto Ser.mo Hassiæ Landgravio redditi.

Applicatio

CLXXVI. Vertamus nunc è Paternis collecta reliquiis, in rem nostram, atq; ad præsens adhibeamus negotiū. Offenderit igitur aliquis graviter in B. V. peccando Deum, Magistratum utrumq; & Ecclesiasticum & Civilem, suoq; ac dato scandalo, proximum, quapropter in totidem sit satisfaciendum Foris. Sed prius de peccato ipso ejusque pondere, deinde de Satisfactionibus. Repræsentant autem

De peccati pondere.

Responsa peccatum in Mariam, ceu grande & *grave peccatum*: siquidem *graviter peccare* statuunt illum, qui immaculatæ B. V. conceptioni sub quocunque prætextu litem moverit aut illam impugnaverit sive ei contradixerit. Quisquis verò *grave peccatum* committit, eum non venialiter sed mortaliter peccare oportet: quia venialia peccata (etiam secundum ipsorum Pontificiorum hypotheses) non sunt gravia, sed secundum universaliter receptam horum doctrinam, sic levia, ut juxta Divinæ justitiæ rigorem, veniam, nullâ quamvis intercedente Divinâ misericordiâ, non mortem mereantur. Substrata verò & stante ista hypothesi, malè fuerit responsum; siquidem negati sententiæ (quod videlicet Immaculatam B. V. conceptionem negantes *mortaliter non peccent*, & quod Dogma illud *non sit de fide*) opposita affirmans ejusdemque veritas, non animadvertentibus quamvis Responsorum architectis, (quod nimirum Immaculatam B. V. conceptionem negantes, & *mortaliter peccent*, & quod Dogma illud *sit de fide*) è propriis Responsi verbis, per legitimam consequentiam deducitur, argumento tali: Qui-

Quicunque *graviter peccat*, non venialiter peccat: quia venialia peccata non sunt gravia sed levia.

Quicunque Immaculatæ conceptionis Dogma *non credit*, ille *graviter*, attestantibus Responsis, *peccat*.

Ergo, quicunque Immaculatæ conceptionis Dogma non credit, non venialiter peccat.

Porrò:

Quicunque non venialiter peccat, eum *mortaliter peccare* oportet: quia omne peccatum actuale, vel veniale est vel mortale, nec datur inter utraque medium seu tertii generis peccatum quod nec mortale sit nec veniale.

Atqui Immaculatæ conceptionis dogma negans, mortaliter peccat: quia non leviter sed graviter peccat.

Ergo quicunq; Immaculatæ conceptionis Dogma negans, eum *mortaliter peccare* oportet: quod probandum erat.

Ulterius:

Omne credenda attinens Dogma quod negantem graviter atque ideò mortaliter peccare facit, *de fide* esse oportet.

Sed de Immaculatâ conceptione credenda attinens Dogma negantem *graviter* (attestantibus Responsis) atque ideò mortaliter *peccare* facit.

Ergo de Immaculatâ conceptione, credenda attinens Dogma *de fide* esse oportet: quod æquè ac prius probandum erat.

Aut itaque concedere oportet, de Immaculatâ conceptione Dogma negantem *mortaliter peccare*, & consequenter esse illud *de fide*: aut admittendum quod venialia peccata non sint levia, & quod venialiter peccans non leviter sed graviter & mortaliter peccet.

CLXXVI. Si dixerint, venialia peccata, quia non sint secundum Bellarminum *contra* sed *præter legem*, &

juxta *Estium legi imperfectè repugnent*, non quidem in summo, sed in inferiori gradu esse gravia : atque sic gravissimorum intuitu, vel comparatione ad illa, levia censeri posse : hoc, inquam, si dixerint, contradictionem involvens esse dicturos. Nempè sic forent & gravia & non gravia : quia mediocriter saltem grave, tamen est & manet grave, minimè verò in se spectatum, est vel fit leve. Et si venialia peccata mediocriter sunt gravia, quare pro horum levitate tàm vehementer & contentiosè dimicant? Etenim Deo debitæ dilectioni, profanè & non leviter deterere, quàm assertam venialium levitatem deserere malunt. Plus enim quàm leve & planè profanum est, quod objicientibus nobis; *non levia posse esse venialia peccata, quia venialiter peccantes actum aliquem dilectionis Deo debitum subtrahant, atq; inordinatè convertant in rem creatam*, Respondent, Præceptum dilectionis *Dei*, *quum sit affirmativum, non obligare pro omni tempore*; quasi verò unquam desit objectum, in quod ferri debeat dilectio. Nec melioris coloris est alterum, quod *quoties aliquis peccat, non subtrahat actum dilectionis Deo debitum* : quum tamen subtrahat eatenus & actum & potentiam, à quâ proditralis actus dilectioni Deo debitæ repugnans. Debebat enim *Deum diligere ex toto corde suo, & ex totâ animâ suâ, & ex totis viribus suis* : Marc. XII. 30. Omnes itaque cogitationes, omnes actus, qui à corde nostro & viribus nostris prodeunt, debentur Deo, & dilectioni ejus impendendi sunt : nimirum sic impensè ne iis adversemur. Præcepta enim affirmativa, vel maximè ad hoc obligant, ne fiat aliquid, ei, quod præcipitur, contrarium. Qui verò quocunque modo peccat, is aliquem actum cordis sui, vel animæ suæ, vel cogitationum suarum, vel quarumcunque virium dilectioni Dei subtrahat

[Margin notes: [illegible] *Videatur Joh. Malmanni Jesuitæ Monast. tract. de Parg* [illegible]]

superabit, & actum tali dilectioni incongruum vel repugnantem edit & exercet.

CLXXIIX. Sed excidisset propè *tertium*, quod cum prioribus copulant, absurdum: nempè venialiter peccantem *non agere contra legem, sed præter legem*: sicut *Bellarminus* Lib. V de Justif. Cap. XIV & XVII nomine omnium prodidit: quod durius dictum emolliisse visus sibi est *Guilielmus Estius*, dicendo quod *imperfectè legi* peccata venialia *repugnent*: cujus paradoxi paulo prius Num. præced. factum est indicium, atq; Tractatu de Vario Hominis Statu, Sectione XI Num. XXX, plenius exposuimus, distinctionis hujus nullum in S. Scriptura extare vestigium, atque à sanioribus Pontificiis Doctoribus etiam impugnari, in medium ducto *Gabr. Vasquesio*, demonstravimus. Non nobis qui capere non possumus, quomodo veniale peccatum aliquam habeat peccati rationem, aut peccatum dici mereatur, si non sit contra legem, sed Pseudo Pietistis persuasum eant, eum qui venialiter peccat, non peccatum, sed opus indifferens operari, habituriq; eos sunt obsequentissimos, utpote *maledictioni quâ Paulus* Galat. III, 10, *omnes qui non permanserint in omnibus iis quæ scripta sunt in libro legis, ut faciant illa*, insectatur vel comitatur, obliros.

CLXXIX. Nolumus nunc etiam operosè confutare *quartum*, quod Christum Matth. V, 22, ceu elevantem & extenuantem peccata venialia ostentare audent, eò quod levioribus peccatis leviores decreverit pœnas. Commemorari autem ibi tria pœnarum genera ajunt: *Judicium, Concilium & Gehennam ignis*. Veruntamen fallunt & falluntur ipsi, quando tria illa modo commemorata, ceu diversa peccatorum genera venditant, quum tamen ibi non *generum* sed *graduum* differentia indigitetur. Perver-

Judiciū, Concilium & Gehenna, pœnæ sunt, non genere sed gradu differentes.

ſæ iſti expoſitioni, oppoſuimus loco citato, dextram *Maldonati* atque *Barradii* interpretationem: quorum ille *Diſtinguuntur hîc*, ait, *pœnarum gradus, ſed non genus. Nam utrobiq; capitalem ſed in Judicio leviorem, in Concilio graviorem Judices* pœnam conſtituebant; *quemadmodum graviores ad Concilium quàm ad Judicium cauſæ deferebantur.* Hic Sebaſtianus Barradius tomo ſecundo commentariorum in Concordiam & hiſtoriã Evangelicam libro VII cap. XVIII. *Gravius eſt*, inquit, *iraſci & proferre Raca, quam iraſci tantummodò. Ideò illi peccato gravius judicium proponitur, quàm huic. In tertio gradu, quia peccatum crevit, peccato graviori tribuitur gravior gehennæ pœna. Dices: Ergo reliquis duobus non tribuitur hæc pœna. Reſpondetur: Tres hos gradus ſupplicii, pœnam ſignificare gehennalem, cuilibet letifero crimini* (ſed letiferum non poteſt aliud eſſe niſi mortale, ad veniale peccatum neutiquam trahendum, ſiquidem illud mortalium i. e. letiferorum numero eximitur) *deſtinatam, ſed quia iracundiæ genera diſparia ſunt, etiam diſpariter ſignificata ſupplicia.* Iſta Barradius, ſecundum quem manent, ut peccatorum ita etiam pœnarum differentiæ quædam & gradus; nec ſequitur quod hinc ineptè colligit, & Tullianis verbis exprimit idem qui ſupra Jeſuita Mülmannus, *non minus delinquere mortaliter eum, qui gallum gallinaceum, cum opus non fuerit, quam qui patrem ſuffocaverit.* Adduximus ibi etiam *Maldonatum*, ſatis dexterum verborum Chriſti interpretem, cujus hanc in rem verba iſtic ex parte ſaltem recitata, hîc quoque repeti atque integra exſcribi merentur. Ita verò ille ad verba: *Reus erit Judicio: Reus erit mortis æternæ, quam Judicium vocat, ut conveniente loquatur Judæorum conſuetudini.* Ad verba, *Reus erit Concilio: Per Concilium capitalem pœnam, quæ ſo-*

eo statui solebat, intelligit: per eandem autem capitis pœnam, sempiternam animæ mortem intelligit. Dubitabit aliquis, quomodo per Judicium, & per Concilium, capitalem pœnam intelligat, quum manifestum sit, tres pœnarum gradus velle distinguere. Respondeo; gradus quidem distinguere non genus. Nam utrobiq; capitalem, sed in Judicio leviorem in Concilio graviorem Judices pœnam constituebant: quemadmodum graviores ad Concilium quàm ad Judicium causæ deferebantur. Scitum est quatuor apud Judæos pœnarum fuisse genera, Strangulationem, Gladium, Lapidationem & Combustionem, ut in libro Sanhedrin notatum est. Sic enim Christus eum qui irascitur, & eum qui fratrem suum leviter, & eum qui stultum appellat, eadem inferni pœnâ, non eadem pœnæ gravitate dignum docet. Fuerunt illa aliquanto prolixius deducenda, ut appareret, & quàm nullo, venialium peccatorum elevatio & extenuatio, nitatur fundamento, & quod pro illorum vili levitate dimicantes, causæ quam agunt Responsa, plus noceant quàm prosint. Nocent videlicet per hoc, quod omni pondere levata peccata, inter *gravia*. (qualia tamen illa quæ in immaculatam conceptionem illidunt esse fatentur) nullo trahi possint prætextu. Causa autem quam agunt, est Alexandri VII Pontificis, quem à reatu conditi *novi Fidei Articuli* liberatum velint, & ut liberent difficili allaborant studio. Liberare autem, nullâ ad elabendum patente rimâ, haud poterunt, nisi ipsum illud quod Pontifex tectè quamvis maximè tamen artificiosè stabilire intendit (nempè Dogma quæstionis & *de fide* esse, & *ad salutem creditu necessarium*,) eum intendisse negaverint. Tollenda igitur erat sub gravissimis pœnis imposita credendi necessitas; quæ tamen tolli non poterat, nisi prius demonstratâ severi præcepti relaxatione, atque

per

per hanc induitâ & permiſsâ credendi & non credendi licentiâ. Hanc quum nullibi invenirent gentium, longè illa è remotioribus Conſtitutionis receſſibus erat accerſenda; nempe inde, quod contrariam ſententiam tenentes, *Hæreſis aut peccati mortalis damnare*, affirmantis ſententiæ aſſertores prohibeantur. Quod verò inde? Per hanc ſcilicet à mortalibus peccatis exemtionem, etiam illos, qui Dogma quæſtionis non credunt eíque contradicunt, à peccato mortali abſolvi perhibent. Porrò, ſi non credentes & contradicentes *mortaliter* non peccant, *venialiter* eos oportere peccare, quia non detur aliud à duobus illis diſcretum actuale peccatum. Si verò immaculatam conceptionem non credens, illud negans eíque contradicens, non mortaliter ſed venialiter tantùm peccet, ſalvam futuram Pontificis rem credunt, ſiquidem veniale peccatum usque adeò ſit leve, ut Dogma in quod illud impingit, non poſſit eſſe fidei doctrinam attinens & creditu neceſſarium Dogma. Atque ſic per conſequentiarum anfractus, è culpâ novi conditi fidei articuli, erutus viſus eſt Alexander Papa VII.

CLXXX. Ex adverſo demonſtratum dedimus, quod conſulti Theologi eadem operâ, quâ illos, qui B. Virginem immaculatè conceptam eſſe, vel non credunt, vel negant, *graviter peccare* concedunt, concedere quoque & fateri, velint nolintve teneantur, quod & non credentes & negantes, non venialiter ſed mortaliter peccent, quia venialia peccata, juxta eorundem hypotheſes, non ſunt gravia ſed levia. Circa credenda autem ſi quæ ſuboriatur dubitatio, & aberraverit aliquis, atque errando graviter, i.e. non venialiter ſed mortaliter peccaverit, Dogma in quod ille vel non credendo vel abnegando impingit, non poſſe

non

non esse *de fide*, agnituri sunt omnes magis ingenui, quam ut argumentorum vim sophismatibus infringere sint præsumturi.

CLXXXI. Utiliter quoque accepramus quod juxta Responsorum horumque Auctorum & compilatorum beneplacitum & approbationem, de peccati mole, secundum pœnæ graviter mitiusve præmens pondus, judicium sit formandum, atque sicut ex ungue leo, sic ex pœnæ qualitate, peccati noscenda qualitas. In istam scilicet sententiam Colonienses Dnn. Theologi, descendunt, in Responso ad motæ quæstionis partem secundam: quod interrogativo & redditivo juxta se posito, futurum est conspicuum. Quæstionis summa huc redit: *An deinceps, post promulgatum videlicet Pontificis Diploma, citra salutis dispendium quis possit* NON CREDERE *B. V. esse immaculatè conceptam?* Item: *An citra salutis dispendium apertè possit* NEGARI, *B. V. immaculatè esse conceptam, ejusq; immaculatæ conceptioni* CONTRADICERE, *& Decreta Pontificum* IMPUGNARE licent? Ad ista Dn. Colonienses: *Respondetur ad secundam quæstionis partem, per se loquendo* PECCATURUM *quidem* GRAVITER, *qui hoc ausus fuisset, ut patet ex § V Brevis: & colligitur ex gravissimis Pœnis & Censuris, quæ scripto seu voce impugnantl Immaculatam conceptionem istic decernuntur, & non nisi peccantibus graviter, decerni solent aut possunt.* A Coloniensibus non dissentiunt Herbipoleos Dnn. Theologi, quippe qui sic Respondent: *Si R. Pater ille apud vos hospitans, contra Immaculatam conceptionem B. M. V.* DISPUTAVIT *vel* LOCUTUS *est, haud dubie non tantum* MALE FECIT; *sed etiam graves ab Alexandro VII latas censuras incurrit, quas ille Pater, quia mihi describitur tanquam vir eruditus, ignorare non potuit, certè non debuit.*

Ex proportione pœna ad peccata de horum pondere faciendũ judiciũ.

Omne grave peccatum mortale.

CLXXXII. Ex istis plus satis apparet, quod, ad respondendum requisitos Theologos si audiamus, MALE FECERIT atque GRAVITER PECCAVERIT, quicunque Immaculatam B. V. conceptionem *Negare*, Dogmati huic *Contradicere*, adversus illud *Disputare* vel *loqui*, atque Pontificum, litem dirimentium Decreta *Impugnare ausus fuerit.* Cæterùm quum & *malefacta* & *gravia peccata* gradus admittant, atque alia aliis & peiora sint & graviora, investigandum in quem tandem, Immaculatam conceptionem violans *grave peccatum* exsurgat malitiæ gradum, quàm *malefactum* malefacientis conscientiam vulneret profundè, quàm gravem vulnus halet odorem? Investigandi viam Responsa commonstrant: Prius quidem, quando illud *ex gravissimis pœnis & censuris, quæ scripto vel voce impugnanti immaculatam conceptionem istic*, in Alexandrina Constitutione, *colligi* perhibet, atque addit; quod tàm graves pœnæ & censuræ, *non nisi peccantibus graviter, decerni soleant & possint.* Quàm graviter igitur peccent Immaculatam conceptionem *scripto seu voce impugnantes*, & quantæ molis sit, Dogma illud *abnegans, impugnans* sive ei *contradicens* peccatum, secundum pœnarum ista facientibus destinatarum gravitatem quum sit æstimandum statuendumque, proximum nunc erit, ut in pœnarum, sic *graviter peccantibus* decretarum, deorsum ad exusti Purgatorii fauces ducens pondus inquiramus. Istas verò quibus Festivitatis cultusque observantia est sancita, in profanantis reversuras caput, non occultat sed minaciter plus vice simplici detonat fulminans Alexander. Non memorabimus nunc omnes per quas refractarii trahuntur pœnas, graviores saltem, pectora sonoro concutientes tonitru, vocabimus in considerationem. Nolo equi-

Graviores Dogma negantibus decreta pœnæ.

dem

dem illas exaggerare ſiquidem onusque quod infrâ mole laborat ac pondere urgetur gravi, nullâ aggravantis indiget exaggeratione. In iſto autem grandium graviſſimorum que ordine, quibus ſtipatus incedit Alexander, eminent, *Pœnæ Interdicti, Suſpenſionis, Excommunicationis, Perpetuæ inhabilitatis* ac *privationis vocis activæ & paſſivæ in quibuscunque electionibus*, atque tandem *Privationis ab ingreſſu Eccleſiæ*.

CLXXXIII. Executores quibus iſtis *pœnis coercendi & puniendi* Pontificiâ auctoritate *libera facultas* conceditur, præter plures alios in Eccleſiaſticâ dignitate conſtitutos, potiſſimùm & præcipuè *Hæreticæ pravitatis ubique locorum deputati Inquiſitores* cum plenâ poteſtate inquirendi, adverſus inquiſitos procedendi, eosdem puniendi, ordinantur & conſtituuntur. Horum verò pœnali animadverſioni, nulla eximitur dignitas, quæ infra Pontificalem ſit dignitatem, ne *Cardinalatus* quidem, ut taceam nunc alias locum obtinentes amplum & eminentem dignitates, prætereamque privilegiorum & indultorum ab aliis Epiſcopis Romanis certis *qualificatis* perſonis conceſſorum annullationem: hoc ſaltem dico, & haud inconvenienter dixiſſe mihi videor, quod *Hæreticæ pravitatis Inquiſitorum* proprium objectum, non poſſit eſſe aliud quàm pravitas Hæretica, & quod objectum cum nullâ Hæreticâ pravitate conjunctum, non poſſit eſſe Hæreticæ pravitatis Inquiſitorum officio proportionatum objectum. Dogmati igitur de Immaculatâ conceptione, vel aliquid Hæreticæ pravitatis adhæſerit, vel ad Hæreticæ pravitatis Inquiſitores non pertinuerit. Sed dogma illud pertinet ad Hæreticæ pravitatis Inquiſitores, utpote Pontificis maximi maximâ

Hæret. pravitatis inquiſitores.

 auctori-

auctoritate illis demandatum. Ergo Dogmati Immaculatæ conceptionis aliquid Hæreticæ pravitatis adhærere oportet. Idque parti vel affirmanti (quod illi haud concesserint) ergo neganti. Unde porro sequitur, neganti sententiæ aliquid Hæreticæ pravitatis adhærere, atque eam retinentes Hæresis crimen incurrere, á quo tamen eosdem absolvisse videri vult Alexander Papa VII. Hoc verò si seriò voluisset, quo juris prætextu, *ubiq; locorum deputatos Inquisitores*, in hos tanquam Hæreticæ pravitatis reos, immittere potuisset? Quomodo Hæreticæ pravitatis Inquisitoribus subjicere potuit illos, quibus ob negatam Immaculatam conceptionem *Hæresis crimen aut peccatum mortale*, sub gravium comminatione pœnarum intentare prohibet? An ne verò ipso facto Hæresis crimen intentat illis, quos in munus & potestatem Hæreticæ pravitatis Inquisitorum tradit? Citra injuriam igitur dixerim, bilinguis oris flexiloquam esse Alexandrinam Constitutionem.

Flexiloqua Alexandrina Constitutio.

CLXXXIV. Sed dicturi forte sunt, *Voluisse* Pontificem, *quod contra hujus suæ Constitutionis transgressores, Hæreticæ pravitatis ubiq; locorum deputati inquisitores procedant*, ut habent expressa §. VI verba. Verùm etiam illi *Constitutionem transgrediuntur*, eamque violant, quibus §. antecedente V, sub gravissimis pœnis interdicitur, ne *præfatas Constitutiones seu Decreta ita pergant interpretari, ut favorem per illos dictæ sententiæ, & festo seu cultui secundum illam exhibito frustrentur*. Hoc verò Pontificis mandato, imponitur contrariam sententiam retinentibus silentium. Qui autem silere digitoque comprimere labellum jubentur, illis non relinquitur in speciem & dicis ergo concessa *contrariam opinionē tenendi* libertas. Et interdicitur ibidem porro ne

rò ne qui hanc eandem sententiam, festum aut cultum in Disputationem revocent, aut contra eam quoq; modo directè vel indirectè aut sub quovis prætextu etiā indefinibilitatis ejus examinandæ, sive Sacram Scripturā, aut sanctos Patres sive Doctores glossandi, vel interpretandi, deniq; alio quovis prætextu seu occasione, scripto seu voce, loqui, concionari, tractare, disputare, contra eam quicquam determinando aut asserendo, vel argumenta contra eam afferendo & insoluta relinquendo, audeant: Illis verò qui *ausi* fuerint, gravissimæ decernuntur pœnæ, quarum acerbitatem mox sumus expensuri: pro præsenti ostendere intendimus, quod si *velit* Pontifex, ut contra suæ Constitutionis transgressores, Hæreticæ pravitatis Inquisitores procedant, eundem non posse non *velle*, ut Inquisitores iidem etiam contra eos, qui hanc Constitutionis suæ partem trasgressi fuerint, ceu hæreticæ pravitatis reos, procedant. Cujuscunque verò Dogmatis ne meminisse quidem, nec ullam ejus injicere mentionem, nec *scripto, nec voce, sub quocunq; prætextu*, aut quacunque occasione illud affirmare licet, illud Dogma non pro licito aut ad credendum permisso, sed pro prohibito & heterodoxo est habendum. Ex adverso, huic contradictoriè oppositum Dogma, affirmans illud quod negat prius, non prohibitum sed permissum & orthodoxum esse oportet. Illud igitur si non strictè absolutè & simpliciter Hæreticum, minimùm tamen aut heterodoxum fuerit, aut injustè prohibitum, siquidem nullius orthodoxi Dogmatis assertio est prohibenda. Si heterodoxum, ejus assertores tolerari quidem possunt, attamen ad docendi & prædicandi munus admitti non debent. Si hoc, omnis valida Dominicanorum Prædicatorum familia, prædicandi jus & facultatem perdiderit, atque prædicandi officio se abdicare tenere-

 tur:

tur: & quidem tantò teneretur magis, quantò pœnarum nunc suscipiendum examen, monstraturum est luculentius, quod Dogma cujus assertio sub tàm crudelibus interdicitur pœnis, plus quàm heterodoxum, & talem heterodoxiam esse oporteat, quæ hæresis crimine non vacans, cum mortali peccato sit conjuncta: Si enim pœna merito nec major nec minor esse debet, necessum est ut quanta est pœna, tantum quoque sit facinus tàm grandem promeritum pœnam.

Pœna ab Alex. VII Immac. Concept. negantibus decreta.

CLXXXV. Contemplemur nunc singulas, Immaculatæ conceptionis *favorem frustantibus* & *vel scripto vel voce impugnantibus* decretas pœnas. Quod si verò Scholasticos Doctores præeuntes pœnarumque proprietates, pondus & effectum declarantes sequamur, non habebit pars adversa, quod contra authentisatos auctores excipiat. Facta verò ad illorum regulas applicatione, Alexandrinam Constitutionem *Excommunicationis* quoque pœnam complectere, certè eam non excludere, nos sumus, *Francisco Suaresio* interprete & suffragante ostensuri.

Suspensio & Remotio ab officio.

CLXXXVI. Excommunicatione mitior quidem pœna est *Suspensio ab officio*, quæ proximo tamen gradu omnimodam *Remotionem* attingit. Anne verò ille, qui Clericos Immaculatam Conceptionem non exosculantibus, *concionandi, publicè legendi seu docendi facultatem* adimit, ab officio eos suspendit? Sed hoc facit Papa Alexander VII. Ergo omnes Immaculatam conceptionem non exosculantes Clericos ab officio suspendit. Propter nullum autem leve aut veniale peccatum, sic leviter peccans ab officio suspenditur, sed si propter credenda attinentem errorem suspendatur, errorem illum fidem attinere, atque errantem mortaliter peccare oportet.

CLXXXVII. Ann-

CLXXXVII. Amplius est quod iidem *Voce activâ & passivâ in quibuscunq; electionibus privantur.* Privationem talem Suspensione ab officio amplius esse, ideo quia illi qui in electionibus, officiorum utraque & *activâ & passivâ voce* privantur, votum ipsis competens amittunt, simulac quascunque functiones aliis decernere, dignitatesve Ecclesiasticas, vel voce activâ passivâ sibi decretas adire & suscipere prohibentur. Jus autem votandi quisquis amittit, non levem contrahit maculam, utpote cum suspensione vel remotione ab officio conjunctam. Plus igitur Alexandri Interdictum habet in recessu, quàm primâ fronte apparet, vel agnoscere velint illi, quos Pontificiæ infallibilitatis deliquium agit in pudorem.

CLXXXIIX. Taceo in scripta & libros Immaculatam conceptionem excutientes detorta fulmina: taceo *in Indice prohibitorum contentas pœnas & censuras*, quibus omnes tales libri inundati mergentur gurgite vasto: hoc unum saltem exponi mihi velim, sintne Dogmata propter quæ libri prohibentur, prohibita an potiùs per Alexandrinam Constitutionem sic licita & permissa, ut illa amplecti atque citra periculum incurrendi pœnas & censuras in Indice librorum prohibitorum contentas, retinendi relinquatur facultas? Contradictionem implicat, esse prohibitum & non esse prohibitum. Implicantia igitur statuerit Pontifex, quando Dogma quod per Constitutionem non prohibuisse vult videri, serio tamen & de facto, sub comminatione pœnarum & censurarum in Indice isto contentarum, prohibet.

CLXXXIX. Descendimus nunc ad *Perpetuæ inhabilitatis pœnæ* examen. Hanc executores comitantur, quorũ nomina sunt *Ipso jure*, & alterum potentiæ non imbecillioris *Absq; aliâ declaratione.* Quid nomina ista sibi velint, quam a munian-

Perpetua inhabilitatis pœna.

muniantur exsequendi vi, secundum Jus Pontificium est declarandum. Inter amplissima *Francisci Suarezii* & *autographos* scripta, præ aliis pluribus se commendat, de Legislatore Tractatus. Hujus lib. V, de varietate Legum, cap. IIX, *de Lege imponente pœnam privativam, ipso facto obligante in conscientiâ ad executionem ejus ante sententiam*, prolixè, more consueto, disputat. *Pœnas Privativas* ibi in tres classes digerit. Harum primam *Censuræ* occupant. In alterâ ponuntur privationes illæ quæ non consequuntur plenum suum effectum *sine actione aliqua hominis*; In Tertiâ, constituuntur privationes istæ quæ plenum suum effectum per *solam legem citra omnem hominis actionem* sortiuntur. Primæ & Tertiæ classis pœnæ privativæ, exclusis illis quæ in altera collocantur, hujus sunt loci.

CXC. De positis in *prima* classe *Censuris* ita statuit; quod *per Censuras, separatur aliquis à communibus bonis Ecclesiæ, tanquam indignus, & ideò statim obligatur in conscientia, ut se separet & abstineat. Pertinet enim ad Pastorem Ecclesiæ separare indignos, & illis præcipere ut se separent, quod præceptum in ipsa Censura includitur.* Separatio autem indignorum quum Excommunicationi æquipolleat, per istam Censuram omnes, latam per Alexandrum legem violantes, ipso facto erunt Excommunicati. In *tertia classe* constitutæ pœnæ privativæ, obligant *ad abstinendum ab aliquâ receptione*, & involvit *inhabilitatem ad receptionem alicujus beneficii, ad ferendum suffragium, & similia*: qualia sunt *electiones* ad officia & dignitates, vel obeundas vel aliis suo voto aut suffragio conferendas: item inhabilitas ad retinendum munus jam obtentum, conjuncta cum obligatione *ad abstinendum à receptione* redituum muneri officiique functionibus annexorum. Atque sic sese habent

Excommunicationis pœna per Alex. VII Immac. Concept. negantibus decreta.

Inhabili-

Inhabilitatis pœna, & communionis, & officiorum dignitatumque atque ab his pendentium redituum privationem includens.

CXCI. Additæ *perpetuæ Inhabilitatis pœnæ* solennes circumstantiæ, quarum prior ita sonat, *Ipso facto*, & altera in ista, *Absq; aliâ declaratione*, definit verba, in Alexandrinâ Constitutione expressæ circumstantiæ privativæ hujus pœnæ executionem attinent, atque modum infligendi pœnam determinant. *Quoties*, inquit Svarez, *in Lege per quam hujusmodi* privativa *pœna imponitur, aliqua ex his particulis* (ipso facto, ipso jure, ex nunc, eo ipso, *vel alia æquivalens*, qualis est illa per quam *absque alia declaratione*, executioni mandatur pœna) *ponitur, pœna fit aliquo modo per ipsam legem, & hoc continet sententiam latam quo ad aliquid, & quod illud vim habet obligandi in conscientia ad pœnam*. Et iterum Cap. IX. & seq. magis expressè & significanter; *Valdè recepta est sententia, quoties lex pœnalis cum additione* Ipso facto, *vel simili, imponit hujusmodi Inhabilitatem, etiamsi non addat*, Absque aliâ declaratione, *vel aliud æquivalens, inducere statim illam inhabilitatem ante omnem sententiam etiam declaratoriam criminis.* Alexandrina autem Lex pœnalis, quum utraque additione sit munita, tàm stringet fortiter, ut vix alia stringere queat fortius. Secundum ista igitur, omnes Immaculatæ conceptioni fidem non plenè perhibentes, sed tantillum qualicunque modo & ratione ei derogantes, *perpetuæ inhabilitatis pœnæ* subjiciuntur, quæ non tantùm cum effectu suspensionis sed & remotionis ab officio, semper & constanter non potest non esse conjuncta, quia ipsa illa pœna ut Censura est, Excommunicandi vim habet, siquidem secundum Suarezium *Excommunicationis præceptum in ipsa Censurâ includitur.*

De terminorû Ipso facto, & sine alia declaratione, significatione vi.

Ee Atque

Atque sit ex Suaresii Legum interpretis mente & sententiâ fuerit statuendum.

Adversus Inhabilitatis pœnam, nulla valent Indulta vel Privilegia.

CXCII. In Constitutione autem Alexandrinâ, *Inhabilitas* ista non ad certas restringitur *personas* sed ad *quaslibet* extenditur, *quantumcunq; qualificatas, & quacunq; etiam Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali & quavis alia dignitate & honore constitutas*: Adeò ut ab illâ Inhabilitate, immunitates & privilegia, honoratis, in altissimo amplissimoque dignitatis gradu locatis personis, *quomodolibet concessa*, liberare eos nequeant. Quod si verò adversus eos, qui in altissimum dignitatis culmen assurrexerunt, tanto rigore proceditur, quid de minorum gentium Diis est futurum? Quid Cathedralium Collegiatarumve Ecclesiarum Canonicis, harum Præpositis & Decanis, qui opinandi dissentiendive prætendunt licentiam, atque imaginariâ istâ libertate sibi blandiri non desinunt, est expectandum? Certè nihil aliud quàm *Perpetuæ inhabilitatis pœna*, privatura eos dignitate, atque inde effluentes dulces abscissura reditus, opimosque proventus. Et quidem juxta Alexandrinæ Constitutionis tenorem, *Ipso facto, absq; ullâ aliâ declaratione*, ceu tàm frugiferarum dignitatum *inhabiles*, privabuntur. Etenim *per Censuram separatur aliquis à communibus bonis Ecclesiæ, tanquam indignus, & ideò statim obligatur in conscientia, ut se separet & abstineat*, secundum Suaresii dijudicationem, cujus auctoritas major est inter Pontificios, quàm ut ei adversari audeant.

Inhabilitas ad eluendum effen ...

CXCIII. Munia obeuntes ministerialia, etiamsi non tàm exquisitis saginantur epulis, quàm illi, sua tamen sentient damna, Parochi si fuerint, & de Dogmatis illius veritate suborta dubitationem non dissimulaverint sed apertè fuerint

erint professi, ad concionandum, Sacramenta administrandum, atque quaecunque alius muneris sui functiones obeundum censendi fuerint inhabiles. Doctores in Collegiis vel Academiis Professorum sustinentes munus, si in dubitationem homine curioso non indignam adducentur, haesitationemq; vel ipsi ingenuè fuerint professi, vel alii, hos insidiantes prodiderint, confestim ad docendum & profitendum declarabuntur inhabiles, *perpetuaeq; inhabilitatis poenam ipso facto & absq; alia declaratione sunt incursuri*, ita videlicet volente, jubente & constituente Alexandro Papa VII. Ultima autem Edicti verba, *ipso facto & absq; alia declaratione*, dicis ergo non esse apposita, in Tertia poenarum privativarum Classe collocatae poenae satis apertè indicant. Ad illam scilicet classem per Suarezium reductae privationes, plenum suum effectum, *per solam legem, citra omnem hominis actionem* sortiuntur; nempe *per ipsam legem*, adeò ut lex illa *vim habeat obligandi in conscientia ad poenam*, sive sicut idem Suaresius, ut *lex imponens poenam privativam, ipso facto obliget in conscientia ad executionem ejus ante sententiam*.

Lex vim obligandi habet ad poenam ante sententiam.

CXCIV. Porrò verò, quum *separatio indignorum pertinens ad Pastorem Ecclesiae*, spiritualem communionem sacrorum concernat & attineat, ista indignorum separatio includit separationem à participatione Sacramenti Eucharistiae i. e. Excommunicationem. Incredulitatis autem peccatum, propter quod aliquis Excommunicatur, mortale oportet esse peccatum : & consequenter Dogma quod aliquis *non vult credere*, sed credere detrectat, & propter abnegationem Excommunicationis meretur poenam, non potest non esse *de fide*. Argumentor nunc ita: Propter quodcunque Dogma non creditum sed abnegatum, non

Separatio indignorum aequipollet Excommunicationi.

credens & abnegans, mortaliter peccat, & perpetuæ inhabilitatis pœnam seu talem censuram quæ Excommunicationem includit, meretur, illud Dogma non potest non esse *de fide.* Atqui Immaculatæ conceptionis Dogma, est tale Dogma, propter quod non creditum sed abnegatum, non credens sed abnegans mortaliter peccat, & perpetuæ inhabilitatis pœnam seu talem censuram quæ Excommunicationem includit, meretur. Ergo Immaculatæ conceptionis Dogma, non potest non esse *de fide.* Majoris antecedens per se & ex terminis est notum: quia incredulitatis Excommunicationem promerens peccatum, mortale est peccatum. Alterum: quod incredulitatis peccatum Excommunicationem promerens, in Dogma quod sit *de fide* impingat, non minus quàm prius est notum & in confesso. Minoris probationem Alexandrina Constitutio prolixè complectitur. Ad evincendam Minoris veritatem facientia, quamvis aliàs sint adducta, longum tamen istum logum, ut omnia magis conspicuè incurrant in oculos, hîc iterum repetere non pigrabor. Insurgit scilicet Alexander plenus irarum, adversus omnes, qui Immaculatæ conceptionis Dogma abnegant, vel saltem *in disputationem revocant, aut contra illud quocunque modo, vel indirectè aut sub quocunque prætextu, etiam indefinibilitatis ejus examinandæ, sive sacram Scripturam, aut sanctos Patres sive Doctores glossandi, vel interpretandi, denique alio quovis prætextu seu occasione, scripto sive voce, loqui, concionari, tradere, disputare, contra illud quidquam determinando aut asserendo, vel argumenta contra illud afferendo, & insoluta relinquendo, aut aliquid quovis excogitabili modo disserendo, ausi fuerint, præter pœnas & censu-*

censuras in Constitutionibus Sixti IV contentas, quibus illum subjacere vult Alexander VII, & per præsentes subjicit, etiam concionandi, publicè legendi, seu docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa & passiva, in quibuscunq; electionibus, eo ipso, absq; alia declaratione, privatos esse vult, nec non ad concionandum, publicè legendum docendum & interpretandum. PERPETUÆ INHABILITATIS POENAS IPSO FACTO INCURRERE ABSQVE ALIA DECLARATIONE. Responsuri procul dubio sunt, neminem per illa excommunicare Alexandrum: non itaque ista Constitutionis verba probare quod probandum erat. Verùm quantumvis Excommunicationis nulla in terminis, uti loquuntur, terminantibus fiat mentio, sumuntur tamen & ponuntur talia quæ Excommunicationem includunt: nempè *Perpetuæ inhabilitatis pœna*, utpote privativa, privat communione, sive quod eodem recidit, participatione Sacramenti reddit inhabilem. Hoc verò si mihi credere nolunt, credant Suaresio, per quem doctus ego sum, *Præceptum separationis à communibus bonis Ecclesiæ*, inter quæ Ecclesiæ bona S. Eucharistiæ Sacramentum eminet, includere separationem à Communione, quæ separatio nihil est aliud quàm Excommunicatio: siquidem illa *indignorum separatio*, quæ *pertinet ad Pastorem Ecclesiæ*, non potest esse alia, quàm separatio à bonis spiritualibus, inter quæ participatio Sacramenti Altaris familiam ducit. Quapropter *Pastoralis* illa *separatio*, non potest esse alia, quàm separatio à participatione Sacramenti Altaris i. e. Excommunicatio. Ista verò si non sunt horum stomachi, non mecum sed cum Francisco Suaresio hac de re litigent. Mihi interim sufficere potest, isto duce viam commonstrante

Separatio Pastoralis idem est quod Excommunicatio.

Ab ingressu Ecclesiæ privatio, amplius quàm Excommunicatio.

CXCIIX. Quàm ſevera fuerit, non niſi mortaliter peccantibus & publicum ſcandalum dantibus, per omne ſatisfactionibus deputatum tempus, ſuſtinenda, ab ingreſſu Eccleſiæ privationis pœna, Eccleſiaſticæ diſciplinæ rigor, qualis olim obtinuit, nos docet. Inflicta eſt iſta pœna non aliis niſi Excommunicatis: quippè quibus toto excommunicationis tempore, quo præſtandæ erant ſatisfactiones, Eccleſiam ſive templum intrandi nullum jus competebat, ſed erat illis extra Eccleſiam ante fores ſtandum. Horum aliqui ab Eccleſiæ limine arcebantur longius, aliis propius accedere atque proximè adſtare fas erat. Stationum ſeu locorum, quæ excommunicatis erant obeunda *Gregorius*, ob miracula præſtita *Thaumaturgi* nomen indeptus, meminit, & Epiſtolâ de iis, qui in captivitate idolis immolabant, ritum hunc Eccleſiaſticum in compendium redactum proponit: προσκλαυσις inquit, *Fletus ſeu luctus eſt extra portam oratorii, ubi peccatorem ſtantem, oportet fideles ingredientes orare, ut pro ſe precentur.* ἀκρόασις auditio eſt intra portam, in loco quem νάρθηκα *vocant in ferula* (in proſtibulo ſcilicet templi, ſeu loco quem peccatorum vulgo appellamus) *ubi oportet eum qui peccavit, ſtare poſt catechumenos usq; ad catechumenos, & illinc egredi: audiens enim*, pergit, *poſt Scripturas & doctrinam ejiciatur, & precatione dignus cenſeatur.* ὑπόπτωσις, *ſubjectio ſeu ſubſtratio eſt, ut intra templi portam ſtantes, cum catechumenis egrediantur.* σύστασις *congregatio ſeu conſiſtentia eſt, ut cum fidelibus conſiſtat & cum catechumenis non egrediatur. Poſtremo eſt* μέθεξις τῶν ἁγιασμάτων *participatio Sacramentorum.* Iſta participatio non pro pœnitentiæ gradu eſt habenda, quia ipſa eſt communio, & non pœnitentia, ſed potius ejus τελείωσις, atq; ſcopus ad quem per pœnitentiæ gradus tenditur.

CXCIX. Ad

CXCIX. Ad præsens negotium non nisi priores stationes, aut nempè πρόσκλαυσις i.e. *Præfletus*, & ἀκρόασις i.e. *auditus* pertinent: quia in istis stationibus seu locis, pœnitentiæ exercitia, extra Ecclesiam sub dio peragebantur. Erat scilicet semiterium seu templi area, illud ipsum theatrum in quo *pœnam privationis ab ingressu Ecclesiæ* sustinentium, tristis scenæ spectacula exhibebantur. Πρόσκλαυσις dicebatur prima Statio, quod in illâ peccator excommunicatus extra Ecclesiam stans, cum luctu & lacrymis, eos qui ingrediuntur precaretur, ut pro se intercedere & misericordiam Dei elicere dignentur. Ἀκρόασις autem dicitur, quando peccator excommunicatus, itidem extra Ecclesiam stans Divinas Scripturas audit, usque ad lectionem Evangelii. Quàm igitur difficilis, misera & acerba fuit *Pœna privationis ab ingressu Ecclesiæ*, tam grande quoque peccatum & atrox facinus fuisse oportet, cujus expiandi ergo tanta inflicta est satisfactionis pœna. Alicujus horum indicium facit Thaumaturgus, digitum in eos qui in captivitate Idolis immolarant, intendens. Veruntamen non solius Idololatriæ sed aliorum quoque criminum flagitiorumque reis, pœnam istam ab ingressu templi privantem, fuisse injunctam, ex *Ancyrani Concilii Actis* mox patebit. Ancyranum enim Concilium attingendi ansam porrigit susceptus de jure templum frequentandi discursus, quod paulo prius diximus excommunicatorum aliquos, *ab Ecclesiæ limine longius fuisse remotos, aliis ut propius accedere atq; Ecclesiæ valvis proximè adstarent, fuisse permissum.* Eruitur illud ex antiquis Concilii Ancyrani monumentis cujus Canon XVII, *de his qui in pecudes vel in masculos, aut olim polluti sunt, aut hactenus hoc vitio labescunt,* agit. *Eos qui rationis expertia animantia inierunt, & qui*

tur: & quidem tantò teneretur magis, quantò pœnarum nunc suscipiendum examen, monstraturum est luculentius, quod Dogma cujus assertio sub tàm crudelibus interdicitur pœnis, plus quàm heterodoxum, & talem heterodoxiam esse oporteat, quæ hæresis crimine non vacans, cum mortali peccato sit conjuncta: Si enim pœna merito nec major nec minor esse debet, necessum est ut quanta est pœna, tantum quoque sit facinus tàm grandem promeritum pœnam.

Pœna ab Alex. VII Immac. Concept. negantibus decreta.

CLXXXV. Contemplemur nunc singulas, Immaculatæ conceptionis *favorem frustantibus* & *vel scripto vel voce impugnantibus* decretas pœnas. Quod si verò Scholasticos Doctores præeuntes pœnarumque proprietates, pondus & effectum declarantes sequamur, non habebit pars adersa, quod contra authentisatos auctores excipiat. Facta verò ad illorum regules applicatione, Alexandrinam Constitutionem *Excommunicationis* quoque pœnam complectere, certè eam non excludere, mox sumus, *Francisco Suarezio* interprete & suffragante ostensuri.

Suspensio & Remotio ab officio.

CLXXXVI. Excommunicatione mitior quidem pœna est *Suspensio ab officio*, quæ proximo tamen gradu omnimodam *Remotionem* attingit. Anne verò ille, qui Clericis Immaculatam Conceptionem non exosculantibus, *concionandi, publicè legendi seu docendi facultatem* adimit, ab officio eos suspendit? Sed hoc facit Papa Alexander VII. Ergo omnes Immaculatam conceptionem non exosculantes Clericos ab officio suspendit. Propter nullum autem leve aut veniale peccatum, sic leviter peccans ab officio suspenditur, sed si propter credenda attinentem errorem suspendatur, errorem illum fidem attinere, atque errantem mortaliter peccare oportet.

CLXXXVII. Amplius est quod iidem *Voce activâ & passivâ in quibuscunq; electionibus privantur*. Privationem talem Suspensione ab officio amplius esse, ajo, quia illi qui in electionibus, officiorum utraque & *activâ & passivâ voce* privantur, votum ipsis competens amittunt, simulac quascunque functiones aliis decernere, dignitatesve Ecclesiasticas, vel voce activâ passivâ sibi decretas adire & suscipere prohibentur. Jus autem votandi quisquis amittit, non levem contrahit maculam, utpote cum suspensione vel remotione ab officio conjunctam. Plus igitur Alexandri Interdictum habet in recessu, quàm primâ fronte apparet, vel agnoscere velint illi, quos Pontificiæ infallibilitatis deliquium agit in pudorem.

CLXXXIIX. Taceo in scripta & libros Immaculatam conceptionem excutientes detorta fulmina: taceo *in Indice prohibitorum contentas pœnas & censuras*, quibus omnes tales libri inundati mergentur gurgite vasto: hoc unum saltem exponi mihi velim, sintne Dogmata propter quæ libri prohibentur, prohibita an potius per Alexandrinam Constitutionem sic licita & permissa, ut illa amplecti atque citra periculum incurrendi pœnas & censuras in Indice librorum prohibitorum contentas, retinendi relinquatur facultas? Contradictionem implicat, esse prohibitum & non esse prohibitum. Implicantia igitur statuerit Pontifex, quando Dogma quod per Constitutionem non prohibuisse vult videri, serio tamen & de facto, sub comminatione pœnarum & censurarum in Indice isto contentarum, prohibet.

CLXXXIX. Descendimus nunc ad *Perpetuæ inhabilitatis pœnæ* examen. Hanc executores comitantur, quorũ nomina sunt *Ipso jure*, & alterum potentiæ non imbecillioris *Absq; aliâ declaratione*. Quid nomina ista sibi velint, quam a munian- *Perpetua inhabilitatis pœna.*

muniantur exsequendi vi, secundum Jus Pontificium est declarandum. Inter amplissima *Francisci Suarezii* & *αὐτοψεύ...* [illegible] scripta, præ aliis pluribus se commendat, de Legislatore Tractatus. Hujus lib. V, de varietate Legum, cap. IIX, *de Lege imponente pœnam privativam, ipso facto obligante in conscientiâ ad executionem ejus ante sententiam*, prolixè, more consueto, disputat. *Pœnas Privativas* ibi in tres classes digerit. Harum primam *Censuræ* occupant. In altera ponuntur privationes illæ quæ non consequuntur plenum suum effectum *sine actione aliqua hominis*; In Tertiâ, constituuntur privationes istæ quæ plenum suum effectum per *solam legem citra omnem hominis actionem* sortiuntur. Primæ & Tertiæ classis pœnæ privativæ, exclusis illis quæ in altera collocantur, hujus sunt loci.

CXC. De positis in *prima* classe *Censuris* ita statuit; quod *per Censuras, separatur aliquis à communibus bonis Ecclesiæ, tanquam indignus, & ideò statim obligatur in conscientia, ut se separet & abstineat. Pertinet enim ad Pastorem Ecclesiæ separare indignos, & illis præcipere ut se separent; quod præceptum in ipsa Censura includitur.* Separatio autem indignorum quum Excommunicationi æquipolleat, per istam Censuram omnes, latam per Alexandrum legem violantes, ipso facto erunt Excommunicati. In *tertia classe* constitutæ pœnæ privativæ, obligant *ad abstinendum ab aliquâ receptione*, & involvit *inhabilitatem ad receptionem alicujus beneficii, ad ferendum suffragium, & similia*: qualia sunt *electiones* ad officia & dignitates, vel obeundas vel aliis suo voto aut suffragio conferendas: item inhabilitas ad retinendum munus jam obtentum, conjuncta cum obligatione *ad abstinendum à receptione* redituum muneri officiique functionibus annexorum. Atque sic sese habet

Excommunicationis pœna per Alex VII Immac. Concept. negantibus decreta. [illegible]

Inhabili-

Inhabilitatis pœna, & communionis, & officiorum dignitatumque atque ab his pendentium redituum privationem includens.

CXCI. Additæ *perpetuæ Inhabilitatis pœnæ* solennes circumstantiæ, quarum prior ita sonat, *Ipso facto*, & altera in illa, *Absq; aliâ declaratione*, definit verba, in Alexandrinâ Constitutione expressæ circumstantiæ privativæ hujus pœnæ executionem attinent, atque modum infligendi pœnam determinant. *Quoties*, inquit Svarez, *in Lege per quam hujusmodi* privativa *pœna imponitur*, *aliqua ex his particulis* (ipso facto, ipso jure, ex nunc, eo ipso, *vel alia æquivalens*, qualis est illa per quam *absque alia declaratione*, executioni mandatur pœna) *ponitur*, *pœna fit aliquo modo per ipsam legem*, *& hoc continet sententiam latam quo ad aliquid*, *& quod illud vim habet obligandi in conscientia ad pœnam*. Et iterum Cap. IX. & seq. magis expressè & significanter, *Valdè recepta est sententia*, *quoties lex pœnalis cum additione* Ipso facto, *vel simili*, *imponit hujusmodi Inhabilitatem*, *etiamsi non addat*, Absque aliâ declaratione, *vel aliud æquivalens*, *inducere statim illam inhabilitatem ante omnem sententiam etiam declaratoriam criminis*. Alexandrina autem Lex pœnalis, quum utraque additione sit munita, tam stringet fortiter, ut vix alia stringere queat fortius. Secundum ista igitur, omnes Immaculatæ conceptioni fidem non plenè perhibentes, sed tantillum qualicunque modo & ratione ei derogantes, *perpetuæ inhabilitatis pœnæ* subjiciuntur, quæ non tantùm cum effectu suspensionis sed & remotionis ab officio, semper & constanter non potest non esse conjuncta, quia ipsa illa pœna ut Censura est, Excommunicandi vim habet, siquidem secundum Suaresium *Excommunicationis præceptum in ipsa Censurâ includitur*.

De terminorū Ipso facto, & sine alia declaratione, significatione.

A quo ita ex Suaresii Legum interpretis mente & sententiâ fuerit statuendum.

Adversus Inhabilitatis pœnam, nulla valent Indulta vel Privilegia. CXCII. In Constitutione autem Alexandrinâ, *Inhabilitas* ista non ad certas restringitur *personas* sed ad *quaslibet* extenditur, *quantumcunq; qualificatas & quacunq; etiam Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali & quavis alia dignitate & honore constitutas*: Adeò ut ab istâ Inhabilitate, immunitates & privilegia, honoratis, in altissimo amplissimoque dignitatis gradu locatis personis, *quomodolibet concessa*, liberare eos nequeant. Quod si verò adversus eos, qui in altissimum dignitatis culmen assurrexerunt, tanto rigore proceditur, quid de minorum gentium Diis est futurum? Quid Cathedralium Collegiatarumve Ecclesiarum Canonicis, harum Præpositis & Decanis, qui opinandi dissentiendive prætendunt licentiam, atque imaginariâ illâ libertate sibi blandiri non desinunt, est expectandum? Certè nihil aliud quàm *Perpetuæ inhabilitatis pœna*, privatura eos dignitate, atque inde effluentes dulces abscissura reditus, opimosque proventus. Et quidem juxta Alexandrinæ Constitutionis tenorem, *Ipso facto, absq; ullâ aliâ declaratione*, ceu tàm frugiferarum dignitatum *inhabiles*, privabuntur. Etenim *per Censuras separatur aliquis à communibus bonis Ecclesiæ, tanquam indignus, & ideò statim obligatur in conscientia, ut se separet & abstineat*, secundum Suaresii dijudicationem, cujus auctoritas major est inter Pontificios, quàm ut ei adversari audeant.

Inhabilitas ad obeundum officii munus. CXCIII. Munia obeuntes ministerialia, etiamsi non tàm exquisitis saginantur epulis, quàm illi, sua tamen sentient damna, Parochi si fuerint, & de Dogmatis istius veritate subortam dubitationem non dissimulaverint sed apertè fu-

erint

erint professi, ad concionandum, Sacramenta admini-
strandum, atque quæcunque alias munera sui functionis
obeundum censendi fuerint inhabiles. Doctores, in Col-
legiis vel Academiis Professorum sustinentes munus, si in
dubitationem hominis curiosi non indignam adducantur,
hæsitationemque vel ipsi ingenue fuerint professi, vel alii his
insidiantes prodiderint, confestim ad docendum & profi-
tendum declarabuntur inhabiles, *perpetuæque inhabilitatis pœ-
nam ipso facto & absque alia declaratione sunt incursuri*, ita
videlicet volente, jubente & constituente Alexandro Papa
VII. Ultima autem Edicti verba, *ipso facto & absque alia de-
claratione*, dicis ergo non esse apposita, in Tertia pœna-
rum privativarum Classe collocatæ pœnæ satis aperte in-
dicant. Ad illam scilicet classem per Suarezium reductæ
privationes, plenum suum effectum, *per solam legem, citra
omnem hominis actionem* sortiuntur; nempe *per ipsam legem*,
adeò ut lex illa *vim habeat obligandi in conscientia ad pœnam*,
sive sicut idem Suaresius, ut *lex imponens pœnam privati-
vam, ipso facto obliget in conscientia ad executionem ejus ante
sententiam.*

Lex vim obligandi habet ad pœnam privativam ante sententiam.

CXCIV. Porrò verò, quum *separatio indignorum
pertinens ad Pastorem Ecclesiæ*, spiritualem communionem
sacrorum concernat & attineat, ista indignorum separatio
includit separationem à participatione Sacramenti Eucha-
ristiæ i. e. Excommunicationem. Incredulitatis autem pec-
catum, propter quod aliquis Excommunicatur, mortale
oportet esse peccatum: & consequenter Dogma quod
aliquis *non vult credere*, sed credere detrectat, & propter
abnegationem Excommunicationis meretur pœnam, non
potest non esse *de fide*. Argumentor nunc ita: Propter
quodcunque Dogma non creditum sed abnegatum, non

Separatio indignorũ æquipollet Excommunicationi.

credens & abnegans, mortaliter peccat, & perpetuæ inhabilitatis pœnam seu talem censuram quæ Excommunicationem includit, meretur, illud Dogma non potest non esse *de fide*. Atqui Immaculatæ conceptionis Dogma, est tale Dogma, propter quod non creditum sed abnegatum, non credens sed abnegans mortaliter peccat, & perpetuæ inhabilitatis pœnam seu talem censuram quæ Excommunicationem includit, meretur. Ergo Immaculatæ conceptionis Dogma, non potest non esse *de fide*. Majoris antecedens per se & ex terminis est notum: quia incredulitatis Excommunicationem promerens peccatum, mortale est peccatum. Alterum: quod incredulitatis peccatum Excommunicationem promerens, in Dogma quod sit *de fide* impingat, non minus quàm prius est notum & in confesso. Minoris probationem Alexandrina Constitutio prolixè complectitur. Ad evincendam Minoris veritatem sufficientia, quamvis aliàs sint adducta, longum tamen istum longum, ut omnia magis conspicuè incurrant in oculos, hîc iterum repetere non pigrabor. Insurgit scilicet Alexander plenus irarum, adversus omnes, qui Immaculatæ conceptionis Dogma abnegant, vel saltem *in disputationem revocant, aut contra illud quocunque modo, vel indirectè aut sub quocunque prætextu, etiam indefinibilitatis ejus examinandæ, sive sacram Scripturam, aut sanctos Patres sive Doctores glossandi, vel interpretandi, denique alio quovis prætextu seu occasione, scripto sive voce, loqui, concionari, tradere, disputare, contra illud quidquam determinando aut asserendo, vel argumenta contra illud afferendo, & insoluta relinquendo, aut aliquid quovis excogitabili modo differendo, ausi fuerint, præter pœnas & censu-*

censuras in Constitutionibus Sixti IV contentas, quibus illum subjacere vult Alexander VII, *& per praesentes subjicit, etiam concionandi, publicè legendi, seu docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa & passiva, in quibuscunq; electionibus, eo ipso, absq; alia declaratione, privatos esse vult, nec non ad concionandum, publicè legendum docendum & interpretandum, PERPETUAE INHABILITATIS POENAS IPSO FACTO INCURRERE ABSQUE ALIA DECLARATIONE.* Responsuri procul dubio sunt, neminem per illa excommunicare Alexandrum: non itaque ista Constitutionis verba probare quod probandum erat. Verùm quantumvis Excommunicationis nulla in terminis, uti loquuntur, terminantibus fiat mentio, sumuntur tamen & ponuntur talia quae Excommunicationem includunt: nempè *Perpetuae inhabilitatis poena*, utpote privativa, privat communione, sive quod eodem recidit, participatione Sacramenti reddit inhabilem. Hoc verò si mihi credere nolunt, credant Suaresio, per quem doctus ego sum, *Praeceptum separationis à communibus bonis Ecclesiae*, inter quae Ecclesiae bona S. Eucharistiae Sacramentum eminet, includere separationem à Communione, quae separatio nihil est aliud quàm Excommunicatio: siquidem illa *indignorum separatio, quae pertinet ad Pastorem Ecclesiae*, non potest esse alia, quàm separatio à bonis spiritualibus, inter quae participatio Sacramenti Altaris familiam ducit. Quapropter *Pastoralis* illa *separatio*, non potest esse alia, quàm separatio à participatione Sacramenti Altaris i. e. Excommunicatio. Ista verò si non sunt horum stomachi, non mecum sed cum Francisco Suaresio hac de re litigent. Mihi interim sufficere potest, isto duce viam commonstrante

Separatio Pastoralis idem est quod Excommunicatio.

ſtrante, eviciſſe, quod ſecundum ſupra adducta, in Immaculatæ conceptionis Dogma impingens negatio, *peccatum ſit mortale*, & Dogma ipſum *de fide*. Cujus utriusque probandi nunc exoneratum onus, mihi incubuit.

Inhabilitatis perpetuitas. CXCV. Cæterum intacta non eſt dimittenda *Inhabilitatis Perpetuitas*, duratura quo usque rei *à Pontifice non erunt abſoluti*, atque ſuper illis pœnis non fuerit *diſpenſatum*. Abſolvendi autem & diſpenſandi poteſtatem ſibi ſoli ſuisque in Pontificatu Succeſſoribus reſervavit Alexander VII. Iſtac verò ſanciendi ratione, *Caſus Pontifici Reſervatos*, adauxit quidem eorumque numerum multiplicavit, at negotium ipſum tantò reddidit difficilius, quò eſt difficilè ut à Pontificis Curiâ & aulâ remotiores, propriâ Pontificis manu abſolvantur. Requiſitum hoc ipſa Conſtitutionis verba exprimunt, ſic concepta: *A quibus* (nempè perpetuæ inhabilitatis pœnis) *non niſi à nobis, vel à noſtris ſucceſſoribus Romanis Pontificibus abſolvi, aut ſuper iis diſpenſari poßit.* Clavium poteſtas, ſolvendi ligandive facultas, Eccleſiarum legitimè vocatorum riteque ordinatorum miniſtris (ſive primarii illi fuerint ſive medioximi, Paſtores urbani ſive pagani) ex æquo nullo intercedente digni oris indigniorisve ſtatus vel conditionis reſpectu, eſt conceſſa; gaudent omnes & ſinguli, quoscunque ſeriò pœnitentes, à peccatis etiam mortalibus abſolvendi & reconciliandi, æquali poteſtate. Quod ſi verò poteſtas illa limitetur, atque ſic ad unum & ſolum Pontificem, ſicut in caſu iſtoc, quo Immaculatæ conceptionis violatur dogma, reſtringatur; dic ſodes ſitne peccatum illud leve & veniale, an grave & mortale, vel plusquàm mortale? Impingatne illud in Dogma *de fide*, an tale quod non ſit de fide, ſed juxta fidem emergens, & annatum?

CXCVI. Re-

CXCVI. Reliqua eſt *Pœna privationis ab ingreſſu Eccleſiæ*. Iſta decernitur non quidem illis, qui Immaculatæ conceptioni fidem ideò, quod de ejus falſitate potius quàm veritate in conſcientiâ ſint convicti, perhibere detrectant, ſed illis qui Conſtitutionem Alexandrinam, ad omnium reliquorum notitiam redigere neglexerint, quum tamen horum id ſit officii. Ne plus minusve Edicto tribuiſſe videamur, ipſa Pontificis præcepti & rigoroſi mandati vim habentia verba integra ſunt adſcribenda. *Ut autem hæc noſtra Conſtitutio & præmiſſa omnia, ad eorum omnium quorum intereſt notitiam congruentius pervenire poſſint, in Virtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœna privationis ab ingreſſu Eccleſiæ, eo ipſo incurrenda præcipimus & mandamus omnibus & ſingulis locorum Ordinariis, ac eorum Vicariis Suffraganeis, & Officialibus quibuscunq; & aliis ſingulis, ad quos quomodolibet ſpectat & pertinet, quatenus hujusmodi noſtram conſtitutionem ſingulis ſuæ Diœceſis vel diſtrictus prædicatoribus, & aliis quibus expedire judicaverint, opportunè inſinuent, & publicent, ac inſinuari & publicari faciant, ne quis impoſterum quoquo modo ignorantiam de præmiſſis poſſit prætendere, aut ſe contra præmiſſa valeat excuſare.*

Pœna privationis ab ingreſſu Eccleſiæ.

CXCVII. Prius pœnæ, deinde peccati qualitas eſt inveſtiganda. De priori ubi conſtiterit, de altero non multum erit laborandum; ſiquidem peccatum pœnæ menſuram non excedere, ſed illud huic proportionatum eſſe debet. Quam proportionem etiam mei Dnn. Conſultores obſervatam voluerunt, quando gravem peccati molem, quæ in verticem Immaculatæ conceptioni contradicentium eandemque credere non volentium, devolvatur, ad pœnarum, in Conſtitutione expreſſarum menſuram dirigunt.

CXCIIX. Quòd

Ab ingressu Ecclesiæ privatio, amplius quam Excommunicatio.

CXCIIX. Quàm severa fuerit, non nisi mortaliter peccantibus & publicum scandalum dantibus, per omne satisfactionibus deputatum tempus, sustinenda, ab ingressu Ecclesiæ privationis pœna, Ecclesiasticæ disciplinæ rigor qualis olim obtinuit, nos docet. Inflicta est ista pœna non aliis nisi Excommunicatis: quippè quibus toto excommunicationis tempore, quo præstandæ erant satisfactiones, Ecclesiam sive templum intrandi nullum jus competebat, sed erat illis extra Ecclesiam ante fores standum. Horum aliqui ab Ecclesiæ limine arcebantur longius, aliis propius accedere atque proximè adstare fas erat. Stationum illorum locorum, quæ excommunicatis erant obeunda *Gregorius*, ob miracula præstita *Thaumaturgi* nomen indeptus, meminit, & Epistolâ de iis, qui in captivitate idolis immolabant, ritum hunc Ecclesiasticum in compendium redactum proponit: πρόσκλαυσις inquit, *Fletus seu luctus est extra portam oratorii, ubi peccatorem stantem, oportet fideles ingredientes orare, ut pro se precentur.* ἀκρόασις auditio est intra portam, in loco quem νάρθηκα *vocant in ferula* (in prostibulo scilicet templi, seu loco quem peccatorum vulgo appellamus) *ubi oportet eum qui peccavit, stare post catechumenos usq; ad catechumenos, & illinc egredi: audiens enim,* pergit, *post Scripturas & doctrinam ejiciatur, & precatione dignus censeatur.* ὑπόπτωσις, *subjectio seu substratio est, ut intra templi portam stantes, cum catechumenis egrediantur,* σύστασις *congregatio seu consistentia est, ut cum fidelibus consistat & cum catechumenis non egrediatur. Postremo est* μέθεξις τῶν ἁγιασμάτων *participatio Sacramentorum.* Ista participatio non pro pœnitentiæ gradu est habenda, quia ipsa est communio, & non pœnitentia, sed potius ejus τελείωσις, eiq; scopus ad quem per pœnitentiæ gradus tenditur.

CXCIX. Ad

CXCIX. Ad præsens negotium non nisi priores stationes, aut nempè προσκλαυσις i. e. *Prafletus*, & ἀκρόασις i. e. *auditus* pertinent: quia in illis stationibus seu locis, pœnitentiæ exercitia, extra Ecclesiam sub dio peragebantur. Erat scilicet semiterium seu templi area, illud ipsum theatrum in quo *pœnam privationis ab ingressu Ecclesiæ* sustinentium, tristis scenæ spectacula exhibebantur. Προσκλαυσις dicebatur prima Statio, quod in illâ peccator excommunicatus extra Ecclesiam stans, cum luctu & lacrymis, eos qui ingrediuntur precaretur, ut pro se intercedere & misericordiam Dei elicere dignentur. Ἀκρόασις autem dicitur, quando peccator excommunicatus, itidem extra Ecclesiam stans Divinas Scripturas audit, usque ad lectionem Evangelii. Quàm igitur difficilis, misera & acerba fuit *Pœna privationis ab ingressu Ecclesiæ*, tam grande quoque peccatum & atrox facinus fuisse oportet, cujus expiandi ergo tanta inflicta est satisfactionis pœna. Alicujus horum indicium facit Thaumaturgus, digitum in eos qui in captivitate Idolis immolarant, intendens. Veruntamen non solius Idololatriæ sed aliorum quoque criminum flagitiorumque reis, pœnam istam ab ingressu templi privantem, fuisse injunctam, ex *Ancyrani Concilii Actis* mox patebit. Ancyranum enim Concilium attingendi ansam porrigit susceptus de jure templum frequentandi discursus, quod paulo prius diximus excommunicatorum aliquos, *ab Ecclesiæ limine longius fuisse remotos, aliis ut propius accedere atque Ecclesiæ valvis proximè adstarent, fuisse permissum.* Eruitur illud ex antiquis Concilii Ancyrani monumentis cujus Canon XVII, *de his qui in pecudes vel in masculos, aut olim polluti sunt, aut hactenus hoc vitio tabescunt,* agit. *Eos qui rationis expertia animantia inierunt, & qui*

leprosi sunt vel fuerunt, jussit sancta Synodus inter hyemantes orare. Quid verò sit atque sibi velit in hoc Ancyrano Concilio & Canone, INTER HYEMANTES ORARE, non est eadem Antiquariorum sententia, sed in diversas illi, sicut in negotiis difficilibus atque altioris indaginis fieri consuevit, eunt conjecturas. Præ aliis autem largè blanditur explicatio quam *Gabriel Albaspinæus* Aurelionum Episcopus, suis in quosdam Asiæ Conciliorum Canones, ad Ancyrani Conc. Can. XVII, dedit: *Qui ob gravia delicta*, ait ibi, *verbi gratia fornicationis aut adulterii pœnitentiam agebant, aut eam petebant; certum est sub quodam tectulo pro templi foribus, eos ritus pœnitentiæ & exomologesin peregisse, i. e. presbyteris advolutos, caris Dei & Martyribus adgeniculatos, veniam deprecatos esse, cæteros deniq; Fratres, ut sibi deprecatores essent, orasse: Verùm qui graviora delicta, ut sunt ea quæ hisce Canonibus commemorantur, commiserant, quippè perpetuam agerent pœnitentiam, non solum ab Ecclesiâ, sed ab illo tectulo arcebantur, quos hic* HYEMANTES *vocari existimo, & inter eos, hos impudicos leprosos, orare juberi: hyemantes autem dici videntur, vel quia ab hoc tecto remoti, sub dio stare & pœnitentiam agere cogebantur, vel certè quia in Ecclesiæ portum nunquam reciperentur, ut ait Balsamo.* Tertulliani verba de Pudicitia totam hanc rem & locum illustrant: *Reliquas autem libidinum furias impias & in corpora & in sexus, ultra jus naturæ, non modò limine, verum omni Ecclesiæ tecto submovemus, quia non sunt delicta sed monstra.* Ex adductis fit conspicuum, quod à *tectulo* isto remoti excommunicati peccatores, longius ab Ecclesiæ limine fuerint pulsi, quàm illi quibus tectum illud subire, foribus tam prope assistere fuit permissum, ut concionem audire, Di-

Inter hyemantes orare.

vinum

vinum cultum & celebrata in Ecclesia Divina officia, non cominus sed eminus & veluti per transennam intueri potuerint. Fuisse utique in ipsa pœna privationis ab ingressu Ecclesiæ gradus, non malè quidem è dictis colligitur, in quocunq; tamen gradu fuerint positi, omnes excommunicatos fuisse oportet, quia extra Ecclesiæ fores in templi area, nulla communionis participatio illis expectanda fuit.

Pœna privationis ab ingressu in Eccl. gradus.

CC. Unde verò istæ lacrymæ? Unde *fletus & luctus extra portam oratorii*? Quorum quantorumve intuitu peccatorum, privativa, ab ingressu Ecclesiæ, simul ac communione sive participatione Eucharistiæ, ab omni fidelium consortio, atq; benedictione Sacerdotali per signum crucis arcens pœna, est imposita tantoq; rigore exacta? In primitivæ meliorum seculorum Ecclesiæ republica, quamvis morum disciplina, vitiorum castigatio, atque propter commissa flagitia injunctæ satisfactiones, supremum obtinuerint gradum, censura tamen modum non excessit, sed pœna delicto semper fuit proportionata. Inter severissimas fuit illa, quæ potestate ingrediendi Ecclesiam privavit, ista non est inflicta aliis quam talibus, qui vel spirituale vel carnale commiserint adulterium, vel libidinum stimulis acti, huic explendæ ergo, aut masculis aut brutis animalibus fuerint abusi. Spiritualis adulterii i. e. Idololatriæ indicium facit, Thaumaturgus. Synodus Ancyrana, incestus flagitio pollutos à limine Ecclesiæ arcet. Ast Alexander Papa VII, propter nudum omnissionis peccatum, si qui fortè Pontificiam Constitutionem insinuare & publicare neglexerint, negligentes iisdem subjicit pœnis, quibus Idololatræ, vel immundi & incestuosi olim subjiciebantur. Quod si verò neglecta, Immaculatæ conceptionis intimatio & publicatio, peccatum est eandem commerens pœnam, quam

E pœna rigore peccatum est æstimandum.

Idololatriæ & inceſtus peccatum meretur, quantum eſſe oportet commiſſionis peccatum ejus, qui immaculatam conceptionem vel *non vult credere*, vel illam abnegat, vel ei contradicit: certè nihilo minus abominabile illud poteſt eſſe, quàm vel Idololatriæ vel inceſtus eſt peccatum: quia Immaculatam conceptionem ex præcepto Pontificis ſaltem non publicans, aliisve non intimans, easdem incurrit pœnas, quæ Idololatras & Inceſtuoſos olim manſerunt. Ex pœnæ igitur qualitate ſi peccati æſtimanda eſt qualitas, quod admittunt imò ſuppeditant Reſponſa, peccatum quocunque modo & quavis ratione in Immaculatam conceptionem impingens, Idololatriæ & inceſtus peccato fuerit æquiparandum. Si hoc, maximè mortale eſſe oportet, atque ideò verum eſſe non poteſt, quod ſtatuunt Reſponſa, juxta Herbipoleos quidem Dominos Theologos, quod Dogma quæſtionis, *ceu dogma fidei credendum Eccleſiæ non ſit propoſitum.* Iſti negationi aſſenſum equidẽ præberem, atq; conſultos Theologos, Eccleſiam ſuam non immeritò à novo fidei ad credendum propoſito Dogmate, eximire admitterem, ſi quæſtio non circa credenda ſed agenda morum diſciplinam attinentia, verſaretur. At quia omne Dogma credendum, fidem attinet, etiam Immaculatæ conceptionis Dogma, utpote credendum, fidem attinere oportet. Quo verò neceſſitatis gradu fidem attingat, haud fallaci conjecturâ è pœnarum qualitate & proportione ad peccata colligere licet. Quantò enim graviori ſub pœnarũ comminatione, perhibenda dogmati fides imperatur, tantò illud proximiori neceſſitatis gradu ad fidẽ conſtituentia accedere, atq; cum tanta credendi neceſſitate conjunctum eſſe oportet, quanta eſt Dogma fidei credendi neceſſitas. Atqui Immaculatæ conceptioni perhibenda fides, ſub graviſſimarum

commi-

comminatione pœnarum, per Pontificiam Bullam imperatur. Ergò Immaculatæ conceptionis dogma, tanto proximiori necessitatis gradu ad fidem consistentia accedere, atque cum tanta credendi necessitate conjunctum esse oportet, quanta est Dogmata fidei credendi necessitas. Si hoc, Immaculatæ conceptionis Dogma, *ceu Dogma fidei credendum Ecclesiæ propositum esse* oportet. Atque sic per Dno. Herbipolitanos redditum Responsum malè quadrat, sicut & Dno. Coloniensium, priori nihilo est melius. Non enim magis ac prius verum esse potest, quod hi ad primam Quæstionis meæ partem Respondent: nempè *posse quem nolle credere immaculatam conceptionem, sine dispendio salutis:* siquidem secundum Bullam Pontificiam, ille qui *non vult credere*, sed repugnat, negat vel contradicit, talibus subjicitur pœnis, quales non nisi graviter & mortaliter peccantibus decernuntur: quod abundè probatum dedimus. Quomodo verò sine dispendio salutis, possit aliquis *non velle credere*, propter quod non creditũ, non credens sed obsistens, negans & contradicens inccurrit in pœnas, non manentes alios quàm mortaliter peccantes, mysterium esse, meum transendens superansque captum, fateor. Nec possum captivam ducere rationem, firmis nixam fundamentis, ad credendum quod credere jubent Responsa: nempè immaculatam B. V. conceptionem, juxta tenorem & præscriptum Alexandrinæ Constitutionis, tale esse Dogma quod *non sit de fide*. Quod equidem tantò credere possum minus, quantò horribilioribus illud oneratur censuris & pœnis, indeclinabiliter oneraturæ & afflicturæ omnes, quotquot novo recenter canonisato Dogmati, obsistere, illud *negare, vel quocunq; modo & ratione, vel scriptis vel verbis contradicere* præsumserint.

 CCI. Con-

CCI. Confirmat insuper in sententia, Alexandri Papæ VII intentionis declaratio, quod mediante istâ suâ Constitutione, *cupiat in Christi grege unionem Spiritus, in vinculo pacis, sedatis offensionibus & jurgiis, amotisq; scandalis, conservare.* Illud enim dogma in quo unio Spiritus in Christi grege, in vinculo pacis conservatur, non potest non esse talis fidei articulus, qui fidem constituat in esse fidei salvificæ. Sicut igitur salutarem Pontificis intentionem, atq; pium, *in Christi grege unionem Spiritus in vinculo pacis conservandi* desiderium, omninò probamus, ita haud probare possumus cum pietate istâ conjunctum errorem, per quem Dogma omni destitutum fundamento, nulloque firmo fultum tibicine, in illos ingerit Articulos per quos unio Spiritus in vinculo pacis in Christi grege conservatur. Interim tamen cedit istud infallibilitatis deliquium, quod passus hic est Alexander Papa VII. in nostrum commodum, nempè ad illud, quod Responsa negant, supremâ summi Pontificis auctoritate & suffragio probandum.

CCII. *Immac. conceptionem infra FIDEI articulos ponere nō permittunt ejus PRÆROGATIVÆ.* Præter omnes istas satis prolixè adductas probationes, suppetunt etiam alia Immaculatam conceptionem intra fidem constituentium ordinem redigentia argumenta. Suppeditant scilicet illa, eminentes huic Dogmati deputatæ & adjudicatæ prærogativæ, suggerunt obtenta amplissima privilegia. Ista quantò sunt plausibiliora, & eminentiora, tantò plausibilius & eminentius esse oportet Dogma cui illa jure tribuuntur. Sed jure per Pontificia Decreta acquisito, tribuuntur Immaculatæ conceptionis Dogmati, tàm plausibilia & eminentia privilegia, qualia illis, quæ juxta fidem emerguntur & annata vocantur, nullo per Pontificia Decreta acquisito jure tribuuntur. Oportet

eoque

utique Immaculatam conceptionem plausibilius magisque eminens esse Dogma, quàm sunt illa quæ juxta fidem emergunt & annata vocantur. Si hoc, ad fidem illud pertinere ideò est necessum, quia inter utraque non dantur medii ordinis dogmata, quæ nec ad fidem pertineant, nec juxta illam emergant.

CCIII. Nihil nunc dicam, de annuâ Festivitate, quâ in Dei genetricis honorem, ejus Immaculatæ conceptionis memoria quotannis renovatur. De illa solenni enim Festivitate suo loco dictum est tantum, quantum instituto sufficit. Quodsi enim indefinitum, indifferens & incertum esset Dogma illud, cui bono aut quo postulante religionis debito Festum agerent diem, super rem dubiam & incertam? Quâ dictante prudentiâ, vel stimulante superstitione, Festum illum diem, splendidissimo cum apparatu obirent, sub gravissimis in Pontificum *Constitutionibus contentis pœnis observari mandarent*, simul ac obeundi imponerent necessitatem, atque inter obeuntes, amplissima *Indulgentiarum* distribuerent munera, si Dogma illud non esset fidem attinens Dogma?

Incerti dubia & incerta memoriam, non esse agendos dies festos.

CCIV. Missa nunc Festivitatis solennitate, videamus, quo Sacramento, ad perhibendam Immaculatæ conceptioni fidem, suos adstringant Pontificii. Alias inter prærogativas eminet certè privilegium, quo non gaudent salvificæ fidei appensa atque juxta eam emergentia Dogmata: nempe *juris jurandi sacrum*, quo munita Immaculata conceptio, de occupata inter fidei Dogmata sessione triumphat.

CCV. Relatum mihi est & accipi à fide dignis, extare in celeberrima Cæsarea Vindomiensi Bibliotheca, Academiæ Viennensi Statutorum codicem eleganter & preciosè compactum, in quo aliquid singulare, in aliis Academiis

De Acad. Viennensi Prof. in Immac concept. Juramento.

demiis inusitatum compareat; nempè Juramentum ad perhibendum Immaculatæ conceptioni fidem obligans: atque hoc ipsum conceptis verbis præstandum esse omnibus Professoribus. Refero rem istam fide eorum, à quibus accepi: quàm si in discrimen vocarem, non facerem sine horum injuria. Ad αὐτοψίαν provocare nequeo, siquidem ante quatuor ultra quadraginta annos, quando mihi obtigit Vindomiensem Bibliothecam lustrandi facultas, in illum redacta nondum erat ordinem, in quem Vir Clarissimus eximieque eruditus, Dominus Lambecius postea illam redegit: nec dum res eo erat deducta, ut dogma illud istoc haberetur loco, quo habentur talia, quibus fides interposito juramenti sacro est danda. Eâ igitur ætate, quum nondum canonisatum esset dogma illud, haud fallaci conjecturâ colligere mihi videor, quod Juramento istoc Academiæ Statuta tunc vacaverint, post Alexandrinam demum definitionem, accessione tali sint aucta & locupletata.

CCVI. Equidem qui propiis potius quàm alienis oculis videre gestio, communicationem instanter petii & ambivi. Petitioni autem meæ, quum præter omnem expectationem, haut sit delatum, ferendum etiam istud mihi fuit animo haud iniquo: quamvis non assequar, quo prohibente periculo, negata mihi sit instrumenti Academiæ publici, nihil complectentis arcani, communicatio. Maximè quum latere vix potuerit, quod ejusmodi Sacramentum inter res novas & insuetas non sit referendum. Inter Italos enim versanti compertũ mihi est, quod à tempore usq; Gregorii XV. (antecessoris sui Pauli V Decretum ad privata etiam colloquia & scripta extendentis) in Regno Neapolitano Clerici, à Pro-Rege Immaculatam B. V. conceptionem, corporali Juramen-

juramento adstruendâ fuerint coacti. Nec faniore in Galliæ quam Neapolitano Regno, consilio res est gesta. Quantumvis igitur, concepti Juramenti Academiæ Viennensis verba, me fugiant, contentorum tamen summam, ex alii juramenti, idem agentis & molientis formulâ, haud temere mente conjicere reor. Nempe edidit *Edmundus Richerius*, Doctor ac Socius Sorbonicus, Historiam Conciliorum Generalium, Coloniæ anno M DC L XXXIII excusam. Hujus Tomo III pag. 504, allegatur *Juramentum Scholæ Parisiensis*, cui in more sit positum, ut omnes Doctores & Baccalaurei Facultatis Theologicæ Parisiensis, se hoc obsignarent Sacramento coram tota Facultate, Decano sic interrogante & stipulante: *Jurabitis, quod tenebitis determinationem Facultatis de conceptione immaculatæ Virginis Mariæ, videlicet quod in suâ conceptione præservata fuerit ab originali labe. Respondetq; Doctor & Baccalaurius*, JURO. Hujus Sacramenti formulæ, si Sacramentum Academiæ Viennensis, quo ad literam & verba non est conformè, non multum tamen quo ad rem ipsam ei potest esse dissimile.

CCVII. Veruntamen quum erecto Basileensi Concilio, anno M CCCC XCVI Parisiensis Scholæ Facultas Theologica, Basileensium Patrum Decreto conforme Decretum publicasset, & ab illo usque tempore, atque sic diu ante Alexandrinam Definitionem juramentum illud in Academia Parisiensi obtinuerit, videbitur quod in Alexandrinam definitionem, causa exacti juramenti haud quaquam possit devolvi, atq; proindè malè esse illatum, quod in Viennensis Academiæ Statutorum codice juramentum non extiterit prius, quàm Dogma ipsum per Alexandrum Papam VII sit canonisatum: siquidem nihil prohibeat quo minus Juramentum illud tam diu obtinuerit usur- *Basileensi Concilii Decreta Parisiis recepta.*

 patum.

palumque quàm diu obtinuit & usurpatum est Parisiis à seculo scilicet decimo quinto usque in hæc nostra tempora. Prævisæ huic objectioni occurrendum est, ex historiâ Ecclesiasticâ eruta responsione : Quod videlicet Sorbona Parisiensis, Decretis Concilii Basileensis, constanter (non attentâ Pontificum exacto Consilio & deinceps sedentium reprobatione) inhæserit, atque inviolabile & Sacro sanctum illud habuerit: ex adverso Academia Viennensis non item. Qua propter in ordine ad Sorbonam concesserim, Juramenti istius natales, ab Alexandrino Decreto haud esse accersendas. Viennensis autem Academia, quum secundum communiorem magisque receptam Ecclesiæ Pontificiæ sententiam, Basileense Concilium eo loco non habuerit, quo posuerunt Parisienses Theologi haud mirum si Concilium ceu spurium & acephalum reprobantes, Dogma quoque in tali Synodo definitum reprobaverit; ex adverso illis, quibus irrefragabilis habita definientis Concilii autoritas, illud approbantibus. *Bellarminum* si audiamus, *Hujus Concilii nihil est ratum & probatum, nisi quædam dispositiones circa beneficia Ecclesiastica, quæ à Concilio factæ fuerunt, quas (pacis & unitatis gratiâ) Nicolaus V Pontifex approbavit. Concilium verò ipsum reprobatur in Concilio Lateranensi ultimo Sess. XI.* Lib. I de Conciliis Cap. VII, §. Sextum. Et iterum Lib. III de Ecclesiâ Cap. XVI §. Tertio &c. adversus Basileense Concilium Bellarmini indignatio eo erupit, ut profari haud sit veritus : *Non fuit Concilium Ecclesiæ, sed conciliabulum, schismaticum, seditiosum & nullius prorsus authoritatis.* Basileense itaque Concilium, in Curia Romana tanquam spurium & acephalum habitum, quum in maximâ Parisiis esset veneratione, inde factum, quod in Sorbonæ

Basileense Concil. reprobatum.

Docto-

Doctorum ore versarentur præclara encomia, per quæ Dogmati in Concilio definito, præ aliis juxta fidem è mergentibus articulis eximia tribueretur prærogativa. Talia sunt, *Avitæ fidei & pietatis majorum* : item *Catholicæ fidei prædicata*. Utrumque probandi mihi incumbens onus suscipio : quo ad prius quidem, adductis ipsius Edmundi Richerii verbis, quæ citatæ Historiæ pag. 512 leguntur & ita habent : *Ex omnibus Galliæ partibus, querelæ ad Facultatem Parisiensem deferebantur : adeò ut omnes Magistri quasi socordiæ accusarentur quod passi essent* AVITAM FIDEM ET PIETATEM MAJORUM *suorum labefactari & in ambiguum vocari*. Posterioris probationem suggerunt Acta Comitiorum vel Synodi Parisiis anno MDLXXV, ipsis Calendis Februari coacti, in quo congregatorum Doctorum una & concors hæc fuit Conclusio: *Se credere & profiteri* CATHOLICA FIDE *tenendum*, *B. Virginem non fuisse conceptam in peccato originali : idq; & Constitutionem Synodi Basileensis & formulam Sacramenti, quod exigitur à Facultate, declarare : nec non similiter confirmari officio & cultu Divino, quod ab Ecclesiâ Catholicâ, in Festo conceptionis B. Virginis celebratur*. Richerius addit & affirmat: quod solennia ista Parisiensia Comitia, indicta sint, SUB JURAMENTO IN MATERIA FIDEI, i. e. sub fide istius juramenti, quod obligat ad tuendum & à corruptelis vindicandum capita doctrinæ Christianæ quæ sunt de fide. Hoc enim nihilque aliud, formulam Scholæ istam, *In materia fidei*, significare oportet. Quid autem ad *Avitam fidem*, ad *Pietatem majorum*, quid ad *Catholicam fidem*, pertinet atque eo referendum, si non ipsi fundamentales fidei articuli eo pertinent, eo non sunt referendi ? Quid constituit *Materiam fidei*, si non constituunt,

Encomia quibus Immac. concept. ornavit Sorbona.

[illegible]

unt, integrant & complent, veri *Fidem* in esse fidei collocantes *Articuli*? Et quid opus est multis quum, paucis rem omnem expediat Richerius, quando *Conclusum esse, & statutum; Catholicâ fide tenendum, B. Virginem nunquam originali maculæ subjacuisse.* Porrò verò, ad Jesuitarum inter quos tunc eminebat *Johannes Maldonatus* objectionem: quod Basileensis Synodus, non absolute hanc definierit controversiam, tanquam de fide Catholicâ credendam, ideoque nullum contra renitentes apposuerint Anathema; ad hanc, inquam, objectionem respondet, assumto exemplo, quo probat quod Concilium ad aliud quoque doctrinæ caput, non minus quàm hoc fide Catholicâ tenendum, nullum opposuerit Anathema: *Patres Basileenses*, inquit, *qui quidem post Synodum Constantiensem decreverant, Ecclesiam & Concilium Generale immediatam habere auctoritatem à Christo, idq; fide Catholicâ tenendum, neq; tamen ullum Anathema Decreto suo apposuerant. Et ita liquet*, CANONES FIDEI, *non semper pœnâ Anathematis concludi, quod similiter antiquorum Patrum exemplo probari potest.* Cœcum esse oportet qui non videat, Sorbonicum hunc Doctorem, utrumque Dogma inter *Canones fidei* retulisse, adeoque & hoc & illud, loco veri Catholicâ fide tenendi, Articuli habuisse.

Secundū Sorbonā, Immac. conceptio est de fide.

CCIIX. Sunt certè ista usque adeò evidentia, ut non ulli dubitationi locum reliquant, quod usque à celebrati Basileensis Concilii tempore, Sorbonici Doctores in eâ fuerint sententiâ, quod Immaculatam conceptionem adstruens & probans Dogma, ad avitam, ad Catholicam fidem, ad materiam fidei, ad Canones fidei pertineat. Nihilo etiam magis de re usque adeò manifestâ, dubitare patitur Juramentum Theologiæ in Academia Parisiensi Professorum,

rum, supra recitatum. Mutasse autem illos, post promulgatum Alexandri VII R. Pontificis Constitutionem, per tam longum temporis tractum acriter (spreta etiam Parisiensis, à Jesuitarum & Maldonati parte stantis, Episcopi excommunicatione) propugnatam sententiam, tantum abest, ut accedente Pontificia definitione, magis magisque sint confirmati. Quod si igitur, per temporum in quæ, proh dolor incidimus, iniquitatem & injuriam Sorbonam consulere licuisset, indepturum me similè Responsum, illi quod & Colonienses & Herbipolitani Dnn. Theologi dederunt, in faciem contradicens, tam mihi sum certus quam qui certissimus.

CCIX. Belli istius Mariani quod in Gallia, Parisiis præsertim & Rothomagi sic exarsit, ut in Republ. motus cieret, in Ecclesia Schisma faceret, statim sub initium Num. VII ingesta est mentio. Quæ autem apud Edmundum Richerium, ex Actis tabularii Sorbonæ, *Jacobi Fabri* Facultatis Syndici industriâ asservatis, excerpta post illa legi, extremo pollice ibi tacta, egregie illustrant. Attamen quum commune sit Historicorum vitium, ut difficulter dissimulare possint cui plus minusve faveant parti, & Fabro & Edmundo obtigit, ut in sequiorem (quam Sorbona à multis usque Seculis probavit & propugnavit) ruerent sententiam. Adversus Franciscanos (à cujus partibus stetit Sorbona) insurrexerant Thomistæ, inter quos & Scotistas innata æmulatio in hoc forte seculo non est intermoritura. Inter Thomistas, Domicani & Jesuitæ tunc eminebant, atq; inter hos *Johannes Maldonatus*, cujus memoria ineditis supra Scripturam Commentariis, est superstes. Hic sententiam, non quidem veram, sed alterâ saltem veriorem minusve malam mascule quum defenderet, atq;

Bellum Marianum in Gallia.

Conceptionarii.

ſequiorem ſtrenuè impugnaret, omnis turbatæ publicæ quietis & concitati Schismatis faba cuſa eſt in Maldonatum. Delatâ iſtâ Maldonati causâ ad Pariſienſis Academiæ Rectorem, *ſtatim iste quatuor Facultates Univerſitatis ad Comitia generalia evocat.* Per Rectorem, communi omnium Academiæ Ordinum conſenſu, Epiſcopus Pariſienſis *Petrus Gondius*, ad ferendum B. Virgini, (cujus natales vocarentur in dubium) opem & ſubſidium fuit implorandus. Sed non ceſſit conſilium è Franciſcanorum & Sorbonæ ſententiâ, ſiquidem accuſat Hiſtoriographus Jeſuitarum vafriciem (quod quidem nec eſt novum nec infrequens) quod *conſilium artificiosè excogitatum*, Epiſcopo ſuggeſſerint, ut Theologos, qui cauſam cognoſcerent, deligendi poteſtate Collegio ademtâ, ipſe nominaret ſibi obnoxios, juniores, adſcitis quidem etiam quibusdam ſenioribus, qui tamen ſicut numero eſſent inferiores, ita votorum ſuperarentur pluralitate. Pariſienſis igitur Epiſcopus congruenter ad Juniorum Theologorum ſententiam, juxta Maldonatum pronunciat.

CCX. Ita verò cadente aleâ, quantò magis exſultarunt Jeſuitæ, atque Pariſienſibus Theologis inſultarunt, tantò hos habuit peius, quod non tantùm causâ ciderent, ſed ſugillarentur inſuper à Jeſuitis. Et quod amplius eſt, ſub ſpecioſo prætextu, in Galliis, Acta Baſileenſis Concilii mordicus defenderentur, Romanæ Curiæ odium Sorbonicis Doctoribus crearetur. Iſtam maculam quum eluere laborarent, atque circumventi Jeſuitas viciſſim circumvenire intenderent, ſubiit animum quod ars eludatur arte. Nempè memorant Fabri Acta, quod *anno MDLXXV prima die Februarii, ſolennia illi indixerint Comitia, ſub juramento in materiâ fidei, (formula eſt Scholæ) & nullâ facta*

mentio-

mutione Decreti Parisiensis Episcopi aut Jesuitarum, M. Adamus Sequart Decanus Facultatis, omnes & singulos Magistros Theologiæ congregaverit, qui in medium consulentes, concluserint, & statuerint Catholicâ fide tenendum, *B. Virginem nunquam originali maculæ subjacuisse, conformiter ad sanctionem Patrum Basileensium. — Hæc ubi ad Parisiensem Episcopum & Jesuitas perlata sunt, multò gravius,* ait, *in Ordinem Theologorum Parisiensium exarserunt: eoq; Parisiensis Episcopus rem deduxit (tum enim regnante Carolo IX, summâ gratiâ in aula Regis pollebat) ut doctores seniores supra memoratos, Decanum scilicet & Syndicum Facultatis excommunicationis telo feriret: Qui quidem ab ejusmodi Sententiâ tanquam ab abusu provocarunt: causaq; in Parlamento perorata est, ipsomet D. Gondio Parisiensi Episcopo præsente atq; sedente; Decretumq; ab amplissimo Ordine, ut boni illi Doctores, ad cautelam absolverentur.*

CCXI. Atque sic, ista quidem ætate certamen illud, non sine offensione & scandalo, est decertatum, succumbentibus illis, qui sequiorem amplecterentur sententiam, indepti *Conceptionariorum* cognomen. Adversus Sorbonam verò Curiæ Romanæ Jesuitarumque Pontificem supra omnem quæ sub cœlo est dignitatem & auctoritatem evehentium odii, si non una & sola, primaria certè causa est, quod Basileensis Concilii decreto conformiter statuit, *Concilium esse supra Pontificem.* Non dissimulat Bellarminus, istam concepti erga omnes ita statuentes odii causam quando Lib. II de Conc. Cap. XI §. Tertio &c. *Concilium Basileense*, ait, *Sess. II, unà cum Legato Pontificis communi consensu statuit, Concilium esse supra Papam, quod certè nunc quidem judicatur erroneum.* Nec aliam internecini odii causam allegat ipse Eduardus Richerius, quando

rei

rei gestæ Historiam secundum Acta tabularii Sorbonæ recensens, queritur quod istius *Curiæ oppositiones & exceptiones nullo modo venire potuerint in rem judicatam*, nullam aliam apparentem saltem rationem allegat quam hanc solam, quod *Curia tueatur, ampliorem esse Papæ quam Concilii auctoritatem* (quod Sorbona non agnovit nec dum agnoscit) atque ideò ait, *mordicus obstare, ne quis credat aut sibi persuadeat veritatem Immaculatæ conceptionis, robur habere à Synodo Basileensi; quam omni conatu subvertere moliantur. Unde nuper*, pergit, *ex Tomis Conciliorum Generalium Romæ editorum, Basileense tanquam spurium, & ut vocant, Acephalum, expunctum est: quod ad quæstionem facti spectat: contra quam nemo, quantumvis innocentissimus & sanctissimus, securus & munitus esse potest.*

Basil. Cõc. Rom. Concil. Tomis expunctũ.

CCXII. Sed quod *nullo modo Romæ venire potuisse in rem judicatam*, Rigerius perhibet, Alexander Papa VII. nullius Concilii auctoritate nixus, adversus horum potiorum indefinibile Dogma illud statuentium intentionem, per meram & solam suam propriam voluntatem, Pontificalemque auctoritatem in *rem judicatam* deduxit: & ita quidem deduxit, ut in sequiorem, quam Sorbona tuebatur sententiam, definierit. Regnantibus autem inter Pontificios Dominicanis, tunc quando in Galliis inter Conceptionarios & Anticonceptionarios gestum est bellum istud, Doctores Sorbonicos eum quem hodie causa illa sortita est eventum, potuisse sibi promittere tantum abest, ut potius negotium hoc, Romæ *nullo modo venturum in rem judicatam* crediderint, & de venturi Papæ plus quàm favorabili sententiâ, in quam Alexander præcipitanter est abreptus, ne minimam quidem spem potuerint concipere.

Ea

Eâ enim tempestate, libertas nondum sub isto sudabat jugo, cui sacrilegiâ Alexandri manu est sub missa.

CCXIII. De reliquo, rationum momenta quibus Immaculata conceptio nititur, expensurus Rigerius, argumentis utitur quæ Rhetorica potius sunt quàm Dialectica, vix ac ne vix quidem saudentia ne dum stringentia, quæ evincant & dilucidè probent quod probandum erat. A S. Scripturâ, Augustino atque ab aliis Patribus & Ecclesiæ Doctoribus emendicata, pleraque in antecedentibus excussa sunt & confutata. Operæ igitur pretium facturus haud essem, si illis repetendis tempus triverim. Quàm enim in facti quæstionibus, imbecillia sint à congruo & conveniente accersita argumenta, per se liquet. Interim tamen unum atque alterum, antea vel non tactum, vel mihi meæve, quam ad redarguendum Consultores meos ago causæ, secundam adspirans auram, intanctum non est prætereundum, sed utiliter assumendum. Ad nondum tacta pertinet, substratum Disputationi fundamentum. Hoc bono Edmundo tam visum est solidum, ut omnem Conceptionis molem, hujus robore tanquam Atlantis humeris sustineri, atque acutum & subtile dicendi genus, in quo mirificè sibi placet, omnem Conceptionis maculam eluisse crediderit. Speciosum scilicet nec trivialis scientiæ Magistri vox est, quâ aliqua *pro firmamento totius causæ observanda* declamat. Quæ verò *de* civitatum & Ecclesiæ fundamentorum concordiâ; *de* potiori necessariorum quàm utilium habita ratione; *de* sensim facto ad externa progressu; *de* aliquibus ad Hæresin Pelagianam proclivius debellandam, nondum publice propositis sed occultatis, perorantur, leviora sunt quàm ut aliquam monstrandæ levitati locandam operam postulent. Laudata tamen singula *totius*

Richerii argumenta Rhetorica non Dialectica.

 malæ

malæ *causa firmamenta*, adeò sunt infirma, ut propriâ confessione, ab ultima ætate ducendæ Dogmatis natales, novitatem ejus prodant potiùs quàm ut antiquitatis ei inducant colorem. Missis igitur his, accuratius expendenda erunt illa, quibus plusculum tribuendum ponderis. Ipsa igitur Autoris verba, quibus explicatius animi sententiam declarat integra hîc sunt repetenda: *In hac Disputatione longe aliud est quærere, an B. Virgo quo ad jus, debitum, obligationem & in Actu signato, ut in Scholis Disputant, an autem de facto, re vera & in Actu exercito peccatum originale contraxerit? Nam cum omnia individua Synonyma in suis contineantur speciebus: atq; primus parens Adamus, sive gratiam sive culpam originalem consideres, rationem habuerit speciei respectu totius humani generis, quod ab illo tanquam à specie originem repetit: Sanè oportet cunctos mortales, ne quidem B. Virgine demta, quantum ad jus, debitum, obligationem, habitum & in Actu signato, labem originalem contraxisse in Adamo: veruntamen quo ad factum & in Actu exercito, gratiæ prævenientis beneficio liberatam merito passionis Christi, quod ei per anticipationem collatum est: Quoniam ipso articulo temporis quo Deus animam B. Virginis in corpus organizatum infudit, gratiæ prævenientis amuleto sic eam munivit, ut actu & realiter maculâ peccati originalis nullo modo inquinari potuerit.* Quod de obligatione ad contrahendum in Adamo peccatum, quod de habitu & actu signato memorat, veritatis vi extortum satis rectè se habet: at quod de Actu exercito, re verâ & de facto non contracto originali peccato subnectit, cum omnibus appensis probationibus nullius est oboli. In quacunque verò Disputatione probationes claudicant, ibi etiam extremum Disputatoris nisum vacillare & omnem claudicare oportet successum. Unde verò probat quod B.

Rigorû propositio.

Propositionis solutio.

Virgo

Virgo *quoad factum & in actu exercito* nullâ peccati originis maculâ unquam fuerit commaculata? In promptu causa est, quia *Gratiæ prævenientis beneficio, liberata merito passionis Christi, quod ei per anticipationem collatum est.* Tria hic citra omnem probationem, de Virgine affirmantur. Unum est, *Gratiæ pervenientis beneficium.* Alterum, *Liberatio* à P. O. *merito passionis Christi* facta. Tertium; quod meritum illud *per anticipationem ei sit collatum.* In considerationem nunc vocanda sunt singula, hic memorata & asserta. Prius, *Gratiam prævenientem* quod attinet, hac, sicut non ullus mortalium eam anhelans destituitur, ita, si eadem B. Virgo privaretur, infra omnium reliquorum hominum conditionem collocaretur: quod sicut iniquum ita cum summâ ejus injuriâ conjunctum foret. Alterum; quod *liberatio* à P. O. renatu *merito Christi* tribuitur, ad meriti hujus verâ fide sibi applicantium pertinet efficaciam. At meritum illud est universale, & pertinet ad omnes omnino homines pro quibus horumq; peccatis, sufficientissimum satisfactionis precium, Deo Patri in ara crucis obtulit. *Sic enim Deus dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret, ut* OMNES *qui credunt in eum, non pereant sed habeant vitam æternam.* Et iterum: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemtionem pro multis*, Matth XX, 20. *Pro multis* i. e. omnibus; sicut alibi, *Multi dormientes* &c. significat omnes. Sed obtulit satisfactionem pro universis. Si igitur vi meriti Christi penitus ab Or. Pec. liberata esset B. Virgo, ab eodem liberati essent ejusdem meriti vi, omnes omnino homines, siquidem meriti istius universalitas, quenquam mortalium ab eo eximi haud patitur. Verùm Christi meritum non à P. O sed ejus reatu, ne verâ fide illud sibi applicantibus & S. Baptismi lavacro initiatis imputetur ad mortem, liberat

Hactenus itaq; meritum Christi ad unum caput universali omnium ruinæ eximendum nullum efficax suppeditat argumentum, adducti crura potius confringit. Veruntamen, partæ per meritum Christi immunitatis à P. O. ratio subditur ista (quæ Tertium locum occupat) *quod B. V. per anticipationem collatum sit* meritum passionis Christi, cujus prævenientis gratiæ beneficio à P. O. sit liberata. Sed decretum de redimendo genere humano per meritum passionis Christi est æternum, & ab æterno sumus redemti. *Per proprium* enim *sanguinem introivit semel in sancta*, ÆTERNA REDEMTIONE *inventa.* Hebr. IX, 12. Numquid verò etiam in indivisibili æternitate est prius & posterius ut meritum passionis Christi æternum, B. Mariæ per *anticipationem* conferri, & per collatum, à P. O. prius quàm Adam peccaret, imò priùs quàm esset creatus, liberari potuerit? Dic sodes, an æternitatem quæ nec initium habet, nec finem est habitura, quicquam possit anticipare? Rectè igitur dixeris, meritum passionis Christi esse æternum, at minus rectè, meritum illud æternitatem anticipasse: hoc enim est ἐκ τῶν ἀδυνάτων. Quid si regesserint? æternum redemtionis meritum in tempore applicatum, P. O. anticipasse. Hoc verò versatur in quæstione, atque ipsum illud κρινόμενον est quod probandum erat, non autem probaturi sunt in æternum.

Probatio- *Probatione indiga.* CCXIV. Certè non probat, quod tamen probationis instar assuitur: nempè; *Quoniam ipso articulo temporis, quo Deus animam B. Virginis, in corpus organicum infudit, gratiæ prævenientis amuleto sic eam muniverit, ut actu & realiter, maculâ peccati originalis nullo modo inquinari potuerit.* Sed hoc aliquid nihil est, petitio principii est ejus quod iterum erat probandum: nec tamen hoc (de *gratiæ prævenientis amuleti* somnio) silente Scripturâ probaturi sunt felicius, quàm probare poterunt prius. CCXIV.

CCXV. Ad huc unum, silentio ideò non est sepeliendum, quia suppeditat ibi aliquid Rigerius, quod oportunè ad data mihi Responsa applicare atque illis, utpotè iis contrarium, opponere licet. *Quum cultus*, inquit, *exterior in Religione quædam sit nostræ Fidei professio ut omnes fatentur. Ecclesia autem Catholica Festum Immaculatæ conceptionis veneretur: Procul dubio sicut ex aliorum Festorum Sanctis dicatorum celebratione colligimus fide Catholicâ, illos esse Sanctos: Pariter ex Officio Conceptionis evidenter ac necessariò inferimus*, FIDE CATHOLICA TENENDUM, *B. Virginem ab omni reatu culpæ originalis esse immunem.* Hoc verò sicut parum aut nihil potius Conceptionariorum causam juvat, ita meam adversus Coloniensium & Herbipolitanorum Responsa tuetur, hoc ipso, quod Immaculatæ conceptionis dogma *Fide Catholicâ sit tenendum*, è *cultu exteriore*, quippè qui *sit quædam Fidei professio*, *evidenter & necessariò inferri* ibi docemur. Quodcunque verò Dogma, Fide Catholicâ est tendum, illud non potest esse annarum, sed ad ea pertinere oportet, quæ Fidem Catholicam in esse Fidei Catholicæ constituunt: quod quamvis nec credam nec probem ego, mihi tamen adversus Responsa probandum erat. Atque omninò confirmat illud conclusio, in quam Rigerius desinit his conceptis verbis: *Consequenter argumento ad hominem insurgit*, FIDE CATHOLICA *credi oportere, SS. Virginem absq; maculâ originali conceptam.* Quod argumentum ad hominem (ad Colonienses atque Herbipoleos Dnn. Theologos) validum esse oportet. Accedit *Salmeronis, Suaresii, Vasquesii, atq; aliorum doctissimorum Theologorum* Jesuitarum *Sodalitii*, ibi allegata auctoritas, qui *tanquam Fide Catholica* Immaculatam Conceptionem *credendam* asseruerint. Si verò in Gallia Sorbona, in Hispania

Richerii cum Colon. & Herbip. collisio.

celeberrimi Jesuitarum Sodaliti Theologi, Immaculatam conceptionem FIDE CATHOLICA CREDENDAM asseverant, quare in Germania ejusdem Soldalitii Colonienses & Herbipolitani Dnn. Theologi negant illud quod isti asseverant? Quare *Fide Catholicâ credere* prohibent, quod illi tali fide credendum affirmant? Itane bellum intestinum inter fidei domesticos excitandum? Contradictoriè oppositiæ propositiones, (nempè, Immaculatam conceptionem esse *Fide catholicâ credendam*, & non *esse Fide Catholicâ credendam*) sunt certè inconciliabiles, atque malæ & desperatæ causæ testes omni exceptione majores. Concilient cum Sorbonicis & Jesuiticis à Richerio in subsidium & testimonium vocatis Doctoribus, Colonienses & Herbipolitanos Jesuitas, illi quorum interest & qui possunt, me non posse ingenuè equidem fateor.

Augustinum Abbas Einsidlensis Colon. & Herbipol. contrarius.

CCXVI. Eccum vero, *Augustinum Dei gr. Abbatem Einsidlensem*, oportunè mihi venientem in occursum. Agite igitur Quirites, attendite ad viri in hanc rem verba, quæ ita habent: *Sanctissimæ Deiparæ*, inquit, *ex peccato originali Puritatem, efficaciter probari, infertur ex illo sacro textu*: Tota pulchra es, & macula non est in te. *Ratio est. Nam si sacer textus in sensu literali accipiendus est de Sanctissimâ Deiparâ; Ergo efficaciter probat ejus immunitatem ab omni etiam originali maculâ. Antecedens probatur. Nam locus S. Scripturæ, in quo fundatur articulus qui vel sit* DE FIDE, *vel* FIDEI PROXIMUS, *debet continere literalem talis articuli sensum.* Ex Divo Thomâ: 1. p. q. 1. art. 10. ad 1. *At Doctor Angelicus* 3 p. q. 27. a. 4. *super illo textu ait fundatam Veritatem (quæ sit vel* DE FIDE, *ut docet Suarez, vel Fidei saltem proxima) de Sanctissimæ Deiparæ immunitate ab omni actuali veniali peccato, ex Conc.*

Tri-

Tridentino. Hic ipse verò sacer textus, tùm ex universitate verborum tùm ex negatione maculam simpliciter ac universaliter removente à Sanctissimâ Deiparâ non minus habet efficaciæ ad probandum ejus immunitatem à peccato originali. Sicut igitur Sanctissimæ Deiparæ ab omni actuali peccato immunitas, fundatur super illo sacro textu, sic ex isto æquè probatur efficaciter immunitas ipsius ab originali culpâ. Ista Augustinus Abbas Einsidlensis; de cujus inconveniente sacri textus ad solum B. Mariam applicatione atque de tortarum imbecillitate consequentiarum, nihil nunc dicam, hoc saltem reticere nequeo, & per illa, quæ bonâ fide ex prolixâ modo dicti Abbatis Disputatione sunt excerpta atque repetita, & per priora à Parisiensibus Theologis suggesta, adversus Colonienses & Herbipoleos Dnn. Theologos, plenè me probasse, cujus probatio, pro præsenti quidem, mihi incumbebat: nempè quod Immaculatam Conceptionem complectens Articulus DE FIDE sit, atque CATHOLICA FIDE CREDENDUS. Hoc scilicet ipsum illud est *agendum* ad quod Respondendum, à me consulti Dnn. Theologi sunt Requisiti. Est Controversiæ caput, cujus desiderata & expetita est decisio. Cecidit autem datum Responsum, prærer omnem expectationem in partem negantem; totâ interim Parisiensi Universitate cum Sorbonâ, Augustino Abbate Einsidlense, atque antea adductis Hispanis, in partem euntibus affirmantem. Decisa sic est controversia, ut decidentes municipalis fidei consortibus atque his illi, in faciem contradixerint. Nec fecerunt illi hoc obiter, quasi aliud, sed ipsum illud de quo requisiti erant, agentes, datis Responsis Facultatum Sigillis munitis. Nec altera pars oscitanter rem gessit, quippè quæ Dogma illud non incidenter & veluti

Responsum & totum controversia Caput.

Colon. & Herbipol. in faciem contradicitur.

veluti in transcursu attigit sed ex instituto excussit, editis & promulgatis super illud amplissimis Commentariorum, multiplici Approbatione tumentibus voluminibus. Quid verò inde? Quid vel Gallorum, vel in extremo Italiæ Germaniæque limine hærentium dissensus ad Colonienses & Herbipolitanos Dnn' Theologos? Anne integrum, ut quisque suo abundet sensu? Pace Vestra, ô boni, sed ista regere mihi liceat: post Alexand. Const. in Immaculatæ conceptionis negotio, non esse quod olim fuit, amplius integrum. Esto tamen aliquid in negotiis fidem non attinentibus, esse vel sic vel aliter statuere integrum, anne par licentia grassabitur per Dogmata fidei universa? Si in illorum qui præ aliis Catholici esse & pro talibus haberi volunt, medium proponatur quæstio, *An certum aliquod Dogma sit* DE FIDE *& Articulus talis qui* FIDE CATHOLICA *sit tenendus?* illos, siquidem veri, fuerit Catholici, uno ore loqui & in eandem ire oportet sententiam. Horum aliqui si negaverint illud quod affirmant reliqui, utraque & affirmans & negans pars, non poterit ceu Catholica æstimari, sed alterutram vel negantem vel affirmantem acatholicam & heterodoxam esse oportet. Ratio est, quod circa fidei negotium versantes contradictoriè oppositæ sententiæ, simul non possunt esse veræ, sed alterutram, vel negantem vel affirmantem, falsam esse oportet. Si hoc, illa quæ falsa esse fuerit comperta, hæretica quoque fuerit, quia hæreticum est, aliquid *Fide Catholica tenendum* reputare inter non credenda, & redigere in istorum Dogmatum ordinem, quæ *non sunt de fide.* Rebus verò ita comparatis, quid futurum de his, qui in hanc schenam prodeunt Catholicis? Colonienses & Herbipolitani (citra dubium, secundum opinionem vulgi, Catholici Theo-

Theologi) illud ipsum quod in Gallia Parisiensis Universitatis & Sorbonæ Doctores cum aliquibus Germanis, *Fide Catholicâ, tenendum*, magno consensu affirmant, hoc illi DE FIDE esse negant. Qui affirmant, illis qui negant, nec dignitate sunt inferiores, imò superiores (quippe inter quos Abbas qui simul S. R. Imperii Princeps) nec minus quam illi ipsi, pro Catholicis in universo Regno Pontificio habentur. Aut itaque hos aut illos, non Catholicos, sed, si non hæretici fuerint, minimùm tanquam heterodoxos, in Ecclesiâ in quâ Romanus Pontifex sedet & dominatur, latè per orbem diffusâ, habendos, è dictis vento sufflante secundo, fertur in sequelam & conclusionem subito.

CCXVII. Relinquo nunc candido Lectori judicium, evicerimne quod in consilium vocati utriusque Academiæ Domini Theologi, non secundum notoriam & universaliter usurpatam Romanæ Ecclesiæ praxin, non ad obtentam eminentiæ dignitatem, non ad Canonisati Dogmatis indolem & naturam convenienter sua adornaverint Responsa? Equidem quamvis ista omnia plus satis evicisse mihi videar, non tamen illis, qui à conditi *novi fidei articuli* culpa, Ecclesiam aut potiùs Pontificem suum liberare, extremo nituntur conatu, possum indignari, aut studium elabendi vertere in vitium. Alexandri enim Papæ VII præcipitantiam, per quam Immaculatæ conceptioni, Articuli Fidei dignitas est collata, quum & agnoscant, & temeritatis istius eos pudeat, non magis ad elabendum strata inventa est via, quàm est ista quæ eam ingressis, etiam illud quod plus quàm evidens est, audacter sine pudore negandi portam pandit. Quod si itaque fortè offenderim Dominos Consulentes meos, offensam deprecatum, eosque rogatum venio, velint ipsi prudenter secum expendere, quod de istorum Dogmatum, quibus in-

Provocatio ad Lectoris judicium.

[illegible]

Ii ter-

terposito Juramenti sacro, dataque in pignus anima, locanda & servanda est Fides, insita indole & innatâ naturâ sit, ut non levis sed gravissimi habeantur ponderis, atque talia sint Dogmata, qualia fidem attinent, eamque non è longinquo sed proximo attingunt. Suspenso aliquantisper partium studio, dicant ipsi, quid statuendum sit de dogmate, cui vel perhibenda fides, vel perhibere detrectanti gravissimæ sint tolerandæ censuræ, vel ipsa etiam Excommunicationis, privationisque ab ingressu Ecclesiæ pœna subeunda: Dicant, inquam, an tam graves censuras, pœnas, & Ecclesiastici fori supplicia, provocans Dogmatis neglectus, Dogma sit DE FIDE, vel Fidei appendix? Aut prius aut posterius erit eligendum, quia inveniuntur medii generis Dogmata, (non quidem agenda sed credenda attinentia,) quæ & de fide sint, & non sint de fide. Posterius, quod Immaculata conceptio, (1) quotannis solenni celebranda sit festivitate, (2) quod Jurejurando firmanda, (3) quod extremo Ecclesiastico vindicanda supplicio, abundè quum sit probatum, ultrò sequitur quod potiori sit habenda loco, quam habentur Dogmata quæ non sint de Fide, sed juxta eam emergentes appendices. Reliquum igitur est nihil, præter hoc unum & solum, ut agnoscant & fateantur, Immaculatæ Conceptionis Dogma, non quidem secundum rei veritatem, sed juxta probata, esse de fide.

Expositio verborũ Salomonis in Cantico. CCXIIX. Istis, circa quæ natæ & agitatæ inter nos controversiæ cardo vertitur, sic nunc expeditis, in illis acquiescere, atq; reliqua intacta dimittere possemus. Veruntamen quum secundum, Augustini Einsidlensis Abbatis mentem & suffragium, sacer Cantici textus, sit ille *Scripturæ locus, in quo* non tantùm *fundetur Articulus iste qui sit vel de Fide, vel Fidei proximus*, sed eundem quoque locum B. Mariæ Virginis *immunitatem ab omni etiam Originalis*

ginali maculâ efficaciter probare existimat, atque è tractis in probationem Salomonis verbis, argumenta torqueat quæ omninò nihil, ne dum *efficaciter probant* illud, cujus probationem suscipit, insoluta illa non sunt dimittenda. Et quidem ideò potissimùm sic non sunt dimittenda, quod in Scripturæ locorum, quibus pars adversa, ad probandam immaculatam conceptionem abutitur, solutione, istum Cantici locum non attigerim. Non attigisse ajo: non quidem ideò, quod istud quodque Prophetici oris dictum, corrumpi & in abusum verti ignoraverim, sed quod argumenta inde exterebrata, inter leviuscula, de quibus non magnopere sit laborandum reputaverim, atque redigenda duxerim. Agite verò, videamus nunc cujus ista sint precii & valoris? Invalida atque ad probandum illud, quod bonus Vir efficaciter probasse sibi est visus, omninò esse inefficacia, docebit eventus. Tanta scilicet est superstitionis vis, tanta, animi præjudicio occupati audax præsumtio, ut sensum quem è Scripturâ efferre debuisset, in eam inferat. Inde verò factum, ut ad solam applicaretur B. Mariam, quæ de Ecclesiâ universâ, omnibusque eam integraturis membris, de fidelium cœtu nondum existente, tanquam de præsente & ob oculos versante, vaticinatus est Rex & Propheta Salomo.

Expositio verborũ Salom. in Cantico.

CCXIX. Ipsa Prophetici Spiritus verba ita habent: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Tota pulcra es, amica mea, & macula non est in te.* Ad quodnam objectum, quorsum in ista effusus verba respexerit, Rex & Propheta Salomo, in quem illa direxerit scopum, non eadem est Interpretum sententia. Pontificii quum dissentiant ab invicem, ecquid mirum dissentire eosdem à nobis? Illorum aliqui benè *accommodari* locum istum ad B. Dei & hominis Matrem, contendunt. A quâ accommodatio-

Exposit. verborũ Salom. in Cantico.

dationem non alieni fuerunt etiam de venerando SS. Patrum choro aliqui. Nec ista ad B. Virginem applicatio magis est improbanda, quàm ad alios fideles qui sunt vera & viva Ecclesiæ membra, facta applicatio. Quando enim Salomo *Amicam suam* memorans, ejusdemque prædicans omnis maculæ expertem pulchritudinem, præcipuè & primario Ecclesiam respexit, non potuit etiam non ad Ecclesiæ membra, per quæ illa integratur, atque consequenter etiam ad B. Virginem Mariam respexisse. Agnovit hoc inter alios Pontificios etiam *Delrio*, quando ille sacri textus verba, *Non debere sic de Ecclesiâ intelligi*, dicit, *ut vel B Virginem Mariam, vel quamlibet justi animam excludamus, neq; rursus de B. Virgine, vel quavis animâ justi, ut non id præcipuè de Ecclesiâ universâ dictum putemus.* Intra istos si subsistat explicatio terminos, ista sacri Cantici verba, ad delendam originis peccati maculam à B. Mariæ animâ, nihil cotulerint amplius, quàm conferunt ad eandem maculam à cujuscunq; animâ justi detergendam. *Bellarminus* intra *applicationis* seu *accommodationis* ad B. Virginem terminos sese cohibet, ita tamen Ecclesiæ, cumprimis cœlesti seu triumphanti, potius & principalè reservet jus. Melius hi & B. Virginis honori, & propriæ existimationi consultum iverunt, quàm fecerunt alii, qui è prædicatâ maculæ expertis pulchritudine, omnem de Mariâ, etiam originalis peccati maculam extergere, atque Filio Matrem, etiam quoad immunitatem, ab omni tàm originalis quàm actualis peccati maculâ, æquiparare allaborarunt. Urgent hi *sensum literalem*, secundum quem Canticum Canticorum B. Virgini conveniat, & quod ad hanc solam respexerit Salomo, nec de alio aliquo, quàm de unâ & solâ Mariâ semper Virgine, semper castâ, semper citra ullius maculæ vitium pulchrâ & formosâ, sit vaticinatus.

CCXX. Eo dilabuntur *Gerardus, Valentinus*, dilabitur cum aliis etiam noster *Augustinus Abbas Einsidlensis*. Secundum horum igitur mentem & sententiam argumentum emergit & conficitur tale: *Cuicunq; mulieri proprie & literaliter dicitur* Tota pulchra es, & macula non est in te, *hanc peccati maculæ omninò expertem esse oportet. Sed dicta illa sunt B. Mariæ Virgini. Ergò hanc peccati maculæ omninò expertem esse oportet.* Propriè & literaliter aliquid dici ambiguum est, siquidem duplici notione dicitur aliquid propriè & literaliter: semel *adæquatè*, ut uni alicui tantùm, nec cuiquam præter istum alteri competat. Ex. gr. illud *Ecce agnus Dei*, uni Christo, nec præter hunc cuiquam alteri competit. In strictiori istâ notione, Mariæ esse dictum *Tu pulcra es* &c. negamus: Affirmamus autem atq; literaliter de eâ dici admittimus, inter plures alios etiam Mariam (tunc ad huc in lumbis Adami, e quibus peccatum in tantum genus humanum emanavit existentem) sic compellasse Salomonem: si videlicet in alterâ accipiatur latiori notione, quâ propriè & literaliter aliquid dicitur, *in sensu verborum generali*, sic, ut ea quæ propriè & literaliter *de universitate* aliquâ dicuntur, uni cuidam ex eâ universitate individuæ personæ applicentur. Ex inde vero, quod in Cantico propriè & literaliter de muliere dicitur *Tu pulchra es & macula non est in te*, inferre si conentur; Omnem cui propriè & literaliter in sensu verborum generali dictum est, *Tu pulchra es* &c. peccati maculæ esse expertem; eadem facilitate, ejusdemque consequentiæ vi & virtute, ad eundem modum foret inferendum: Omnem omninò animam fidelem per ejusdem alloquii efficaciam à peccati contagio fuisse præservatam vel exemptam. Atque sic parum aberit, quin totus mundus liberetur ab Ori- *Expositio verborum Salom. in Cantico.*

 ginis

Exposit. verborũ Salom. in Cantico.

ginis peccato. Ne igitur, unum aliquem Canticum versum inconvenienter applicando, turpiter in alias apertas impingamus Scripturas, sic fuerit statuendum; quod Canticum per Salomonem decantatum, de Matre Domini literaliter dixerit, quæ dixit; attamen non adæquatè tanquam ei uni & soli competens, sed tantùm eatenus quatenus illa est anima fidelis, & pars veræ Ecclesiæ.

CCXXI. Instabunt fortè, dicturi: quod istud Salomonis effatum nec de militante Ecclesiâ nec de fidelibus eam integrantibus accipi & intelligi possit, siquidem etiam militans Ecclesia multis deturpata sit maculis, nec istarum expertes sint fideles, sed & his & illi adhæreant haud tenues sed turpes & conspicuæ. Respondetur per instantiam: quod sic ne quidem *Sancta* dici posset militans Ecclesia, siquidem Sanctitati multiplex obsistet impietas, & pulchritudinis splendori, quàm plurimæ, quibus infecta sit, obstruant maculæ. Verùm sicut Ecclesiæ ejusque membris adhærentes squamæ, hujus non destruunt Sanctitatẽ, ita etiam ejusdem non destruere potuerunt pulchritudinem, quo minus ex re & vero dici de eâ possit, *Tota pulchra es, & non est macula in te.* Maculæ enim adhærentes, quæ in vitæ hujus fragilitate, per corruptæ impotentiam naturæ, sic, ne harum appareat vestigium, elui haud possunt, non imputantur sed condonatæ sunt per Christum. *Christus dilexit Ecclesiam & semet ipsum exposuit pro eâ, ut eam sanctificaret, postquam eam purgasset, lavacro aquæ per verbum, ut sisteret eam sibi gloriosam: Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, aut quicquam ejusmodi, sed ut esset Sancta & inculpata*, ad Ephes. V.

CCXXII. Atque ista incidenter, occasione sacri textus, in Immaculatæ conceptionis favorem adducti. Sed quid

quid obtinent, si vel maxime concesserimus Cantici versum istum ad B. Virginem applicationem pati? Immunem eam à Peccato Originis, per ista constitui, non probatur magis, quàm de omni fideli animâ, ad quam applicatio nihilo potest fieri minus, quàm ad Mariam. Et quamvis etiam hoc, quod aliqui volunt & prætendunt, ista quæ in Cantico Canticorum prædicantur, principaliter & primariò ad B. Mariam pertinere admittamus, non tamen sic ei appropriatur, ut alii fideles excludantur. Non excludi Ecclesiam universam & consequenter eam integrantes non excludi, principaliter potius & primariò illi esse dictum, quod ibi dictum est, agnoscunt & fatentur ipsi Pontificii, non infimi ordinis vaticinii istius interpretes. *Exposit. verborum Salom. in Cantico.*

CCXXIII. Sic nunc juxta legitimæ interpretationis harmoniæ tonum, decantato Cantici Canticorum carmine, è diverticulo, in viam, unde sum digressus, ad controversiæ caput, quod in nostrum medium Eridis instar pomi est jactum, revertimur. In istius verò ludi area cecidit mihi alea in transversum, devoluto in humeros meos probandi onere, ejus, quod si verum esse crederem atque protuenda ejus veritate seriò dimicarem; apud meos fidei consortes, fidem omnem perdiderim, testulato exilio mulctatus, ad bovis custodiam essem amandandus. Etenim non secundum mea, quibus ipse adsuetus sum principia, Immaculatam conceptionem inter fidem constituentia Dogmata redegi, sed ex illorum satellitum, in quorum custodiam data est B. Virgo, armamentario deprompta sunt illa instrumenta rustica, quibus usurpatis sic benè denso orbe circumvallatur Maria, per quem peccatum à primo usque Parente in omnem ejus traductum posteritatem, perrumpere atque in ejus etiam sinum, haut queat penetrare. Hoc verò *Caput controversiæ.*

Man-

Munimen nullo quassabile ferro,

cruces cingunt, quarum nomina sunt, *Excommunicatio, Suspensio, Remotio, Pœna ab ingressu templi arcens*, cum aliis tremendis suppliciis. Sunt scilicet cruces istæ, furcarum patibulorumve instar, qualia rivis & torrentibus apponuntur, territura prætereuntes, ut manum à capiendis & suffurandis rarioribus pisciculis cohibeant. Ad eundem ferè modum, juxta Immaculatæ conceptionis Festum erectæ cruces, terriculamenta sunt prohibentia, ne quis, siquidem crucifigi nolit, ad suffurandum B. Virgini originalis puritatis & innocentiæ privilegium, solâ Pontificali auctoritate indultum, manum extendat.

Engelgrave Imm. concept. inter magna MYSTERIA redigens.

CCXXIV. Produximus non procul hinc sic armatorum satellitum aliquos, quibus nunc comitem damus *Henricum Engelgravem*, Societis Jesu Theologum, quem pro Immaculata conceptione pius sine scientia zelus, saltem non in rabiem egit. Vixit ille jam tùm sedente, attamen nondũ definiente controversiam Alexandro Papa VII, illius ætatis indicium facit, insertus huic volumini *Supplex libellus pro B. Virginis Conceptione* &c. à quodam *Johanne Eusebio Nierembergio*, dicto Pontifici obtus. Iste libellus supplex inter alia motiva Pontificem ad suscipiendam Decisionem relevantia, est reputandus. Auctor iste in Commentario, qui *Cœleste Pantheon, sive Cœlum novum in Festa & gesta Sanctorum totius anni*, inscribitur, pag. 306, Thomæ Aquinati omnibusque Thomistis magno, sed inani conatu, affingere audet, quod non tantum ille, sed *insuper Generales Ordinis quinque, pro immaculatâ Virgine stent.* Inde verò porrò probare nititur, quod *solidissime* illorum videlicet suffragio, *comprobetur causa omnis, quæ in hoc* TANTO MYSTERIO, *Sanctissimæ Deiparæ gloriam sufflaminare videbatur, sublatam esse.* Laus Deo, qui animavit viros, nescio

nescio quo Spiritu plenos, Immaculatam conceptionem, in *tantorum* i. e. summorum MYSTERIORUM ordinem redigentes! Haud equidem ignoro satis latè patere Mysterii vocem, atque rei cuicunque arcanæ aptari. Quando autem non simpliciter sed cum apposito MAGNI vel TANTI exprimitur, tunc appositum illud indicio est quod vulgarium Mysteriorum numero illud, cui *Tantum* vel *Magnum* apponitur, sit eximendum atq; inter strictè propriequè dicta redigendum. Exemplum ejusmodi Mysterii dedit ille qui dixit. *Magnum est pietatis Mysterium Deus conspicuus factus est in carne* &c. Ille igitur qui non nudè & simpliciter, sed cum apposito TANTI, Immaculatam conceptionem Mysterium esse dixit, non potuit alio loco illam habere quàm tali, quo ponuntur *tanta Mysteria*, quanta sunt strictè propriequè talia. Nihil igitur prohibet, quo minus utiliter ista acceptem atque ad confundendum illos adhibeam, qui *Mysterium* istud *de Fide* esse negant. Numquid ergo sunt *tanta* i. e. *magna Mysteria*, quæ non sint *de Fide*, quæ *Fide Catholicâ non sint tenenda*? Hem novum, olim ignoratum nec hodie probatum Mysteriorum genus. Eccum vero Engelgravium, Vestræ Societatis Theologum, adversus Vos stantem, Vestroque Responso contradictoriè oppositam sententiam, egregiè comprobantem.

CCXXV. Subolet mihi & olfacio, quid ad ista sitis regessuri. Videlicet *Mysteria* non sola attinere *Credenda*, sed etiam inter *Agenda* invenire locum. Haud facilè quenquam (objecturi estis) negaturum etiam Sacramenta esse Mysteria. Procul verò à me quidem absit, ut ego Sacramenta Mysteria esse negem: cum primis si Sacramenti vox à latiori significatione restringatur ad illa, quæ propriè *Ad Agenda applicata Mysterii vox.*

 sunt

ſunt talia, Baptismum videlicet & Euchariſtiam. Evicisse igitur hoc exemplo Vobis videbimini, eſſe aliqua Myſteria quæ ſicut ad Credenda non pertineant, ſed ſola concernant Agenda, ita nec ſint de fide Catholicâ, nec eodem quo credenda loco habenda. Nodum hunc, ſi ſua ſponte ſe non explicuerint tricæ, una ſaltem in medium prius propoſita quæſtione, ſum ſoluturus.

CCXXVI. Dicant, anne illa Sacramentorum, in quibus Myſterii ratio eſt ſita, ſint de fide & fide Catholicâ credenda? Exempla rem reddiтura ſunt conſpicuam. Myſterii in Baptismi Sacramento ſeſe exſerens ratio, per illud nemini non notum ipſius Servatoris noſtri effatum, *Niſi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu, non poteſt ingredi in regnum cœlorum*, declaratur. Anne verò hoc ipſum, in quo Myſterii ratio, Baptismum quidem quantum attinet, eſt ſita, nempè quod ſit neceſſarium ſalutis medium, fide catholicâ eſt credendum, nec ne? Puto equidem quod ſic, nec quenquam Veſtrum aliter ſentire ſuſpicor. Quid ſi Vosmet ipſos, cum Colonienſibus Herbipolitanos Dominos Theologos interrogavero; ſitne Transſubſtantiatio fide Catholicâ credenda? Ita, inquam, ſi ſim ſciſſitatus, affirmativè citra dubium eſtis reſponſuri: nec reſpondere, per Vobis propria principia, aliter poteſtis.

CCXXVII. Deinde viciſſim quærere mihi liceat, utrum Immaculatæ conceptionis Dogma ad *Credenda* vel *Agenda* pertineat? Haud aliud opinor laturum me eſſe Reſponſum, quàm quod maximè ad credenda ſpectet, ſiquidem nulla externa in oculos ſenſusque incurrens actio, hîc intercedat. Probè utique intulero: Omne non ad Agenda ſed Credenda pertinens Myſterium, fide Catholicâ eſt credendum, atque eatenus eſt *de Fide*. Nunc ſubſumo:

ſimo: Immaculata conceptio, eſt (ſecundum Engelgravium) Myſterium non ad Agenda ſed Credenda pertinens. Ergo Immaculata conceptio, eſt (ſecundum Engelgravium) Myſterium fide catholicâ credendum, atque eatenus eſt *de Fide*; quod probandum erat.

CCXXIIX. Fateor equidem, ſemper in eâ me fuiſſe ſententiâ, quod Romano-Catholici, fundamentum fidei non evertant, & quod Eccleſia, in quâ Romanus Pontifex ſedet & dominatur, quæque ei ſubjicitur & proinde Communionis cum eo particeps eſt, pars ſit veræ Eccleſiæ, in quâ tantum veritatis ad ſalutem neceſſariæ ſuperſit, ut per hanc cognitam & creditam ſervari homines poſſint. Quam B. Parentis mei judicium & ſententiam, quum adverſus Hæretifices eam damnantes, pro virili tutatus ſim & propugnaverim, etiam hoc diffiteri nequeo, diras eâ propter me ſuſtinuiſſe perſecutiones. Quod ſi verò incepturi illi ſunt, promulgatis Pontificalibus Bullis, novos condere fidei articulos, atq; credendis, talia quæ primitus credita non ſunt, ingerere, etiam hoc mihi fuerit fatendum, quod huc usque tàm operosè defenſorum cauſam deinceps agere nequeam: ſiquidem non ſufficit retinere fundamentum, ſed non eſt eidem quicquam addendum: etenim ſicut illud non patitur detractionem, ita quoq; nullam admittit acceſſionem: ſi admitteret, priſtinum quod per tot ſecula obtinuit fundamentum, non haberi poſſit pro ſufficiente, & adæquato. Labefactant igitur non tantùm illi qui ei aliquid demunt, ſed etiam illi, qui eidem aliquid, ſub credendi neceſſitate, addunt. *Licet*, ait Apoſtolus, *aut Angelus è cælo evangelicet vobis, præter id quod nos evangelizavimus vobis, Anathema ſit*; ad Galat. I, 6. Sed de Immaculatâ B. Virginis Mariæ conceptione, inter credenda & ea

quæ ſunt de fide, relatum dogma, non eſt tale Evangelium, quale vel Apoſtoli vel Angeli cœlorum, ſed Alexander Papa VII evangelizavit. Caveant itaque ſibi ab Anathemate, per Apoſtolum ſic Evangelizantibus deſtinato & adjudicato.

Universitati non opponenda Particularitas.

CCXXIX. Deinde etiam illud fortè eſtis oppoſituri: quod unus aut alter ſingularis Doctor, Eccleſiæ Veſtræ univerſæ haud poſſit præjudicare. Sed non eſt unus aut alter qui præjudicium creat: Integra ſunt Collegia, integræ Univerſitates, ſententiæ Veſtræ, quam pro totius Eccleſiæ ſententiâ venditatis, directè contradicentes. Accedunt ad horum numerum locupletandum, Approbatores, accedit Cenſura Cenſoris ordinarii, in fronte libri conſpicua. Imò usque adeò placuit & probata eſt iſta Engelgravii Commentatio, ut iterum atque iterum diſtractis exemplis, vice ſeptimâ nunquam ſine Cenſurâ, ſit recuſa: editione ſeptimâ *Herbipoli* Anno MDCLXI in lucem prodeunte. Vos igitur *Herbipolitani Domini Theologi*, quid eſtis excepturi adverſus ſcriptum, quod Veſtræ Academiæ typi, cum magno in Vos redundante dedecore, divulgarunt? Et Vos *Colonienſes Dnn. Theologi*, ecquid eſtis oppoſituri, Veſtrorum ipſorummet Approbationi, factæ per Ordinarii Cenſuram, quæ de verbo ad verbum ita habet: *Lucis Evangelicæ ſub velum ſacrorum Emblematum reconditæ, R. P. Henrici Engelgrave Societate Jeſu, editio, ſicut approbata fuit Antwerpiæ, ita & approbatur à nobis Coloniæ 9 Auguſti 1655.*

Adrianus de Walenburch Metropolitanæ Eccleſiæ Colonienſis Presbyter Canonicus & Cenſor librorum Ordinarius.

CCXXX. Ac-

CCXXX. Accusabitisne Walenburgium Vestrum, Virum eruditum & celebrem, oscitantiæ, quod Censor librorum Ordinarius officio fideliter non sit functus, aut quod fidem suam in fidem Antwerpiensium Censorum implicuerit, atque sic fide implicitâ omnia Engelgravii Catholica esse & orthodoxa, crediderit? Si hoc, ita si impegisset Dn. de Walenburch, opetias ferre atque errorem emendare potuisset *Index Librorum Expurgatorius.* Dicite igitur, quo Indice in Engelgravii Commentariis expungi aut deleri jubeantur ista ejus verba: TANTO MYSTERIO. Anne satius fuisset expungi *Tantum Mysterium*, quam quod per Indicem Expurgatorium Hispanicum Folio XXXIV deleri jubentur illa verba: *Credis non propriis meritis, sed passionis Domini nostri Jesu Christi virtute & merito, ad gloriam pervenire?* Vel quod ibidem paulo post, litura imperatur istis verbis: *Credis quod Dominus noster Jesus Christus pro nostrâ salute mortuus sit? & quod ex propriis meritis, vel alio modo nullus possit salvari nisi in merito passionis ipsius?* Eò scilicet per Indices Expurgatorios res, proh dolor! est deducta, ut veræ Religionis Mysteria, hisque nixæ salutares doctrinæ, horribili deleantur liturâ, novis & spuriis, ne levissima quidem applicetur spongia. Universa autem Engelgravii publicâ auctoritate toties quum sint *approbata*, nulloque Indicum Expurgatoriorum interdicto *reprobata* aut *expurgata*, Immaculatæ conceptionis Dogmati quæstionem status, uti loquuntur, movere, aut de MYSTERII dignitate illud detrusum, ad Dogmata quæ NON SINT DE FIDE, redigere, haud integrum relinquitur illis, quos Ordinariorum Censorum Approbationes sollicitare, easdemque in discrimen vocare, sanctæ obedientiæ virtus prohibet. Ordinariorum Cen-

Index Librorum Expurgat.

ſorum Approbationes, Quietiſticam cauſam aggreſſis, quantum nocuerint, quàm validè & diu *Michaelem de Molinos* protegerint, dicturi ſunt illi qui adverſus hunc Romæ inſurrexerunt *Jeſuitæ*, atque amplius expoſituri *Hæreticæ pravitatis*, ſicut vocantur, *Inquiſitores* ipſi.

Concilii Trident. arcanum reſectum.

CCXXXI. Dimitterem nunc Engelgravium, ni ingratus erga illum mihi ipſi viderer, ſi docuiſſe illum me aliquid, quod aliunde compertum non habui, diſſimularem. Nempè memorat ille, quare Dogmatis de Immaculatâ B. Virginis conceptione, in Franciſcanorum favorem, i. e. in partem ſequiorem deciſio, jam tùm in ipſo Concilio Tridentino fuerit *decreta*. Decreti autem executionem aut editionem, à paucis Dominicani Ordinis Epiſcopis eſſe ſufflaminatam: quod queſti illi eſſent, univerſo Dominicanorum Ordini, turpem maculam inuſtum iri, ſi ederetur Decretum. Probat etiam aſſertum ex ipſis Concilii Tridentini Actis, quæ Romæ in Caſtro S. Angeli aſſervata eſſe perhibet. Hujus rei teſtes oculatos & ſemet ipſum & *P. Lancitium*, (cui *viri eruditi & ſanctitatis opinione clari* encomium tribuit) nominat, atque in teſtimonium vocat. Res autem iſta, quum ſit notari digna, atque Caſtri ilius cuſtodiæ credita non ſint obvia, ipſius P. Lancitii verba ibi recitata, inde excerpta repetere non pigrabor. *Anno 1599*, ait Lancitius, *legi & exſcripſi ex Actis originalibus Concilii Tridentini (quæ aſſervabantur in Caſtro S. Angeli Romano, & cum expreſſâ licentiâ Clementis VIII fuerunt R. P. Petro de Arubal, Profeſſori Theologiæ in Collegio Romano & mihi ejus ſocio, ad aliquot horas exhibita à Cardinali Cæſio,) ex aliquot decadibus Epiſcoporum deputatorum ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. Virginis Mariæ, omnes aſſeruiſſe, illam eſſe conceptam ſine peccato Originali.*

ginali, solos quinque contrarium dixisse; postea in alia Sessione fuisse conclusum, ut tandem determinaretur à Concilio Tridentino, Illam esse conceptam sine peccato originali; sed ob instantissimas preces aliquot Episcoporum & Theologorum S. Dominici, qui illi Concilio aderant, rogantium, ne hac vice, propter notam quæ inureretur Ordini S. Dominici hoc Decreto, illud ederent, sed supersederent & ad alium tempus illud rejicerent: Concilium supersedit, Decretum illud non evulgavit, hanc solam ob causam. Ita habetur in Actis illius Concilii, quæ diligentissimè legi, & hac tunc exscripsi: hactenus ille, videlicet P. Lancirius.

CCXXXII. Ex istis abundè constat, in quam partem propenderit Concilium Tridentinum & quàm timidè saxum illud sit volutum, quod tandem Alexander Papa VII. celeri impetu desuper præcipitatus, omnes Dominicanorum machinas uno valido ictu contrivit atque irrestaurabili involvit ruinâ.

CCXXXIII. Cæterùm Directorium, Tridenti congregati Concilii quum Spiritui Sancto unanimibus votis deferant, atque omnia Româ Tridentum veluti ex tripode allata Decreta, à Divini Spiritus insusurratione vel suggestione emanasse, audacter affirment, nascitur mihi circa illam inspirationem dubium. Quod si enim attestantibus Synodicis Actis, *in alia Sessione fuit conclusum, ut tandem determinaretur in Concilio Tridentino, illam,* B. Virginem Mariam, *esse conceptam sine peccato Originali,* Conclusionem istam S. Spiritum suggessisse & dictasse oportet. Verùm quia *Episcopi & Theologi S. Dominici qui Concilio adfuerunt*, à Sancto Spiritu suggestam *Conclusionem* sufflaminarunt, effeceruntque ne illa rei judicatæ vires indipisceretur, S Dominici hujusque Ordinis Episcoporum Spiritum

ritum prævaluisse, magis quàm Dei Spiritum in Concilio regnasse, magisque validè spirasse, quàm spiraverit ille, docuit eventus.

CCXXXIV. Deinde mirari subit, quod Engelgravius eorum quæ è Concilii Actis paulo prius recitaverat, itaque adeò fuerit oblitus, ut immediatè post finita Actorum verba, nullo comparente intervallo, operosam annectere ausus sit probationem, quod *S. Thomas*, cui multos alios Domnicani Ordinis semisanctulos comites dedit, *pro immaculatâ Virgine stet*: quum tamen Thomas, cum omni amplissimâ Dominicanorum Familiâ adversus sic qualificatam Conceptionem notoriè sic *steterit*, sicut stant resistentes acerrimè. Quo tamen non obstante, *solidissimè comprobasse* sibi est visus, per adductos Dominicanos, *cunctâ omni quæ in hoc TANTO MYSTERIO Sanctissimæ Deiparæ gloriam sufflaminasse videbatur, sublatâ.* Illud si est verum, si Dominicani Ordinis Theologi, tanto consensu *steterunt pro immaculatâ Virgine*, quomodo verum esse potest, quod illi *Episcopi & Theologi S. Dominici, qui Concilio adfuerunt, factæ Conclusionis editionem sint deprecati?* Quæ adegerit Dominicanos necessitas, ejus Conclusionis, in quam unanimes consenserint, deprecandi editionem? Vel Concilii Acta, vel Engelgravium fallere oportet. Siquidem utrumque non potest esse verum. His igitur potior quàm uni extra Acta loquenti, vel Actis adversantia tradenti, quum perhibenda sit fides, judicium fac, Benevole Lector, quàm torquendis corrumpendisque Doctorum (Thomistarum) sententiis, illud genus hominum, felix dicam sit an impudens.

CCXXXV. Ad Alexandrinam nunc revertimur Constitutionem, quam lucem nunquam adspexisse, optarent i

stant

ſunt omnes ſaniores Pontificii Doctores, qui vident & dolent, expreſſiones,in Conſtitutione conſpicuas,ſic eſſe comparatas, ut è poſitis per legitimam inducatur conſequentiam, quod Immaculata conceptio ſit & non poſſit eſſe non DE FIDE. Nec ſunt ita inſipidi, ut non ſapiant, non videant,quàm copioſus ex uno iſtoc admiſſo poſitoque inconveniente, majorum malorum erumpat imber. Tegendo igitur ulceri habile & proportionatum, nullibi gentium quum invenirent operculum, nihil erat expeditius, niſi ut feciſſe Pontificem negarent, quod tamen eum feciſſe manifeſtum eſt & in conſpectu omnium qui ejus Conſtitutionem non obiter & quo ad exteriorē ſaltē corticem adſpiciunt, ſed medullam tenus penetrante oculorum acie introſpiciunt.

CCXXXVI. Tollerem nunc de tabulâ manum, ſi non compertum haberem, aliquem ad feriandum in B.Mariæ venerationem olim determinatum diem, etiam in Pontificia Eccleſia, conſulto & prudenti conſilio eſſe abrogatum: adeoque pollere eandem illam Eccleſiam, Feſta & inſtituendi, & transferendi & abdicandi, plenâ poteſtate, toties exercendâ, quoties Eccleſiæ vel ſuadeat commodum vel poſtulet neceſſitas. Prius tamen quàm ad rei geſtæ hiſtoriam calamum applicem, de Eccleſiæ circa Feſta aliosque ſacros, ad ordinem & decorum ſpectantes ritus, directione in genere, προλεγομένων inſtar, non nihil eſt præmittendum. Naturæ autem inſita Dei & exiſtentiæ & debiti eidem cultus notitia effecit, ut nulla Gens ſit tàm barbara quæ in Dei, ſive veri ſive falſi, cultum & venerationem Feſtos dies ſolenni ritu non celebret. De Gentis Iſraëliticæ ſacris horumque Feſtis præſertim Sabbatho, ſicut & de Ethnicorum Idololatrico cultu, atque Muhammedanorum religioſâ ſuperſtitione actum eſt alibi. Pro præſenti illa ſaltem in conſiderationem vocabimus Feſta, quæ

De Eccleſ. circa ritus directione.

inter Christianos & in Ecclesia obtinent, pioque celebrantur vel celebrata sunt studio.

CCXXXVII. Quamvis enim Lex Ceremonialis Veteris Testamenti desierit, atque cum omnibus Judæorum Festis (adventu Christi impletis jam omnibus symbolis & figuris) exspiraverit, non tamen ideò est statuendum, quod Festi dies omnes ad ceremonias Judæorum pertineant, atq; ideò, ne Judaizare Christiani censeantur, nulla Festa in Ecclesia sint toleranda. Fuit iste *Petrobrusianorum*, à nemine probatus, ab omnibus, reprobatus error. Stata enim tempora, Festorumque Veteris Testamenti observationes non ideò sunt antiquatæ, quod Ecclesia Christi sine statis & certis Festis diebus vel possit vel debeat esse, sed quia necessum erat, ut exhibito Messiâ, promissi adventum figurantes typi & umbræ cessarent. Cultus enim Dei si naturæ est insitus, eidem insitum esse oportet, ut cultui Divino certi deputentur dies, quibus Deo rebusque Divinis vacemus, simul ac ab omni opere servili abstineamus.

Petrobrusiani.

CCXXXIIX. Differunt autem Veteris & Novi Pacti Festa eò, quod illa Juris fuerunt positivi Divini, hæc juris sint positivi humani: quod illa non fuerint libera, aut in hominum arbitrio posita, sed ex præcepto Dei simpliciter necessaria; hæc non sic sint necessaria, ut ad observationem obligent in conscientiâ. Non enim obligant nisi in tantum, in quantum quisque præcepto Ecclesiæ parere & cavere tenetur, ne scandalum det aliis, neve publicorum contemtor sit & habeatur sacrorum. Differunt etiam eò, quod Veteris Testamenti Festa fuerint ex ipsius Dei institutione immobilia, hæc sint mobilia, nec ita certis temporibus affixa & alligata, ut si ex usu & commodo Ecclesiæ esset, mutari & in alios commodiores dies transferri non possint. Porrò differunt quoque eò, quod illa

V.T. Festa fuerunt Juris posit. Divini: non libera, sed necessaria.

Festa immobilia & mobilia.

vel

vel mysterium, vel figuram, vel peculiarem aliquam significationem continuerint; in hæc nulla peculiaris influat desuper sanctitas, sed quod per meram Ecclesiasticam ordinationem majori devotione sanctificentur, quàm dies alii, quos singulos sibi vindicat Deus, quippè qui omni tempore vult & debet coli.

CCXXXIX. Ecclesiam autem universam intuiti; à primævâ puriorum & sinceriorum seculorum integritate multùm degenerasse sequiorum temporum Ecclesiam, ægrè quidem agnoscimus, nec tamen possumus occultare. Præteritis nunc aliis, sola Festorum dierum solennia si attendamus, in nascentis Ecclesiæ initiis, paucissima eaq; in solius Dei honorem esse celebrata, tantò est certius, quantò eventus comprobavit manfestius, quod sensim (postquam etiam in beatè vitâ functorum Sanctorum memoriam cultumq; consecrari & celebrari est cœptum) sunt adaucta. Præteritis nunc aliis, illa sola quæ in B. Virginis Deiparæ honorem & venerationem sunt suscepta, contemplari atque in considerationem vocare nunc liceat: quâ operâ manifestũ est futurum, quod non paucis multum adhæserit vanitatis, aliquid maculæ illis affricantibus hominibus superstitiosis, qui aliqua proprii cerebri commenta, corollariorum instar, illis hinc & inde appenderunt. Et quamvis, ne attentis quidem appendicibus istis, secundum esse suum illa consideremus, horum aliqua, licet non ut Festa sunt, vel sub Festorum ratione, commendentur in Scriptura, quâ rem tamen ipsam, cujus gestæ memoria Festis diebus renovatur, recolitur & ardente celebratur devotione, aut in Dei Verbo fundata, aut illegitima esse oportet. Esse verò inter fœminei sexus Mariana Festa, aliqua legitima, Scripturæ Sacræ innixa, aliqua præter Scripturam introducta, illegi-

Initio paucissima observata Festa, deinde sunt multiplicata.

DE FESTIS MARIANIS.

illegitima, spuria & notha, docebit horum susceptum examen.

I *Festum Conceptionis.* CCXL. Secundum naturæ ordinem, à Conceptionis B. Virginis Mariæ Festo, ducendum foret initium. Ne verò æquivocatio vocis sit fraudi, distinguendum inter *Conceptionem*, quâ *vel* ipsa Maria concepta est in utero matris suæ, *vel* quâ illa obumbrata à Spiritu Sancto, concepit mundi Servatorem. Priorem sic esse factam, ut gratiâ & operatione Sancti Spiritus præveniente, sine peccati originis labe sit concepta, nullo fundari Scripturæ testimonio, (fatentibus etiam non de trivio sed primariæ dignitatis Pontificiis Doctoribus) aut hoc scripto evidenter probatum est, aut operam oleumque perdidit typographus. Consequenter igitur *Festum* sic qualificatæ *Conceptionis*, non potest non haberi pro illegitimo, spurio & notho: Ad tale verò obeundum populus Christianus nullâ indulgentiarum pollicitatione invitari aut allici, nullâ commina-

II *Festum Annunciationis.* tione pœnarum ad celebrandum attrahi aut compelli debebat. In posteriori significatione accepta Conceptionis vox, quâ ipsius Christi incarnati in utero Deiparæ semper Virginis conceptio indigitatur, satis rectè sese habet, quippè quæ in apertissimâ fundata est Scripturâ, in Annunciationis Festo recitari solitâ Lectione, ex Esaiæ C. VII hausta & Matthæi Capite I. Quemadmodum igitur prioris Conceptionis B. Virginis Festum inter illegitima, nullis Scripturæ Oraculis fundata, est computandum, ita hoc, quod *Annunciationis* vocamus, legitimis extra controversiam accensendum.

III *Festum Purificationis.* CCXLI. Deinde tertio loco offert sese *Festum Purificationis Mariæ.* Debet hoc Festum natales suos anno post natum Christum D XLII, à *Justiniano Imperatore* insti-

institutum. Nempè promittebat sibi Imperator fore, ut, istoc in Dei honorem suscepto cultu, terræ motus, per quem dimidium urbis Pompejopolitanæ in Mysia erat absorptum, cessaret. Et quum horribilem terræ motum aliæ horribiles comitatæ sint atque exceperint calamitates, subsecutis etiam variis morborum generibus, quibus multa millia hominum in ipsa sede Imperiali Constantinopolitana essent extincta, novo in Dei Deiparæque honorem suscepto cultu, Dei iram expiatum, castigationumque rigorem deprecatum ivit. Interim sunt inter Pontificios, quibus ista non sufficit antiquitas, quippè qui Gregorio Nazianzeno antiquiorem faciunt istam festivitatem. Ejus verò antiquitatis probationem ab aliâ nomenclaturâ accersent, quod nimirum idem Festum, etiam *Luminarium* & *Candelarium* dictum sit Festum. Quo posito addunt: scripsisse Nazianzenum *Homiliam Ad sancta lumina* eandemque habuisse in festo die *Occursus Domini*, quod etiam ὑπαντὴ & Festum *Simeonis & Annæ occursus Domini* sit dictum. Quod si igitur jam tùm Seculo IV Nazianzenus Purificationis Festum Homiliâ, præferente titulum *Ad sancta lumina*, celebraverit, Festum illud Justiniano tantò oporteat esse antiquius, quantò hunc ætate superat Nazianzenus. Sed falluntur & fallunt, quando istam Homiliam *Ad sancta lumina* inscriptam Nazianzenum in *Festum Occursus Domini* habuisse perhibent. Inspiciatur ipse Nazianzeninus codex, atque Orationis docebit exordium, quod *Sanctus Luminum dies* in memoriam *Baptismi Christi* sit celebratus. Ipsius Nazianzeni verba ita habent: *Etenim sanctus* LUMINUM DIES, *ad quem pervenimus, quemque hodie Divino beneficio celebramus, pro principio quidem* CHRISTI MEI, *hoc est, veræ lucis, omnem hominem in mundum venientem illuminantis*

Festum Luminarium & Candelarium.

nantis BAPTISMUM *habet.* Nempè *Epiphaniorum* die, sive quod idem est, in *Sanctorum Luminum Festo*, Græci celebrare consueverant Christi Baptismum, qui φωτισμὸς illustratio dicitur. Nominabatur autem à Græcis & Ægyptiis Baptismatis Christi Festum, *Sanctorum Luminarium*, ideò quod Christus per Baptismum mundo esset revelatus. *Sanctorum* igitur *Luminum*, *Epiphaniorum*, atque *Baptismatis Festa*, non pro diversis sed iisdem sunt habenda, quippè in quibus circa Christi Baptismum solennis acta est festivitas. Quando igitur in Nazianzeni editione Parisiensi Jacobi Billi & Morelli, quæ MDCXXX prodiit, Oratio XXXIX *In Sancta Lumina* inscribitur, per abbreviationem ita dictum scriptumve est, pro *Sancta Epiphaniorum Lumina.* Et sequens XL Oratio quæ *in Sanctum Baptisma* inscribitur, antecedentis est continuatio, siquidem idem argumentum quod in priore XXXIX Oratione tractaverat Nazianzenus, in altera succedente, postridie habita, prosequitur. Hujus scilicet prima Orationis istius verba non obscurum faciunt indicium. Ita enim Orationem istam est exorsus: *Quoniam heri splendidum Luminum diem celebravimus: — hodie de Baptismo ac beneficio hinc ad nos manante breviter differemus.* Rationem ad prioris Orationis argumentum continuandum suadentem, statim subjungit, quando inquit: *tametsi hesternâ luce nos Oratio prætercurrit, tum quia temporis angustia premebamur, tùm quia sermo saturitatem ac fastidium fugiebat. Sermonis quippè saturitas non minus auribus inimica est, quàm immodicus cibus corpori.* E quibus conspicuum & manifestum fit, utriusque Orationis idem esse argumentum, quamvis inscriptio variet. Sicut etiam nihilo patet minus, quod neque prior *In Sancta Lumina*, neque posterior, *In Sanctum Baptis-*

Baptisma Oratio, nullo verisimilitudinis prætextu ad Festum diem *Occursus Domini* trahi possit.

CCXLII. Relatum autem olim fuisse, *Sanctum Epiphaniorum, Luminum Festum* inter primaria Christianorum Festa, indicio est, quod *Julianus Apostata*, apostasiam dissimulaturus atque occultaturus, Epiphaniorum Festo præsens interesse voluerit, ut solenne Christianorum frequentans & concelebrans Festum, Christianum se esse populo spectanti persuaderet, atque à celebrantium multitudine pro tali haberetur. Probando & evincendo Apostatæ consilio faciunt & sufficiunt ista, quæ apud *Ammianum Marcellinum* libro ejus XXI, qui Constantius & Julianus inscribitur, leguntur totidemque inde excerpimus verbis: *Utq; omnes*, ait, *nullo impediente ad sui favorem illiceret, adhærere cultui Christiano fingebat à quo jam pridem occultè desciverat, arcanorum participibus paucis aruspicinæ arguriisq; intentus, & ceteris quæ Deorum semper fecere cultores. Et ut hæc interim celarentur, feriarum die quem celebrantes Mense Januario Christiani Epiphaniam dictitant, progressus in eorum Ecclesiam, solenniter numine orato discessit.* Atque ista de Juliano Apostatâ incidenter.

CCXLIII. Festum autem *Occursus Domini* pro *Sanctorũ Luminum Festo*, quod Nazianzenus Oratione XXXIX *In Sancta Lumina* decantaverit, venditantibus, *Cardinalem Baronium* opponimus, audacter negantem, quod nullus SS: Patrum ante Justinianum, Sermonem in Festo die Occursus Domini scripserit. Si non ullus vel Græcorum vel Latinorum Patrum hoc fecit, quomodo fecerit Nazianzenus? Baronii in suis ad Martyrologium Romanum Notis verba sunt ista: *Ego sanè*, inquit, *illud asseverare non dubito, nullum*

nullum vel Latinum vel Græcum Patrem, qui ante Justinianum Imperatorem vixerunt, Sermonem in festo die Occursus Domini scriptum reliquisse, nisi quis excipiat Patrum Commentarios in II Caput Lucæ, quo rei gestæ historia narratur, quæ vel ab illis explicata est in suis ipsorum Commentariis, vel certè de eâ ad populum verba fecerunt, ut apud Latinos S. Augustinus fecisse videtur, qui in Sermone quodam habito in die natalis Domini, multa de Simeone Domino occurrente recenset. Ejusmodi ferè generis sunt Homiliæ Patrum, quas Surius Tomo I descripsit. Sed aliud prorsus est Christi Domini facta laudibus prædicare, aliud eorum causâ Festos dies indicere & celebrare.

CCXLIV. Hoc ipsum Festum, initio in Christi ejusdemque Matris memoriam est celebratum; hujus quidem, quod secundum legis Mosaicæ præscriptum, esset purificata, illius, quod Simeon, ei veniens in occursum, glorificaverit nomen Domini. Denominatio autem à Mariâ obtinuit, unde *Purificationis Mariæ Festum* est nuncupatum. Atq; illud nostra quoq; Ecclesia recepit & quotannis altero Februarii die, (retento in vulgus usitato nomine) celebrat. Ita tamen celebrat, ut ne quicquam superstitionum, quæ Pontifices, plebi fucum facientes, allevere, admittat, nulla vanitate pollui patiatur. Pontifices, inquam, superstitionem allevisse. Horum scilicet muneris est cereos in Festo Purificationis Mariæ consecrare. Pontificalis istius benedictionis ritum qui penitus perspicere gestiunt, satis prolixè descriptum sunt reperturi in Romanæ Ecclesiæ Ceremoniali Libro II. Aliis extra Romam Ecclesiis, ne, sicut Pontificis præsentiâ destituuntur, ita quoque tutelari isto lumine priventur, vicariâ Sacerdotum operâ, itur consultum. Isti videlicet candelas omnes, quotquot aræ seu altari

Cereorum consecratio.

altari à confluente plebe imponuntur, consecrant & distribuunt atque tunc fit processio.

CCXLV. Si qui fortè indignè sint laturi, quod de aliâ huic Festo superstitiosâ vanitate est dictum, illos ad ipsos remittimus Consecrationum libros, quibus istis candelis cereis per benedictiones & adjurationes consecratis, virtus & effectus supernaturalis tribuitur. Nempè *Sanctum CHRISTI nomen* à benedicentibus Sacrificulis illis sic ducitur in profanum, ut invocare illud audeant, pro impetrandâ naturam *ceræ creaturæ* transcendente virtute, quæ prosit *ad utilitatem & commodum hominis, & ad salutem animæ* (væ isti animæ, cujus salus à cerei lumine sit suspensa) *& corporis ejus, sive in terra, sive in mari sit.* Vultis *Ceræ*, nec viventis nec sentientis, ne dum ratiocinantis *creaturæ*, mirandas virtutes ampliùs prædicatas audire? audite etiam istas consecrantium, simul ac Sanctum nomen JESU profanantium voces: *Domine* JESU, *benedicam obsecro, banc creaturam tuam ceram, & concede illi cœlestem tuam benedictionem, per potentiam sanctæ tuæ crucis, ut, sicut data est humano generi ad effugiendas tenebras, ita nunc eam quoq; vim percipiat, per signum sanctæ crucis, ut ubicunq; accendatur & ponatur, malignus Spiritus contremiscat, & ita territus aufugiat cum omnibus servis suis ex habitatione illâ, nec deinceps vexet eos, qui tibi adhærent.* Vultis etiam ceræ *Adjurationem*, quam pariter S. TRINITATIS comitetur profanatio? agite attendite ad sequentia: *Adjuro te creaturam, ceram, in nomine Domini nostri & sanctæ* TRINITATIS, *ut sis extirpatio & expulsio diaboli & spectrorum ejus* &c. Hoc verò si non est superstitiosum, non fanaticum, non scandalosum, non blasphemum, dic sodes, quid tandem sit superstitiosum, quid fanaticum, quid scandalosum, quid blasphemum? O pusillum, & miserum sic

Mm pavendum

paventem Diabolum! Ecquis crediderit, ardentis candelæ ignem sic timere Angelum ignis, ut ad *accensi cerei igniculum contremiscat*; ut micantis flammulæ splendore *territus aufugiat*; ut eò, unde prodiit, revertatur atque ad flagrantis inferni flammas confugiat? Non *contremiscet*, non *territus aufugiet* ab illis, quibus suis spectrorum terriculamentis, blasphemiam extorserit.
VI Mansionem potius apud tales est facturus, ut sic circumventos, sic captos in perpetuali devotione retineat. Fugitivo autem isto Diabolo, nihilo pertinaciores esse oportet cacodæmones illos, quos fumi suffitus pellit. Sicut enim in Purificationis Festo consecratos cereos, lambentem flammulam, malos fugare genios perhibent, ita quoque in *Herbarum* Mariæ puerperæ consecrato Festo, ex accensis sanctificatarum manipulis herbarum surgentem fumum eosdem profligare & foras pellere fabulantur. De quo Festo suo loco plenius.

IV *Festum VII dolorum B. Mariæ.*

CCXLVI. Quartum in cultum B. Virginis inauguratum Festum, *Commemorationis septem dolorum B. Mariæ* nuncupatur. Etenim *Georgius Hallerus*, Cœnobii Kaesersheimensis in Marchia Bavarica Decanus, circa annum Domini M D XLV, illud prioribus seculis ignoratum Festum primus instituit. Rei gestæ testem damus *Bruschium*, Chronici Monasteriorum Germaniæ auctorem. Epigramma Cœnobii istius Templo appensum est tale:

Conficiare tuis ne sola doloribus ægris,
Virgo parens Domini, Diva Maria, mei:
Solennem post Pascha diem tibi dedico, Phœbus
Quem decimum nonum semper ab axe trahet.
Confluat hanc nostram populus quo totus in ædem,
Et peragant Festum fœmina virque Tibi
Exorans Natumque Patremque, ut, ceu tibi in istis
Adfuit ærumnis, Virgo Maria, tuis;

Sic

Sic quoq́ nos nunquam lachrymantes atq́ gementes
Gratia clementis deserat ipsa Dei.

Nihil addo, hoc saltem quæro, anne illa quæ *doloribus ægra est confecta*, ita immoderatè dolens ut dolore planè *conficeretur*, citra diffidentiæ peccatum sic immoderatè dolore potuerit?

CCXLVII. Quartum locum occupat Festum Annunciationis B. Mariæ. Atque hoc Festum ut est antiquum, ita nec à nobis repudiatur sed solenni ritu illud celebramus, in honorem ipsius Christi, & ad recolendam annunciationis memoriam. Antiquitatem *Enarratio Evangelii de Sanctâ Deiparâ* comprobat. Enarratio autem ista sive sit *Athanasii*, sub cujus nomine circumfertur, sive *Cyrilli*, (in quâ sententia est Baronius) magis tamen est antiqua, quàm ut inter recentiora Ecclesiastica scripta redigi debeat. Habent autem ejus verba ita: *Festum unum è Dominicis, atq́ adeò primarium, & prorsus venerandum, utpote quod pro ordine & digestione rerum, quæ in Evangelio de Christo prædicantur, sacrosanctum habetur, quippe in quo de Filii è cœlis descensu agitur.* Ecce, nullam hic factam Matris, sed solius Filii mentionem. Quicquid verò hujus sit, si in S Johannis aliorumque Sanctorum vel hominum vel Angelorum memoriam & honorem inculpatè celebrantur Festa, ecquis culpaverit illos qui memoriam annunciatæ per Gabrielem Angelum conceptionis Filii Dei memoriam renovaturi, Festum diem in utriusque & ejus cujus è *cœlis descensus* est annunciatus, atque ejus, cui facta est annunciatio, honorem, solenni acta festivitate, susceperint?

IV *Festum Annunciationis.*

CCXLIIX. Quintum à Christianis in B. Virginis honorem celebrari solitum Festum, priori recentius est,

V nempè *Visitationis B. Mariæ*, ab Urbano VI ejus nominis Pontifice, flagrante inter hunc & Clementem VII Schismate, institutum. Hunc enim Gallicanæ, illum Italæ nationis Cardinales in Pontificem elegerant. Isti Schismati medendo, non visus est Urbano quisquam magis aptus potensque, quàm esset B. Virgo Maria. Quamvis verò per Ur-
VI banum inauguratum Festum, Bonifacii IX Bullâ sit confirmatum, non sic universaliter tamen est receptum, ut alia confirmatione non fuerit opus. Hanc igitur addidit Synodus Basileensis. Si verò inter *beneficia Ecclesiastica*, hoc quoque beneficium, per cujus dispositionem, Ecclesia novo Festo die est locupletata, hæc ipsa quoque circa Festum Visita-
IV tionis Beatæ Virginis dispositio, inter illas referenda est *Dispositiones*, quas *Bellarminus* per *Nicolaum V Pontificem approbatas* esse perhibet loco supra citato. Quod etiam confirmat Pontificiæ Ecclesiæ praxis, siquidem in ista Festum illud in hunc usque diem celebratur: quod, quòd etiam apud nos feriatus sit ille dies, haud improbamus.

Festum Visitationis.

CCXLIX. Denominatur autem Festum illud *à Visitatione*: Non quidem quod B. Maria sit visitata, sed quod illa visitaverit B. Elisabetham gravidam Zachariæ conjugem. Unde in utriusque, & hujus & illius, celebritas ista vergit honorem. De inaugurati autem Festi *Fine* non convenit inter ipsos Pontificios. Basileense Concilium huic fini institutum esse perhibet, *ut honorata in hac die celebritate, per pias & devotas fidelium mentes, mater gratiæ & omnis consolationis sacerrima Virgo Maria, benedictum Filium suum jam multis hominum peccatis offensum, sua intercessione concilians, pacem & unitatem fidelibus largiatur*. Quod hic Synodus Basileensis in genere de *pace & unitate fidelibus* per B. Virginis *intercessionem largiendâ*, memorat,

hoc

hoc *Hermannus Wittekindus* in suo computo Ecclesiastico ad Turcarum internecionem restringit: *Hanc solemnitatem*, inquiens, *in Concilio Basileensi anno Domini MCCCCXXXII. institutam, ad supplicandum litandumq; Mariæ ut Turcos Christianis infestos, pessundaret, quemadmodum ipsa montes Judææ calcasset in isto ad cognatam suam itinere.* Pacem Te, non Mariam, sed Deus, poscimus omnes; Pro hac impetranda non homini sed Deo *supplicamus litamusq;* Tanto autem duriora sunt ista Wittekindi, quam sunt Synodi Basileensis effata, quantò est intolerabilius, Mariam, non saltem ut intercedentem, sed etiam ut dantem & largientem illud quod petimus, invocare. IV [illegible]

CCL. Oblitus propè eram Festi quod Dormitionis, Assumtionis, Mariæ Transitus & Herbarum nominatur nominibus. Piaculum autem foret, præterire Festum quod *Durandus Majus* esse ait, *omnibus aliis quæ sunt de Mariâ. Unde etiam*, pergit, *habet Octavas & Jejunium, quod non habet aliud Festum de illâ.* Huic suffragatur *Petrus Cluniacensis*, quando memorat, *Moris esse Romanorum, Festum Assumptionis Mariæ inter omnes anni festivitates præcipuo honore colere, & speciali devotione venerari: indeq; factum ut inter alia Cereos maximos faciant, quos in Vigilia festivitatis hujus accendant.* VI *Festum ASSUMTIONIS, dormitionis, Mariæ Transitus & Herbarū. Rationalis libr. 7. cap. 24. Lib. 2. de Mirac. cap. 30.*

CCLI. Ante omnia autem alia, varia Festo huic indita nomina, sunt explicanda, ut denominationis ratio fiat conspicua. *Dormitio* temporalem & naturalem mortē notat. Quod videlicet ille qui moritur *obdormire* dicitur. Dormitioni æquipollet *Assumtio*; quod morientium & in Domino obdormientium animæ in sinum Abrahæ assumantur. Remittimus hinc Lectorem ad Num. LXXXV, quo utriusque & Dormitionis & Assumtionis significatio est evoluta. *Dormitio & Assumtio.*

luta, quæ hîc repetere supersedemus. De dormitione autem seu morte B. Virginis immanè quantum discrepant omnes, quotquot illam tractarunt materiam. Quot enim sunt capita, tot quoque sunt sensus. Adeò ut *Baronius* Tomo I, pag. 367, *Monstrosam quandam inter eos discrepantiam reperierit.* Monstrosè verò discrepantes conciliare,
VI quum non sit nostrum, nolumus nunc hoc agere, vel agendo tempus perdere tœdiumve creare Lectori.

Assumtio. CCLII. *Assumtionem* diximus Dormitioni seu morti æquipollere. Quod in ordine ad alios Sanctos, beatè vita functos procedit quidem, ast respectu B. Mariæ, amplius aliquid notat. Hanc enim non animâ tantùm, sed etiam
IV. corpore, atque sic totam Mariæ personam esse assumtam, communis & in Romana Ecclesia universaliter recepta est sententia. Quantumvis verò aliqui animam præcessisse, corpus per Apostolos ex mandato Dei in Vallem Josaphat deportatum ibique esse sepultum, tàm affirment audacter, ac si ipsi sepulturæ spectatores egissent & exsequias ivissent; alii licet sepulturæ non adversentur, omnibus tamen Æsopicam appendunt inscriptionem, quod scilicet Dei & Mariæ Filius, relictâ tantisper dexterâ Dei Patris, descenderit de cœlo, & tertiâ die triduanas Vigilias ad sepulcrum agentibus, adeoque spectantibus Apostolis, venerit ad monumentum atque suscitatum matris suæ corpus, secum in cœlum evexerit. Mirum quod hîc non accusent θεοπνεύστων Scriptorum oscitantiam, qui historiæ, cujus oblivio annuâ festivitate erat cavenda, tamen obliti, in Scripturam illam redigere neglexerint. Promittere equidem illis ausim, faventes & consentientes Chiliastas, quippè qui Christum toties è cœlo evocant, quoties horum alicui mille annorum Regnum Christi terrenum

prope

prope visum est adesse. Sed utrique, & funeris curam gerentes, & Christum ad capessendum Regnum terrenum venturum præstolantes, magis obliviosi mihi esse videntur, quàm fuerunt Evangelistæ, Mariæ resurrectionis profectionisque in cœlum obliti: quum prius dicti, verborum Christi, Joh. XIII dicentis: *Adhuc paulisper vobiscum sum*, planè fuerint obliti; sicut nec magis memores ipsius Christi interdicti, fidem perhibere prohibentis, *Si quis dixerit, Ecce hic est Christus &c.* Et, si crederent Symbolo affirmanti, quod *Ascenderit in cœlos, atq; inde venturus sit judicare vivos & mortuos*, quomodo verum esse crederent, venisse eum prius, quàm venturus promittitur, ad suscitandam matrem Mariam, vel venturum antequam venerit judicare vivos & mortuos, ad inauguradum & capescendum mille annorum Regnum terrenum.

CCLIII. Magis circumspectè rem gesserunt *Usuardus* & *Ado*, extra dubium ponentes, mortale B. Virginis corpus, postquam illa obdormierit, alicubi quidem locorum relictum & monumento creditum, ubi autem collocatum sit frivolis accenseri conjecturis: quippe qui in Martyrologiis suis ita: *XIIX Calend. Septembris est Dormitio sanctæ Dei genetricis: cujus sacratissimum corpus, etsi non invenitur super terram, tamen pia mater Ecclesia, ejus venerabilem memoriam sic festivam agit, ut pro conditione carnis, eam migrasse non dubitet: quo autem venerabile istud Spiritus Sancti templum, nutu & consilio Divino collocatum sit, plus elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire, quàm quid frivolum & apocryphum inde tenendum docere.* Communis interim & pervulgata, inter Pontificios regnans, opinio hæc est: quod B. Maria, & animâ & corpore simul in cœlum sit sublata.

CCLIV. Re-

Herbarum Festum. CCLV. Reliquum nunc eſt ut inveſtigemus rationem denominandi ab *herbis*, quod *Herbarum Feſtum* nuncupatur. Accerſita autem eſt ſic nominandi ratio, à *roſis & liliis*, quod Roſæ & Liliis B. Maria comparatur. A duabus florum ſpeciebus itum eſt ad univerſa, quæ terrâ naſcuntur, ad herbas, plantas, ſegetes, radices, arborumque fructus. Horum ſingula, ſuperſtitiosâ manu collecta & in faſciculos manipulosve redacta, in iſto Feſto ad benedicendum offeruntur, tribuiturque illis virtus operandi ſupra naturam, qualia non poſſunt ſæva miſcentes toxica edere miracula. Mira enim minimùm, ſi non miracula ſunt, quæ *Wittekindus* in Computo Eccleſiaſtico de conſecrationis effectu ſcribit: *Ferre ſolent mulieres in templa faſciculos herbarum, in quibus conſecratione Sacerdotis immitti vis fugandi cacodæmonas, ſpectra, veneficia, & prohibendi fulmina, aliaque noxia, creditur, ſi ſuffitus ex iis fiat. Ob quàm cauſam* FESTUM *hoc vulgo* HERBARUM *vocatur.* Hi ſcilicet ſunt [illegible] illi Diaboli, quos, ut ſupra diximus, tremulus lucernæ ſplendor & ſurgens de cinere fumus pellit.

Octava. CCLVI. Inter prærogativa quæ hoc Feſtum præ aliis de Maria Feſtis habere Durandus perhibet, *Octava* referuntur & *Jejunia*. Octavæ nomine veniebat olim, cujuscunque feſtivitatis dies maximè ſolennis, in quo terminaretur omnis reliqua ſolennitas. Hinc Græci [illegible] vocarunt. In genere aliàs *Octava* dicitur omnis dies quietis, quia Chriſtus *octavâ* die, ad æternam reſurrexit requiem. In cujus reſurrectionis memoriam, Sabbati feria, in octavum à Chriſtianis eſt translata diem, ut ſeptem dierum labores octavus terminaret. Quod deinde nomini omnibus diebus Feſtis cujuscunque Sancti memoriam celebrantibus eſt inditum. Unde de aliquo Mariano Feſto *Frodoardus* in Leone IV. PP. ſic cecinit:

Octa-

Octavam stabilit festi celebrarier almæ
Regina superi Regis sine more parentis.

CCLVI. Inter *Jejunia* eminebat olim Quadragesimale seu Paschale, de quo egregiè commentatus est *Johannes Filesacus*. Reliqua sic sunt multiplicata, ut numerari vix possint. Illud autem, cujus meminit Durandus, Assumtionis Festum anticipavit; siquidem ille respexit ad *Vigiliam* i. e. diem professum, quo solito parcius vescebantur, ut sese ad dignè celebrandum festum præpararent & per abstinentiam quasi purificarent. Aliàs Vigiliæ nuncupabantur ipsa Officia & vespertina & nocturna, cùm illa, quæ in privatis, tùm etiam ista, quæ in publicis sacris ædibus peragebantur. Tam videlicet ardens majorum erat devotio, ut non interdiu tantùm, ad celebrandum magnum Dei nomen, sed etiam mediâ nocte convenirent. *Durandus* Rat. Cap. III: *Romani etiam adbuc in præcipuis festivitatibus totius anni in sero dicunt tres Psalmos, & tres Lectiones, quas Vigilias vocant, & in Nocturnis idem repetunt.* Erat autem Officium illud in duplici differentia, aliud Vespertinum aliud Nocturnum, ceu memorat & docet Honorius Augustodunensis Lib. III Cap. VI. *More antiquo*, inquit, *duo nocturnalia Officia in præcipuis festivitatibus agebantur; unum in initio noctis à Pontifice cum omnibus suis Capellanis, usq;* Venite; *aliud media nocte in Clero, sicut adbuc solenniter celebratur; & populus, qui ad festum confluxerat, tota nocte in laudibus vigilare solebat.* Jejunia.

CCLVII. Nocturna ista Officia quidem passim, quamvis non universaliter, hodie etiã apud nos obtinent: quippè quæ non ita exoleverunt, ut nullum ejus reliquum sit vestigium. In Abbatia SS. Petri & Pauli Regiæ Lutteræ, quæ meæ credita est fidei, ab antiquo obtinuit & obtinet Officium Nocturnum Officia Nocturna.

in Vigilia Feſti Nativitatis Chriſti Servatoris noſtri. Facimus autem Vigiliam iſtam, ad imitationem majorum, hunc plenè in modum. Profeſto, Nativitatem Chriſti præcedente, die eleemoſynæ diſtribuuntur inter pauperes & egenos. Duodecima hora noctis Officium nocturnum celebratur, habita Concione ad populum, Pſalmis Sacriſque canticis celebratur magnum Domini nomen, debitæque Deo Patri ſolvuntur gratiæ, de miſſo in carnem Meſſiâ, mundi Redemtore.

Cum Officio Nocturno cõjuncta ſcandala.

CCLIIX. Sed in pium majorum inſtitutum, optimamq; noſtrorum ipſorummet intentionem, naturæ ſiquidem ta in malum inclinatio, atque promiſcuæ plebis utriuſque ſexus, certatim advolantis, petulantia, ſcandali plenum invexit abuſum: tàm quidem enormem, ut ipſum tollere videretur uſum. Nempè eò erupit impietas, ut, quam adſpiciente ſole exercere petulantiam erubeſceret, ſuſpenſis accenſiſq; ad denſas diſcutiendum tenebras luminaribus ſeſe ſubducentes, aliquid indecens, quod interdiu haud eſſet licitum, impunè patraturum arbitraretur profanum vulgus. Non ſine vehementi indignatione animadverſâ ſacrilegâ domus Dei profanatione, hanc cautum iturus, nec tamen permiſſurus, ut, penitus obrogato Officio Nocturno, extinctis velaudum Sacrificiis, debitæ ceſſarent gratiarũ actiones, Nocturnum illud Officium in Veſpertinum commutandũ eſſe duxi. Aſt ubi inveteratum malum tàm pertinaciter hærere, ut ſacra iſta, conſtitutis quamvis obſervatoribus, tamen ſine tumultu peragi haud poſſint, intellexi, memoriam ſubit de interdictis olim Vigiliis legiſſe me aliqua apud *Honorium Auguſtodunenſem*, loco ſupra citato, in hunc deſinentia ſenſum: *Poſtquam verò illuſores bonum in malum permutaverunt, turpibus cantilenis & ſaltationibus, potationibus & forni-*

fornicationibus operam dederant. Vigiliæ interdictæ, & dies jejunii dedicati sunt, & vigiliarum nomen retinuerunt. Ista ibi de abrogatis seu *interdictis Vigiliis*, atq; de urgente interdicendi necessitate Honorius. Attamen quum vero haud sit simile, tanta flagitia, quanta ibi memorantur, in sacra templi Dei, æde spectante fidelium congregatione, esse commissa, ad illa crediderim respexisse Honorium, quæ privatos intra parietes fieri consueverant. Tales scilicet Vigilias, quas exorbitantes damnant circumstantiæ, in *Antisidorensi* quoque *Concilio* cap. III fuisse prohibitas, ipse Cardinalis *Baronius* ad annum DXCIX Num. 53 & 54 observavit & annotavit.

CCLIX. Nostrum autem Officium Vespertinum, quum nihil omnino, vel cum domesticis Vigiliis, vel cum institutis actisque comessationibus nocturnis habeat commune, summum veneramur Deum, velit ille labiorum nostrorum Sacrificium laudis & eucharisticum, quod in Officio vespertino devotâ mente offerimus, benignus adspicere, neque malè feriatorum effrenem petulantiam, nobis, qui ex voto illam, continuis quamvis obseravatoribus, reprimere & compescere nondum possumus, imputare ad peccatum.

CCLX. Privatas interim & domesticas, sub plausibili exercitiorum pietatis encomio, mediâ nocte non sine comessatione quandoque susceptas Vigilias pseudonymis Pietistis relinquimus. Subinde etiam Magistratum gerentes amicè, fideliter monemus, velint illi, Honorio Augustodunense aurem vellicante, ad Antisidorensis Concilii Patrum imitationem, prospectum ire, ut sublestæ istæ clancularіæ Vigiliæ, atque nocturna pietatem præ se ferentia, scandali plena, Officia quantotius severè interdi- *Domestica Officia Nocturna.*

cantur, atque cavere, ne impietas, specioso incrustata pietatis prætextu, in clandestina se ingerat conventicula, quorum plus æquo laudatam utilitatem, sæpius comperta deturpet malignitas. Recenti verò vel renascenti malo si olim adhibita iterum applicentur remedia, de profuturo eventu non desperandum est magis, quàm desperarunt præeuntes, stratamque, quam ingrederemur, viam commonstrantes pii majores nostri.

CCLXI. Quorsum verò me & quàm procul à scopo retrahit ad Vigilias & nocturna Officia digressio? Fateor equidem, crevisse istum, in quem incidi, sermonem sub manu, atque latius, quàm par erat, se diffudisse: quippe qui illud unum & solum intenderam, ut demonstrarem, inter omnia Marianâ, sive ut cum Durando loquar, *de Mariâ Festa*, nullum tanto cum apparatu tantave solennitate transigi, cum quantâ Festum Assumtionis B. Virginis celebrari consueverit: tot insuper cumulatum prærogativis, ut pro præcipuo inter primaria sit habendum.

CCLXII. Ista, quæ huc usque sunt exposita, mente recolenti attentâ, mirari subit, quâ, vel necessitate adacti, vel superstitione fascinati, tot viri prudentes & eruditi, in celebrationem Festi, circa rem nihilo certiorem, quàm est Immaculata Conceptio, consenserint. Ecquid enim in alto silentio, cùm Scripturæ, tùm Eclesiasticæ Antiquitatis, vel de ἀναμαρτησία Deiparæ Virginis, vel de ejusdem in cœlum, tàm secundum corpus, quàm animam, Assumtione certi citra falsi formidinem constitui potest aut determinari? Incertitudinem, non sine trepidatione asserentium, prodit dissensus, tàm notabilis & apertus, ut ipse Magnus Baronius *Monstrosam quandam inter eos* (Assumtionem propugnantes) *discrepantiam reperiri*, non potuerit dissimulare.

Magnâ

Magnâ igitur cum solennitate celebrantes Festum, quod nullo certo Sacræ paginæ nititur testimonio, magno conatu magnas egerint nugas, ludibriumque dederint omnibus, qui saniores minusque sint superstitiosi, quam sunt sententiis inter se collisi contrariis, *monstrosè* à se invicem *discrepantes*. Erraverint illi densâ quamvis cum multitudine, sit error iste inveteratus & catholici instar, est tamen & manet error, nec errantium multitudo errantes excusat. Quanta igitur sit errorum à majoribus in posteros derivatorum pertinacia, quanta vi mos, evidenter quidem malus, sed inveteratus, invadat & occupet etiam prudentes, atq; ad faciendum ex consuetudine impellat, quod, si sobrii secundum rectæ rationis, ultra naturales vires Divinâ revelatione elevatæ, ductum philosopharentur, non essent facturi, quod faciunt: quanta, inquam, sit vis malorum, quæ altas ab antiquo egerunt radices, Mariana & Assumptionis & Immaculatæ Conceptionis festa, in Pontificia Ecclesia sic usitata & recepta, sicut Bachanalium festivitas usitata & recepta est apud omnes, quorum Deus venter est, pleno ore loquuntur. Ecce verò, amice Lector, quàm ægrè, quàm difficulter dimittatur aliquid, cujuscunque illud sit coloris odorisve, quod diu, quin ab ipsis inde incunabulis placuit.

CCLXIII. Missis nunc B. Virginis in mortalem hanc vitam & introitu & ex eâdem exitu, i. e. & Conceptione & Assumtione, ad Septimum progredimur in ejusdem honorē Hierosolymis cum primis, atque passim per Orientem Occidentemq; solenni ritu actum *Mariæ Spasmi* sive *de Spasmo* Festum. Originem illud debet antiquæ traditioni, quod B. Servatoris nostri Mater, ubi Filium suum sub crucis pondere sudantem anhelantemque conspexerit, Spasmo correpta animæque deliquium passa conciderit. Locum in quem

VII *Mariæ Spasmi Festum.*

Templum S. Mariæ de Spasmo

quem proſtrata exanimis procubuerit, Sanctum eſſe habitum, Templum ſive Sacellum S. Mariæ de Spasmo, ibi exſtructum, teſtatur. Diu fanum illud largis, more conſueto, ditatum eſt Indulgentiis, atque in magna habitum veneratione. Circa neceſſariæ autem Reformationis initia Romæ agitari cæpit Quæſtio: *Num, quod de Spasmo glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, matris Dei dicitur, ſit Canonicum?* Diu in partem utramque de quæſtione iſta eſt diſputatum; nec tamen feſtivitas B. Virginis Spasmi, quæ à Dominicâ paſſionis usque ad Dominicam Palmarum cum ſuis Octavis eſt, celebrari deſiit, donec *Thomas de Vio, Cardinalis Cajetanus*, ad Feſti iſtius examen ſuſcipiendum eſſet requiſitus. Haud perfunctoriè autem munus illud implevit, ſed adhibitâ ſollicitâ curâ eſt exſecutus: uti è Tomo Opuſculorum ejus II Tract. XIII pag. 180, patet. Reducit autem ibi Cajetanus omnia totius hiſtoriæ iſtius membra, & *Templi*, Spasmo B. Virginis conſecrati, inaugurationem, & *Indulgentias*, quibus illud ſit ditatum, & *Feſtum*, in rei geſtæ memoriam inſtitutum, ad facta tàm incerta, quàm quæ ſunt incertiſſima. Facta autem, quibus tanta ſuperſtitionum ſuperſtructa moles, Paſſionem Domini & Servatoris noſtri Jeſu Chriſti quamvis attineant, eorum tamen in omni Paſſionis hiſtoria nullum exiſtit veſtigium. Nullus enim Evangeliſtarum memorat, quod ante angariatum Simonem Cyrenenſem ad portandam crucem Domini, & ipſe Salvator noſter ſub cruce ceciderit, & B. Virgo, mater ejus, compatiens, ceciderit Spasmata. Ad Scripturam igitur Canonicam provocare quum non potuerit Cajetanus, illa, quæ de Spasmatâ Matre Domini dixerat, *ſcripta quidem inveniri*, perhibet, aſt non in Evangelio, atque ideò *non authentice* eſſe ſcripta i. e. innotuiſſe per Traditionem

nem, scriptam quidem, attamen non in Scripturâ authentica. Prolixum itaque *Spasmi* examen ibi suscipit, ac neque secundum propriam & Physicam, neque secundum vulgarem significationem vel acceptionem, in B. Virginem quadrare, vel prædicari de eâ posse, quod Spasmo sit correpta, contendit. Non in significatione propria, quâ Spasmus morbum, nervos contrahentem, significet: Disconvenientiæ rationem prætendit istam: *quia similis debeat credi filia per omnia, quantum fas est: de Filio autem testari perhibet Chrysostomum, quod non fuerit conveniens, ipsum aliquo morbo languescere*. Unde rectè sequi putat, non esse conveniens, credere, quod Maria Spasmi morbo sit correpta, siquidem *dissonet rationi B. Virginem ægritudinem aliquam passam fuisse*. Sed corruptam rationem esse oportet, *cui dissonat*, quod, quâ homo, aliquid passa sit humani. Et argumentum à Christo ad Mariam, simile est ei, quod à baculo ad angulum. Quàm rectè igitur historiæ fidem in dubium vocat, tàm sunt, hujus infringendæ gratiâ adductæ rationes, inconvenientes.

CCLXIV. Porrò, quod in vulgari significatione (quâ Spasmatus aliquis cadere dicitur, quando præ doloris magnitudine syncopen seu ecstasin patiens cadit) de B. Virgine dici haud possit, esse eam Spasmatam, ratione à priori probare conatur. *Revera*, inquit, *neq; isto modo Spasmus in B. Virgine fuit; quum enim plena fuerit gratia Luc. I, oportet corporales defectus de eâ negare, qui plenitudinem perfectionemq; gratiæ impediunt*. Quasi verò corporis aliqua infirmitas Divinæ inhabitantis *gratiæ plenitudinem perfectionemq; impediat*. Qui in hanc cum Cajetano descendunt sententiam, dicant, quid de moribundis, *Oculis in morte natantibus atra*, futurum, si ea esset vis morbi, ut gratiosam

Divini Spiritus, solatii plenam operationem, reprimere aut suffocare valeret?

CCLXV. Quicquid verò hujus sit, non est instituti nostri, allatarum à Cajetano disconvenientiarum expendere pondus : huic saltem fini adducta est ejus in Festum B. Mariæ Spasmi commentatio, ut, hujus vestigia legentes ductumque sequentes, monstratum demus, (1) quod Festi alicujus diei solennitas & celebratio in facti incertissimi memoriam olim sit instituta : (2) quod ejus cultus per multa secula religiosè sit observatus : (3) quod nullâ historicâ certitudine nixum Festum, hujusque agendi gratiâ structum Templum magni momenti Indulgentiis sit auctum & locupletatum : (4) quod, non obstante continua & inveterata celebrandi consuetudine, tamen sit abrogatum, vel minimùm in desuetudinem venerit atque celebrari desierit. Ista verò ex Cajetani commentatione deducta sufficere nobis possunt ad demonstrandum, quod eadem, quæ hujus festi cultusque est ratio, sitquoque ratio istius, quod in memoriam Immaculatæ conceptionis institutum diuque cultum est Festum. Ita scilicet omnia ex asse quadrant, ut ovum ovo non possit esse similius, quàm Festo Spasmi B. Mariæ similè est ejusdem Immaculatæ conceptionis Festum.

CCLXVI. Si autem par est utriusque Festi conditio, atque sine discrepantiâ conveniunt in omnibus, non possunt non convenire in duratione & continuatione : minimùm abrupta continuatio non huic magis, quàm illi potest adversari. Atque sicut illud, non obstante per aliquot secula religiosâ ejus observantiâ, citra sacrilegium, citra offendiculum, citra ullum Ecclesiæ damnum, non obstante miro ejus apud populum favore, exolevit, adeò ut cele-

brari

brari desierit; alterum quoque, nec dignitatis, nec certitudinis majoris, eundem si sortiatur exitum & eventum, nihil insoliti, quod exemplo careat, evenerit. Quem eventum qui sunt promoturi, illi tantò majorem merebuntur gratiam, à quantò majori superstitione Pontificiam liberaverint Ecclesiam. Et certè in libertatem vindicari poterit ista Immaculatam conceptionem credendi servitus sine offendiculo & scandalo, si in eundem procedatur modum, in quem Cajetani ætate negotium est transactum. Nullo opus erit Pontificis Romani, Alexandrinam Constitutionem in Constituentis opprobrium destruente, publico interdicto. Parcere poterit Pontifex appenso Bullis plumbo, sicut nec hujus pondere Mariæ Spasmi Festum est oppressum, nullo potiùs urgente plumbi sigillo, in desuetudinem venit: etenim sicut omnis ejus memoria, intra seculi spacium, voluntariâ oblivione est contrita, ita etiam Immaculatæ conceptionis Festi memoria, non quidem unâ validâ inductâ liturâ, sed sensim sine strepitu, cessante Dogmatis & defensione & impugnatione, oblivione sepeliri poterit: nec magis mirabuntur posteri in desuetudinem illud venisse, quam miramur hodie, quod, temporis non admodum longinqui tractu, Spasmatis B. Mariæ Festo inducta est oblivio, & tandem omnis illa cessavit superstitio. Honori etiam Alexandri VII Pontificis Romani consultum ivisse censebuntur illi, qui, in alterutrius partis præjudicium nequicquam eum definiisse, obtendunt. Cui assertioni quamvis reluctetur evidentia, majoris tamen mali evitandi gratiâ, haud inviti illam sumus admissuri. Quod si enim Pontifex nihil hac in parte definivit, in definitionem haud impingere poterit cessans ejus, quod definitum non est, continuatio.

CCLXVII. Suggero equidem consilium illud, bono animo & piâ intentione: quippè cui nihil magis est in votis, quàm ut Ecclesia, è quâ pii majores nostri sunt exturbati, detersis eam deturpantibus squamis, ad pristinam meliorum seculorum puritatem sensim revertatur: ut posteritati nostræ tunc, quando illa primævam iterum induerit sinceritatem, ad eandem reverti, atque, integrâ unitate fidei salvificæ, ad unitatem communionis Sacramentalis, semotis obstaculis eam hactenus remorantibus, sublatoque Schismate, in quo quamvis vivamus, nostrates tamen operati illud non sunt, redire, eandemque redintegrare tandem liceat. Et quidni ad ejus Ecclesiæ communionem reverti gestiamus, quam majores nostri haud fuissent deserturi, si Verbum & Sacramenta relicta ipsis fuissent integra. Quia verò manere & subsistere in societate tali, in quâ per Pontificis tyrannidem vitâ privantur, qui conscientiis consultum eunt, est impossibile, ecquid mirum fugisse, ferro & igne, dictu crudele, fugatos & abactos

CCLXIIX. Præclarè in hanc sententiam *B. D. Henricus Höpfnerus*, Lipsensis Academiæ optimè meritus Theologus, cujus quondam ipse ego auditor fui & discipulus, piamq; animam in Servatoris sui manus consignanti adstiti. Agit ille Saxoniæ Evangelicæ Sectionis Primæ parte primâ, non procul ab initio, de Schismate, ortique Schismatis culpam à necessariæ Reformationis auctoribus amoliturus, primo *Fidei*, fundamentalis videlicet & salvificæ, *capitum quæ Ecclesia Romana secundum Verbum Dei rectè credat & eatenus adbuc Dei illam [illegible]-φεροῦντος & ad pœnitentiam invitantis, Templum sit II Thess II, 4. respectu, unionem mansisse*, perhibet. Inde verò, quod illius fidei unitas inviolata manserit, probè infert, quod ejus fidei intuitu primi Reformationis auctores non sint Schismatici:

tici: sicut nec, respectu *Discessionis Culpæ*, Schismatici dici mereantur, siquidem omnis illa culpa in Pontificis recidat caput. *Hæc enim culpa*, inquit, *imputanda est Ecclesiæ Romanæ, quatenus Pontificem & Curiam Romanam audit, & ad ostensam veritatis viam non vult regredi*, ac NOS A SE ABEGIT, *semel, mixturâ* Traditionum humanarum *cum Verbo Divino, & superstitionum cum vero Dei cultu: deinde* Anathematismis, *quibus à se* ABACTOS *damnat, ac rapinis, incendiis & internecionibus hostium objicit: Tertio* Tyrannide, *quam usurpat in Confessionis nostræ homines, & vult, ut omnes, sibi fideles, se immanitatis hujus participes faciant, & à piaculari hac crudelitate abhorrentes, non nisi tepidos Catholicos nominat.* Modus separationis nostræ *idem comprobat.* NON *enim* SPONTE, SED DOLENTER ADMODUM RECESSERUNT, *& nihil magis in votis habuissent nostri, quàm ut ipsi quoq; veritatis agnitæ lucem recepissent.* Reliqua, quæ sequuntur, lectu quamvis sint dignissima, temporis tamen chartæque angustiæ habenda est ratio. Legit autem B. Höpfnerus vestigia *B. Gerhardi*, immortalis memoriæ Jenensis Academiæ Theologi, de eadem abactorum expulsione questi, totidem, quæ subjungimus verbis: *Nos*, inquit, *fulmine excommunicationis à Romano Pontifice impetiti, & persecutionum violentiâ è Romanæ Ecclesiæ societate* EXPULSI, *ab istorum communione discessimus, non tàm ab ipsis* FUGIENTES, *quàm* FUGATI. *Si veræ doctrinæ confessio & legitimus Sacramentorum usus nobis liber fuisset relictus, fortè non discessissemus ab externâ Romanæ Ecclesiæ Societate.* Est autem communis ista Protestantium super Pontificis tyrannide tàm Reformatorum, quàm August. Confessionis sociorum uno quasi ore prolata querela. Audia-

tur hac de re *Thomas Schmith*, Anglicanæ Ecclesiæ Presbyter, Collegii B. Mariæ Magdalenæ Oxon. Socius. Ita verò ille Exercitatione Theologicâ, de causis remediisque dissidiorum, quæ orbem Christianum hodie affligunt: *Romanam*, inquit, *Ecclesiam ideò violatæ pacis ream jure merito postulamus, quia refixis primævæ antiquitatis regulis, novos articulos tanquam Fidei magistra, licet sub specioso Declarationis titulo & prætextu, orbi Christiano obtrusit. Qualis autem hæc tyrannis, ut nullâ Scripturarum, nullâ veterum Ecclesiæ seculorum habitâ ratione, ex arbitrio curiæ Romanæ, éque Scholasticorum opinionibus, tota pendeat Christianorum fides, ut à communione arceantur reliquæ Ecclesiæ, nisi se in clientelam ipsius turpiter dedant, in fide erudiendas, ut denique odioso Schismaticorum & Hæreticorum stigmate urantur, quotquot jus suum adversus novaturientium machinationes eunt vindicatum.* Et idem Thomas Schmith post pluscula interjecta: *Quàm vulnus illud hiulcum, quod dudum corpori Ecclesiæ inflixit Schisma, de facili coiisset, si hâc medicinâ* (ut videlicet Articulis, sine quorum explicitâ fide nemo Christianus futurus est, admissis, de cæteris dogmatibus liberum cuique sit judicium) *adhibitâ, tot Confessionibus, tot novis Canonibus Tridentinis, quibus Christianorum mentes opprimuntur, fidesque subtilibus argumentis redditur implicatissima, de rebus incertis & planè dubiæ veritatis* (quale, si ullum aliud, de Immaculatâ B. V. conceptione Dogma est) *non adeò dogmaticè decerneretur! Optandum foret Christianis universis, & potissimùm Reformatis, quotquot è Romanæ Ecclesiæ communione* EXPULSI RECESSERE, *ut de singulis Religionis apicibus convenire potuissent: sed quum id vix quisquam speret, præ multiplici hominum ingenio & captu, præ judiciorum diversitate, præ variis interpretandi*

tandi S. Scripturam modis, quum non idem lumen, non eadem copia argumentorum, non eadem concludendi vis, cuivis ſuppetat: quid ni, pacis amori pervicaciam mentis poſthabentes, dogmata propria ita amplectantur, ut cætera concordes, ſi qui, in fidei fundamentum non impingentes, aliter ſentiant, Chriſtianâ moderatione & συγκαταβάσει ferant.

CCLXIX. Verùm iſta *fugatorum expulſio* à ſcopo, in digreſſionem ad pacificas conſultationes longius, quàm conveniens eſſet, nos abduxiſſe, fortè videbitur. Miſſam igitur iſta facturus ſum, ubi prius, veluti in tranſitu, monuero, ut, qui pacis, concordiæ, atque reſtaurandæ mutuæ Chriſtianæ, publicam tranquillitatem promittentis, tolerantiæ flagranter ſunt cupidi, ſollicitè caveant, ne flagrans deſiderium ſic eos agat in tranſverſum, ut ejus aliquid, quod moliuntur, in fidei impingat fundamentum. Fundamentali interim veritate in tuto collocata, talium tamen, quæ incertæ & planè dubiæ ſunt veritatis, ſuſceptum examen neque illicitum fuerit, neque deſiderata emendatio illis, quibus talia vel ſatis diu placuerunt, vel qui cum denſâ multitudine iverunt, non quo eundum erat, ſed quo ex inveteratâ conſuetudine itur, adverſa eſſe debet. Benè monentes, citra bilis motum, patienter potius ſunt tolerandi, ſi illi placidè, ſine tumultu, ſine fulminis, Hæreſes vibrantis, tonitru rem fuerint aggreſſi geſſerintque.

CCLXX. Et quum vix ullius rei veritas tàm ſit incerta, quin ejus diuturna uſurpatio certitudinis opinionem, plebis præſertim, in mentem ingerat, eximi talis opinio uno impetu haud poterit, ſed, ſicut longo uſu roboratus eſt perperam agendi habitus, ita dandum etiam non pauxillum temporis, in quo malo adſveti, minutatim deſveſcant. Deſveturi autem haud ſunt, ni viri, qui ſupra

 vulgus

vulgus ſapiunt, rem, nullo Scripturæ fultam indicio, fucato veritatis colore incruſtare deſierint. Deſituri autem illi haud difficulter ſunt, ſiquidem propriæ conſcientiæ conſultum cupiant. Equidem ut credam, eſſe in perſpicaciſſimorum conſortio virorum nullos, qui capiant aut intelligant, quod incerta veritas, qualis Immaculatæ eſt conceptionis, mordicus defendi & propugnari nec debeat, nec illæſâ conſcientiâ poſſit, horum & prudentia & eruditio prohibet. Maximè quum ignorare non poſſint, quod deficientem per Scripturam probationem horum primarii jam dudum agnoverint. Si ingenui fuerint, (de quo dubitare nolim) non poterit non pudere eos maculæ, quàm culpâ Papæ Alexandri VII, Eccleſia ſua de novo contraxit. Pudorem rubor, in quem acti & Coloniæ & Herbipoleos Dnn. Theologi, prodit. Hunc enim quum nec pellere, nec aliquâ lithargyri ſpumâ tegere poſſent, nullamque, detergendo probro ſufficientem, ſpongiam invenirent, ad illud prolapſi ſunt extremum, ut Pontificem feciſſe negarent, cujus facti tamen eſt manifeſtus auctor.

CCLXXI. Quid igitur huic malo medendo ſeſſiquum eſt auxilii aut remedii? Equidem nihil magis invenio aptum & accommodatum, quàm illud exemplum, quod Mariæ Spasmi Feſtum ſuggerere, paulô ante eſt dictum. Iſtam ſi imitati fuerint, reapſe felici eventu probatam, praxin, ſalva res erit. Sicut illud ſenſim venit in deſuetudinem, ita etiam hoc in deſuetudinem venire patiantur. Atque tunc futurum eſt, ut, ſi incertæ veritatis memoria, quotannis ſolenni acta feſtivitate, renovari deſierit, ipſius quoque Dogmatis, cujus gratiâ magno apparatu magna ſtruitur, plebem faſcinans, ſolennitas, memoriam tandem ſit obliteratura oblivio.

CCLXXII. Sed

CCLXXII. Sed videor mihi videre postulati, exigentis aliquid, quod non sit in manu & potestate ejus, à quo exigitur adimpletio, accusantes iniquitatem. Præjudicialis igitur quæstio: *Utrum Festorum, quæ diu obtinuerunt, abrogatio sita sit in potestate Ecclesiæ, nec ne?* hic prius erit excutienda. Si exempla ad dirimendam quæstionem sufficiunt, non desunt satis conspicua. Atque inter illa notoria *Sabbathi Judaici* abrogatio, & in ejus locum diei, Dominicum quem vocant Christiani, surrogatio antecellit. Recentior est, ante seculum, & quod excurrit, suscepta, Festi Mariæ Spasmi antiquatio, quod, olim magnâ cum solennitate celebratum, celebrari tandem desiit. Taceo nunc alia, quæ sequioribus seculis superstitio introduxit, in Protestantium Ecclesia nunquam agnita, nec potiori, quam priora illa, retinenda jure.

CCLXXIII. Verùm enim verò eadem hic recurrit difficultas, siquidem sub judice lis est, jurêne an injuriâ illa sint abrogata. Ut nihil nunc dicam de aliis, pro Sabbathi indefinente continuatione ipsius Dei dimicat institutio, per quam peculiari & inviolabili munita videtur privilegio. Esse enim Sabbathi sanctificationem juris Divini positivi, quod non alium quàm ipsum Deum agnoscat auctorem, in confesso est apud omnes. Dei autem instituta absque violatione quum sint observanda, non sine sacrilegio violasse illa videbuntur, qui, Sabbathi sanctificatione antiquata, in posterum illam prorogarunt diem. Aggravat difficultatem, detorta in Sabbathum profanantes, sive facientes in eo opus profanum & servile, mortis comminatio: Utique *exscindetur anima illa è medio populorum suorum.* Exodi XXXI, 14, 15. Qui itaque ligna die Sabbathi collegerat, jussu Divino lapidabatur, Num. XV, 32 usque ad 37. Quinimò ne ignem quidem die Sabbathi

licebat

licebat accendere, Exodi XXXV. 3. Quapropter, ante promulgatam Legem, pridie Sabbath edixerat Moses: *Quies Sabbathi Sancti Domino erit, quod coquendum est, coquite, & quod elixandum est, elixate hodie scilicet, priusquàm adveniat Sabbathum.* Exodi XVI. 23. Ecquis verò, isto constituto precio, in Sabbathi obſervatione ſuſceperit mutationem, ſaltem accidentalem, qualis eſt translatio in diem alium, nedum plenariam ejusdem ſanctificationis abolitionem? Hanc certè annexa ei perpetuitas & ſempiternitas per ſe & ex ſuâ naturâ prohibere videtur; quod videlicet Exodi XXXI. ſignum eſſe dicitur inter Deum & filios Iſraël, horumque poſteritatem de generatione in generationem: quod FOEDUS PERPETUUM, & PACTUM SEMPITERNUM ibidem diſertè nuncupatur.

CCLXXIV. Iſta igitur effata ita, ſicut jacent & ſonant, juxta ſenſum, quem primâ ſtatim fronte involvunt, qui acceperint, avorum noſtrorum prodiere memoriâ, quibus nempè difficultas iſta viſa eſt inſuperabilis. Per iſtas igitur Exodi expreſſiones eò ſunt inducti,
SABBATHICI. ut Sabbathum, etiam à Chriſtanis, pari ſolennitate celebrandum duxerint, quâ dies celebratur Dominicus. Unde Sabbaticorum idepti ſunt cognomen. His videlicer *Pacti Signive perpetuitas* ſeu *ſempiternitas* talem viſa eſt involvere æternitatem, quæ eſſet ſine fine, ad ſeculi uſque duraturam conſummationem.

CCLXXV. Operæ precium igitur facturi videmur ſi hac occaſione genuinum Exodi verborum eruamus ſenſum. In fontibus extat vox עולם *Olam*, quæ varias ſuſtinet ſignificationes: interdum enim *ſeculum* ſignificat, quod interpretes alii, aſſumta *æternitatis* voce exprimunt. At ſicut non omnis æternitatis una eademque eſt ratio, ita etiam h. l. pro abſolutâ æternitate ſumi non debet. Æter-

num

num enim aliquid dicitur, ut cum Scholasticis loquamur, vel *à parte ante*, vel *à parte post*, vel *à parte utraq;*. Posteriori modo solum Deum esse æternum, non est qui ignoret. Sola igitur æternitas, sempiternitas & perpetuitas *à parte post*, seu posteriori parte, locum hîc invenit. Quod sic autem est æternum & perpetuum, non semper durationem, quæ sit sine termino & fine, sed longum quandoque tempus, vel etiam durationem talem significat, quæ justa sit, & ei rei, de quâ agitur, congrua ac proportionata. Non caret Scriptura exemplis, quibus aliqua promittuntur לעלם *Leolam*, in seculum aut perpetuum, quæ tamen certo tempore desiisse, eventus docuit. Ita de Circumcisione legimus Gen. XVII, 13 *Erit Pactum meum in carne vestra* FOEDUS PERPETUUM. Quod tamen, surrogato in ejus locum Baptismo, desiisse & expirasse, probatione haud indiget. Atque ibidem v. 8. de promissione dandæ in possessionem terræ Chananææ: *Dabo tibi, & semini tuo post te, terram peregrinationum tuarum, nempè totam terram Chanaan, in possessionem* PERPETUAM, cujus tamen possessionis jacturam fecerunt inde extrusi. Nec magis comminationum, quàm promissionum, indesinens fuit perpetuitas. Sic Exodi XXI, 6 de servo, è domo servitutis suæ nolente egredi in libertatem, dicitur: *Erit ei servus in seculum*; quod Pagninus ita reddit: *Servietq; ei* PERPETUO. Ad ista verò Vatablus in Notis marginalibus: *longo tempore, hoc est, usq; ad Jubilæum: sive is annus propè fuerit, sive longe abfuerit.* Prætereo nunc alias plures, de Sacerdotii & Davidici seminis perpetuitate, promissiones, quæ impletæ quidem sunt, sed tandem tamen desierunt. Ita perpetuum Sacerdotium, Eleazaro promissum, per Salomonem ab ejus posteritate est ablatum. Davidi quam-

De promissionũ & comminationũ perpetuitate.

nem repræsentantes statuæ, non ut adorentur, sed ut oculis se ingerens imago, optime meritorum memoriam refricet. Atque pertinent talia ad Templorum ornamenta, ne horum, pariter sicut tabernarum, nuda compareant latera. Et quanquam talia non sint de necessitate, sunt tamen de congruo & decoro. Nequaquam tamen scandalum dantes, cultumve idololatricum præ se ferentes & promoturæ imagines, sunt tolerandæ. Talis coloris est Christi crucifixi, de lateris vulnere copiosum fundentis sanguinem, atque ad ejus lævam assistentis Matris, lac de uberibus spargentis, imago. Hujus emblematis significationem, rhythmus exponit iste : *Imagines Templorũ ornamẽta.*

Hinc sanguine pascor; inde ubere lactor:

Quo me vertam nescio.

De illâ imagine, jam tùm numero XCVII est actum. Illam verò si templi (cujus parietem ista commaculavit figura) non delevere Antistites, delendum dixerim horum nomen de libro si non vitæ, minimum illo, in quo scripta leguntur sanæ mentis nomina.

CCLXXIIX. De reliquo Imagines & Statuæ, ad templorum ornatum pertinentes, non quidem sunt necessariæ, quippè quæ ad promovendum Dei cultum nequicquam conferunt, nisi per accidens, in quantum scilicet objecta movent sensus. In oculos enim & sensus incurrentia, ingeruntur in intellectum : hic voluntati offert ad decernendum obversantibus cultum & honorem, vel opprobrium & neglectum. Oblata igitur Cruci affixi Servatoris nostri effigies, ad salubrius cogitandum instructura est

Christiani mentem, quàm formosum Divæ Veneris, affabrè factum, simulacrum. Quantumvis itaque Basilicas, in Dei cultum, Sanctorumve honorem, profundis ornare impensis, haud sit de necessitate, circa illicitam tamen aut illaudabilem non occupantur actionem, qui in hanc rem sunt liberales vel prodigi.

CCLXXIX. Sunt interim qui imagines, Apellis manu pictas, in ædibus sacris haud difficulter quidem tolerant, statuarii tamen manuum opus sculptile abominantur, quod Exodi XX, promulgata Lege Decalogi, dixerit Dominus: *Non facies tibi sculptile, nec ullum simulacbrum*, versu 4. quod Deuter. V, 8 totidem repetitur verbis. Et iterum Levitici XXVI: *Ne feceritis vobis idola, nec sculptum Simulacbrum, neq; Statuam erigatis vobis, sed nec lapidem figuratum ponatis in terra vestra.* Sed ubique additur interdicti ratio: quod videlicet sculptilia, simulacra & statuæ ideò effigiari prohibeantur, ut *non adorentur & colantur.* Unde clarissimè constat, non absolute & simpliciter prohiberi, ne quis talia faciat, sed istoc prohiberi fine, ne cultus & adorationis gratia fiant. Non enim εἰκονοποιΐα, sed εἰκονολατρεία hîc prohibetur. Appensum scilicet posterius interdictum prioris est ἐξηγητικὸν: quod patet è Deut IV, 20. Patet etiam ex collatione locorum è Levit. & Exodo modo adductorum. Istis igitur ad invicem comparatis ita infero: Sicut Exodi XX prohibitum est fieri *sculptile & simulacrum*, ita Levitici XXVI, prohibitum est, *Statuam erigere aut ponere lapidem.* At hæc non simpliciter sed tantùm ad usum idololatricum, prohibita esse, è Gen. XXIIX, 18 & XXXI, 14: Jos. XXIV, 20 liquet.

CCLXXX. Indifferens igitur quum ſit Imaginum ſimulacrorumque uſus, atque perinde ſit, ſive in Templa Dei admittantur, ſive inde arceantur, ſine ſcientia zelum in cruentas cædes præcipites egiſſe oportet Iconomachos, de quibus alibi ex inſtituto eſt actum. Si qui impetrare à ſeſe non poterunt, ut Sanctorum majorumque monumenta vel horum inſignia tolerent, minimùm nullâ eadem debent redundante in prototypum ignominiâ afficere. Sicut enim aliquis honorari in imagine poteſt, ita in eâdem poteſt dehoneſtari & ignominiâ affici. Exemplum dedit aut paſſus potius eſt B. Lutherus noſter, quem è tutela Friderici Saxoniæ Electoris extorquere & ad vitæ ſupplicium rapere cum non poſſet *Leo rugiens* igne, ipſi præter meritum deſtinato, in abſentem eſt ſævitum, atque viri effigies, unâ cum ſcriptis ejus in rogo collocatis, populo Cleroque ſpectante, infami flammâ eſt exuſta. Eadem ſors manſit *Robertum Stephanum*, Typographum Regium Pariſienſem. Hic enim quum divortium à Parte Pontificiâ feciſſet, atque ad Reformatam tranſiiſſet, ita Lutetiæ Pariſiorum, ſicut Lutherus Romæ, in effigie eſt concrematus. Fractum autem eſſe iſtâ, per vim & injuriam illatâ ingnominiâ, generoſum utriusque animum, tantum abeſt, ut *Lutherus* in libros ſuumque ſimulacrum ſævienti Leoni inſultaret inanesque ejus conatus illuderet. Nempè decimo Decembris ejusdem anni, quo Romæ in effigie eſſet uſtulatus, Papalia Brevia & Bullas, in agrum Wittebergenſem deportatas, inſtructo ibi rogo applicavit, ignique conſecravit. *Stephanus* etiam dicere eſt ſolitus, *nunquam ſe magis riguiſſe* (per gelida enim Alpium juga iter tunc fecerat) *quàm cum Pariſiis* (in effigie) *uſtularetur*. Quâ de re ſub finem Appendicis *Cornelii Tollii*, ad *Pierii Valeriani*, de Literatorum infe-

licitate Liber, legi est dignus. Præterimus aliorum exempla virorum, qui in effigie, alii jure, alii injuriâ pensiles sunt facti.

CCLXXXI. Cæterùm quum de Sabbathicis & his contraria tradentibus Petrobrusianis, Programmate, in hujus, qui volvitur, anni Paschatos Festo publicato, ex instituto satis copiosè sit actum, Lectorem ad ista, quæ ibi sumus commentati, remittimus, atque ad Festa inter Christianos celebrari solita, accedimus aut potius revertimur. Et, quum Marianorum examine Festorum jam simus defuncti, & hæc & reliqua omnia, *juris positivi merè humani Ecclesiastici* esse, sumus ostensuri: Ut vel sic, & Immaculatæ Conceptionis Festi & reliquorum, nihilo magis quàm hoc est, vel in Sacrâ paginâ, vel in Antiquitate definitâ certitudine fundatorum abdicationem, in potestate humana, & consequenter etiam Ecclesiæ (per quam Pontificem Romanum intellectum volunt) esse, ostendamus.

Festa juris posit. humani esse.

CCLXXXII Jus autem in universum omne, quum sit vel Divinum, vel humanum, vel complectatur utrumque, diem Dominicum (qui inter Christianorum Festa, ordinarii hebdomadalis locum tenet & possidet,) aut primi, aut secundi, aut utriusque juris esse oportet. Pro utroque jure ipsa praxis, quam & Christus & Apostoli ejus exercuerunt, atque Catholica Ecclesia sine intermissione continuavit, dimicat. Praxin autem istam, Institutionem anticipasse, atque hanc præcessisse necessum est: siquidem praxis institutionem præsupponit, atque eam ceu fundamentum substernit. Ipsius autem Christi & Apostolorum Institutionem, hanc sequuta praxis (quæ sine institutione esse nequit) quàm plurimis Scripturæ locis, probat per illa dicta, quibus primâ hebdomadis die Apostolos congregatos, ipsumque

que Christum ad eos accessisse, affirmatur. Nempè ita est Johannis XX, 19 & 26: item Actorum XX, 7, ubi mentio fit observationis primi diei in septimana, quo convenisse dicuntur d scipuli ad frangendum panem, atque Paulum disseruisse in eorum medio, sermonemque in mediam usque noctem produxisse. Et I Corinth. XVI, 2, S. Paulus omni primo hebdomadis die aliquid quod ad sacros adhibeatur usus, in Sancto, Divinis officiis vacante, cætu colligi & seponi jubet.

CCLXXXIII. Per ista atque alia his similia, si non evidenter probatur, minimùm tamen insinuatur, quod Dominici diei festivitas mixti sit juris, partim Divini, partim humani. *Divini* quidem, quod ipse Christus auctor & institutor videatur solennium congregationum in prima hebdomadis die, quas ipse frequentans, suâ præsentia cohonestaverit & approbaverit. Atque sic est intelligendum, quod *S. Augustinus* Sermone IIX de Resurrectione Domini, Christo sacri cultus ritum per diversas festivitatum gratias, tribuit, quando ait: *Christus non solum nostræ redemtionis causa, diversarum infirmitatum genera subiit, verùm etiam sacri cultus ritum per diversas festivitatum gratias, æternæ beatitudinis causâ, nobis efficit, ut multum inertiæ somnum, non tàm inviti, quàm voluntarii, sanctæ religionis dulcedine provocante, magnarum solennitatum adventu, fugere compellamur.*

Diei Dominici observatio, mixti, Divini & humani Juris.

CCLXXXIV. *Humani* etiam juris, atque institutionis Apostolicæ (quæ humana qnidem, Divinæ tamen sit proxima) esse videbitur, quod Apostoli diem istum sanctificantium pars fuerint, si non maxima certè primaria. Apostolorum igitur Dominicum diem concelebrantium

præ-

præſentia, inſtitutioni ſi non æquipollet, approbationis tamen luculentum eſt documentum.

De Inſtitionis Apoſtolicæ VESTIGIIS.

CCLXXXV. Veruntamen iſta probatæ & receptæ conſuetudinis potiùs, quàm ſolennis inſtitutionis, quæ vim præcepti gerat, faciem præ ſe ferunt Unde iſta omnia inſtar *Veſtigiorum* potius, quàm ſufficientiſſimarum ſolidarumque probationum loco, quibus niti oportet illa, quæ vim præcepti vel Divini vel humani inducere affirmantur, fuerint habenda. Quando verò in locis S. Scripturæ adductis ordinationis iſtius Apoſtolicæ *veſtigia* cerni dicimus, facimus hoc, fideliſſimâ B.D. Georgii Calixti, Parentis ſimul & præceptoris noſtri præclarè meriti, manuductione ſic informati; cujus veſtigia nos, paſſibus quamvis haud æquis, legimus. Agit verò ille hac de re Epitomes Theologicæ pag. 41, quâ de Traditionibus diſſerit, & de illis, quæ toto terrarũ orbe obſervantur: ubi cum ex S. Auguſtini Epiſtolâ CXIIX non nulla retuliſſet, addit, *quod pro die ſabbathi Dominicum Chriſtiani celebramus, ex traditione eſſe Apoſtolicâ, eo, quem ibi explicaverit, modo acceptâ, quanquam veſtigia quoq; hujus rei in ſcripturis* Act. XX, 7. I Cor. XVI, 2 *exſtent*. Prudenter *veſtigia* eſſe dicit, quia quæ ibi leguntur non habent vim præcepti, ſed unius ſabbathorum ſanctificationem Paulus exemplo ſuo poſteritati ſaltem commendavit. Deinde ſpeciali Divino mandato ita ſancitum, & non Eccleſiaſtico, ſed Divino jure inſtitutionem iſtam inniti ut credamus, ipſa locorum diſſuadet obſcuritas, ſiquidem utrobique ſenſus magis ambiguus eſt, quàm eſſe ſolet verborum, vim mandati habentium: illa enim, ſi quæ alia, plana eſſe debent & perſpicua, atque ab omnibus, quos obligant, intelligi apta. Talia verò eſſe hæc ipſa, tantum abeſt, ut de eorum ſenſu ipſi Scripturarum ambigant Interpretes. Haud quippè

quippè inter eos convenit, utrum per μίαν σαββάτων unum quoddam sabbathum, sive quidam dies sabbathi, an verò primus dies hebdomadis, Sabbathum excipiens, quem Dominicum nos appellamus, intelligatur. *Calvinus* ipsum Judæorum sabbatum etiam Apostolis solenne fuisse existimat, aliorumque sententiam, qui Sabbathum pro die Dominico à Paulo positum autumant, improbat: *Verosimilius esse*, inquiens, *Apostolos diem initio retinuisse jam usitatum: postea Judaicâ superstitione coactos, illo abrogato, alium substituisse. Electus autem*, pergit, *potissimùm est dies Dominicus; quod resurrectio Domini finem legis umbris attulit. Itaque dies ipse libertatis Christianæ admonet.* A Calvino dissentit *Beza*, qui, ubi negasset, per μίαν τῶν Σαββάτων Judæorum Sabbathum sive quendam diem Sabbathi intelligendum esse: *Primus*, inquit, *dies hebdomadis hîc omnino intelligitur is, quem Dominicum vocamus: & ex hoc loco, tùm etiam ex eo, quod scribitur I Cor. XVI, 2, non ineptè colligitur, jam tùm consuevisse Christianos hoc die solennes conventus agere, paulatim evanescente Judaici Sabbathi ceremoniâ.* E dictis, in quibus *rei hujus vestigia cerni* monuit B. Parens, eandem *non inepte colligi* dicit Beza. Et Franciscus Suarez *Lib. II. de Relig. cap. IV. Celebritatem Dominicæ diei inprimis haberi*, inquit, *ex communi usu, & sensu Ecclesiæ, & in ipsâ Scripturâ N. Testamenti commendari.* Quia verò nulla Lex è *vestigiis* tantùm colligitur, sed sermone diserto proponitur, & verbis injungitur perspicuis, sensum ambiguum haud admittentibus, quis dubitet, retinere Ecclesiam antiquum istum morem non quidem ideò, quod Lege Divinâ nitatur, sed potius, quod per continuam, à majoribus huc usque devolutam, traditionem eum acceperit? Neque etiam inanis est Calvini conjectura, cui verosimile videtur, Apostolos diem

retinuisse jam usitatum : si enim *Gregorio Nysseno* credimus, prisci Christiani, præsertim Orientales, Sabbatho nonnihil solennitatis tribuerunt. *Quibus oculis*, inquit, *diem Dominicum intueris, qui Sabbatum dedecorasti? an hos nescis dies germanos esse? ac, si in alterum injurius sis, te in alterum impingere?* Orat. adversus eos, qui castigationes ægrè ferunt.

CCLXXXVII. Ita verò qualificatis probationibus omnium, tutissimum fuerit statuere, quod celebratio diei Dominici non sit Legis positivæ Divinæ, sed humanæ, quæ fundetur in Ecclesiasticâ, ab Apostolis derivatâ, institutione, continuâ praxi Ecclesiæ universæ confirmata, cujus in S. Scripturâ existant vestigia.

CCLXXXIIX. De aliis Festis non magnopere est laborandum. Etenim nullum tàm est solenne, cujus institutio sit fundata in Novi Testamenti codice, sicut Festa Judaica fundata sunt in Divinis Veteris Testamenti præceptis. Quicunque itaque ritus, ad quos Festorum pertinent solennia, expresso præcepto Divino carent hilarius, atq; Festa, haud sublimioris dignitatis esse possunt quàm sunt statuta humana. Quâpropter cuncta Festa, quæ inde à Domini & Servatoris nostri nativitate in Ecclesia Catholica sunt celebrata, atque in hunc usque diem celebrantur, non possunt non esse alterius quàm positivi humani Ecclesiastici juris.

CCLXXXIX. Quantumvis verò Festorum dierum celebratio non sit Divini, sed positivi Ecclesiastici juris, nihilo tamen minus illi, qui Deo dicatos, ejusdemque honori consecratos dies quocunque modo profanant, peccant, tùm quod legem naturæ simul & Divinam, de præstando superioribus legitime præcipientibus obsequio, violent,

lent, tum quod offendiculo ſint, nec leve in Eccleſiam ſcandalum inferant. Leges quippè Ecclaſiaſticæ non minus obligant, quàm civiles, atque transgreſſores pœnæ obnoxios reddunt, injunctis in Foro Eccleſiaſtico ſatisfactionibus Canonicis, ab illis, penes quos jura ſunt Epiſcopalia, & Civili Magiſtratu, jus ſuum vindicante, exigendis.

CCXC. Feſtorum igitur, à primitivâ purioris ætatis Eccleſiâ ad nos derivatorum, obſervatio inviolabilis perennare & ſacroſancta eſſe, neque tamen his multiplicatis fatigari debet populus Chriſtianus, ne horum frequentiâ vileſcant. Nihil autem quum tàm ſit ſalutare, quin abuſus quandoque ſeſe ingerat & contaminet ſuperſtitio, religiosè cavendnm, ne quid ſuperſtionem redolens toleretur. Talia autem ſunt, quæ Feſtum Purificationis B. Virginis deturpare, Num. CCXLI & ſeq. demonſtravimus.

CCXCI. Quid verò illis faciendum, quorum nulla neque in Scriptura, neque in genuina Antiquitate extant veſtigia? Quid ſtatuendum de talibus, quorum veritas tam eſt incerta, quàm quod incertiſſimum, nec in ſimplicis hominis mente aliquam recti & boni opinionem gignit? Ab immemoriali igitur tempore uſurpata Feſta eſſe in æſtimatione vulgi non magis eſt mirum, quàm inſolens, quod permiſcua multitudo, duci ſe patitur ab illis, quos ceu Sanctæ Religionis Directores ſuſpicit & veneratur. Quod ſi igitur hos magno cum apparatu ſolenniores inſtruere feſtivitates conſpexerit, promiſſarum dulcedine indulgentiarum capta ſollicite cautum itura eſt, ne amplâ ſpe veniæ excidat. Quod igitur diuturna conſuetudine in ſummi culminis aſſurrexit faſtigium, haud exabrupto præcipitari poterit, ſed ſicut ſenſim excrevit, non niſi ſenſim

decrescet. Quapropter tali opus erit prudentiâ, qualis adhibita est, factâ intermissione Festi Mariæ Spasmi. Et sicut illud in desuetudinem & tandem in oblivionem venit, ita quoque & Immaculatæ conceptionis, & Assumtionis, & Herbarum Festa voluntariâ sepelientur oblivione.

CCXCII. Hîc subsisterem, nî in occursum venisset *Lotharius à Vogeso Monte*, cujus de Conceptione Immaculatâ Dialogum Marianæ & Critici, Nundinæ Lipsenses Autumnales sunt enixæ. Pollet auctor iste aliquanto elegantius, quàm aliàs in Monasteriis degentes consueverunt, Latinè scribendi facultate. Rhetorem igitur potius agit quàm Doctorem. Rhetorica proinde argumenta, vix svadentia & inducentia, nec dum evincentia, familiam ducunt. Dialectica comparent rara, nec sunt tanti, ut illis excutiendis immoremur; præsertim quod pleraque sunt tacta & soluta. Quæ vel ex S. Scripturâ vel Antiquitate sunt hausta, tenui pendent filo, quod per allata ruptum, nunquam coalescet, nulla consolidabitur arte. Quod igitur Num. CCXIII, de *Edmundi Richerii* Doctoris & Socii Sorbonici argumentis latum est judicium, idem esto de illis, quibus Dialogus iste Marianæ & Critici scatet. Nempè in facti quæstionibus, magis imbecillia esse à congruo & conveniente vel decoro accersita argumenta, quàm ut prudentem in assensum allicere aut trahere queant.

CCXCIII. Memini me apud quendam pertinacem Infallibilitatis Pontificiæ assertorem legisse, quod effari non sit verecundatus, *Indiscretum fuisse Dominum, nî aliquem infallibilem Controversiarum Judicem constituerit & reliquerit*. Apage verò infallibile tribunal, quod firmari & subsistere nequeat, ni *indiscretionis* arguatur & accusetur ipse

Dominus.

Dominus. Pari jure & verisimilitudine de Mariâ Deiparâ dicere poterunt : *Indiscretum fuisse Dominum, ni gratiâ, à peccati Originalis maculâ præservante, eam prævenerit:* siquidem de dignitate B. Virginis sit, ut omni rugâ & macula vacet. Sed peponem pro corde gerere dixerim, qui per ejusmodi nugigerulos se induci patiatur, ut fidem vel illi assertioni, cui ipsa rerum natura repugnat, perhibeat.

CCXCIV. Certè quotquot mihi obtigerunt Immaculatæ Conceptionis propugnatores, non melioribus, quàm diximus, uti argumentis deprehendi. Serius in manus meas incidit *Johannis Bonifacii*, Jesuitæ, *Historia Virginalis*, de Beatissimæ Mariæ vitâ & miraculis, ad utramque hominum sanitatem pertinentibus, Parisiis, apud Michaelem Sannium, Anno MDCV, edita. Omnes virium nervos Auctor ille intendit ad Immaculatam Conceptionem evincendam. Ast argumenta, quibus dimicat, ejus sunt generis, quæ intra decori terminos subsistunt, qualia nullam assentiendi extorquent necessitatem. Libro I cap. IV : *Decens fuit*, inquit, *ut in virgine omnia quàm maxima essent, extraordinaria, inaudita, nemini ante concessa.* Ecce verò quàm luculenter & egregiè, si Diis placet, ista substratâ hypothesi Immaculatam conceptionem evincat. *Ex quo efficitur, illa negari non debuisse, quæ & primis parentibus & verè Angelis scimus esse donata, quos Deus ab ipso primordio perfectâ quadam innocentiâ integraq; donavit. Quod si illa, quæ indignitatem quandam habent, ex peccati labe contractam, à Sacrosancta Virgine Theologia removet, si propter hanc ipsam causam, ne levissimum quidem erratum in Virginem cadere potuisse dicimus, si motus à Deiparâ Deum prohibuisse affirmamus, quicunq; rationis non reguntur arbitrio, si propter hoc ipsum negamus Virginale corpus im-

 pus im-

pus in sepultura mansisse, in cineremq; redactam inficiamur, multo justius fateri debemus, horum omnium effectricem illam culpam, ne temporis quidem momento, in Virginis animâ fuisse. Proh Deum atque hominum fidem! quantus, in ista probationum farragine, futilium paradoxorum comparet cumulus; è quàm apertè falsis ducuntur consequentiæ hypothesibus? Istac agendi ratione nihil tàm manifestè potest esse falsum, quod sub specie veri, è falsis non fluat principiis. Ad *Theologiam* provocat, per quam illa, *quæ indignitatem quandam habent, ex peccati labe contractam, à Sacrosanctâ Virgine removeantur.* Quæ verò hoc facit *Theologia?* Certè non genuina, quæ sine Scripturâ (de quâ altum hîc silentium) loqui erubescit. Non Theologiam igitur, sed Theologiam monstrum esse oportet, quæ hujus aliquid designaverit. Tandem longus iste logus, in argumentationem à minori verisimilitudine ad majorem desinit. Sed tali hypothesi procedit ista deductio, quæ æquè est falsa, ac est thema probandum. Evincat Bonifacius prius, verum esse quod substernit, nempè negationem ejus, *quod virginale corpus in sepultura manserit, in cineresq; sit redactum*, esse fundatam. Et, si vel maximè hoc ipsum probaverit, nondum tamen illud, quod infert, sequitur, nempè, *istorum omnium effectricem culpam, ne temporis quidem momento in Virginis anima fuisse.* Etenim si omnes illi, quorum corpus in sepultura non mansit, neque in cineres est redactum, immaculatè sunt concepti, & Elias, qui vivus raptus est in cælum, II Reg. II, 11. & qui cum Christo resurrexerunt, & attactu ossium Elisæ vivificatus II Reg. XIII, 21. cujus & reliquorum corpora, in sepultura non manserunt neque in cinerem sunt redacta, immaculatè fuerint concepti. Euge verò, egregias Immaculatæ

maculatæ conceptionis probationes, in quibus nihil eſt ſani, nihil veri, niſi hoc unum, quod ſic colligere atque inferre perhibet omnes Theologos, *quicunq; rationis NON regantur arbitrio.* Rectâ enim ratione rectè qui utuntur, non ſic inferunt, non ſic ineptè argumentantur.

CCXCV. Ecce Benevole Lector, Immaculatæ conceptionis probationum miſeriam miſerrimam. Nec tamen horum turpitudo prohibet, quo minus magnum vulgi favorem Dogma illud inveniat, quin & eruditorum quoque indipiſcatur approbationem. Nempè paulò prius, non procul ab ejusdem capitis initio, audacter aſſerit *Bonifacius*; *In multis Academiarum Gymnaſiis neminem Magiſtri Doctoris ve honorifico illo titulo decorari, quin juratus promittat, nunquam ſe adverſus eorum ſententiam pugnaturum, qui Virginem contractæ à primo parente labis expertem fuiſſe profiteantur.* Quod ipſum de Pariſienſi Academiâ Edmundi Richerii, atque de Viennenſi, Bibliothecam Vindomienſem viſitantium teſtimonio, in antecedentibus probatum dedimus.

CCXCVI. Verùm quæ ſenſim adolevit opinio, tantum demum indepta eſt robur, ut fide implicita credatur ab omnibus, qui ad credendum omnia, quæ credit Eccleſia, obligantur. Qui verò fidem ſuam ſic implicitam & intricatam, in Eccleſiæ captivitatem tradunt, quanti Scripturam illi pendant, ſi non aliunde, ex hujus ſaltem Dogmatis colligere licet probatione. Hanc aggreſſurus bonus ille *Bonifacius*, Bibliorum ſuorum codicem aut elocaſſe, aut neſcio cujus vel furto, vel quo alio fato, ejus poſſeſſione excidiſſe mihi videtur. Horum enim ne apicem quidem attingit, ſed ex abrupto ad Eccleſiam delabitur. Quum autem eâ tempeſtate, quâ Dominicani & Franciſcani liberè

liberè concertarent, Definitor Alexander Sedem Romanam nondum occupasset, non nisi trepidè ad Ecclesiæ se recipit asylum, quando ad hunc, non tanquam *ajentem*, sed saltem *annuentem*, provocat. *Mariam*, inquit, *qui non modo ab eâ culpâ, quamvis minimâ, quæ voluntate suscipitur, vindicant, quod fides ipsa tradit*, (quæ verò fides hoc tradit; dic sodes mi Bonifacie, num alia aut melior, quàm est carbonaria, quam implicitam vocatis?) *sed ab ipsâ etiam originis labe puram esse contendunt, si non* AJENTE, *certè* ANNUENTE *Ecclesia, factisq; ipsis suam de virginis statu voluntatem declarante, ita docere ait, sentire ac loqui perseverant.*

CCXCVII. Quænam verò FACTA illa sunt, quibus *Ecclesia suam de Virginis statu* (conceptione) *voluntatem declaravit*? Reducuntur facta illa, ad *Anniversariæ Conceptionis ferias*, atque ad istius Ecclesiæ praxeos antiquitatem; quod videlicet *Festæ hujus lucis religio, ducentorum annorum roborata sit vetustate.* Verùm non plurium quàm *centum annorum vetustas*, ejus ponderis, quo Apostolicæ ponderantur traditiones, cum non sit, ad plebem tamen vetustatis opinione fallendam, suffecerit.

CCXCIIX. Nec magis aptum ad canonizandum Immaculatæ Conceptionis Dogma excogitari potuit medium, quàm Festi diei inauguratio. Etenim adversus oblivionem vix efficacius invenerint antidotum, quàm annuæ festivitatis magno apparatu instruendam pompam. Ecquid enim magis occupat fortiusque stringit simpliciorum mentes, quàm externa religionis nobilibus phaleris ornata, in oculos & sensus se ingerentia solennia. Quæ ut fortius trahant in assensum, amplissimarum indulgentiarum pollicitatione fuerunt locupletanda. Quo circa

Imma-

Immaculatæ conceptionis phantasma ſicut cornua extremæ Lunæ ſenſim evaneſcet, quàm primum Feſti iſtius diei ſolennitas eſt evanitura. Hac in deſuetudinem redacta, Immaculatæ Conceptioni eadem facilitate inducetur oblivio, quâ facilitate Mariæ Spasmatis Feſtum oblivioni eſt conſecratum. Et quemadmodum non obſtitit, quod B. Virginem Spasmum eſſe paſſam, & Oriens & Occidens olim credidit, ita quoque non obſtabit, quod eandem B. Virginem Immaculatè conceptam eſſe, ſatis diu credidit Romana Eccleſia univerſa.

CCXCIX. In deſuetudinem autem veniſſe Mariæ Spasmi Feſtum, atque celebrari deſiiſſe ignorare haud potuit Bonifacius, ſiquidem ille eorum, quæ per Cajetanum Cardinalem, in hoc negotio ſunt geſta, non fuit ignarus. Ita enim ille Libri primi Cap. XVI in fine: *Cajetanus & diſputantis Theologiæ nobilis auctor, de hac ipsâ quæſtione accuratè diſſeruit, libellumq; de hoc ipſo confecit, & eos, qui beatæ Virginis ſenſus oppreſſos fuiſſe contemplantur, contracta membra defectasq; vires, doctè refellit.* Et poſt pauca interjecta: *Quocirca Spasmi ſtuporisq; Virginei longe abſit à noſtris & libris & linguis barbariſmus.* Si *Spasmi* vocis *barbariſmus* (quamvis nec *Spasmus*, nec *Spasma* Calepino aliisque Latinè loquendi & ſcribendi magiſtris *barbaræ* voces ſint,) delicatas tamen Bonifacii aures offendit, multo magis offendiſſe oportet ipſum *Mariæ Spasmi Feſtum*, cujus tamen ne verbo quidem facit indicium: procul dubio, quod ejus meminiſſe è rei ejus, quam molitur, commodo haud fore animadverteret. Nempè hujus Feſti antiquationem tractum iri in exemplum, veritus.

CCC. Quod ſi verò nuda *Spasmi vox, barbara* eſt,

quid ni *barbarum* sit *Spasmi Festum?* Quin & *barbaros* fuisse oportet omnes, quotquot Festum illud longo temporis tractu, olim celebrarunt, Christianos. *Barbari* fuerint quoque illi, qui in Mariæ Spasmum passæ memoriam Hierosolymis, istic loci, ubi Matrem dolorosam spasmi invasionem sustinuisse crediderunt, Templum exstruxerunt.

CCCI. Neque etiam rem, quæ, non dicam manifestè est falsa, sed incertæ & dubiæ minimum veritatis, illud quod *Ambrosius* (allegante eum Bonifacio) de Mariâ dixit, *Stantem lego, flentem non lego*, magis juvare potest, quàm juvat quod Johannes cap. XIX de eadem perhibet, *Stetisse eam juxta crucem*, vel Johanni adstitisse, siquidem Spasmo correpti non stent, sed in terram prostrati procumbant. Non patrocinari ajo, istam instantiam horum causæ, siquidem Spasmus non est morbus chronicus sed transiens paroxysmus. Cessantibus itaque convulsionibus erectam stare eam potuisse, Medicæ artis periti haud quaquam negaverint.

CCCII. Cæterùm *Virginalis* istius *Historiæ* (magisne superstitiosus dicam, quàm religiosus) compilator, Joannes Bonifacius, non prius, quàm debitas ei solverim gratias, fuerit dimmittendus. Debitum scilicet agnosco, & ad præstandum teneor: quippè qui beneficii loco reputo, quod Festi alicujus diei oblivione obrutam memoriam refricuit. Nuncupatur illud *Virginis Deiparæ Præsentationis seu Oblationis*, sicut & ab aliquibus *Mariæ Incunabulorum Festum.* Equidem Num. CCXL & sequentibus, VII adnumeravi & excussi Mariana festa, atque intra septenarium, sacrum illum numerum substiti. Benè autem monente Bonifacio, prioribus Septem Octavum est adjiciendum.

Dictum

Dictum est illud Festum *Præsentationis seu oblationis Mariæ*, per illos, qui *Mariam trimulam in Templum* Hierosolymitanum *deductam, & in illo loco, quem sanctum sanctorum Hebræi appellabant, annos undecim permansisse* credunt. Cujus traditionis auctorem *Evodium* allegat, atque addit, quod in oblationis istius memoriam in Oriente Græci, indeà priscis Ecclesiæ temporibus, Festum diem egerint. Ex Oriente, pergit, Caroli V pietate in Gallorum Ecclesias istam religionem esse translatam. In Romanâ autem Ecclesiâ diu, incerto quamvis antiquitatis initio, quum esset usurpatum, Eclipsin tamen aliquam esse passum, queritur. Quam culpam omnem in *Pium V Pontificem maximum* devolvit, quippè qui *Justis de causis Kalendarium contrahendum putaverit, ut, quò pauciores feriæ essent, eò celebrius ac dignius colerentur: hic ex fastis exulsus est dies, & ad brevè tempus intermissus. Nam Sixti hoc nomine V, non tàm permissu, quàm jussu, has easdem Virginalis in Templo præsentiæ ferias, & quasi Deiparæ INCUNABULA, eadem Catholica Ecclesia retentas animo, temporibus remissas, summa voluptate atque lætitia revocavit, diesque ille ante XI Kalendas Decembris, religiosus & sacer, propriis & precationibus & lectionibus celebratur.* Atque istum in modum obscurum ac supervacaneum *Mariæ Præsentationis Festum*, hiulco sermone obscuravit, de Levitica Mariæ latrias tribu haud infimi ordinis Sacerdos, Bonifacius.

CCCIII. Cui verò Ecclesiæ bono aut commodo multiplicantur Festa, quibus nihil suscipitur, nihil agitur aliud, quàm quod res, quarum veritas densâ oppressâ caligine jacet in obscuro, supra fas & meritum magnifican-

tur cultuque celebrantur Divino? Etenim B. Mariam Virginem & animâ & corpore esse assumtam, atque de sepulchro migrasse in cœlum; vel trimulam in Templo Hierosolymitano præsentatam sive Deo oblatam consecratamque, atque ibi per integros undecim annos substitisse & mansisse, non magis est certum, quàm certum est, quod eadem, vel spasmum sit passa, vel immaculatè concepta. Talis scilicet conceptionis veritas non tantùm est incertissima, sed Divinis quoq; Scripturis & communi, per viri fœminæque copulam genitorum, ordini & naturæ repugnat. Quemadmodum verò anilibus decantandis fabulis Festos dies deputare probrosum est, ita quoque temerarium ac sacrilegii instar fuerit, usque adeò antiqua, ut Apostolicam præ se ferre videantur traditionem, sub juris humani prætextu abrogare festa, Sanctorumq; rubricas è fastorum codicillis evellere; quod Petrobrusianos designasse tradit ejus ætatis, quæ Waldensibus associatos fuisse perhibet, historia.

CCCIV. Deinde cautione quoque est opus, ne bonus & concinnus, Ecclesiasticam disciplinam decens & decorans, ordo turbetur. Turbavit autem, si quis alius, maximè innovato Calendariò *Gregorius Pontifex. Novum* igitur illud, ceu vulgo vocatur, *Calendarium* quum à multis, Julianis computantibus articulis, sit repudiatum, quantas non novatio ista dedit & in Ecclesiastica & Publica re turbas? In illâ quidem eò, quod per decem dierum intervalla celebrata sunt Festa, quæ prius tempore & die eodem sanctificavit orbis Christianus universus. In publica re, commerciorum cursu feriarum gyro fracto, turbati sunt negotiorum circuli, iterque factis

injecta

injecta eſt remora. Qui igitur norunt & recordantur, quantos & iſta Calendarii reformatio, & hanc longo temporis intervallo anticipans circa Paſchatis obſervationem diſcordia (aſperum illud colliſionum fomentum) in Eccleſiâ olim excitaverit motus, quantas dederit turbas, cavebunt, ne Feriis de diebus conſuetis, in alios viſos ſibi commodiores traductis, exſtincto diſcordiarum fomiti frigidam ſuffundant. Feſtorum tamen & inſtitutio & abdicatio, ſi juris eſt poſitivi merè humani, temporis obſervatio haud ſtrictioris juris eſſe poteſt, quàm eſt ipſius rei obſervandæ ſubſtantia. Et ita certe eſt: indifferens eſt, ſive hoc ſive alio die Feſtorum agantur ſolennia. Dies enim unus altero non eſt melior, nec deſuper influente & infusâ Divinâ gratiâ fit illuſtrior, ſed ab humano inſtituto omnis pendet ſanctificatio. Atque indifferentiam iſtam haud difficulter agnituri ſunt aliquanto prudentiores. Minus autem prudentes inculti & agreſtes, numero quum prævaleant, maximamque Eccleſiæ partem integrent, major etiam horum quam paucorum primariorum Eccleſiæ capitum, habenda eſt ratio. Simpliciorum autem Chriſtianorum multitudinem complentes, tali loco & conditione ſunt poſiti, ut ἀδιαφόρων expertes vivant diſcretionis. Quod ſi igitur tales antiquam, ab avis avorum horumque proavis derivatam, quamvis adiaphoram praxin, deditionem ſubire conſpiciant, protinus ipſam ſanctam Religionem violentam pati mutationem ſuſpicantur. Et quis tam potens eſt in doctrina, ut iſtam animos ſubeuntem & occupantem ſuſpicionem, eximere & in gyrum

rationis redigere ita affectos valeat? Tutissimum igitur fuerit, in externis indifferentibus ritibus & ceremoniis nullam suscipere mutationem: siquidem vulgus Christianorum in nullo scandalizatur magis, quam si illa, quæ in oculos & sensus sese ingerunt, notabilem, priscis moribus adversantem, variationem pati animadvertat.

CCCV. Ab alterâ parte in insidiis stant *Bellarmini* defensores, dicturi, quod ille, subductis nunc Petrobrusianismum hactenus tegentibus velis, ab illatæ calumniæ liberetur culpâ. Ita, ajo, eos esse dicturos, quamvis ne hoc quidem citra calumniam dixerint: quia accidentalis, non nisi levem aliquam temporis circumstantiam attinens, mutatio nullam in rem ipsam, ejus esse vel substantiam inducit mutationem. Quamvis verò, illis jactis in nos maledicæ linguæ telis, veritas non succumbat, nocitura tamen sunt, etiam in adiaphoris, tentatam novitatem comitantia inevitabilia inconvenientia. Quo circa Ecclesiasticâ prudentiâ opus est, quæ prospiciat, ne intentam emendationem, vel excessus, vel defectus, sic torqueat in transversum, ut fluctuantes infirmorum conscientiæ, gravi onere pressæ, in imas scandali mergantur lacunas. Quod quamvis non sit datum, sed acceptum, sic tamen arripitur avidè, ut non sit tàm disertus Orator, qui illud, quod Majorum sevit manus, rigavit assidua consuetudo, cum ipsâ adolevit adolescentiâ, roburque indeptum est virile, è rudis plebeculæ mente radicitus evellere valeat.

CCCVI. Quem-

CCCVI. Quemadmodum igitur in talibus, quæ diu obtinuerunt, atque ad decentem ſervandum ordinem conduxerunt, haud temerè ſuſcipienda eſt mutatio, ita quoque Feſtivitates præter neceſſitatem non ſunt multiplicandæ. Cum primis ſi renovata in illis memoria, circa res omninò incertas, phantasmati quàm vero ſimiliores, occupetur. Memorat paulo prius adductus *Johannes Bonifacius*, *Pium V Pontificem Maximum juſtis de cauſis Calendarium contrahendum putaſſe, ut, quò pauciores Feriæ eſſent, eò celebrius ac dignius colerentur.* Ecce agnitam à Pio V Pontifice multiplicata Feſta contrahendi *juſtam cauſam* validamque rationem, atque ad mediocritatem redigendi neceſſitatem. Per hunc igitur factum eſſe perhibet, ut *è faſtis evulſus ſit dies ille* Feſtus Præſentationis B. Mariæ Virginis *& ad breve tempus intermiſſus.* O utinam plures ſurgant ſic *Pii* Pontifices, qui iisdem juſtis de cauſis Calendarium contrahere, atque è faſtis, & Mariæ Immaculatæ Conceptionis, & ejusdem Aſſumtionis Feſta evellere ſuſcipiant: nec *Piis* iſtis ſuccedat minus pius aliquis *Sixtus*, qui intermiſſionis illud tempus abbreviare conetur.

CCCVII. Supervacanea verò incertitudinis plena Feſta, in eandem deſuetudinem venire paſſi ubi fuerint, in quam Spasmi Feſtum eſt redactum, atque ut redigantur, licitam & poſſibilem impenderint operam, præclarè de Eccleſiâ universâ merebuntur, ſimul ac indepturi ſunt ſemoti offenſionis lapidis, ſtrataque pronioris ad reconciliationem & mutuam Chriſtianam

ſtianam tolerantiam inſtaurandam, ducentis viæ, inſignè Caſſandrinæ lauræ æquiparandum encomium.

CCCIIX· Faxit miſericordiarum Pater, ut ſemotis tandem his, aliisque multò gravius urgentibus, actualemque communionem remorantibus obſtaculis, ſalvâ atque in tuto collocata fide fundamentali, circa quæſtiones juxta hanc emergentes diſſenſum, alii in aliis, non ceſſante quamvis contradictione, tamen Chriſtianè toleremus, in mutuâ & reciprocâ, cœleſtis Patris Flios decente charitate, usque ad conſummationem ſeculi conſtanter perſeveremus.

FINIS.

INDEX RERUM.

A.

B.

Ss Ba-

Pec-

F I N I S.